

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť/Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov ES.

Analýza

Európskeho kvalifikačného rámca a národných kvalifikačných rámcov vo vybraných krajinách EÚ

 <p>Európska únia Európsky sociálny fond</p>	<p>Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ</p> <p>Národný projekt: Tvorba národnej sústavy kvalifikácií Konvergencia, ITMS: 26120130023 Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť, ITMS: 26140230013 Aktivita: 2.1. Tvorba analýz a metodík</p>	 <p>Operačný program VZDELÁVANIE</p>
--	--	--

Názov: Analýza Európskeho kvalifikačného rámca a národných kvalifikačných rámcov vo vybraných krajinách EÚ

Recenzenti: Ing. Miroslav Babinský
doc. RNDr. Jarmila Kmeťová, PhD.
PhDr. Martin Sycha, Ph.D.

Vydal: Štátny inštitút odborného vzdelávania

Zostavenie a úpravy diela koordinoval: doc. RNDr. Juraj Vantuch, CSc.

Autori: doc. RNDr. Juraj Vantuch, CSc., Mgr. Irena Fonodová, PhDr. Dagmar Jelínková, Ing. Pavel Korbas, Mgr. Michal Rehúš, PhD., Ing., Mgr. Jozef Strakoš, PhD.

Rok vydania: 2014

Aktivita: 2.1. Tvorba analýz a metodík

Táto štúdia bola financovaná zo zdrojov EÚ a je k dispozícii na stiahnutie na webovej stránke národného projektu Tvorba Národnej sústavy kvalifikácií www.tvorbansk.sk. Štúdia neprešla jazykovou a grafickou úpravou. Pri citovaní z tejto štúdie odkazujte na online zdroj takto:

VANTUCH, J. a kol. 2014. *Analýza Európskeho kvalifikačného rámca a Národných kvalifikačných rámcov vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. rrrr-mm-dd]. Dostupné na WWW: <http://tvorbansk.sk/files/Analiza_EKR_NKR_EU.pdf>

Predslov

Táto komparatívna štúdia bola spracovaná ako výstup čiastkovej úlohy v rámci projektu ESF „Tvorba Národnej sústavy kvalifikácií“. Podľa zadania malo byť pre komparáciu a vyťaženie podnetov pre tvorbu NKR na Slovensku vybraných minimálne sedem členských krajín EÚ.

Na základe štúdie dokumentov a po konzultácií s odborníkmi z Európskej komisie, CEDEFOPu, OECD, ETF sme identifikovali nasledujúce krajiny ako zaujímavé pre ďalšie štúdium: Írsko, Veľká Británia (Škótsko) ako krajiny, ktoré mali funkčný NKR medzi prvými, Dánsko, Estónsko, Holandsko, Nemecko, Malta a Slovinsko ako krajiny vnímané CEDEFOPom ako progresívne pri implementácii NKR, Česko a Rakúsko ako susedné teritoriálne dôležité krajiny.

Na analýzu sme si teda aj s prihliadnutím na zachytenie typologickej pestrosti vzdelávacích a kvalifikačných systémov a prístupov k tvorbe NKR vybrali až desať krajín. Podkladové správy skúmajúce týchto desať krajín poslúžili na spracovanie syntézy- vlastnej správy a odporúčaní v Záveroch a Exekutívnom zhrnutí. Najdôležitejšie podkladové správy sú v prílohách tejto štúdie.

„Krátke portréty NKR“ sú zachytené v Prílohe A, deskriptory NKR sú v Prílohe B, prehľadová tabuľka štruktúry deskriptorov NKR je v Prílohe C a stručné opisy procesov tvorby NKR a referencovacieho procesu NKR k EKR sú v prílohe D.

Zdrojom informácií pre autorov podkladových správ ako aj pre syntézu boli takmer výlučne internetové zdroje. Vo vymedzenom čase nebolo možné precizovať detaily rozsiahlejšími cieľenými rozhovormi s národnými expertmi, ani validizovať nálezy a názory pracovnej skupiny kontaktom s národnými špecialistami. Treba preto túto štúdiu vnímať predovšetkým ako podnet na zamyslenie a impulz k ďalšiemu štúdiu zahraničných skúseností a ako zdroj poučenia o tom, ako sa vyhnúť zbytočným chybám pri tvorbe NKR a transformácii vzdelávacieho a kvalifikačného systému, pred ktorou stojíme.

Autori príjmu s vďakou upozornenie na chyby a nepresnosti, ktorých sa pri prácach tohto typu možno veľmi ľahko dopustiť a privítajú každý podnet na zlepšenie online verzie tohto textu. Práca na vecnom obsahu štúdie bola ukončená v polovici roka 2014 a tlačaná verzia štúdie neodráža zmeny, ktoré v niektorých skúmaných krajinách nastali do obdobia jej publikácie.

Výskumné otázky tejto štúdie sú explicitne sformulované v samostatnej kapitole nižšie.

Zoznam skratiek, tabuliek a boxov

Zoznam skratiek

AK DQR	Arbeitskreis DQR (Pracovná skupina nemeckého NKR)
AT	Rakúsko
BMBF	Bundesministerium für Bildung und Forschung (Spolkové ministerstvo školstva a výskumu)
BMUKK	Bundesministerium für Unterricht, Kunst und Kultur (Federálne ministerstvo školstva, umenia a kultúry)
BMWT	Bundesministerium für Wirtschaft und Technologie (Spolkové ministerstvo hospodárstva a technológie)
Cedefop	European Centre for the Development of Vocational Training (Európske centrum pre rozvoj odbornej prípravy)
CPI	Center republike Slovenije za poklično izobraževanje (Centrum Slovinska pre OVP)
CVTI	Centrum vedecko-technických informácií
CZ	Česká republika
CŽV	Celoživotné vzdelávanie
ČMKOS	Českomoravská konfederace odborových svazů (Českomoravská konfederácia odborových zväzov)
ČR	Česká republika
DE	Nemecko
DK	Dánsko
DKKR	Dánsky kvalifikačný rámec
DQR	Deutsche Qualifikationsrahmen für lebenslanges Lernen (Nemecký kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie)
DQSE	Directorate for Quality and Standards in Education (Riaditeľstvo pre kvalitu a štandardy vo vzdelávaní)
ECVET	European Credit system for Vocational Education and Training (Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu)
ECTS	European Credit and Transfer System for Higher Education (Európsky systém kreditov a prenosu pre vysoké školstvo)
EKR	Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie
ENQA	European Association for Quality Assurance in Higher Education (Európska asociácia na zabezpečovanie kvality v oblasti vysokoškolského vzdelávania)
EP	Európsky parlament
EQAVET	European Quality Assurance in Vocational Education and Training (Európsky referenčný rámec zabezpečenia kvality)
EQF	European Qualifications Framework for Lifelong Learning (Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie)
EQR	Europäischen Qualifikationsrahmen für lebenslanges Lernen (Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie)

ESF	Európsky sociálny fond
EST	Estónsko
ESTKR	Estónsky kvalifikačný rámec
ETF	European Training Foundation (Európska vzdelávacia nadácia)
EÚ	Európska únia
EVA	Danmarks Evalueringsinstitut (Dánsky inštitút pre hodnotenie kvality)
FETAC	Further Education and Training Awards Council (Rada pre doklady v ďalšom vzdelávaní)
HAVO	Hoger Algemeen Voortgezet Onderwijs (prúd všeobecného stredoškolského vzdelávania v Holandsku)
HEI	Higher education institution (vysoká škola)
HETAC	Higher Education and Training Awards Council (Rada pre doklady vo vysokoškolskom neuniverzitnom vzdelávaní)
IE	Írsko
ILO	International Labour Organisation (Medzinárodná organizácia práce)
IPn	Individuální projekt národní (individuálny projekt národný)
ISCED	International Standard Classification of Education (Medzinárodná štandardná klasifikácia vzdelávania)
ISCO	International Standard Classification of Occupations (Medzinárodná štandardná klasifikácia zamestnaní)
IUA	Irish Universities Association (Asociácia írskych univerzít)
IUQB	Irish Universities Quality Board (Výbor pre kvalitu na univerzitách v Írsku)
IT	Informačné technológie
JAC	Joint Advisory Committee (Spoločný poradný výbor)
KC EQF	Koordinální centrum EQF (Koordináčné centrum EQF)
KMK	Kultusministerkonferenz (Konferencia ministrov kultúry)
LLL	Lifelong learning (celoživotné vzdelávanie)
MBO	Middelbaar Beroepsonderwijs (vyššie stredné OVP v Holandsku)
MOP	Medzinárodná organizácia práce
MQC	Malta Qualifications Council (Maltský výbor pre kvalifikácie)
MQF	Malta Qualifications Framework for Lifelong Learning (Maltský kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie)
MŠMT	Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy (Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy)
MŠVVŠ	Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu
MT	Malta
MVO	Mimovládna organizácia
NCP	National Coordination Point (národný koordinačný bod)
NCCA	National Council for Curriculum and Assessment (Národná rada pre kurikulum a hodnotenie)
NCFHE	National Commission for Further and Higher Education (Národná komisia pre ďalšie a vysokoškolské vzdelávanie)
NKB	Národný koordinačný bod

NKR	Národný kvalifikačný rámec
NKR TV	Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání (Národný kvalifikačný rámec terciárneho vzdelávania)
NKS	Koordinierungsstelle für den NQR in Österreich (Národný koordinačný orgán pre NQR v Rakúsku)
NL	Holandsko
NLQF	Nederlands Kwalificatiekader (Holandský kvalifikačný rámec)
NQAI	National Qualifications Authority of Ireland (Národná autorita Írska pre kvalifikácie)
NQR	Nationaler Qualifikationsrahmen in Österreich (Národný kvalifikačný rámec Rakúska)
NSK	Národná sústava kvalifikácií
NSP	Národná sústava povolání
NÚCŽV	Národný ústav celoživotného vzdelávania
NÚV	Národní ústav pro vzdělávání (Národný ústav pre vzdelávanie)
NÚOV	Národní ústav odborného vzdělávání (Národný ústav odborného vzdelávania)
NVAO	Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie (Akreditačná organizácia pre Holandsko a flámsku časť Belgicka)
NVQ	National Vocational Qualification (národná odborná kvalifikácia)
OeAD	Österreichischer Austauschdienst (Rakúska agentúra pre medzinárodné mobility a spoluprácu vo vzdelávaní, výskume a vývoji)
OECD	Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizácia pre hospodársku spoluprácu a rozvoj)
OVP	Odborné vzdelávanie a príprava
POP	Podrobný opis projektu
QAA	Quality Assurance Agency for Higher Education (Agentúra na zabezpečenie kvality vysokoškolského vzdelávania)
QCF	Qualifications and Credit Framework (Kvalifikačný a kreditový rámec)
QF-EHEA	Qualifications Framework of the European Higher Education Area (Kvalifikačný rámec pre Európsky vysokoškolský priestor)
QIBB	QualitätsInitiative BerufsBildung (Systém zabezpečovania kvality a riadenia v OVP)
QQI	Quality and Qualifications Ireland (Kvalita a kvalifikácie v Írsku)
SACCA	Scottish Advisory Committee on Credit and Access (Škótsky poradný výbor pre kredity a prístup vo vysokoškolskom vzdelávaní)
SCO	Škótsko
SCOTCAT	Scottish Credit Accumulation and Transfer (škótsky systém akumulácie a prenosu kreditov)
SCQF	Scottish Credit and Qualifications Framework (Škótsky kreditový a kvalifikačný rámec)
SEMTA	Sector Skills Council for Science, Engineering and Manufacturing Technologies (Sektorová rada pre vedu, strojárstvo a výrobné technológie)
SK	Slovensko
SKKR	Kvalifikačný rámec Slovenskej republiky

SLO	Slovensko
SOC2010	Standard Occupational Classification (Štandardná klasifikácia zamestnaní)
SQA	Scottish Qualifications Authority (Škótsky úrad pre kvalifikácie)
SQF	Slovenský kvalifikačný rámec
SR	Slovenská republika
SVQ	Scottish Vocational Qualification (škótska odborná kvalifikácia)
UK	United Kingdom (Spojené kráľovstvo)
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (Organizácia Spojených národov pre výchovu, vedu a kultúru)
UO	Univerzita obrany
UOE	UNESCO, OECD, Eurostat
ÚIPŠ	Ústav informácií a prognóz školstva
VŠ	Vysoká škola

Zoznam tabuliek

Tab. 1: Deskriptory EKR úrovne 2.....	25
Tab. 2: Návrh kategórií národných kvalifikačných rámcov (SKKR) prvej a druhej fázy.....	47
Tab. 3: Uplatnenie ECTS v rámci NKR TV.....	85
Tab. 4: Priradenie úrovni kvalifikáciám nadobúdaným vo formálnom vzdelávaní.....	95
Tab. 5: Kontextualizácia vedomostí, zručností a kompetencií do vzdelávacích výstupov.....	110
Tab. 6: MQF podľa všeobecných úrovni povolání.....	112
Tab. 7: Nadväznosť úrovni MQF na úrovne ISCED 1997 a ISCED 2011	113
Tab. 8: Priradenie úrovni DQR kvalifikáciám ako výsledkom prípravy.....	118
Tab. 9: Štruktúra deskriptorov úrovne v nemeckom kvalifikačnom rámci.....	119
Tab. 10: Priradenie úrovni NQR kvalifikáciám ako výsledkom prípravy.....	123
Tab. 11: Štruktúra deskriptorov úrovne v rakúskom kvalifikačnom rámci.....	124
Tab. 12: Schéma kategórií a typov kvalifikácií v SQF.....	128
Tab. 13: Priradenie úrovni SQF k EQF.....	131
Tab. 14: ECTS kredity v terciárnom vzdelávaní v SQF a QF-EHEA.....	133
Tab. 15: Priradenie úrovni SQF k QF-EHEA.....	135
Tab. 16: Priradenie úrovni ISCED 1997 a SCQF.....	140

Zoznam boxov

Box 1 Prečo sa EKR označuje ako metarámec?.....	24
Box 2 Možno EKR použiť na klasifikáciu vzdelávacích programov a zamestnaní?.....	24
Box 3 Kritériá a procedúry pre referencovanie úrovni národných kvalifikácií k EKR.....	27
Box 4 Zaradovanie kvalifikácií do Škótskeho kreditového a kvalifikačného rámca (SCQF)...	52
Box 5 Škótsko - Externý a interný systém zabezpečenia kvality kvalifikácií SQA.....	56

Projektové zadanie a kľúčová otázka

Zadanie podľa Podrobného opisu projektu Tvorba NSK (POP) znelo takto:

„EKR a národné kvalifikačné rámce sú kľúčové nástroje, ktoré ovplyvňujú národné systémy vzdelávania a odbornej prípravy a národné sústavy kvalifikácií. Preto je potrebné v prvom rade analyzovať funkciu, ciele a prvky EKR, aby sme mohli s plnou zodpovednosťou prepojiť slovenský NKR s referenčnými úrovňami a deskriptormi EKR pre celú oblasť vzdelávania a odbornej prípravy – od ZŠ po doktorandské štúdium. V druhom kroku budú vybrané krajiny EÚ, ktoré sú zo správ Európskej komisie, CEDEFOPu a OECD identifikované ako excelentné pri vytváraní vlastného NKR. Počítame minimálne so 7 členskými krajinami EÚ. V týchto NKR budú identifikované a analyzované referenčné úrovne, deskriptory, kritériá na určovanie vedomostí, zručností a kompetencií, väzby na ISCO 88, ISCED 2011, na ECTS pre prvý, druhý a tretí cyklus terciárneho vzdelávania a ECVET pre jednotlivé oblasti celoživotného vzdelávania s dôrazom na podporu integrácie formálneho (počiatočného), neformálneho a informálneho vzdelávania a odbornej prípravy. Výsledkom tejto komparatívnej analýzy bude zabezpečená porovnateľnosť, potreba a matrica spoločného jazyka pre NKR v SR. Zároveň analytická správa predstaví pozitíva a negatíva jednotlivých matric NKR, odporúčania, ktoré budú základňou pre návrh matrice SKNKR¹“.

Zadanie podľa POP sme transformovali do dvoch výskumných otázok

Ako EKR a NKR ovplyvňujú národné systémy vzdelávania a odbornej prípravy a národné sústavy kvalifikácií?
Ako vytvoriť slovenský NKR (SKKR) a ako ho prepojiť s referenčnými úrovňami a deskriptormi EKR?

Požiadavky na obsah komparatívnej analýzy sme premietli do nasledujúcej štruktúry Krátkych portrétov NKR analyzovaných krajín, ktoré možno nájsť v prílohe A tejto štúdie.

Krátky portrét NKR – Štruktúra

Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Štruktúra národného kvalifikačného rámca

Pozitíva a negatíva matrice

Odporúčania pre návrh matrice SKKR

Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

¹ V ďalšom texte v súlade s medzinárodnými zvyklosťami vynecháme písmeno N v skratke: SKKR.

Obsah

Predslov	3
Zoznam skratiek, tabuliek a boxov	4
Zoznam skratiek	4
Zoznam tabuliek	7
Zoznam boxov	7
Projektové zadanie a kľúčová otázka	8
Exekutívne zhrnutie	13
1. Problémy s absorpciou európskych impulzov.....	13
2. Zdroje a následky rozmanitosti pri tvorbe NKR v krajinách EÚ.....	13
3. Problém vhodnej národnej syntézy	14
4. Ako chápať pojem „kvalifikácia“?.....	14
5. Vzťah Národnej sústavy povolání (NSP) a Národnej sústavy kvalifikácií (NSK)	15
6. Vzťah kvalifikácií k NKR.....	15
7. Tvorba nášho NKR v dvoch krokoch.....	16
8. SKKR1 - Zaradenie kvalifikácie do registra NSK.....	17
9. SKKR1 - Zabezpečenie kvality.....	18
10. SKKR2 ako druhý krok tvorby nášho NKR	19
11. SKKR2 - Zabezpečenie kvality	20
12. Odporúčanie k tvorbe NKR	20
Úvod.....	22
1. Ako kvalifikačné rámce ovplyvňujú národné systémy vzdelávania a odbornej prípravy a národné sústavy kvalifikácií?	23
1.1 Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie (EKR).....	23
1.2 Referencovanie	25
1.3 Európsky vysokoškolský priestor (EHEA).....	28
1.4 Vplyv EKR na Slovensko	28
1.5 Rozumieme si navzájom o čom hovoríme?.....	32
1.6 Ako chápať pojem „kvalifikácia“	34
1.7 Funkcie a ciele NKR.....	37
2. Ako utvoriť slovenský NKR (SKKR) a ako ho prepojiť s referenčnými úrovňami a deskriptormi EKR?	40
2.1 Subrámce NKR.....	40
2.2 Hierarchizácia kvalifikácií.....	44
2.2.1 Deskriptory úrovni rámca	44

2.2.2 Vzdelávacie výstupy	45
2.3 Segmentovanie kvalifikácií	49
2.4 Hodnovernosť priznávania kvalifikácií	54
2.5 Uznávanie výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa	58
2.6 Prenosnosť kvalifikácií do zahraničia a mobilita	59
3. Závery	60
3.1 Zdroje a následky rozmanitosti riešení	61
3.2 Problém vhodnej národnej syntézy	65
3.3 Reflexia alebo zmena aktuálneho stavu?	68
3.4 Deskriptory a členenie rámca - prvý krok tvorby rámca (SKKR1).....	69
3.5 Deskriptory a členenie rámca - druhý krok tvorby rámca (SKKR2).....	70
3.6 SKKR1 - Zaradenie kvalifikácie do registra NSK	72
3.7 SKKR2 - Posilnenie regulačnej funkcie rámca	73
Literatúra	77
Príloha A – Krátke portréty NKR vybraných krajín	81
ČESKÁ REPUBLIKA.....	81
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca	81
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca.....	83
3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET	84
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	86
DÁNSKO	89
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca	89
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca.....	90
3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET	93
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	94
ESTÓNSKO	94
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca	94
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca.....	95
3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET	97
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	97
HOLANDSKO	98
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca (NLQF).....	98
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca.....	99
3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET	101
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	101

ÍRSKO	102
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca	102
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca.....	103
3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET	105
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	107
MALTA	108
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca	108
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca.....	109
3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET, ISCO	112
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	114
NEMECKO	116
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca	116
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca.....	118
3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET	120
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	121
RAKÚSKO	121
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca	121
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca.....	123
3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET	126
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	127
SLOVINSKO	127
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca	127
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca - SQF.....	130
3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET	133
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	135
ŠKÓTSKO.....	136
1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca	136
2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca.....	136
3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET	139
4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy	141
Príloha B – Opis úrovní EKR a NKR vybraných krajín	142
Deskriptory definujúce úrovne v európskom kvalifikačnom rámci (EKR)	142
Česká republika	144
Dánsko	148
Estónsko	151

Holandsko.....	155
Írsko.....	162
Malta.....	165
Nemecko.....	173
Rakúsko.....	176
Slovinsko.....	180
Škótsko.....	186
Príloha C – Prehľadná tabuľka kategórií a štruktúry deskriptorov národného kvalifikačného rámca.....	194
Príloha D – Konzultačné procesy vo vybraných krajinách.....	196
Česká republika.....	196
Dánsko.....	198
Estónsko.....	199
Holandsko.....	202
Írsko.....	204
Malta.....	206
Nemecko.....	208
Rakúsko.....	210
Slovinsko.....	211
Škótsko.....	213
Príloha E – Príklad kvalifikácie úrovne 4 DQR/EKR.....	216
Príloha F – Podrobný opis požiadaviek na získanie kvalifikácie „Elektronický technik pre automatizačnú techniku“.....	217
Príloha G – Úlohy a štruktúra estónskych profesijných štandardov.....	219
Príloha H – Konverzná tabuľka vzdelávania podľa ISCED a kvalifikácií podľa EKR na Slovensku.....	221

Exekutívne zhrnutie

1. Problémy s absorpciou európskych impulzov

Slovensko sa len málo podieľa na medzinárodných diskusiách o európskych nástrojoch a princípoch vo vzdelávaní a reaguje viac či menej aktívne až na Európskym parlamentom a Radou dohodnuté podnety. Aj potom sa do domácej diskusie o aktuálnych európskych témach zapája len málo špecialistov, a tak na absorpciu európskych podnetov, ktoré často nezodpovedajú našej tradícii, nie sme dostatočne pripravení,

- nie sme zvyknutí nazerať na vzdelávanie ako na spĺňanie explicitne stanovených štandardov a obávame sa „redukcionizmu“² ako následku pokusov o štandardizáciu a nie sme zvyknutí na kladenie dôrazu na vzdelávacie výstupy viac než na vstupy a proces vzdelávania/učenia sa,
- nemáme jasnú a ustálenú predstavu o „vzdelávacích výstupoch“ a ich funkcií v systéme, čo sa prejavuje v „triáde štandardov“ (vzdelávania, kvalifikácie, zamestnania/povolania), ktoré vyvíjame súbežne a málo koherentne a zrejme aj zbytočne,
- máme nerozvinuté alebo málo účinné mechanizmy zabezpečenia kvality a predovšetkým nemáme rozpracované procedúry zamerané na dodržanie vopred stanoveného štandardu,
- máme málo informácií o potrebách trhu práce, neskúmame ich systematicky a nedostatočne rozlišujeme potreby trhu práce čo sa týka kvality pracovnej sily a čo sa týka štruktúry (kvantitatívneho rozdelenia) ponúkanej pracovnej sily,
- nezberáme informácie o uplatnení absolventov na trhu práce založené na porovnaní absolvovaného vzdelávania a nastúpenej pracovnej pozície,

a máme preto stále tendenciu uprednostňovať **tradičnú dlhoročnú „prípravu na povolanie“ a obávame sa sflexibilnenia: modulovania vzdelávacích programov, segmentovania kvalifikácií a uznávania výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa.** Tieto nedostatky sa premietajú aj do ťažkostí pri tvorbe národného kvalifikačného rámca (NKR) a jeho referencovania k európskemu kvalifikačnému rámcu (EKR).

2. Zdroje a následky rozmanitosti pri tvorbe NKR v krajinách EÚ

Je nesmierne dôležité, aby si verejnosť a najmä politickí decízori uvedomili naše zistenia o variabilite európskych prístupov k tvorbe NKR, a to čo z nich vyplýva: **Zahraničné skúsenosti môžu byť zdrojom inšpirácie, ale nemôžu byť zdrojom hotových riešení.** Na

² Rozumie sa tým nevhodné zúženie v dôsledku nevydareného výberu štandardov, ba dokonca nemožnosť zachytiť komplexnosť odbornej prípravy, resp. aj spôsobilostí pre výkon práce, opisom pomocou vzdelávacích výstupov. Pozri kapitolu 1.3.2 Zásadná otázka a problémy redukcionizmu a granularitu v VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalýzaNSK.pdf>>.

EKR a s ním prepojené nástroje a princípy transparentnosti (najmä zabezpečenie kvality, prenos kreditov a uznávanie neformálneho a informálneho učenia sa) musíme reagovať hľadáním vlastnej cesty. Domáce riešenia vyžadujú vytvorenie domácich inštitucionálnych, expertných a decíznych kapacít. **Bez vybudovania funkčných domácich kapacít sa riešenia domácich problémov³ utopia v rétorických cvičeniach a stratia v prázdnych verbálnych demonštráciách európskej spolupatričnosti.**

3. Problém vhodnej národnej syntézy

Nielen pre Slovensko, ale aj pre iné krajiny kontinentálnej Európy je problém zmeniť vžitý uhol pohľadu v nazeraní na vzdelávanie a kvalifikácie a absorbovať impulzy pochádzajúce z krajín so silnou liberálnou tradíciou v ekonomike i spoločnosti a odlišnou pedagogickou tradíciou. V krajinách so silnou ingerenciou štátu (napr. aj na Slovensku) a s rozvinutým iniciačným odborným vzdelávaním sa to prejavuje v **tendencii** „referencovať ku EKR svoj vzdelávací systém a nie NKR“. Konverznými tabuľkami⁴, ktoré priradujú úrovne EKR existujúcim stupňom vzdelania a vzdelávacím programom vedúcim k získaniu týchto stupňov vzdelania sa v týchto krajinách čiastočne

- **zastiera odlišnosť kvalifikačných a vzdelávacích systémov⁵ a**
- **ignoruje fakt, že z hľadiska úrovne vedomostí, zručností a kompetencie požadovaných pre výkon práce na pracovisku sa môžu kvalifikačné požiadavky, a teda aj úroveň kvalifikácie podľa EKR líšiť od stupňa vzdelania poskytovaného vo formálnom vzdelávaní .**

Ak by teda takáto krajina ustrnula v ďalšom vývoji NKR, mohol by byť takýto prístup pokladaný za zmarenie zámeru EKR stransparentniť kvalifikácie nadobúdané v EÚ. Toto je vážny problém aj pre nás: Slovensko musí konečne pristúpiť k diskusii o tom, ako chápať „kvalifikácie“, pretože inak riskuje nedorozumenia na domácej i zahraničnej scéne.

4. Ako chápať pojem „kvalifikácia“?

V štúdií⁶ ukazujeme, že sa v našich dokumentoch s týmto pojmom narába veľmi nekonzistentne a že dochádza k mätúcej zrážke domácej tradície s medzinárodnými trendmi. **Navrhujeme preto pojem „kvalifikácia“ chápať v intenciách „Odporúčania EKR⁷“,**

³ Napriek tomu, že sa permanentne deklarujú možnosti prevziať „české riešenia“, neslobodno si zamieňať unikátnu možnosť spolupráce s preberaním hotových riešení. Napriek spoločným pedagogickým tradíciám a koreňom v organizácii školstva líšime sa infraštruktúrou. Iné je metodické, didaktické a vôbec odborné zázemie a inak sa vyvíjajú vzťahy medzi svetom vzdelávania a svetom práce v Českej republike a inak na Slovensku.

⁴ Viacero príkladov konverzných tabuliek vidieť v krátkych portrétoch v Prílohe A. Slovensko má tiež spracovanú konverznú tabuľku, nie je však zatiaľ oficiálnym dokumentom.

⁵ Pozri Box 2, kde sa tomuto venujeme podrobnejšie.

⁶ Zaoberáme sa tým podrobnejšie v kapitole 1.6 Ako chápať pojem „kvalifikácia“.

⁷ Oficiálny slovenský preklad znie „Kvalifikácia je formálny výsledok procesu hodnotenia a validácie, ktorý sa získa, keď príslušný orgán určí, že jednotlivec dosiahol výsledky vzdelávania zodpovedajúce daným štandardom.“ Neskoršie terminologické spresnenie vyžaduje nahradiť výraz „výsledky vzdelávania“ výrazom „vzdelávacie výstupy“.

teda ako uznanie splnenia „vzdelávacích výstupov zodpovedajúcich daným štandardom“ a odporúčame pri definovaní kvalifikácie

- **vyhnúť sa explicitnej väzbe na „povolanie“,**
- **nerozlišovať úplnú a čiastočnú kvalifikáciu.**

Súčasnú zákonnú úpravu, ktorá spája kvalifikáciu s prípravou na povolanie a rozlišuje úplnú a čiastočnú kvalifikáciu⁸ pokladáme za vývojom prekonanú už aj na domacom, ale predovšetkým na európskom trhu práce⁹.

5. Vzťah Národnej sústavy povolání (NSP) a Národnej sústavy kvalifikácií (NSK)

Keďže je NSP definovaná ako informačný systém opisu štandardných nárokov trhu práce na jednotlivé pracovné miesta, mala by byť zárukou včasného monitorovania technologického progresu a organizačných zmien na pracoviskách a ich včasného preformulovania do jazyka vzdelávacích výstupov. Tým by sa inovačné impulzy z pracovísk mohli premietiť tak do vzdelávania/učenia sa ako i do kvalifikačných požiadaviek formulovaných NSK.

Navrhujeme, aby bolo vecou tvorby NSK ako konštituovať, aj na základe podnetov z NSP, kvalifikácie a segmenty kvalifikácií, pričom na segmenty kvalifikácií navrhujeme nazerať aj ako na kvalifikácie samé osebe a aj ako na (potenciálne) zložky vytvárajúce iné kvalifikácie. Pokladáme za nevhodné rozlišovať úplné a čiastočné kvalifikácie.

NSK sa pri tvorbe kvalifikácií môže opierať o vžitú názvy povolania, ak sa tým nespôsobia nejasnosti alebo o pomenované kvalifikácie, ale nemusí, keďže v registri kvalifikácií je možné pod základnými kódmi ISCO uvádzať vlastné špecifické kódy kvalifikácií.

Pre tvorbu NSK a NKR je dôležité identifikovať vzdelávacie výstupy potrebné pre výkon práce, a nepodstatné je, či ide o povolanie alebo o aktuálne zamestnanie alebo dokonca len pracovné pozície.

6. Vzťah kvalifikácií k NKR

Slovensko vopred deklarovalo, že naša NSK má zahrňovať všetky kvalifikácie a náš NKR má byť nástrojom pre zahrnutie všetkých kvalifikácií do NSK¹⁰.

⁸ Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní - čiastočnou kvalifikáciou podľa § 3 l) sa rozumie „súbor vedomostí, zručností a schopností fyzickej osoby vykonávať určitú pracovnú činnosť alebo súbor pracovných činností v určitom povolaní v rozsahu určenom kvalifikačným štandardom“ a úplnou kvalifikáciou podľa § 3 m) rozumie „stupeň vedomostí, zručností a schopností fyzickej osoby vykonávať všetky pracovné činnosti v určitom povolaní v rozsahu určenom kvalifikačným štandardom; úplná kvalifikácia sa môže skladať z viacerých čiastočných kvalifikácií“.

⁹ Nakonec aj v Českej republike, odkiaľ bola táto terminológia („úplná a dílčí kvalifikace“) v deformovanej podobe prevzatá do zákona o ČŽV došlo k zmene terminológie. Treba podotknúť, že napriek zlepšeniu niektoré problémy naďalej pretrvávajú. Odstúpilo sa síce od pojmu „dílčí kvalifikace“, naďalej kontroverzná je však zákonná úprava pojmu „úplná kvalifikace“.

¹⁰ Pozri vládny dokument *Návrh implementácie Európskeho kvalifikačného rámca v podmienkach Slovenskej republiky*. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: < <http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=9678>>.

Ak však má byť priradenie úrovne NKR a EKR kvalifikáciám nadobúdaným na Slovensku dôveryhodné musí sa opierať o

- **analýzu vzdelávacích výstupov požadovaných tou ktorou kvalifikáciou a nie o stupeň vzdelania poskytovaného vo formálnom vzdelávaní** viac či menej súvisiacim s takouto kvalifikáciou; je teda nanajvýš problematické priradiť rovnakú úroveň NKR/EKR rôznym kvalifikáciám len na základe toho, že sú spájané s rovnakým stupňom formálneho vzdelania nadobudnutého absolventom školy.¹¹
- **systém riadenia (zabezpečenia) kvality poskytovania kvalifikácií.**

7. Tvorba nášho NKR v dvoch krokoch

Potvrdzujeme odporúčanie našej predchádzajúcej analýzy postupovať pri tvorbe nášho NKR v dvoch nadväzujúcich krokoch: SKKR1 a SKKR2.

SKKR1 - Navrhujeme prevziať deskriptory EKR s malou modifikáciou v názve tretej kategórie („samostatnosť a zodpovednosť“ namiesto „kompetencia“) a použiť ich pre potreby prvej fázy budovania národného rámca. V tejto fáze budovania národného rámca navrhujeme sústrediť sa na existujúce kvalifikácie (vrátane „kvalifikácií“ nadobúdaných vo formálnom vzdelávaní) a na informačné funkcie rámca, a nie na regulačné funkcie rámca¹².

Odporúčame SKKR1 prezentovať ako aktuálne zahrnujúci štyri subrámce

- **subrámeček kvalifikácií nadobúdaných vo všeobecnom vzdelávaní**
- **subrámeček kvalifikácií nadobúdaných v odbornom vzdelávaní a príprave**
- **subrámeček kvalifikácií nadobúdaných v akademickom (vysokoškolskom) vzdelávaní**
- **subrámeček kvalifikácií nadobudnutých v profesijnom vzdelávaní.**

v tabuľkovom formáte¹³, ktorý by bol v interaktívnom spracovaní na portáli NSK/SKKR atraktívnou a zrozumiteľnou vstupnou bránou k informáciám nielen pre špecialistov, ale aj pre zamestnávateľov a obyvateľstvo zaujímajúce sa o možnosti svojho kvalifikačného rastu.

SKKR2 - Slovensko má v prvej fáze tvorby NKR málo času a odborných kapacít na vytváranie vlastných národných deskriptorov rámca, keďže máme stále nedostatok informácií o tom, čo sa naozaj požaduje pre výkon na pracovisku a máme málo skúseností s formulovaním týchto požiadaviek vo forme vzdelávacích výstupov. Hrozí teda, že by sa deskriptory SKKR nevygenerovali z poznania „terénu“, ale na základe limitovaných

¹¹ Kritizujeme teda konverzné tabuľky, ktoré mnohé krajiny použili na ustanovenie prevodu stupňa vzdelania a úrovne kvalifikácie podľa rámca a akceptujeme ich len ako východisko k hlbšej analýze a znovu upozorňujeme na odpoveď expertov Európskej komisie na otázku „Možno EKR použiť na klasifikáciu vzdelávacích programov a zamestnaní?“ v Boxe 2.

¹² Pozri kapitolu 1.7 Funkcie a ciele NKR.

¹³ Samozrejme nič nebráni inšpirácii írskym vejárom ako v prípade Estónska.

skúseností a osobných preferencií pracovnej skupiny špecialistov, avšak bez možnosti kvalitnej konzultácie a korekcie takéhoto výberu¹⁴.

Po progrese v tvorbe NSP a NSK však možno prikrčiť k modifikácii rámca na SKKR2 a prípadnej reformulácii deskriptorov. Nahradením deskriptorov SKKR1 originálnymi národnými deskriptormi SKKR2 by sa tiež mohol vytvoriť priestor pre silnejšiu reguláciu nadobúdania kvalifikácií, ale i stupňov vzdelania. **Pri tvorbe deskriptorov rámca je zásadne dôležité rozlišovať medzi**

- úlohou deskriptorov rámca napomôcť priradiť kvalifikáciám príslušnú úroveň a
- „matricou“ ako štruktúrou kategórií pomocou ktorých sa vzdelávacie výstupy zachytávajú v zodpovedajúcich vzdelávacích alebo kvalifikačných štandardoch.

Pre zaradovanie do úrovne NKR/EKR nám úplne postačujú kategórie EKR. Pre opisy vzdelávacích výstupov, či už vo vzdelávacích štandardoch alebo kvalifikačných štandardoch si môžeme vybrať kategorizáciu, ktorá najlepšie zodpovedá našej tradícii a našim skúsenostiam, mali by však byť pritom zohľadnené tri kategórie EKR - vedomosti, zručnosti, samostatnosť a zodpovednosť. To je dôvod prečo sme v prvej štúdii navrhli a teraz potvrdzujeme minimalistickú maticu pre SKKR 1 (zodpovedajúcu EKR) a širšiu, ale neobmedzujúcu maticu, (ktorá je blízka matici nemeckého rámca) pre SKKR2.

SKKR1	Vedomosti	Zručnosti	Zodpovednosť a samostatnosť	
SKKR2	Vedomosti	Zručnosti	Zodpovednosť a samostatnosť	Iné kompetencie *

* Na rozdiel od vyčlenenej kompetencie týkajúcej sa zodpovednosti a samostatnosti vo väzbe na výkon práce (ako to zodpovedá EKR) v tejto kategórii je priestor aj pre iné personálne/sociálne kompetencie, ako je napr. tímová práca, ak sa časom preukáže potreba urobiť tak.

8. SKKR1 - Zaradenie kvalifikácie do registra NSK

Základnou podmienkou pre zaradenie kvalifikácie do registra NSK je vytvorenie kvalifikačného štandardu založeného na vzdelávacích výstupoch¹⁵.

V prvej fáze (SKKR1), ktorej prioritnou úlohou je naplniť informačnú funkciu rámca odporúčame rozlišovať „zaradenie do rámca“ a „priradenie k rámcu“.

Zaradenie do rámca predpokladá splnenie procedúr predpísaných projektom Tvorba NSK, t.j. vytvorenie kvalifikačného štandardu predpísaným spôsobom a jeho schválenie sektorovou radou a Národnou radou pre vzdelávanie a kvalifikácie. Na rozdiel od zaradenia do rámca,

¹⁴ Samozrejme v každej krajine je výber deskriptorov v konečnom dôsledku výberom malej pracovnej skupiny, avšak následný konzultačný proces tento výber validizuje a koriguje, ak treba. Takéto konzultácie však môžu byť naozaj plodné, len ak už prebehla analýza jednak vzdelávacích programov, jednak funkčná analýza výkonov na pracoviskách. Je teda oprávnené riziko, že diskusia k originálnym deskriptorom SKKR by sa nekonala v pripravenom prostredí.

¹⁵ Problematike tvorby štandardov sme sa podrobnejšie venovali v štúdii VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalýzaNSK.pdf>>.

v prípadoch, keď je na Slovensku existujúca dobre etablovaná národná autorita¹⁶ poskytujúca, či certifikujúca kvalifikácie aspoň čiastočne založené na vzdelávacích výstupoch alebo medzinárodne už uznávané kvalifikácie odporúčame vykonať **priradenie k rámcu** odkazom na webové sídlo tejto národnej autority po schválení sektorovou radou a Národnou radou pre vzdelávanie a kvalifikácie.

SKKR1 navrhovanými subrámcami korešponduje s aktuálnym stavom systémov vzdelávania a kvalifikácií a rešpektuje aktuálne odlišné prístupy k tvorbe štandardov vo vzťahu k jednotlivým subrámcami. **V prvých troch subrámcach potrebujeme**

- *završiť transformáciu na vzdelávacie výstupy*
- *do NSK zaradiť ako „kvalifikácie sui generis“ kvalifikácie súvisiace so vzdelávacími programami formálneho vzdelávania a zaradiť do NSK uskutočňovať na základe spracovaných kvalifikačných štandardov týkajúcich sa povolani ku ktorým vzdelávacie programy deklarujú zameranie svojej prípravy¹⁷.*

Vo štvrtom subrámcami potrebujeme prioritne zaradiť do NSK všetky tie kvalifikácie, ktoré sú dopytované na trhu práce. Musia k nim však existovať dostatočne kvalitné podklady na vytvorenie kvalifikačných štandardov, či už

- z NSP¹⁸, ISTP¹⁹ a ISDV²⁰,
- z rozmanitých sektorových iniciatív, kde sú generované bez ohľadu na existujúce formálne iniciačné vzdelávanie,
- z medzinárodných impulzov, vrátane na Slovensku poskytovaných medzinárodných kvalifikácií²¹.

9. SKKR1 - Zabezpečenie kvality

Štandardnou medzinárodnou požiadavkou pre „zaradenie kvalifikácie do rámca“ je však aj existencia funkčného modelu zabezpečenia kvality. Slovensko národný model zabezpečenia kvality nadobudania stupňa vzdelania a získania kvalifikácie zatiaľ nemá a jeho vytvorenie a sfunkčnenie vyžaduje viac času než je k dispozícii pre spracovanie referencovacej správy²².

¹⁶ Ako je tomu napr. v prípade zväračských kvalifikácií.

¹⁷ Vzdelávacie programy by teda umožňovali získať kvalifikáciu alebo segment kvalifikácie.

¹⁸ Národná sústava povolani je dostupná na www.sustavapovolani.sk.

¹⁹ Kartotéka zamestnani Internetového sprievodcu trhom práce je dostupná na <https://istp.sk/kartoteka-zamestnani>.

²⁰ Kvalifikácie Informačného systému ďalšieho vzdelávania sú dostupné na <http://isdv.iedu.sk/Qualifications.aspx>.

²¹ Napr. Zväračské kvalifikácie, certifikované a regulované na Slovensku Priemyselným inštitútom pri Zväračskom ústave ako autorizovanom národnom orgáne, pozri VÚZ. *Certifikácia personálu vo zväraní a NDT*. [online]. Bratislava: Výskumný ústav zväračský - Priemyselný inštitút SR. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: < <http://vuz.bart.sk/certifikacia/Certifikacia-personalu-vo-zvarani-a-NDT/> >.

²² Keďže Slovensko plánuje uskutočniť referencovanie svojho NKR ku EKR už v roku 2015, nebude mať dostatok času prípadný národný model náležitým spôsobom implementovať. Problémy s „rýchlymi“ reformami v minulosti, najmä kurikulárnou reformou a reformou *kontinuálneho* vzdelávania pedagogických zamestnancov by mali mať výstrahou.

Pre potreby referencovania SKKR1 k EKR preto odporúčame zhrnúť do komplexného dokumentu všetky podstatné relevantné ustanovenia týkajúce sa kľúčových aktérov²³ a ich úloh pri zabezpečení kvality pre kvalifikácie jednotlivých subrámcov spolu s návrhmi na posilnenie procedúr na podporu zabezpečenia kvality zo strany týchto kľúčových aktérov vykonateľných v krátkom časovom horizonte.

10. SKKR2 ako druhý krok tvorby nášho NKR

V druhej fáze tvorby nášho NKR sa vytvára priestor pre prípadnú revíziu deskriptorov, či detailnejšie štruktúrovanie „matrice“. Dôležitejšia je však podpora regulačnej funkcie rámca a dôslednejšie naplnenie aj ďalších špecifických cieľov rámca.

V rámci SKKR2 by sme sa mali predovšetkým zamerať na vytváranie (revíziu) kvalifikácií a kvalifikačných štandardov

- dôsledne opretých o funkčnú analýzu výkonov na pracovisku a na jej základe identifikovaných vzdelávacích výstupov,
- pri ktorých by sme opustili aktuálne zákonné rozlišovanie úplných kvalifikácií (ako kvalifikácií poskytovaných iniciačným formálnym vzdelávaním) a čiastočných kvalifikácií (ako kvalifikácií poskytovaných inak, napr. ďalším vzdelávaním),
- rozlišujúcich len užšie a širšie kvalifikácie a zameraných na postupnú segmentáciu širších kvalifikácií, vždy keď je to vhodné,
- spojených s precizovaním a obohacovaním manuálov²⁴ hodnotiacich štandardov prislúchajúcich ku kvalifikačným štandardom,
- doplnených o procedúry uznávania vzdelávacích výstupov ako výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa,
- spojených s explicitnými a špecializovanými procedúrami zabezpečenia kvality.

SKKR2 by väčším dôrazom kladeným na identifikáciu vzdelávacích výsledkov, segmentáciou kvalifikácií, umožňujúcou uznávať kvalifikáciu „po častiach“ a náležitým nastavením procesov zabezpečenia kvality pri priznávaní kvalifikácií mohol napomôcť

- odbúraníu obáv a rezervovaného prístupu k uznávaniu výsledkov neformálneho a informálneho učenia a mohol by napomôcť širšiemu uplatneniu kreditových systémov ECTS a ECVET,
- oživiť tvorbou modulov zodpovedajúcich segmentom kvalifikácií celoživotné vzdelávanie/učenie sa a podporiť ho ako cestu k prehlbovaniu, rozširovaniu a aj nadobúdaniu nových kvalifikácií,

²³ V prípade prvých dvoch subrámcov ide napr. o riaditeľov, zriaďovateľov, inšpekcie, atď.; v prípade tretieho subrámca napr. aj o úlohu Akreditačnej komisie, a samozrejme reflektovaná by mala byť aj úloha stavovských a profesijných organizácií v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.

²⁴ Problematike manuálov hodnotiacich štandardov sme sa podrobnejšie venovali v štúdií VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalyzaNSK.pdf>>.

- **segmentáciou kvalifikácií zefektívniť vzdelávanie pre trh práce zabezpečovaného úradmi práce v rámci aktívnej politiky trhu práce.**

11. SKKR2 - Zabezpečenie kvality

Slovensko by malo pokročiť v implementovaní zásad zabezpečenia kvality navrhnutých pre vysoké školstvo a OVP a usilovať aj o spracovanie zásad zabezpečenia kvality pre ďalšie subbránce. Následne treba zásady zabezpečovania kvality zodpovedajúce týmto subbráncam previazať navzájom do národného modelu a dobudovať infraštruktúru zabezpečovania kvality inštitúciami s primeranou autonómiou.

Analýzy vybraných krajín potvrdzujú nevyhnutnosť ustanovenia systematických a transparentných procedúr zabezpečenia kvality²⁵ a Slovensko by nepochybne malo v rámci svojich národných štruktúr vytvoriť pracovnú skupinu, ktorá by preskúmala existujúce zahraničné prístupy. Slovensko by malo zvážiť možnosť vypracovať komparatívnu štúdiu modelov zabezpečenia kvality.

Zvlášť pozorne je potrebné študovať inštitúty regulátorov, certifikujúcich orgánov a poskytovateľov vzdelania (kvalifikácií) v anglosaskej praxi, a tiež **uvážiť odlišnú koncepciu tvorby sektorových rád. Namiesto komisie zostavenej z delegátov poveriť plnením úlohy sektorovej rady etablovanú organizácie s dominantným postavením v sektore a podporou od ostatných kľúčových sektorových aktérov.**

Dost' urgentné je, vzhľadom na dlhotrvajúci pokles kvality absolventov škôl, čím skôr eliminovať činnosti s vysokým rizikom konfliktu záujmov, a tým aj systémového ohrozenia kvality. **Odporúčame napr. zvážiť inštitucionálne oddelenie certifikácie ukončenia vzdelávania a certifikácie nadobudnutia stupňa vzdelania, a podobne aj certifikácie ukončenia vzdelávania a certifikácie nadobudnutia kvalifikácie. Je prirodzené, že školy dávajú absolventom doklad o absolvovaní vzdelávania, avšak ak majú v plnej kompetencii aj vydávanie dokladov o stupni vzdelania alebo o kvalifikácii môžu sa ocitnúť v konflikte záujmov. Práve preto je veľmi dôležité dobre nastaviť procedúry zabezpečenia kvality.**

12. Odporúčanie k tvorbe NKR

Môžeme skonštatovať, že SKKR1 spolu s SKKR2 plnia obidva hlavné ciele NKR, t. j. umožňujú podporiť

- **ustanovenie kvalifikačných požiadaviek pomocou vzdelávacích výstupov,**
- **celoživotné vzdelávanie/učenie tým, že sa umožní nadobúdať kvalifikáciu, či jednotku kvalifikácie splnením takto ustanovených kvalifikačných požiadaviek.**

Tvorbou SKKR 1 sa pritom plnia predovšetkým prvé dva a tvorbou SKKR2 ďalšie štyri spomedzi nasledujúcich špeciálnych cieľov:

²⁵ Upozorňujeme na potrebu systematickej prípravy reformy a položenie dôrazu na interné procesy, napr. pre regionálne školstvo inšpirované škótskym modelom sebahodnotenia školy („HGIOS“). Je potrebné predísť unáhlenej pro forma reforme, napr. zameranej na plnenie narýchlo formulovaných externých indikátorov, či dokonca na obdobu diskutabilných školských rebríčkov anglického typu (school league tables).

1. *SKKR by mal sprehľadniť existujúce subsystémy (či hniezda sektorových kvalifikácií) vytvorením spoločnej platformy („jedna obrazovka“).*
2. *SKKR by mal napomôcť hierarchizovať kvalifikácie a podporiť tvorbu trajektórií kvalifikačného rastu („rebríky“).*
3. *SKKR by mal podporiť segmentovanie kvalifikácií na jednotky a segmentovanie vzdelávacích programov na moduly („skladačka“).*
4. *SKKR by mal posilniť hodnovernosť priznávania kvalifikácií („kvalita“)*
5. *SKKR by mal podporiť uznávanie výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa pri priznávaní kvalifikácie („rovnocennosť“).*
6. *SKKR by mal podporiť akceptáciu našich kvalifikácií v zahraničí a mobilitu („prenosnosť“).*

Úvod

Táto štúdia nadväzuje na minuloročnú štúdiu „Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ“. Popri odporúčaníach sme v Exekutívnom zhrnutí predchádzajúcej štúdie²⁶ sformulovali tri dôležité podmienky úspechu pri tvorbe NSK.

I. Stanovenie relevantných kvalifikačných požiadaviek pre potreby jednotlivých sektorov hospodárstva v NSK pomocou identifikovania vzdelávacích výstupov je nutnou, nie však postačujúcou podmienkou revitalizácie systému odborného vzdelávania a prípravy na Slovensku. Bez toho, aby sa pristúpilo k štandardnému výskumu anticipácie potrieb trhu práce, serióznemu monitorovaniu trhu práce (a predovšetkým zberu štatistických dát o súlade absolvovaného vzdelávania s pracovnými pozíciami absolventov), nemožno očakávať prelomovú zmenu.

II. Formulovanie kvalifikačných štandardov v rámci NSK sa stane len prázdnyim rétorickým a literárnym cvičením, ak nebude impulzom k vybudovaniu inštitucionálnej podpory OVP zo strany zamestnávateľov. Identifikovanie relevantných kvalifikačných požiadaviek (v kvalite i kvantite²⁷) je totiž permanentným procesom spolupráce expertov (a inštitúcií) reprezentujúcich záujmy jednotlivých sociálnych partnerov. Slovensko musí venovať potrebný čas a prostriedky na budovanie podpornej infraštruktúry, vrátane cieľavedomej výchovy takýchto špecialistov.

III. Vytvorenie NSK sa nebude môcť stať nástrojom očakávanej transformácie OVP, ak bude absentovať politická diskusia a zhoda pri zodpovedaní kľúčovej otázky: Prečo vytvárame NSK a NKR²⁸ a ako má k transformácii OVP prispieť formulovanie kvalifikačných požiadaviek založených na vzdelávacích výstupoch?

V predchádzajúcej štúdii sme sa zamerali na skúmanie národných systémov kvalifikácií, avšak nemohli sme si nevšimnúť ich väzby na národný kvalifikačný rámec a Európsky kvalifikačný rámec. V tejto štúdii sa podrobnejšie zaoberáme analýzou národných kvalifikačných rámcov a referencovacích procesov vo vybraných krajinách, avšak opäť musíme pripomenúť, že ich nemožno skúmať bez prihliadania na špecifiká vzdelávacích a kvalifikačných systémov tej ktorej krajiny. Vyššie uvedené tézy I – III sformulované v predchádzajúcej štúdii zostávajú v platnosti a kľúčová otázka z bodu III taktiež. Už sme ponúkli odpoveď na túto otázku, a z iného uhla pohľadu na ňu vlastne budeme odpovedať aj v tejto štúdii.

²⁶ VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalzyaNSK.pdf>>.

²⁷ T. j. stanoviť, čo znamená byť kvalifikovaným a anticipovať, koľko a ako kvalifikovaných pracovníkov je potrebných pre ekonomiku. Kým NSK rieši prvú úlohu, pre riešenie druhej úlohy zatiaľ Slovensko stále nemá odborné kapacity a bude si ešte len musieť vytvoriť si vhodné know - how.

²⁸ Bolo by premárnenním príležitostí, ak by sa tak dialo len preto, že je to aktuálnym trendom.

1. Ako kvalifikačné rámce ovplyvňujú národné systémy vzdelávania a odbornej prípravy a národné sústavy kvalifikácií?

1.1 Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie (EKR)

Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie o vytvorení Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie²⁹ (ďalej len „Odporúčanie o EKR“) z roku 2008 bolo vyvrcholením dlhoročnej diskusie³⁰ v európskych inštitúciách o potrebe zvýšenia transparentnosti kvalifikácií. Ostatne už v roku 2005 spracovala Európska komisia podrobný materiál³¹, ktorý mal podnietiť diskusiu v členských krajinách. Oficiálny konzultačný proces na európskej úrovni začal 5. júla 2005 a skončil 31. decembra 2005³² a zavŕšený bol vo februári 2006 medzinárodnou konferenciou v Budapešti. Mnohé krajiny tieto impulzy vzali na vedomie a hlbšiu diskusiu k EKR aj na vnútroštátnej úrovni začali ešte pred rokom 2008.

Cieľom EKR je „vytvoriť spoločný referenčný rámec, ktorý by mal slúžiť ako výkladový prostriedok medzi rôznymi kvalifikačnými systémami a ich úrovňami, či už pre všeobecné a vysokoškolské vzdelávanie alebo pre odborné vzdelávanie a prípravu“³³. Vyjasňovanie vzťahov medzi hierarchiou národných kvalifikačných úrovní a EKR mali členské krajiny ukončiť do roku 2010 a odkaz na úroveň EKR mal byť počínajúc rokom 2012³⁴ uvedený vo všetkých nových osvedčeniach o kvalifikácii, diplomoch a dokumentoch Europass³⁵.

„Odporúčanie EKR“ má nezáväzný charakter, a EKR nenahrádza ani nevymedzuje národné kvalifikačné systémy a ani neopisuje kvalifikácie. Hlavným cieľom EKR je umožniť prepojenie medzi rôznymi národnými systémami kvalifikácie.

Ak budú kvalifikácie získané v krajinách rešpektujúcich EKR obsahovať odkaz na príslušnú úroveň spomedzi ôsmich úrovní EKR, obyvateľom týchto krajín a zamestnávateľom sa uľahčí komunikácia, pochopenie a porovnanie kvalifikácií získaných v rôznych krajinách. O EKR sa často hovorí ako o „metarámci“. Text v Boxe 1 vybraný z oficiálneho materiálu Európskej komisie vysvetľuje prečo treba EKR chápať ako „rámec rámcov“ - prevodník medzi jednotlivými národnými rámcami.

²⁹ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. [online]. In *Úradný vestník Európskej únie*, zväzok 51, 6. 5. 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.111_01.0001.01.SLK>. Brožúra obsahujúca toto odporúčanie a vysvetľujúci komentár k EKR: *Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie (EKR)*. [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2009. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/broch_sk.pdf>.

³⁰ Tamže, čl. (2), (3).

³¹ Pracovný dokument Európskej komisie *Towards a European Qualifications Framework for Lifelong Learning*. [online]. Brussels: Commission of the European Communities, 8. 7. 2005. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/leg/ETVNL/sec_2005_957_en.pdf>.

³² Na oficiálnu výzvu ku konzultácii dostala Európska komisia 125 reakcií

³³ Tamže, čl. (12)

³⁴ Tamže, odporúčania č. 2 a 3.

³⁵ V roku 2012 však len menej ako polovica členských krajín EU pokročilo v dostatočnej miere-

Box 1

Prečo sa EKR označuje ako ‚metarámec‘?

EKR bol vytvorený, aby slúžil ako referenčný bod pre rôzne kvalifikačné systémy a rámce v Európe. Zohľadňuje rozmanitosť národných systémov a uľahčuje výklad a porovnávanie kvalifikácií medzi jednotlivými krajinami. V tomto zmysle je EKR rámcom pre rámce a/alebo systémy, a preto ho možno definovať ako ‚metarámec‘.³⁶

Ako naznačuje i názov, EKR sa týka klasifikácie kvalifikácií. Často sa však tvorba NKR prekrýva s klasifikáciou vzdelávacích programov, ako je vidieť v prevodových tabuľkách medzi vzdelávacími programami a stupňami NKR, resp. EKR v krátkych portrétoch niektorých krajín³⁷ v Prílohe A. Je to dôsledok odlišnosti v pedagogických tradíciách a odlišnosti v kvalifikačných a vzdelávacích systémoch európskych krajín. Inak sa na organizáciu vzdelávania nazerá v krajinách so silným vplyvom liberálnej ekonomie a trhu, inak v krajinách so silnou ingerenciou štátu a inak v krajinách prioritizujúcich konsenzus sociálnych partnerov a inak sa chápe „kvalifikácia“ v kontinentálnej Európe, resp. na „ostrovoch“³⁸. Opäť budeme čerpať z oficiálneho materiálu Európskej komisie, ktorý vo forme 12 otázok a odpovedí vysvetľuje EKR³⁹ a v Boxe 2 si všimneme otázku č. 11 a zároveň aj niektoré terminologické ťažkosti, ktoré sú, ako uvidíme neskôr, dôsledkom hlbších terminologických problémov a aj dôsledkom málo rozvinutého diskurzu k tejto problematike v slovenskej pedagogike.

Box 2

Možno EKR použiť na klasifikáciu vzdelávacích programov a zamestnaní?

EKR nebol navrhnutý na klasifikáciu vzdelávacích programov alebo zamestnaní, no namiesto toho sa sústreďuje na kvalifikačné systémy a rámce. Úrovne EKR neodrážajú účasť na žiadnych konkrétnych vzdelávacích programoch ani kompetencie požadované pre konkrétne úlohy či zamestnania. Samozrejme, že kvalifikácie súvisia so vzdelávaním a odbornou prípravou a s pracovnou sférou, a tieto prvky sú v EKR veľmi dôležité. ISCED (Medzinárodná norma pre klasifikáciu vzdelávania) a ISCO (Medzinárodná norma pre

³⁶ Odpoveď na otázku č. 1 v dokumente *Výklad európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie*. [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností, 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/brochexp_sk.pdf>.

³⁷ Napr. v Estónsku, Nemecku, Rakúsku, ale aj inde a napríklad aj u nás.

³⁸ Problému sme sa viac venovali v predchádzajúcej štúdii analyzujúcej národné systémy kvalifikácií. Pozri VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalizaNSK.pdf>>.

³⁹ *Výklad európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie*. [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločností, 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/brochexp_sk.pdf>. Slovenský preklad je pre neskúseného čitateľa dosť komplikovaný, a preto dávame do pozornosti predovšetkým odpovede na otázky č. 1 (Prečo sa EKR označuje ako metarámec?) a č. 11 (Možno EKR použiť na klasifikáciu vzdelávacích programov a zamestnaní?). Anglická verzia *Explaining the European Qualifications Framework for Lifelong Learning*. [online]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/brochexp_en.pdf>.

klasifikáciu povolanií⁴⁰⁾ sú klasifikácie konkrétne navrhnuté na klasifikáciu vzdelávania a povolanií⁴¹⁾. EKR v sebe len čiastočne zahŕňa hierarchiu vzdelávacích programov (napr. kvalifikácia vyššej úrovne v EKR bude s veľkou pravdepodobnosťou zodpovedať vyššej úrovni aj v úrovniach ISCED) a hierarchiu povolanií⁴²⁾ (napr. kvalifikácia na nižšej úrovni EKR s veľkou pravdepodobnosťou povedie k pracovnej činnosti zaradenej do nižšej úrovne v úrovni zručností ISCO). EKR sa však sústreďuje na vzdelávacie výstupy vo forme vedomostí, zručností a kompetencií⁴³⁾; tie sa posudzujú nezávisle od vzdelávacích programov alebo pracovných súvislostí. EKR tak vytvára nový nástroj, ktorý ponúka možnosť kombinovať vzdelávaciu a pracovnú taxonómiu a v istom zmysle premost'uje ISCED a ISCO.

Ako sme už spomenuli členské štáty EÚ sa zaviazali priradiť kvalifikácii získanej v národných podmienkach jednu z ôsmich úrovní EKR. Môžu sa na to využiť tzv. deskripty EKR⁴⁴⁾, ktoré zodpovedajú jednotlivým úrovniam EKR a charakterizujú ich pomocou troch kategórií vedomosti, zručnosti a kompetencia⁴⁵⁾, ktorá sa týka miery zodpovednosti a samostatnosti pri výkone činnosti. Na ilustráciu uvádzame deskripty zodpovedajúce úrovni 2. Deskripty všetkých úrovní EKR sú v Prílohe B.

Tabuľka 1: Deskripty EKR úrovne 2

	Vedomosti	Zručnosti	Kompetencia
Úroveň 2	základné faktické vedomosti v oblasti práce alebo štúdia	základné kognitívne a praktické zručnosti požadované na používanie príslušných informácií s cieľom vykonávať úlohy a riešiť rutinné problémy za použitia jednoduchých pravidiel a nástrojov	pracovať alebo študovať pod dohľadom s určitým stupňom samostatnosti

1.2 Referencovanie

Členské štáty EÚ nemuseli⁴⁶⁾, ale mohli si vytvoriť vlastný národný kvalifikačný rámec (NKR). Ak si ho vytvorili, priradujú úroveň EKR prostredníctvom vlastných nastavení národného kvalifikačného rámca (NKR) a jeho národných deskriptorov. Ako ukazuje aj táto analýza, krajiny pristupujú k tvorbe NKR rozlične. Nie všetky krajiny majú osemúrovňový

⁴⁰⁾ Preklad je chybný. ISCO sa v našich oficiálnych dokumentoch (napr. Štatistického úradu SR o klasifikácii SK ISCO 08) označuje ako klasifikácia zamestnaní a nakoniec aj v znení otázky bol termín „occupation“ preložený ako „zamestnanie“.

⁴¹⁾ Preklad je chybný, pozri poznámku vyššie.

⁴²⁾ Preklad je chybný, pozri poznámku vyššie.

⁴³⁾ Preklad je chybný, v origináli je jednotné číslo – competence, t.j. kompetencia.

⁴⁴⁾ Deskripty úrovni EKR sú Prílohou II spomínaného Odporúčania Európskeho parlamentu a Rady Európskej únie o vytvorení Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. V slovenčine sú dostupné napr. na Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. [online]. In *Úradný vestník Európskej únie*, zväzok 51, 6. 5. 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.111.01.0001.01.SLK>.

⁴⁵⁾ Prídžme sa anglického originálu, ktorý uvádza jednotné číslo na rozdiel od slovenského prekladu, ktorý uvádza množné číslo.

⁴⁶⁾ Ide o zriedkavý prípad, týka sa to Talianska a čiastočne Českej republiky.

rámec, nie všetky používajú rovnaké kategórie deskriptorov, ba niektoré krajiny používajú veľmi odlišné štruktúrovanie deskriptorov⁴⁷. Aby sa overila kompatibilita NKR⁴⁸ s EKR, musí krajina vykonať tzv. referencovanie NKR k EKR. Nie je totiž samozrejmé, že národné kvalifikačné rámce sú v súlade s EKR⁴⁹. Hlavným cieľom referencovania je preto vysvetliť a odôvodniť národné procedúry týkajúce sa kvalifikačného rámca a tým aj podporiť dôveryhodnosť postupu priznávania úrovne NKR resp. EKR jednotlivým kvalifikáciám.

Referencovanie sa síce nevzťahuje priamo k jednotlivým kvalifikáciám, ale v konečnom dôsledku predsa len ide o dôveryhodnosť konečného priradenia úrovne EKR jednotlivým kvalifikáciám. V okamihu referencovania nemusia mať kvalifikácie v danej krajine už priradenú úroveň EKR⁵⁰, referencujúca krajina však už musí mať jasno v národných procedúrach a v referencovacej správe ich predstaviť a podrobiť kritickej analýze medzinárodného spoločenstva. Každá referencovacia správa musí preto reagovať na požiadavky Poradnej skupiny pre EKR⁵¹ zhrnuté do desiatich bodov (pozri Box 3) formulujúcich kritériá a procedúry pre referencovanie úrovni národných kvalifikácií k EKR.⁵² Ak z týchto desiatich bodov vyťahujeme koncepčne najpodstatnejšie (body 3-6), môžeme kľúčové požiadavky formulovať takto:

- demonštrujete, že kvalifikácie sú založené na opise pomocou vzdelávacích výstupov, keďže opis pomocou vzdelávacích výstupov zdôrazňuje, čo treba zvládnuť a umožňuje tým zhodnotiť učenie sa bez ohľadu na prostredie, v ktorom učenie sa prebieha⁵³,
- vyjasnite či a ako neformálne a informálne učenia sa (a nielen formálne vzdelávanie) môže viesť k priznaniu kvalifikácie,
- vysvetlite národný systém manažmentu/ zabezpečenia kvality, pretože podmienkou medzinárodného rešpektovania kvalifikácií, ale aj dôveryhodnosti samotných národných kvalifikácií je garancia kvality – výkonu držiteľa kvalifikácie.

⁴⁷ Príloha B obsahuje deskriptory všetkých úrovni NKR desiatich analyzovaných krajín. V Prílohe C je prehľadná tabuľka štruktúry deskriptorov.

⁴⁸ Členské štáty EÚ mohli referencovať priamo svoj kvalifikačný systém, a teda nemuseli vytvárať NKR, i tak však k tomu masovo pristúpili.

⁴⁹ Treba si uvedomiť, že najstaršie národné rámce nemali osem úrovni. Napr. írsky rámec, ktorý bol ako prvý referencovaný k EKR má 10 stupňov, škótsky rámec má dokonca až 12 úrovni a francúzsky naopak len 5.

⁵⁰ Pôvodne sa síce očakávalo, že tak členské krajiny spravia do konca roku 2010, avšak ako ukázala prax, toto očakávanie nebolo realistické.

⁵¹ Ide o tzv. EQF Advisory Group, pozri viac na <http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetail&groupID=2107&Lang=SK>.

⁵² *Criteria and procedures for referencing national qualifications levels to the EQF*. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=10973&no=2>>.

⁵³ Nezáleží teda na tom, či ide o formálne, neformálne alebo informálne učenie sa.

Box 3

Kritériá a procedúry pre referencovanie úrovni národných kvalifikácií k EKR

Kritérium 1

Zodpovednosti a/alebo právna spôsobilosť vo všetkých príslušných národných orgánoch zapojených do referenčného procesu, vrátane Národného koordinačného bodu, sú jasne stanovené a zverejnené príslušnými orgánmi verejnej moci.

Kritérium 2 Existuje jasné a preukázateľné spojenie medzi kvalifikačnými úrovňami v rámci národného kvalifikačného rámca alebo systému a deskriptorov úrovni Európskeho kvalifikačného rámca.

Kritérium 3

Národný rámec alebo kvalifikačný systém a jeho kvalifikácie sú založené na zásade a na ciele vzdelávacích výstupov a nadväzujú na opatrenia pre validáciu neformálneho a informálneho vzdelávania, a ak existujú, kreditových systémov.

Kritérium 4

Postupy pre zaradenie kvalifikácií v rámci národného kvalifikačného rámca alebo na opis miesta kvalifikácie v národnom kvalifikačnom systéme sú transparentné.

Kritérium 5

Národné systémy zabezpečovania kvality pre vzdelávanie a odbornú prípravu odkazujú na národný kvalifikačný rámec alebo systém a sú v súlade s príslušnými európskymi zásadami a pokynmi (ako je uvedené v prílohe 3 Odporúčania).

Kritérium 6

Referenčný proces musí zahŕňať súhlas príslušných orgánov zabezpečenia kvality.

Kritérium 7

Súčasťou referenčného procesu sú aj medzinárodní experti.

Kritérium 8

Príslušný vnútroštátny orgán alebo orgány osvedčujú referencovanie národných rámcov alebo systémy s EKR. Jedna súhrnná správa, ktorou sa ustanovuje referencovanie a podporujúce dôkazy, bude zverejnená príslušnými vnútroštátnymi orgánmi, vrátane Národného koordinačného bodu a bude jednotlivé kritériá riešiť oddelene.

Kritérium 9

Oficiálna platforma EKR bude viesť verejný zoznam členských štátov, ktoré potvrdili, že ukončili referenčný proces, vrátane odkazov na dokončené referenčné správy.

Kritérium 10

V nadväznosti na referenčný proces a v súlade s lehotami ustanovenými v Odporúčaní, všetky nové osvedčenia o kvalifikácii, diplomy a dokumenty Europass vydané príslušnými orgánmi budú obsahovať jasný odkaz, urobený prostredníctvom národných kvalifikačných systémov, na príslušnú úroveň Európskeho kvalifikačného rámca.⁵⁴

⁵⁴ Toto znenie je prevzaté z neautorizovaného prekladu dostupného na webstránke NÚČŽV. *Referencovanie úrovni národných systémov kvalifikácií k Európskemu kvalifikačnému rámcu (EKR)*. [online]. Bratislava: Národný ústav celoživotného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://nuczv.sk/europsky-kvalifikacny-ramec/referencovaci-proces>>. Originál je dostupný na *Criteria and procedures for referencing national qualifications levels to the EQF*. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW:

1.3 Európsky vysokoškolský priestor (EHEA)

EKR nadväzuje na podobnú ranejšiu iniciatívu „Kvalifikačný rámec pre Európsky vysokoškolský priestor (QF EHEA). Kvalifikačný „metarámec“ Bolonského procesu bol prijatý v Bergene v roku 2005⁵⁵ a pre tri cykly vysokoškolského vzdelávania (a kvalifikácií) boli následne vypracované tzv. Dublinské deskriptory⁵⁶. EKR je vlastne rozšírením QF-EHEA. Viaceré krajiny vykonali referencovanie svojho vysokoškolského kvalifikačného rámca ku QF-EHEA⁵⁷, ktorým preukázali kompatibilitu svojich kvalifikácií s Európskym vysokoškolským priestorom, čo napomohlo aj referencovaniu ich NKR k EKR. Niektoré krajiny tak vykonali ešte pred referencovaním svojho NKR, napr. Írsko, Slovinsko, iné súběžne, napr. Estónsko, Rakúsko, Malta. Na Slovensku takéto referencovanie vo vysokoškolskom priestore zatiaľ neprebehlo a vysokoškolský sektor sa o EKR a o prácu na NKR zaujíma len málo⁵⁸. Úsilie o identifikáciu vzdelávacích výstupov je na našich vysokých školách zatiaľ málo viditeľné a nakoniec nebolo od vysokých škôl požadované ani zákonom ani akreditačnými procedúrami. V Národnej správe o implementácii Bolonského procesu v rokoch 2009-2012 sa to aj priznáva a potrebu naštartovať identifikovanie vzdelávacích výstupov aj pri vysokoškolských programoch signalizuje v časti 4 tejto správy prísluš zaoberať sa problematikou vzdelávacích výstupov v budúcej novele vysokoškolského zákona⁵⁹.

1.4 Vplyv EKR na Slovensko

Podobne, ako v prípade Kvalifikačného rámca pre Európsky vysokoškolský priestor, aj pri ďalších nástrojoch transparentnosti⁶⁰ Slovensko je skôr pasívnym hráčom, ktorý sa len málo podieľa na európskych diskusiách a reaguje viac či menej aktívne až na Európskym parlamentom a Radou dohodnuté podnety. Aj v prípade EKR reagovalo Slovensko až na

<<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=10973&no=2>>, jeho oficiálny preklad nie je zatiaľ k dispozícii.

⁵⁵ Podkladová štúdia k tomuto rozhodnutiu The report by the Bologna Working Group on Qualifications Frameworks 2005 je dostupná na *A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area*. [online]. Copenhagen: Ministry of Science, Technology and Innovation, 2005. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ehea.info/Uploads/qualification/050218_QF_EHEA.pdf>.

⁵⁶ Dublinské deskriptory v originálnom znení sú dostupné v Prílohe 1 na *Bologna Framework and National Qualifications Frameworks – an Introduction*. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ehea.info/Uploads/QF/Bologna Framework and Certification revised 29_02_08.pdf>.

⁵⁷ Medzi prvými Írsko; referencovacie správy EHEA spracované do roku 2010 sú dostupné na <http://www.ehea.info/article-details.aspx?ArticleId=86>, referencovacie správy NKR sú dostupné na <http://ec.europa.eu/ploteus/en/documentation>.

⁵⁸ Z tohto hľadiska je pre nás veľmi poučný vývoj v Poľsku, kde referencovanie vo vysokoškolskom priestore nielenže už prebehlo, ale vysokoškolskí predstavitelia sa stali ťahúňmi tvorby NKR a referencovania NKR k EKR.

⁵⁹ PĽAVČAN, P. – JURIGA, J. *National Report regarding the Bologna Process implementation 2009-2012: Slovak Republic*. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ehea.info/Uploads/National%20reports/Slovakia.pdf>>.

⁶⁰ ECVET - Európsky systém prenosu kreditov v odbornom vzdelávaní a príprave, EQAVET - Európsky referenčný rámec zabezpečenia kvality, Europass - nástroj akademickej a profesijnej mobility.

odporúčanie európskych inštitúcií, navrhujúce priradiť kvalifikáciám nadobúdaným v členskej krajine jednu z ôsmich úrovní EKR.

Ak však má byť priradenie úrovne EKR kvalifikáciám nadobúdaným na Slovensku dôveryhodné, musí sa opierať o analýzu vzdelávacích výstupov požadovaných tou ktorou kvalifikáciou. Mali by byť preto pre takúto kvalifikáciu priznávanú na Slovensku identifikované vzdelávacie výstupy a mala by byť ustanovená aj nejaká hierarchia „náročnosti“, napr. v podobe stručných charakteristík jednotlivých úrovní „rebríka“ kvalifikácií. Tieto charakteristiky môžu, ale nemusia byť spracované do podoby národného rámca. Každopádne však nemožno seriózne diskutovať o priradovaní úrovne EKR jednotlivým kvalifikáciám bez toho, aby boli identifikované vzdelávacie výstupy, ktoré im prislúchajú. Už z tohto faktu samotného je prirodzené navrhnúť, aby sa identifikované vzdelávacie výstupy prioritne premietli do precízne ustanovených kvalifikačných štandardov. Slovensko je jednou z mála krajín, kde sa tlak na identifikáciu vzdelávacích výstupov prejavil paralelne v troch iniciatívach. Tá najstaršia sa spája s kurikulárnymi reformami v regionálnom školstve a viedla k tvorbe vzdelávacích štandardov. V sektore práce sa začali v rámci Národnej sústavy povolání (NSP) vytvárať štandardy povolání/zamestnaní, čiastočne inšpirované britskou praxou a tzv. „occupational standards“, ktoré by mali reflektovať potreby trhu práce a výkony dopytované na pracoviskách. Tretia iniciatíva sa spája s tvoriacim sa jednotným trhom práce EÚ a potrebou dosiahnuť väčšiu transparentnosť národných kvalifikačných systémov, a teda i s potrebou zvýšiť hodnovernosť priznávania kvalifikácií, čiže aj s NKR a EKR. Na potrebu vyššej kohézie v súvislosti s týmito tromi iniciatívami sme upozornili už v predchádzajúcej analýze kvalifikačných systémov⁶¹:

„Slovensko je jednou z mála krajín, ktoré má legislatívnu oporu pre tvorbu troch typov štandardov. V štátnych vzdelávacích programoch, vydávaných podľa školského zákona regulujúceho regionálne školstvo⁶², sa stanovujú vzdelávacie štandardy⁶³, pričom školy sú povinné vypracovať si „učebné osnovy najmenej v rozsahu ustanovenom vzdelávacím štandardom príslušného štátneho vzdelávacieho programu“⁶⁴. V NSK ustanovenej podľa zákona o celoživotnom vzdelávaní⁶⁵ sa stanovujú kvalifikačné štandardy a k nim pridružené

⁶¹ VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalyzaNSK.pdf>>, s. 23.

⁶² Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) v § 9 (1) ustanovuje, že „vzdelávacie štandardy obsahujú súbor požiadaviek na osvojenie si vedomostí, zručností a schopností, ktoré majú deti a žiaci získať, aby mohli pokračovať vo vzdelávaní v nadväzujúcej časti vzdelávacieho programu, alebo aby im mohol byť priznaný stupeň vzdelania ...“

⁶³ Podľa § 9 (2) zákona č. 245/2008 Z. z. sa vzdelávacie štandardy členia na „výkonové štandardy, ktoré určujú kritériá úrovne zvládnutia vedomostí, zručností a schopností“ a „obsahové štandardy, ktoré určujú rozsah požadovaných vedomostí a zručností“.

⁶⁴ § 9 (6) zákona č. 245/2008 Z. z.

⁶⁵ Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní ustanovuje podľa § 21, že „Národná sústava kvalifikácií je verejne prístupný register, ktorý obsahuje opis čiastočných a úplných kvalifikácií rozlišovaných a uznávaných v Slovenskej republike, požadovaných na výkon pracovných činností pre dané povolanie vo forme kvalifikačných štandardov a hodnotiacich štandardov“.

hodnotiace štandardy⁶⁶. Zákonom o službách zamestnanosti⁶⁷ je podložený vznik národnej sústavy povolání (NSP), v rámci ktorej sa stanovujú štandardy povolání/zamestnaní⁶⁸. Triáda štandardov teda kopíruje existujúcu triádu sústav: sústavu zamestnaní reprezentovanú registrom zamestnaní NSP, sústavu kvalifikácií a sústavu odborov vzdelania⁶⁹.

V spomínanej komparatívnej štúdií sme tiež konštatovali, že Slovensko musí redefinovať dôvody tvorby štandardov a rozhodnúť sa, či naozaj potrebuje takúto „triádu štandardov“, najmä ak by sa tieto štandardy mali formulovať ako prísne kontrolovateľné, či dokonca merateľné. Navrhli sme upustiť od tvorby troch súborov takýchto štandardov a normatívnu funkciu pre priznanie kvalifikácie realizovať kvalifikačnými štandardmi NSK. Navrhli sme zároveň modifikovať úlohu vzdelávacích štandardov a NSP⁷⁰.

Bolo by nesmierne prínosné, keby sa NSP zamerala na identifikáciu požiadaviek pracovísk na vzdelávacie výstupy, hoci aj v klasifikácii SK ISCO 08 ako doteraz, na vyhľadávanie impulzov pre následné tvorby kvalifikačných štandardov vhodných kvalifikácií, či kvalifikačných jednotiek. NSP by teda mala byť zárukou včasného monitorovania technologického progresu a organizačných zmien na pracoviskách a ich včasného preformulovania do jazyka vzdelávacích výstupov, aby sa inovačné impulzy z pracovísk mohli premietiť tak do vzdelávania/učenia sa, ako aj do kvalifikačných požiadaviek. NSP by naopak nemala byť nútená utvárať, či dokonca novo utvárať obsahy „povolání“ a k nim definovať štandardy, i keď tomu nešťastný názov NSP navádza.

Slovensko sa podobne ako mnohé iné krajiny⁷¹ rozhodlo, že si vytvorí vlastný národný rámec a v roku 2009 vláda svojím uznesením⁷² navrhla „postup implementácie Európskeho

⁶⁶ Podľa § 3 zákona č. 568/2009 Z. z. sa označuje „kvalifikačným štandardom súhrn vedomostí, zručností a schopností potrebných na nadobudnutie príslušnej čiastočnej kvalifikácie a úplnej kvalifikácie“ a „hodnotiacim štandardom súhrn kritérií, organizačných a metodických postupov, materiálnych, technických a priestorových predpokladov na overovanie a hodnotenie dosiahnutej odbornej spôsobilosti podľa ustanovených kvalifikačných štandardov“.

⁶⁷ Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti definuje NSP ako informačný systém opisu štandardných nárokov trhu práce na jednotlivé pracovné miesta.

⁶⁸ Databáza národných štandardov zamestnaní (obsiahnutá v Registri zamestnaní, www.registerzamestnani.sk) sa naplňa položkami, ktoré sú vo väčšine prípadov identické s názvami jednotiek zamestnaní (t. j. niektorej z 2 147 jednotiek so sedemmiestnym kódom) štatistickej klasifikácie zamestnaní SK ISCO 08. V súlade so zákonom sa však zároveň hovorí o národnej sústave povolání, a nie zamestnaní.

⁶⁹ Spolu s už spomenutou sústavou odborov na stredných školách zahrnuje Vyhľadávka Štatistického úradu Slovenskej republiky č. 243/2012 Z. z., ktorou sa vydáva štatistická klasifikácia odborov vzdelania, aj vedné odbory a študijné odbory na vysokých školách, ktoré by mali byť časom taktiež zohľadnené v NSK.

⁷⁰ Pozri VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalýzaNSK.pdf>>, kapitolu 1.3.2 Zásadná otázka a problémy redukcionizmu a granularity.

⁷¹ Je pozoruhodné, že národný kvalifikačný rámec tvoria krajiny po celom svete od Karibiku po Oceániu, a v lete 2014 sa pracuje na vyše 150 NKR. Motívy krajín pripravujúcich NKR sú však rozmanité. Silným impulzom je vplyv vývoja vo Veľkej Británii (predovšetkým v krajinách historicky prepojených s Veľkou Britániou) a vplyv Európskej únie (predovšetkým v Európskej únii a krajinách so špeciálnym vzťahom k Európskej únii).

kvalifikačného rámca prostredníctvom vytvorenia Národného kvalifikačného rámca, Národnej sústavy kvalifikácií, Národnej sústavy povolání a následného prepojenia s Európskym kvalifikačným rámcom⁷³. Harmonogram, ktorý stanovila, vrátane požiadavky „zabezpečiť, aby všetky nové doklady o dosiahnutom vzdelaní obsahovali odkaz na príslušnú úroveň Európskeho kvalifikačného rámca do 31. decembra 2012“, však nebol realistický⁷⁴ a spolupráca relevantných aktérov na tvorbe NKR bola nedostatočná, ak sa vôbec začala⁷⁵. Stalo sa tak okrem iného⁷⁶ aj preto, že vláda spoluprácu s MŠVVŠ pri implementácii Európskeho kvalifikačného rámca mnohým dôležitým inštitúciám len odporučila⁷⁷. Toto odporúčanie však nemalo zásadný účinok a ani samotné MŠVVŠ zjavne nepokladalo prácu na NKR za prioritnú alebo dostatočne vyjasnenú, keďže ani netrvalo na tom, aby sa na práci pracovnej skupiny podieľali orgány štátnej správy, ktorým vláda participáciu priamo prikázala. V decembri 2013 síce došlo k pokusu jasnejšie definovať zodpovednosť a participáciu na tvorbe NKR, avšak v extrémne krátkych termínoch.⁷⁸ Návrhy deskriptorov slovenského osemúrovňového rámca boli vytvorené arbitrážne malou skupinou špecialistov⁷⁹, prevažne s prihliadaním na opisy vzdelávacích štandardov štátnych vzdelávacích programov a na hierarchiu stupňov vzdelania, v podstate bez diskusie so širšou pedagogickou verejnosťou. V polovici roku 2014 bol prvotný návrh SKKR, ako aj samotné dôvody vzniku EKR a SKKR detailne známe iste menej ako 20 špecialistom z rezortov školstva a práce a prakticky úplne neznáme v iných rezortoch a medzi zamestnávateľmi.

⁷² Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 105 zo 4. februára 2009 k návrhu implementácie Európskeho kvalifikačného rámca v podmienkach Slovenskej republiky. [online]. Vláda Slovenskej republiky, 2009. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.rokovanie.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Uznesenie-5819?prefixFile=u>>.

⁷³ Predkladacia správa k „Návrhu implementácie Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie v podmienkach Slovenskej republiky“.

⁷⁴ Ak si pozorne pozrieme 10 kritérií uvedených v boxe 2, a taktiež portréty analyzovaných krajín v Prílohe A a Prílohe D, uvidíme, že implementácia EKR by mala byť dlhodobým procesom a že v niektorých aspektoch (napr. v zabezpečovaní kvality vzdelávania) a v intenzite spolupráce relevantných partnerov nie je Slovensko pripravené na referencovanie ani v roku 2014.

⁷⁵ Pracovná skupina pre tvorbu NKR vytvorená pri MŠVVŠ bola čisto rezortná, stretala sa len sporadicky a len k vytvoreniu „prevodovej tabuľky“ existujúcich stupňov vzdelania poskytovaného v SR k EKR a vzhľadom na nejasný status sa rozpadla v roku 2012. Pracovná skupina národných expertov pre EKR/NKR zahrnujúca aj sociálnych partnerov vznikla až v roku 2014. Jej mnohí členovia však boli nominovaní do tohto orgánu čisto inštitucionálne a bez náležitých informácií o téme a prípravy na problematiku EKR/NKR.

⁷⁶ Slovensko aj v tejto oblasti trpí nedostatkom expertov s medzinárodnou skúsenosťou medzi akademikmi o špecialistoch v radoch zamestnávateľov ani nehovoriac.

⁷⁷ Uznesením vláda odporúčala účasť na spolupráci predsedovi Akreditačnej komisie, prezidentovi Slovenskej rektorskej konferencie, prezidentovi Asociácie zamestnávateľských zväzov a združení, prezidentovi Republikovej únie zamestnávateľov, prezidentovi Konfederácie odborových zväzov, predsedovi Slovenskej obchodnej a priemyselnej komory, predsedovi Slovenskej živnostenskej komory, predsedovi Slovenského živnostenského zväzu.

⁷⁸ Podľa predbežnej referencovacej správy z mája 2014 (str. 43) „Na 22. porade vedenia MŠVVaŠ SR dňa 2.12. 2013 bolo stanovené zaradiť kvalifikácie do jednotlivých úrovní Národného kvalifikačného rámca podľa stanovených kritérií zabezpečenia kvality vzdelávacích inštitúcií a programov vzdelávania do 30. septembra 2015. Zahraničné skúsenosti zachytené v Prílohe A a Prílohe D ukazujú, že práca na NKR a NSK je dlhodobou záležitosťou.“

⁷⁹ Návrh deskriptorov vytvorený v roku 2011 bol diskutovaný len na úrovni ministerstva a nezískal plnú podporu ani medzi úzkou skupinou špecialistov; nebol podporovaný ani Pracovnou skupinou pre tvorbu NKR zriadenou MŠVVŠ ani všetkými sekciami MŠVVŠ.

Slovensko je v práci na NKR prakticky na začiatku, a čo je horšie, niektoré vážne koncepčné problémy viditeľné už vo vyššie spomenutom vládnom dokumente „Návrh implementácie Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie v podmienkach Slovenskej republiky“ naďalej pretrvávajú. Dokument, ako bolo povedané, je prezentovaný ako „postup implementácie Európskeho kvalifikačného rámca prostredníctvom vytvorenia Národného kvalifikačného rámca, Národnej sústavy kvalifikácií, Národnej sústavy povolání a následného prepojenia s Európskym kvalifikačným rámcom“, avšak tento postup nie je nijako spresnený a väzby medzi NKR, NSK a NSP neboli vyjasnené. Definície základných pojmov pre potreby implementácie EKR v SR obsiahnuté v tomto dokumente odrážajú ťažkosti, ktoré má s touto problematikou pedagogická veda na Slovensku, prekladatelia európskych dokumentov⁸⁰ a nakoniec i predkladajúce ministerstvo.

1.5 Rozumieme si navzájom o čom hovoríme?

Dlhotrvalé terminologické problémy sa ťahajú roky dozadu a zvlášť akútne⁸¹ sú už od čias prekladu Memoranda celoživotného vzdelávania (sa)⁸². Terminologické ťažkosti vidieť aj na definícii kľúčového pojmu - NKR. Definícia NKR⁸³ vo vyššie spomínanom vládnom dokumente vypracovanom MŠVVŠ z roku 2009 nezodpovedá definícii „Odporúčania EKR“⁸⁴. Definícia NKR⁸⁵ použitá neskôr v dokumente MŠVVŠ⁸⁶ z roku 2014 je síce identická so slovenským, avšak nie s anglickým znením Odporúčania⁸⁷. Slovenský preklad definície má problém s výrazom „levels of learning achieved“ použitom v anglickej

⁸⁰ Terminologické problémy strpčujú život prekladateľom dlhodobo a je zarážajúce, že akademická pedagogická obec tieto problémy ignoruje.

⁸¹ Návrhy na niektoré terminologické korekcie možno nájsť v štúdií VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalýzaNSK.pdf>>, str. 8 Tabuľka 4.

⁸² *Memorandum celoživotného vzdelávania*. [online]. Brussels: Komisia európskych spoločností, 2000. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://web.saaic.sk/naforfil/modules/dokumenty/Memorandum_LLL.pdf>, starší pracovný preklad pod názvom *Memorandum o celoživotnom vzdelávaní sa*. [online]. Brussels: Komisia európskych spoločností, 2000. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <https://www.minedu.sk/data/files/2607_2000_memorandum_o_celozivotnom_vzdelavani.pdf>.

⁸³ „Národný kvalifikačný rámec je nástroj na rozdelenie všetkých kvalifikácií v rámci národného systému vzdelávania, ktorých nadobúdanie sa uskutočňuje podľa súboru definovaných kritérií určených pre jednotlivé úrovne. Určuje vzťah nadobudnutých výsledkov vzdelávania k jednotlivým úrovňam kvalifikačného rámca. Jeho cieľom je zlepšiť prístup ku kvalifikáciám pre trh práce.“

⁸⁴ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. [online]. In *Úradný vestník Európskej únie*, zväzok 51, 6. 5. 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_2008.111.01.0001.01.SLK>.

⁸⁵ „Národný kvalifikačný rámec je nástroj na klasifikáciu kvalifikácií podľa súboru kritérií pre dosiahnuté špecifikované stupne vzdelania, ktorého cieľom je zahrnúť a koordinovať národné kvalifikačné podsystémy a zlepšiť transparentnosť, prístup, rozvoj a kvalitu kvalifikácií vo vzťahu k trhu práce a občianskej spoločnosti“

⁸⁶ *Predbežná správa Slovenskej republiky o referencovaní voči Európskemu kvalifikačnému rámcu pre celoživotné vzdelávanie* (pracovná verzia z mája 2014).

⁸⁷ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie.

verzii „Odporúčania EKR“⁸⁸, ktorý je nevhodne preložený ako „stupeň vzdelania“⁸⁹. Anglický originál pritom pri klasifikácii kvalifikácií jasne hovorí nie o vzdelávaní, ale o učení sa. Originál i jeho inojazyčné korektné preklady sa rozhodne vyhýbajú riziku zamerania na formálne vzdelávanie a nadobudnutie stupňa vzdelania, ktoré evokuje slovenská i česká verzia.

Spomenutý anglický termín sa aj historicky viaže ku kognitívnej psychológii a etapovitému procesu učenia sa a opisu jeho úrovni (hladín) a nie k formálnemu aktu dokladujúcemu zákonom stanovené vzdelanie. Je dosť charakteristické, že sa u nás v tejto súvislosti vžilo hovoriť o taxonómiách „výchovno-vzdelávacích cieľov“, čo priamo indikuje inštitucionálne pôsobenie. Bloomovu taxonómiu a aj jej neskoršie revízie teda naša pedagogika vnímala radšej v kontexte organizácie vzdelávacieho procesu než v kontexte úrovni, ktorými prechádza učenie sa jednotlivca. Ba čo viac, paradigmatický posun od organizácie vzdelávania ako vyučovania ku organizácii vzdelávania (či vzdelávania sa) ako individuálneho učenia sa zostáva v slovenskej pedagogike nereflektovaný. Vidieť to napr. aj v samotnom preklade termínu EKR. „European qualification framework for lifelong learning“ je prekladaný ako Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie. Spomínaný posun od „lifelong education“ k „lifelong learning“ je teda ignorovaný aj terminologicky.

Iste aj vplyvom národných tradícií tak došlo k výraznej dezinterpretácii a možno i fatálnemu posunu k chápaniu NKR úradníkmi MŠVVŠ. Slovenská formulácia zúžene chápe NKR ako „nástroj na klasifikáciu kvalifikácií podľa súboru kritérií pre dosiahnuté špecifikované **stupne vzdelania** (!)“ a definícia z roku 2009 dokonca explicitne hovorí o kvalifikáciách „v rámci národného systému vzdelávania“. Nie je preto prekvapujúce, že sa úvahy o NKR napred zredukovali na vypracovanie „konverznej tabuľky“, ktorou sa legislatívne ustanoveným stupňom vzdelania⁹⁰ mali priradiť úrovne EKR a neskôr na diskusiu o vhodnosti priradenia úrovne EKR/NKR existujúcim programom formálneho vzdelávania. Časom síce došlo ku korekcii a NKR by mal zachytiť kvalifikácie nadobúdané aj mimo formálneho iniciačného vzdelávania, ale terminologické a následne aj koncepčné problémy pretrvávajú a dramaticky sa prejavujú najmä v nevyjasnenosti väzieb medzi pojmami „kvalifikácia“, „povolanie“, „zamestnanie“, a „stupeň vzdelania“.

⁸⁸ Definícia v anglickom origináli znie takto: „national qualifications framework’ means an instrument for the classification of qualifications according to a set of criteria for specified levels of learning achieved, which aims to integrate and coordinate national qualifications subsystems and improve the transparency, access, progression and quality of qualifications in relation to the labour market and civil society“.

⁸⁹ Pre porovnanie, český preklad hovorí podobne nepresne o „souboru kritérií pro určité stupně dosaženého vzdělání“, avšak napr. nemecký preklad podstatne presnejšie o „jeweils erreichten Lernniveaus“ – „dosiahnutých úrovniach naučenia sa“. Originál i nemecký preklad hovorí o učení sa a nie o vzdelaní .

⁹⁰ Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon), napr. § 16.

1.6 Ako chápať pojem „kvalifikácia“

Treba priznať, že pojem kvalifikácia sa chápe v rôznych krajinách rôzne a v súčasnosti dostáva aj nový obsah. Zdá sa nám, že možno pozorovať štyri významy

- „pečiatka“ (doklad),
- „spôsobilosť“ (pre výkon práce),
- „vzdelávací program“⁹¹,
- „opis požiadaviek“ (na výkon práce).

Historicky sa pojem kvalifikácie spájal s uznaním remeselnej kvality práce a kvalifikovaný remeselník bol kontrastovaný s „fuškárom“, ktorý prípadne i mohol byť „šikovný“ (a dokonca plne spôsobilý pre výkon práce), ale nebol profesionálne uznaný. Toto profesionálne uznanie je aktuálne reprezentované kvalifikačným dokladom. Vlastníctvom kvalifikačného dokladu je človek vnímaný ako kvalifikovaný.

Žiaľ, môže sa stať, že vlastník kvalifikačného dokladu sa môže ukázať nespôsobilým vykonať to, čo sa očakáva a naopak „fuškár“ sa vďaka skúsenostiam z praxe môže prejavovať ako plne spôsobilý. Ten prvý problém sa musí riešiť systémom riadenia (zabezpečenia) kvality a Európska únia práve manažmentu kvality venuje mimoriadnu pozornosť⁹². Treba znovu zdôrazniť, že bez dobre premysleného a funkčného národného modelu zabezpečenia kvality nemožno národný kvalifikačný systém a národný kvalifikačný rámec referencovať k EKR.⁹³

V druhom prípade sa kladie dôraz na priznanie kvalifikovanosti bez ohľadu na formálne vzdelanie. Hodnotou je učenie sa, nech už k nemu dochádza akokoľvek a kdekoľvek, a to čo v konečnom dôsledku človek vie a dokáže. Práve preto Európska únia zdôrazňuje uznávanie výsledkov učenia sa (a vzdelávacích výstupov) nadobudnutých mimo formálneho vzdelávania, neformálnym a informálnym učením sa.

Kvalifikačný doklad je často vystavovaný ako výsledok vzdelávania (a učenia sa) a niektoré krajiny⁹⁴ preto niekedy používajú termín „kvalifikácia“ ako synonymum termínu „vzdelávací program“. Pre takéto pragmatické krajiny jednoducho nemá zmysel hovoriť o vzdelávacom programe bez toho, aby nevedol k nejakému „užitočnému“ výsledku, t.j. kvalifikácii. Na

⁹¹ Správnejšie by bolo povedať „program učenia sa“, čo by zodpovedalo posunu od „education“ k „learning“.

⁹² Priamy vplyv EU na vzdelávanie je vo všeobecnosti malý a závislý na predchádzajúcej zhode členských krajín, avšak otázky kvality vzdelávania majú zvláštne postavenie, ako vidieť aj na znení článku 165 (1) Lisabonskej zmluvy: „Únia prispieva k rozvoju kvalitného vzdelávania podporovaním spolupráce medzi členskými štátmi a, ak je to potrebné, podporovaním a doplňovaním činnosti členských štátov pri plnom rešpektovaní ich zodpovednosti za obsah výučby a organizácie vzdelávacích systémov a za ich kultúrnu a jazykovú rozmanitosť.“

⁹³ Toto je jedna z veľkých prekážok, ktoré bránia Slovensku spracovať serióznu referencovacu správu. Problém kvality, či už pri dokladovaní stupňa vzdelania, kvalifikácie alebo hoci len ukončenia nejakého vzdelávania je na Slovensku dlhodobo neriešený. Medzinárodné impulzy, či už v rámci Európskeho vzdelávacieho priestoru alebo Európskeho priestoru odborného vzdelávania Slovensko zatiaľ reflektuje nedostatočne a na práci ENQA (www.enqa.eu) a EQAVET (www.eqavet.eu) participuje len málo.

⁹⁴ Charakteristické je to pre Veľkú Britániu a mnohé krajiny pod anglofónnym vplyvom.

rozdiel od tejto „ostrovnej tradície“ je pre mnohé krajiny kontinentálnej Európy problémom vidieť v každom vzdelávaní takýto účel a napr. po absolvovaní gymnázia je čudné hovoriť o získaní kvalifikácie⁹⁵. Medzi takéto krajiny patrí aj Slovensko.

Tradične, ale aj v školskej legislatíve, rozlišujeme na Slovensku medzi „stupňom vzdelania“, ktorý sa nadobúda napr. maturitnou skúškou a je dokladovaný maturitným vysvedčením a medzi „kvalifikáciou“, ktorá je dokladovaná napr. výučným listom po úspešnej záverečnej skúške. Kvalifikácia sa spája s prípravou na povolanie a stupeň vzdelania s prípravou na ďalšie štúdium. V študijných programoch s rozšíreným praktickým vyučovaním vedie táto tradícia k vydávaniu dvoch dokladov, jeden dokladuje stupeň vzdelania a druhý kvalifikáciu⁹⁶. Táto dichotómia zákonite musí viesť k ťažkostiam. Extrémnym príkladom sú hotelové akadémie. Keďže doklad o nadobudnutom vzdelaní často nie je vnímaný ako kvalifikačný, bol pre absolventov hotelovej akadémie zavedený aj výučný list. Keďže štúdium odboru „hotelová akadémia“ nie je naviazané na jasne vymedzené povolanie, výučný list má absurdný názov „hotelová akadémia“.

Tento príklad, zdá sa, súvisí s dvoma aspektmi problému, pred ktorým Slovensko stojí:

- je praktické viazať aj do budúca kvalifikáciu na „pomenované povolanie“?⁹⁷
- je korektné pokračovať v prakticky automatickom vydávaní dvojice dokladov – jedného o vzdelaní a druhého o kvalifikácii tou istou inštitúciou, bez podmienenia konať tak na základe splnenia explicitných (a odlišných) podmienok?⁹⁸

Asi nebude vzhľadom na vývoj vo svete, a to aj pri tvorbe NKR v Európskej únii, rozumné pokračovať v takejto praxi. Navyše, stále viac sa presadzuje štvrtý pohľad, v ktorom je kvalifikácia chápaná ako súpis požiadaviek v podobe vzdelávacích výstupov. Teoreticky možno oprávnene namietat, že takéto nazeranie so sebou prináša riziko sploštenia. Naozaj nemáme záruku či komplexnosť spôsobilostí pre výkon práce pri úsilí o opis pomocou vzdelávacích výstupov nezredukujeme nevhodným spôsobom. Tomuto problému sme sa venovali podrobnejšie v predchádzajúcej štúdií⁹⁹. Trend je však, zdá sa, nezvratný. Má však aj pozitívny aspekt¹⁰⁰ a je nakoniec aj preklenutím rozporov viditeľných pri skorších

⁹⁵ Hneď teraz upozorníme, že tento nezvyk prispel k tomu, že v nemeckom i francúzskom NKR nie sú zatiaľ zahrnuté programy všeobecného vzdelania. Iné krajiny, napr. Poľsko problém riešili okrem iného tým, že vo svojom NKR všeobecnému vzdelávaniu prisúdili špecifické postavenie, avšak zároveň sa na jeho absolvovanie začalo nazerat ako na získanie príslušnej „akademickej kvalifikácie“.

⁹⁶ Toto musí anglosaským pragmatikom pripadať zbytočné. Nie je naozaj čudné, prečo nestačí jeden doklad?

⁹⁷ Výučný list z hotelovej akadémie iste nehovorí o konkrétnom pomenovanom povolaní, ale ak je príslušný vzdelávací program dobre vybudovaný, môže poskytovať vysoko cenenú kvalifikáciu a vstup k ďalšej špecializácii.

⁹⁸ Pokles v kvalite všeobecného vzdelávania a nespokojnosť zamestnávateľov s kvalitou absolventov OVP znovu nastoľuje otázku opodstatnenia oddelenia priznávania stupňa vzdelania od priznávania kvalifikácie, a dokonca i ukončenia vzdelávacieho programu a priznania stupňa vzdelania.

⁹⁹ Riziku tzv. redukcionizmu a iných problémov súvisiacich s pokusmi o identifikáciu vzdelávacích výstupov sme sa podrobne venovali v štúdií VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalýzaNSK.pdf>>.

¹⁰⁰ Tamže.....Ako sme konštatovali, úsilie o identifikáciu vzdelávacích výstupov je prínosné samo o sebe, pretože indukuje prepotrebnú diskusiu, a vlastne je dôležité väčšími než samotné výsledné opisy.

prístupoch. „Pečiatka“ sa má dávať, ak sa preukáže splnenie vopred stanovených vzdelávacích výstupov, pričom dôležité je splnenie požiadaviek a nie predchádzajúce vzdelávanie a „vzdelávacie programy“ (prinajmenej v pragmatických systémoch) sú postavené na vopred identifikovaných vzdelávacích výstupoch, a teda vedú k príslušnej „pečiatke“.

Slovensko, či chce alebo nie, musí pristúpiť k diskusii o tom ako chápať „kvalifikácie“, pretože inak riskuje nedorozumenia na domácej i zahraničnej scéne, a tiež preto, že NKR bez jasného vymedzenia tohto pojmu a termínu ťažko možno vytvoriť rozumným spôsobom.

V materiáli MŠVVŠ „Návrh implementácie EKR v podmienkach SR“, predloženom v roku 2009 vláde bola uvedená definícia kvalifikácie¹⁰¹ prevzatá zo slovenskej verzie Prílohy 1 „Odporúčania EKR“. Definícia z vládou prijatého dokumentu¹⁰² teda zodpovedá aktuálnemu európskemu trendu („opis požiadaviek“). Slovenský preklad definície kvalifikácie z „Odporúčania EKR“ je síce nepresný, pretože namiesto „výsledkov vzdelávania“, čo je všeobecný výraz, sa mal použiť odborný ekvivalent termínu „learning outcomes – vzdelávacie výstupy“¹⁰³, ale hlavný problém tkvie v tom, že sa na Slovensku paralelne ďalej používali a stále používajú aj iné definície kvalifikácie. V nedávnom pracovnom dokumente MŠVVŠ¹⁰⁴ je dokonca uvedená definícia¹⁰⁵, ktorá v záverečnej časti nadväzuje a aj sa odvoláva na „Odporúčanie EKR“, ale zároveň sa od nej podstatne líši. Nekorektne a nad rámec definície z „Odporúčania EKR“ vzťahuje kvalifikáciu k „činnosti v rámci daného povolania“. Zároveň sa v tomto dokumente v definícii Národnej sústavy kvalifikácií hovorí o registri kvalifikácií „požadovaných na výkon pracovných činností pre dané povolanie vo forme kvalifikačných štandardov a hodnotiacich štandardov. Týmto sa potvrdzuje snaha vzťahovať kvalifikácie k štandardom povolania a Národnej sústave povolaní, ale zároveň i zúžené chápanie problematiky.

Pri prekladoch anglicky písaných textov je potrebné náležite ustáliť, ako prekladať tri termíny „occupation“, „vocation“, „profession“, všetky latinského pôvodu¹⁰⁶. Rozhodne je

¹⁰¹ Kvalifikácia je formálny výsledok procesu hodnotenia a validácie, ktorý sa získa, keď príslušný orgán určí, že jednotlivec dosiahol výsledky vzdelávania zodpovedajúce daným štandardom.

¹⁰² Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 105 zo 4. februára 2009 k návrhu implementácie Európskeho kvalifikačného rámca v podmienkach Slovenskej republiky. [online]. Vláda Slovenskej republiky, 2009. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.rokovanie.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Uznesenie-5819?prefixFile=u>>.

¹⁰³ Až neskôr sa začal ustálené používať termín „vzdelávacie výstupy“.

¹⁰⁴ *Predbežná správa Slovenskej republiky o referencovaní voči Európskemu kvalifikačnému rámcu pre celoživotné vzdelávanie* (máj 2014)

¹⁰⁵ Kvalifikáciou rozumieme odbornú spôsobilosť na výkon určitej činnosti/súboru činností v rámci daného povolania [, ktorá je] udelená na základe overenia dosiahnutých/deklarovaných vzdelávacích výstupov, formálny výsledok procesu hodnotenia a potvrdzovania, ktorý sa získa, keď príslušný orgán určí, že jednotlivec dosiahol výsledky vzdelávania zodpovedajúce daným štandardom.

¹⁰⁶ Prvý termín sa vzťahuje k zaujatiu, obsadeniu miesta, a vlastne i času, druhé k volaniu, a teda i povolaniu niečo vykonávať (napr. remeslu) a tretie k verejnému prehláseniu, sľubu dodržiavať záväzky kladené na niektoré povolania (pôvodne najmä lekára a právnik a odvodené od sľubu pri vstupe do mníšskeho rádu).

problematické prekladať termíny „occupational standards“ a „national system of occupations“, ako „štandardy povolani“ a „národná sústava povolani“ v rozpore s terminológiou národnej klasifikácie zamestnaní ISCO 08. Termín „occupation“ sa v klasifikácii ISCO (International standard classification of occupations“) neprekladá ako „povolanie“, ale ako „zamestnanie“.¹⁰⁷

Terminologickým neporiadkom sa zároveň pokračuje v nešťastnom mätení pojmov, pretože previazanosť termínu „kvalifikácia“ na termín „povolanie“¹⁰⁸ je kontraproduktívna aj podľa európskych trendov pri tvorbe NKR.

Pri EKR i NKR sa predpokladá nazeranie na kvalifikáciu ako na „pečiatku“ za súlad s „opisom požiadaviek na výkon práce“ vo forme daného štandardu, formulovaného pomocou vzdelávacích výstupov. Týmto sa vlastne rieši, alebo presnejšie obchádza náš domáci problém s vymedzením pojmu „povolanie“ a s určovaním jeho obsahu v každom konkrétnom prípade. Dôležité je identifikovať vzdelávacie výstupy potrebné pre výkon práce a nepodstatné je, či ide o povolanie alebo o aktuálne zamestnanie alebo dokonca len pracovné pozície. Samozrejme, najrozumnejšie je prioritne identifikovať vzdelávacie prístupy pre pracovné pozície alebo širšie pre zamestnania dopytované na trhu práce.¹⁰⁹

Je vecou každej krajiny, k čomu tieto vzdelávacie výstupy vzťahuje a aké súbory vzdelávacích výstupov pokladá za rozumné označiť za kvalifikácie (a hodné „pečiatkovania“). Je taktiež vecou každej krajiny, ako úrovne NKR opíše, ako si štruktúruje deskriptory úrovni NKR a aj samotné vzdelávacie výstupy. Dôležité je, že priznávanie kvalifikácie (a udelenie „pečiatky“) je hodnoverné a procesy, ktoré vedú k priznaniu kvalifikácie sú spoľahlivé, minimalizujú chyby, a tým garantujú kvalitu pre zamestnávateľov na jednotnom trhu práce Európskej únie. NKR tomu majú napomôcť a referencovanie NKR k EKR má podporiť dôveru v národné kvalifikácie.

Medzinárodné skúsenosti a nakoniec i portréty krajín v Prílohe A a Prílohe D ukazujú variabilitu prístupov členských krajín EÚ.

1.7 Funkcie a ciele NKR

Za rozmachom tvorby NKR v Európe je jednoznačne EKR, avšak netreba zabúdať, že prvé NKR vznikli ešte pred EKR. Spomedzi týchto tzv. rámcov prvej¹¹⁰ a druhej¹¹¹ generácie¹¹²

¹⁰⁷ Pozri dokumentáciu Štatistického úradu SR na <http://portal.statistics.sk/showdoc.do?docid=21089>.

¹⁰⁸ Nielenže sa „povolania“ menia, čo do výkonu práce, ale je aj čoraz ťažšie ich pomenovať. Navyše samotná Národná sústava povolani spracúvaná rezortom práce pracuje simultánne aj s pojmami povolanie, zamestnanie a pracovná pozícia. Opiera sa významne o slovenskú verziu klasifikácie zamestnaní ISCO 08, kde sa termín „occupation“ prekladá ako „zamestnanie“, pričom však rovnaký termín v anglickej „National system of occupation“ sa prekladá ako „povolanie“.

¹⁰⁹ Pochopiteľne, nič nebráni tomu, urobiť tak aj pre nejaké „povolania“, pravda, ak je zhoda na tom, čo sa týmktorým povolaním myslí z hľadiska výkonu na pracovisku, alebo ak je zhoda na vzdelávacích výstupoch pre povolanie ako vhodného predpokladu na prácu na rozmanitých pozíciách, či pre ďalšie doškolenie a zapracovanie pre výkon práce.

¹¹⁰ Rámce tvorené v Austrálii, Anglicku, Južnej Afrike, N. Zélande, Francúzsku a Škótsku už pred rokom 1995.

sme si vybrali Írsko a Škótsko, pretože ide o úspešné a vplyvné modely, ktoré výrazne ovplyvnili tvorbu NKR v iných krajinách, ale aj samotný vznik EKR. Obidva modely sú založené na „vzdelávacích výstupoch“ a zároveň sú úplne odlišné a rešpektujú tradíciu svojich vzdelávacích a kvalifikačných systémov. Analýza Medzinárodnej organizácie práce (MOP - ILO) charakterizuje¹¹³ a ako príklady troch základných typov NKR ponúka stručné opisy komunikačného rámca na príklade Škótska, reformného rámca na príklade Írska a transformačného rámca na príklade Južnej Afriky¹¹⁴. Podrobnejšiu klasifikáciu troch typov rámcov ponúka vo forme tabuľkovej prílohy aj Raffe¹¹⁵. Zjednodušene môžeme povedať, že ak kvalifikačný rámec slúži dominantne na dosiahnutie väčšej transparentnosti existujúcich kvalifikácií a podporu informovanosti o možnostiach celoživotného vzdelávania a o trajektóriách kvalifikačného rastu, ide o *komunikačný rámec*; ak vychádza z existujúcich vzdelávacích a kvalifikačných systémov s ambíciou lepšie ich regulovať a postupne ich skvalitniť (napr. pomocou zavedenia modelu zabezpečenia kvality) klasifikuje sa ako *reformný rámec*; a ak je nastavený na budúcnosť so zámerom vybudovať novo koncipovaný kvalifikačný/vzdelávací systém je pokladaný za *transformačný rámec*¹¹⁶. Niekedy je problémom a je aj zbytočné pokúšať sa jednoznačne klasifikovať rámce podľa tejto ILO typológie. Je však užitočné premýšľať o nich a uvažovať o funkciách rámca, ktoré sa viac či menej prejavujú v jednotlivých typoch rámca. Zdá sa nám preto jednoduchšie a prirodzenejšie odchyliť sa od tejto klasifikácie a radšej hovoriť o informačnej a regulačnej funkcii rámca.

Pri informačnej funkcii ide o sprehľadnenie systémov a lepšiu informovanosť a analógiu vyššie charakterizovaného komunikačného rámca.

Pri regulačnej funkcii ide o organizáciu postupov umožňujúcich získanie kvalifikácie (prípadne aj vrátane segmentácie kvalifikácií a rovnosti uznávania vzdelávacích výsledkov dosiahnutých vo formálnom, neformálnom a informálnom učení sa). Zdá sa nám, zvlášť v našom národnom kontexte, zbytočné klásť do kontrastu „reformu“ a „transformáciu“, keďže

¹¹¹ Írsko, Wales a osem iných neeurópskych krajín, ktoré na rámci pracovali a zaviedli ho v období od konca 90. rokov a ešte pred EKR.

¹¹² Pozri TUCK, R. 2007. *An Introductory Guide to National Qualifications Frameworks: Conceptual and Practical Issues for Policy Makers*. [online]. Geneva: International Labour Office. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/instructionalmaterial/wcms_103623.pdf>.

¹¹³ ALLAIS, S. - RAFFE, D. - YOUNG, M. 2009. *Researching NQFs: Some conceptual issues*. [online]. Geneva: International Labour Office, Employment Sector, Skills and Employability Department. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/publication/wcms_119307.pdf>.

¹¹⁴ Tamže, str. 27

¹¹⁵ RAFFE, D. 2009. *National Qualifications Frameworks in Ireland and Scotland: A Comparative Analysis*. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ces.ed.ac.uk/PDF%20Files/NQF_ECER_2009.pdf>.

¹¹⁶ Ide o radikálne prípady direktívnych reforiem, ktoré sú podľa analýz ILO pokladané za menej úspešné v porovnaní so zavedením rámcov prvých dvoch typov. Poučné je, že sa pritom už len od samotného predpísania „vzdelávacích výstupov“ očakávali významné zlepšenia.

sa hovorí tak o potrebe reformy OVP, ako aj „transformácii“¹¹⁷ jedným dychom. Charakter zmien a ich dopad na systém vzdelávania a kvalifikácií sa najviac prejavuje v regulačnej funkcii rámca, či už je to dopad na aktuálny stav alebo jeho vplyv na budúci stav. Inak povedané, či už bude náš rámec v budúcnosti klasifikovaný ako reformný alebo transformačný, to možno ponechať analytikom ILO.

Nemusíme sa teda aktuálne zaoberať tým, aký typ rámca podľa ILO klasifikácie má predstavovať SKKR. Potrebujeme si však nepochybné ujasniť, či náš národný kvalifikačný rámec má byť zameraný len na existujúci stav (a urobiť poriadok s existujúcimi kvalifikáciami a vzdelávacími programami), alebo má byť zameraný aj na budúcnosť a jeho zavedenie má napomáhať zásadnú reformu¹¹⁸, pretože to sa premieta predovšetkým do regulačnej funkcie rámca a jeho cieľov.

Potrebujeme si teda uvedomiť, aké funkcie má SKKR mať a premyslieť ako ich má plniť. Zhoda musí byť minimálne na tom, že ako každý NKR, by mal aj SKKR mať dva hlavné ciele: podporiť ustanovenie kvalifikačných požiadaviek pomocou vzdelávacích výstupov a podporiť celoživotné vzdelávanie/učenie tým, že sa umožní nadobúdať kvalifikáciu, či jednotku kvalifikácie¹¹⁹ splnením takto ustanovených kvalifikačných požiadaviek.

Premyslieť si treba, či požadovať a ak áno, ako a kedy naplniť nasledujúce špeciálne ciele:

1. SKKR by mal sprehľadniť existujúce subsystemy (či hniezda sektorových kvalifikácií) vytvorením spoločnej platformy („jedna obrazovka“).
2. SKKR by mal napomôcť hierarchizovať kvalifikácie a podporiť tvorbu trajektórií kvalifikačného rastu („rebríky“).
3. SKKR by mal podporiť segmentovanie kvalifikácií na jednotky a vzdelávacích programov na moduly („skladačka“).
4. SKKR by mal posilniť hodnovernosť priznávania kvalifikácií („kvalita“).
5. SKKR by mal podporiť uznávanie výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa pri priznávaní kvalifikácie („rovnocennosť“).
6. SKKR by mal podporiť akceptáciu našich kvalifikácií v zahraničí a mobilitu učiacich sa a zamestnancov medzi Slovenskom a ostatnými európskymi krajinami („mobilita“).

¹¹⁷ Napr. projekt ESF „Transformácia sekundárneho odborného vzdelávania“ je predstaviteľmi zamestnávateľov pokladaný za zásadný príspevok k reforme.

¹¹⁸ K tomuto problému sme sa vyjadrili už v predchádzajúcej štúdií VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalyzaNSK.pdf>> a navrhli sme dvojfázový postup (pozri bod 9 Odporúčaní).

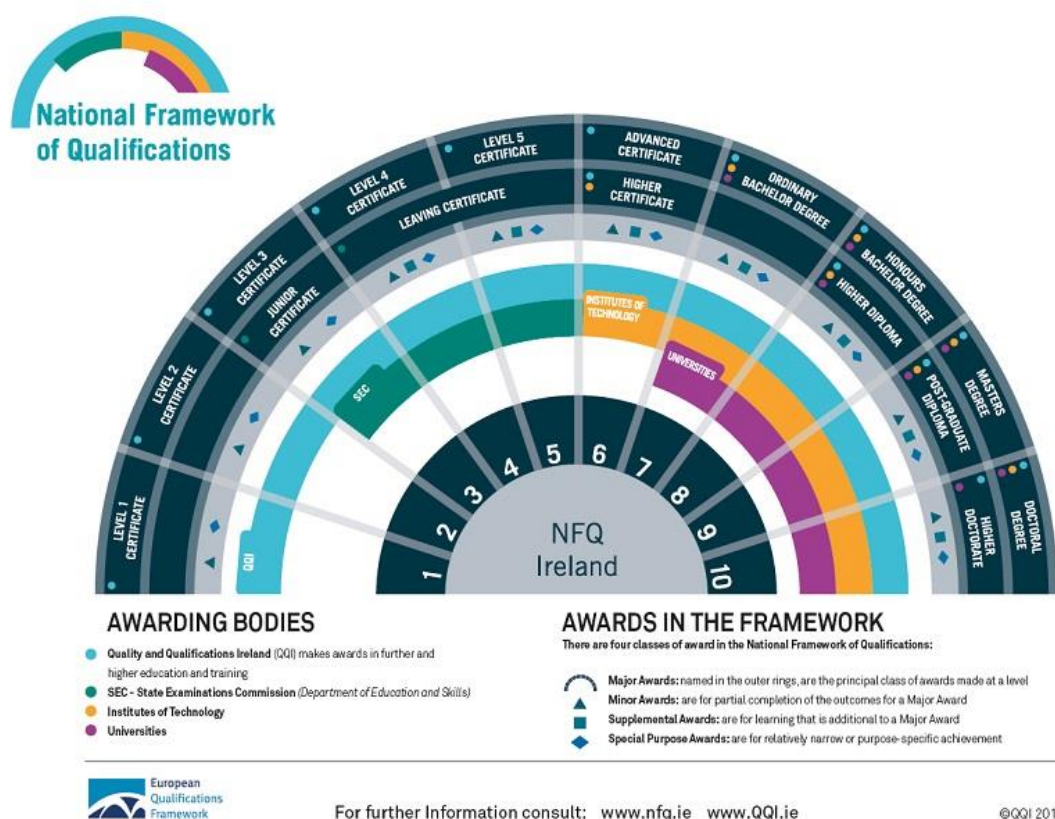
¹¹⁹ V angličtine sa používa termín „unit“ a myslia sa tým vhodné „stavebné kamene kvalifikácie“.

2. Ako vytvoriť slovenský NKR (SKKR) a ako ho prepojiť s referenčnými úrovňami a deskriptormi EKR?

2.1 Subrámcce NKR

Ako prvé si pri tvorbe NKR všimneme úsilie o sprehľadnenie existujúcich subsystémov kvalifikácií. Takáto spoločná platforma je reprezentovaná napr. slávnym vejárom írskoho NKR¹²⁰.

Schéma 1 – Národný rámec kvalifikácií - Írsko

Írsky NKR má na rozdiel od EKR desať úrovní a vo vejári im zodpovedá desať kruhových výsekov. Farebné medzikružia zodpovedajú jednotlivým subsystémom. Sekundárne školské vzdelávanie pokrýva úrovne 3 až 5, univerzitné vzdelávanie úrovne 7 až 10, vyššie neuniverzitné vzdelávanie úrovne 6 až 10 a ďalšie vzdelávanie úrovne 1 až 6. Každý úrovni prislúchajú typy dokladov vedúce ku kvalifikáciám a subjekty, ktoré udeľovali¹²¹ doklady pre danú úroveň. Informácie o nich sú uvedené po obvode v tmavej časti vejára. Pre každú úroveň sú vypracované deskriptory (v Írsku nazývané indikátory), pričom hierarchia úrovní rámca sa vzťahuje k vzdelávacím výstupom priamo naviazaným na typy dokladov pre jednotlivé

¹²⁰ Pozri [http://www.qqi.ie/Pages/National-Framework-of-Qualifications-\(NFQ\).aspx](http://www.qqi.ie/Pages/National-Framework-of-Qualifications-(NFQ).aspx).

¹²¹ V roku 2012 došlo k zmenám ako informujeme neskôr; pozri krátky portrét v Prílohe A.

programy vzdelávania a ktorých naplnenie znamená získanie kvalifikácie. Írsky NKR možno charakterizovať ako rámec dokladov (awards), ktoré sú zároveň dokladom o vzdelaní a kvalifikačným dokladom¹²².

Škótsky rámec patrí tiež k najstarším, vznikol ešte pred EKR a má až 12 úrovní. Zobrazovaný je ako väčšina NKR pomocou tabuľky.¹²³ V ľavom stĺpci vidíme jednotlivé úrovne, pričom v príslušných riadkoch sú uvedené tejto úrovni zodpovedajúce doklady. V záhlaví sú rozlíšené tri podrámce rozlišujúce typy najdôležitejších kvalifikácií, resp. inštitúcií, ktoré doklady udeľujú.

Schéma 2 – Škótsky kreditový a kvalifikačný rámec

THE SCOTTISH CREDIT AND QUALIFICATIONS FRAMEWORK

This Framework diagram has been produced to show the mainstream Scottish qualifications already credit rated by SQA and H-its. However, there are a diverse number of learning programmes on the Framework, which, due to the limitations of this format, cannot be represented here. For more information, please visit the SCQF website at www.scqf.org.uk to view the interactive version of the Framework or search the Database.

SCQF Levels	SQA Qualifications		Qualifications of Higher Education Institutions	SVQs/MAs
12	Some SQA qualifications are changing between 2013-2016. See www.sqa.org.uk/readyreckoner		Doctoral Degree	Professional Apprenticeship
11			Masters Degree, Integrated Masters Degree, Post Graduate Diploma, Post Graduate Certificate	Professional Apprenticeship SVQ 5
10			Honours Degree, Graduate Diploma, Graduate Certificate	Professional Apprenticeship
9			Professional Development Award	Bachelors / Ordinary Degree, Graduate Diploma, Graduate Certificate
8	Higher National Diploma		Diploma Of Higher Education	Technical Apprenticeship SVQ 4
7	Advanced Higher Scottish Baccalaureate	Higher National Certificate	Certificate Of Higher Education	Modern Apprenticeship SVQ 3
6	Higher			Modern Apprenticeship SVQ 3
5	National 5 Intermediate 2			Modern Apprenticeship SVQ 2
4	National 4 Intermediate 1	National Certificate	National Progression Award	SVQ 1
3	National 3 Access 3			
2	National 2 Access 2			
1	National 1 Access 1			

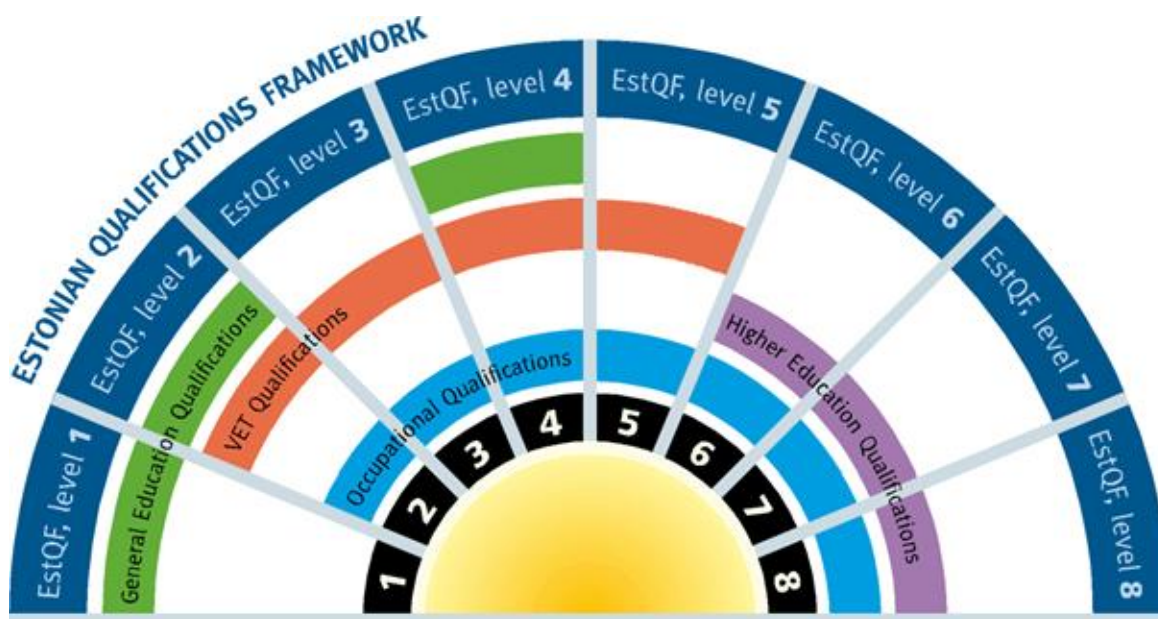
V oboch prípadoch sú tieto rámce a ich subrámce prezentované elektronicky interaktívne „na jednej obrazovke“. SKKR by bolo tiež vhodné prezentovať takouto formou, či už vo forme vejára alebo tabuľky. Atraktivnosť írskeho vejára sa prejavila v Estónskom kvalifikačnom rámci, ktorý je pre nás zaujímavý aj tým, že jeho štyri podrámce môžu byť inšpiratívne aj pre nás. Zelené medzikružie zodpovedá prúdu formálneho všeobecného vzdelávania, červené prúdu formálneho odborného vzdelávania, fialové vysokoškolskému

¹²² Samozrejme, pri formulácii z nášho pohľadu. Ako sme už vysvetľovali prv, Íri nepociťujú potrebu rozlišovať to. Treba však aj pripomenúť, že Írske odborné vzdelávanie je organizované veľmi odlišne od nášho.

¹²³ Pozri <http://www.scqf.org.uk/framework-diagram/Framework.htm>.

prúdu a modré ostatným kvalifikáciám. Kvalifikácie nadobudnuté vo formálnom všeobecnom vzdelávaní sú priradené k úrovniam 1, 2 a 4, kvalifikácie nadobudnuté vo formálnom odbornom vzdelávaní a príprave sú priradené k úrovniam 2, 3 a 4 a kvalifikácie nadobudnuté vo formálnom vysokoškolskom vzdelávaní sú priradené k úrovniam 6, 7 a 8 ESTKR. Kvalifikácie štvrtého podrámcia sa týkajú povolani/zamestnaní nadobúdaných v celoživotnom vzdelávaní a zodpovedajúcich trhu práce a sú priradené k úrovniam 2 (napr. pomocný kuchár) až 8 (napr. autorizovaný architekt)¹²⁴.

Schéma 3 – Estónsky kvalifikačný rámec

Rozhodnutie o formáte SKKR a o subrámcoch SKKR je vecou politickou. Slovensko už rozhodlo, že NSK a SKKR má časom pokryť všetky kvalifikácie a vytvoriť tzv. komplexný národný rámec¹²⁵, čím sa pridalo k väčšine krajín Európskej únie¹²⁶.

Odporúčame SKKR prezentovať ako aktuálne zahrnujúci štyri subsystémy v tabuľkovom formáte. Samozrejme nič nebráni inšpirácii írskym vejárom. **Najpodstatnejšie je však kvalitné spracovanie interaktívneho formátu SKKR, aby sa stal atraktívnou a zrozumiteľnou vstupnou bránou nielen pre špecialistov, ale aj pre zamestnávateľov a obyvateľstvo zaujímajúce sa o možnosti svojho kvalifikačného rastu.**

¹²⁴ Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR). [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/ekr_tutvustus>.

¹²⁵ V angličtine sa používa termín „comprehensive framework“.

¹²⁶ Týka sa to Francúzska a Anglicka (nie však Škótska a Walesu) spomedzi krajín, ktoré vyvíjali svoje rámce medzi prvými, napr. aj Česko, ktoré je spomedzi krajín ktoré referencovali NKR k EKR podstatne neskôr výraznou výnimkou a vlastne aj Talianska, ktoré je extrémnou výnimkou, keďže ako jedinú NKR nevytvára.

Hoci Slovensko zatiaľ nepokladalo absolvovanie základnej školy a gymnázia za získanie kvalifikácie, doterajšia práca nad SKKR mlčky takúto zmenu predpokladá, ak berieme vážne názov „kvalifikačný rámec“ a doterajšie snahy priradiť úrovne SKKR a EKR stupňom vzdelania. Môže to viesť tak, ako v iných krajinách, k problémom predovšetkým s programami typu nášho gymnázia¹²⁷, najmä ak si uvedomíme dlhodobé problémy s obsahovou rovnocennosťou maturity na gymnáziu a strednej odbornej školy (a zvlášť so študijnými odbormi s rozšíreným praktickým vyučovaním).

Na prvú základnú otázku, ako vymedziť a pomenovať tieto subrámce, by teda bolo rozumné reagovať podobne ako v estónskom prípade vyššie a utvárať SKKR zo štyroch subrámcov:

- **rámec kvalifikácií nadobudnutých vo všeobecnom vzdelávaní,**
- **rámec kvalifikácií nadobudnutých v odbornom vzdelávaní a príprave,**
- **rámec kvalifikácií nadobudnutých v akademickom (vysokoškolskom) vzdelávaní,**
- **rámec kvalifikácií nadobudnutých v profesijnom vzdelávaní.**

Nie je to systémovo nesporné riešenie, ale odráža aktuálny charakter našej vzdelávacej a kvalifikačnej sústavy.

Bolo by pritom potrebné vyriešiť tri problémy:

- Treba sa postupne vyrovnávať s nezvykom nazerať na absolvovanie programov všeobecného vzdelávania ako na nadobúdanie kvalifikácie¹²⁸, čo je však skôr sémantický ako vecný problém.
- Súčasný model dvojitého dokladu vydávaných školami bude ešte vypuklejšie problematický. Bolo by síce možné zachovať si našu tradíciu a rozlišovať naďalej medzi dokladom o vzdelaní (stupni vzdelania) a kvalifikačným dokladom, avšak opodstatnené by to bolo len v prípade zásadných zmien v organizácii ukončovania štúdia a procesoch certifikácie. Významnú úlohu by pritom mohla zohrať tvorba národného modelu zabezpečovania kvality.
- Veľmi komplikovaným problémom je vytvorenie vhodných deskriptorov SKKR. Treba totiž reagovať na dve protichodné tendencie: deskriptory by mali byť dostatočne všeobecné, aby pokrývali všetky subsystemy, ale zároveň dostatočne podrobné, aby umožnili spoľahlivé rozlišovanie medzi úrovňami rámca pri priradovaní úrovne jednotlivým kvalifikáciám.

Prvé dva problémy indukujú postupnú akceptáciu „anglofónneho“ nazerania na vzdelávanie. Treba konštatovať, že tento prístup je podporený aj spôsobom, akým je koncipovaný EKR a aj nová vzdelávacia klasifikácia ISCED 2011, ktorá je na EKR prepojená prvou číslicou klasifikačného kódu na rozdiel od pôvodnej klasifikácie ISCED 1997. Zdá sa, že rozlišovanie medzi učením sa pre poznávanie, bádanie a pre radosť a učením sa pre potreby ekonomického

¹²⁷ Ako sa ukázalo napr. v Rakúsku a Nemecku, kde zatiaľ neboli do národného rámca začlenené.

¹²⁸ Bez emócií a kompatibilne so zahraničím by sa musel doriešiť aj špecifický domáci spor o tom, kam zaradiť umelecké vzdelávanie a jeho kvalifikácie.

uplatnenia, sa oslabuje a nad tradičným romantizujúcim pohľadom víťazia ekonomické potreby.

Tretí problém je praktický a najväznejší, pretože súvisí s tým ako metodicky uchopiť potreby hierarchizácie kvalifikácií.

2.2 Hierarchizácia kvalifikácií

Tvorba komplexného rámca prináša popri predpokladanej výhode zo zjednocujúceho pohľadu na subsystemy aj vážne problémy, pretože nie je jednoduché nájsť spoločného menovateľa pre všeobecné vzdelávanie prioritne zamerané na vytvorenie podmienok pre ďalšie štúdium a vedu a odborným vzdelávaním. Pre „ostrovne“ systémy je toto menší problém ako pre kontinentálnu Európu. Ako sme už spomínali, pre pragmatické anglofónne krajiny nie je zvykom rozlišovať medzi dokladom o vzdelaní a dokladom o kvalifikácii tak dramaticky, ako napr. aj u nás alebo v nemecky hovoriacich krajinách.

2.2.1 Deskriptory úrovni rámca

Obidva úspešné príklady rámcov z anglofónnych krajín nemali principiálne problémy s formulovaním deskriptorov úrovni rámca¹²⁹, i keď sú oba rámce výrazne odlišné¹³⁰.

Iné krajiny však majú s pokrytím spomínaných subsystemov jedinou sadou deskriptorov úrovne vážny problém. Napríklad rakúsky „dvozubcový“ model má spoločné deskriptory len do úrovne 5 a pre úrovne 6 až 8 má dva paralelné prúdy deskriptorov, ktoré zodpovedajú univerzitnému a neuniverzitnému prúdu vzdelávania. Iné riešenie spočíva v zachovaní jediného prúdu deskriptorov, avšak deskriptory pre jednotlivé úrovne sú formulované alternatívne.¹³¹

Najosobitejšou reakciou na problémy vyvolané splnením dvoch protichodných úloh - nastaviť deskriptory dostatočne všeobecne, ale zároveň dostatočne podrobne, je poľský rámec. Poľský rámec tento problém obchádza dvojvrstvovým, a perspektívne až trojvrstvovým, systémom deskriptorov. V prvej vrstve sú deskriptory všeobecného charakteru vyhovujúce všetkým subsystemom a v druhej vrstve sú paralelne pre príslušné úrovne vytvorené špecifické deskriptory zodpovedajúce trom subsystemom: všeobecnému vzdelaniu, odbornému vzdelaniu a príprave a vysokoškolskému vzdelaniu. Tretiu vrstvu majú predstavovať ďalšie špecifické deskriptory korešpondujúce s jednotlivými odvetvami

¹²⁹ V Írsku sú označené ako indikátory.

¹³⁰ V klasifikácii ILO je írsky rámec označovaný ako reformný a škótsky ako komunikačný.

¹³¹ Pozoruhodné je najmä formulovanie deskriptora nemeckého rámca na úrovni 6, čím sa umožnilo zaradiť na úroveň 6 nevysokoškolskú kvalifikáciu „majster“ týkajúcu sa remesiel.

národného hospodárstva.¹³² Poľsko na jednej strane akceptovalo anglosaský pragmatizmus a akceptuje nazeranie na absolvovanie programu všeobecného vzdelávania ako na získanie akademickej kvalifikácie¹³³, zároveň však vlastne odmieta univerzalizmus rámcov anglofónnych krajín, ktorý ovplyvnil aj EKR a jeho jednoduchú líniu deskriptorov.

Stojíme teda pred nasledujúcim problémom: EKR čerpá inšpiráciu z anglofónnej tradície, a práve preto sme venovali v predchádzajúcej štúdií a venujeme i teraz tak veľkú pozornosť Škótsku a Írsku, avšak naša organizácia školstva a naša pedagogická tradícia je iná. Je bližšia nemeckej než anglickej a na niektoré, možno i pozitívne zmeny, nie sme dostatočne pripravení.

Prvé kvalifikačné rámce vznikali v krajinách so silnou liberálnou tradíciou v ekonomike i spoločnosti a boli nástrojom regulácie pomerov, vrátane trhových síl pôsobiacich vo vzdelávacom a kvalifikačnom systéme. Po vzniku EKR a rozšírení myšlienky kvalifikačných rámcov do iných krajín a prostredia dochádza v niektorých prípadoch k výraznému posunu. Prejavuje sa to v tendencii redukovať NKR na nástroj hierarchizácie existujúcich vzdelávacích programov a viac menej vyrobiť len konverznú tabuľku zachytávajúcu priradenie kvalifikačnej úrovne existujúcim stupňom vzdelania a programom vedúcim k získaniu týchto stupňov. Toto najmä hrozí všade tam, kde nie je splnený prvý predpoklad tvorby NKR, a to identifikácia vzdelávacích výstupov, ktorou sa má realizovať odklon od vstupov (opisu syláb a organizácie vzdelávacieho procesu) ku hodnoteniu výstupov.

2.2.2 Vzdelávacie výstupy

Na Slovensku transformácia programovania na vzdelávacie výstupy, resp. štandardy z legislatívneho hľadiska prebehla iba v regionálnom školstve. Neprebehla vo vysokom školstve a pri sektorových kvalifikáciách je to rozmanité, a hlavne k dispozícii je len málo informácií¹³⁴.

Kým v sekundárnom odbornom vzdelávaní sa transformácia uskutočňovala aspoň podľa spoločnej metodiky, vo všeobecnom vzdelávaní úsilie o metodickú koordináciu absentovalo. Vidieť to v dominancii predmetových špecifik nad „oblasťami“ a v rôznorodosti prístupov k problému podľa jednotlivých predmetov (či podľa autorov) pri spracovaní štátnych vzdelávacích programov.

¹³² Poľský prístup k tvorbe NKR sme síce podrobne študovali, ale nakoniec nezaradili do nášho výberu krajín, vzhľadom na výrazne odlišné inštitucionálne východiská v oboch krajinách. Poľsko malo za sebou vysokoškolskú reformu a implementáciu prístupu založeného na vzdelávacích výstupoch pri programovaní vysokoškolského vzdelávania v pokročilom štádiu na rozdiel od nás a tlak ministerstva na spoluprácu kľúčových aktérov umožňoval hľadať atypické Poľsku vyhovujúce riešenia. Usúdili sme, že poľský príbeh je poučný, ale za daného stavu neaplikovateľný na Slovensku a do vzorky sme v porovnaní s predchádzajúcou štúdiou pribrali Estónsko.

¹³³ Toto iste môže vyvolávať negatívne reakcie a v niektorých krajinách negatívne reakcie viedli k nezačleneniu prinajmenej niektorých programov všeobecného vzdelávania do NKR.

¹³⁴ Jasný tlak je vidieť v zdravotníctve, a v iných sektoroch a pri jednotlivých kvalifikáciách to často závisí na miere internacionalizácie uznávania kvalifikácie a pohybu pracovníkov po spoločnom trhu práce.

Každopádne chýba dostatočne bohatá diskusia k identifikácii vzdelávacích výstupov a veľmi chýba infraštruktúrna podpora od metodikov a výskumníkov. Toto sa spolu so spustením kurikulárnej reformy bez dostatočnej prípravy (a bez pilotáže na vybranej vzorke škôl) negatívne prejavilo na pripravenosti aplikovať teoretické reformné tézy, a hlavne na práci so štandardmi a vzdelávacími výstupmi v praxi škôl.

Nedostatok diskusie a reflexie sa týka ešte vo väčšej miere vysokých škôl samých a to isté možno očakávať aj v súvislosti so štvrtým subbrámcom zahrnujúcim kvalifikácie získavané následným ďalším vzdelávaním (aj celoživotným učením sa), rozmanité hniezda sektorových kvalifikácií a málo skúmané podnikové vzdelávanie.

Tvorba deskriptorov sa preto môže opierať len o veľmi limitovanú skúsenosť s identifikovaním vzdelávacích výstupov a aj to prevažne zo školského prostredia. Ak by sa tvorba deskriptorov a samozrejme i kvalifikačných štandardov NSK prioritne opierala o analýzy štátnych (a prípadne i školských) vzdelávacích programov a akreditačných spisov vysokých škôl, absentovala by reakcia na hlavný zmysel pôvodnej „anglickej revolúcie“ - kladenie dôrazu na uplatnenie nadobudnutých vedomostí, zručností a „kompetencií“¹³⁵ v práci. Nezaškodí si pripomínať radikálne tézy anglických reformátorov o tom, že „nie je opodstatnené hodnotiť vedomosti ako také, ale len z hľadiska ich príspevku ku kompetentnému výkonu“¹³⁶ a o „zajatí kvalifikácií“ školami. I keď sú hviezdne časy tohto radikalizmu preč, základný problém je stále aktuálny a u nás obzvlášť. O nespokojnosti s kvalitou absolventov sa hovorí veľmi hlasne a tak sa o „zajatí kvalifikácií“ školami, i keď inými slovami, hovorí aj u nás. Máme stále nedostatok informácií o tom, čo sa naozaj požaduje pre výkon na pracovisku¹³⁷ a máme málo skúseností s formulovaním týchto požiadaviek vo forme vzdelávacích výstupov.

Hrozí teda, že sa deskriptory SKKR nevygenerujú zospodu so znalosťou „terénu“, ale len arbitrážne zhora a budú skreslené jednak limitovanými zdrojmi a jednak osobným výberom malej skupiny špecialistov. Samozrejme v každej krajine je výber deskriptorov v konečnom dôsledku výberom malej pracovnej skupiny, avšak následný konzultačný proces¹³⁸ tento výber validizuje a koriguje, ak treba. Takéto konzultácie však môžu byť naozaj plodné, len ak už prebehla analýza jednak vzdelávacích programov, jednak funkčná analýza výkonov na pracoviskách. Je teda zjavné riziko, že diskusia k originálnym deskriptorom SKKR by sa nekonala v pripravenom prostredí.

¹³⁵ Nech už pod tým aktuálne rozumieme čokoľvek.

¹³⁶ JESSUP, G. 1991. Outcomes: NVQs and the emerging model of education and training. London: Falmer Press, str. 123, sekundárne citované podľa HYLAND, T. 2006. Reductionist trends in education and training for work: skills, competences and work-based learning. [online]. University of Bolton Institutional Repository. [cit. 2013-07-31]. Dostupné na WWW: <http://ubir.bolton.ac.uk/174/1/ed_conference-2.pdf>.

¹³⁷ Tento problém by napomohlo riešiť akcentovanie funkčnej analýzy výkonov na pracovisku v súvislosti s tvorbou NSP alebo NSK, čo súvisí s potrebou doriešiť väzbu medzi „triádou štandardov“, NSP, NSK vzdelávacie štandardy o ktorej sme už písali vyššie.

¹³⁸ Podrobnejšie si všimneme konzultačné procesy v Prílohe D.

Navrhujeme preto a potvrdzujeme týmto odporúčanie našej predchádzajúcej analýzy postupovať pri tvorbe SKKR v dvoch krokoch. Prevziať deskripty EKR s malou modifikáciou v názve tretej kategórie a použiť ich pre potreby prvej fázy v rámci SKKR1 a po progrese v tvorbe NSP a NSK, prikrčiť k modifikácii rámca na SKKR2.

Takýto kompromis je do istej miery podobný kompromisu, ktorý urobilo Estónsko. Deskripty estónskeho rámca sú identické s EKR, avšak ku každej z úrovní a každému zo subrámcov sú vypracované doplňujúce špecifické opisy, ktoré vyplynuli z analýzy kvalifikácií/vzdelávacích programov. K svojmu rámcu (a teda zároveň EKR) referencovali opisy úrovní jednotlivých subrámcov¹³⁹. V prílohe C sú uvedené jednak deskripty estónskeho rámca, ale aj všeobecné opisy zodpovedajúce odborným kvalifikáciám – jednému zo subrámcov.

V priebehu prvej fázy si môžeme aj my pomáhať upresňovaním a doplňovaním dovedajších deskriptorov vysvetľujúcimi výkladmi, ktoré môžu časom vyústiť do vytvorenia nových vhodnejších deskriptorov, ktoré by lepšie zodpovedali potrebám slovenského kvalifikačného systému.

Tabuľka 2: Návrh kategórií národných kvalifikačných rámcov (SKKR) prvej a druhej fázy

Rámec	Kategórie			
SKKR1	Vedomosti	Zručnosti	Zodpovednosť a samostatnosť	
SKKR2	Vedomosti	Zručnosti	Zodpovednosť a samostatnosť	Iné kompetencie

Samozrejme aj tento prístup má svoje nevýhody, pretože v našej pedagogickej tradícii máme problém s kategóriami navrhnutými EKR, nakoniec podobne ako mnohé iné krajiny. Rozmanite je chápaný pojem „zručnosť“ a najmä „kompetencia“. Podrobnejšie sme sa tomuto problému v kapitole 1.3.1 Nestabilita pojmov predchádzajúcej analýzy¹⁴⁰. Rozmanitosť prístupov vidieť nielen vo formuláciách deskriptorov NKR¹⁴¹, ale už aj v samotných kategóriách, ktoré si krajiny pre potreby NKR stanovili. Toto je zhrnuté do tabuľky ponúkajúcej prehľad o pestroste štruktúry deskriptorov NKR analyzovaných krajín, ktorá je v Prílohe C.

Iste, aj Slovensko by sa mohlo pokúsiť o vlastnú kategorizáciu, ale neodporúčame to aj z ďalších dvoch dôvodov:

¹³⁹ V prílohe 5 estónskej referencovacej správy (str. 82) sú v syntetickej tabuľke zhrnuté deskripty úrovní rámca a všeobecné opisy úrovní subrámcov.

¹⁴⁰ VANTUCH, J. a kol. 2013. Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalýzaNSK.pdf>>.

¹⁴¹ Pozri Prílohu B, kde uvádzame slovenské preklady deskriptorov skúmaných NKR.

Najurgentnejšie potrebujeme riešiť vo vzťahu k ostatným krajinám EU priradenie úrovni EKR k už existujúcim kategóriám. Popri dvom, do istej miery menej sporným kategóriám „vedomosti“ a „zručnosti“, má sa tak udiť na základe tretej kategórie „kompetencia“, ktorá je v EKR zameraná na mieru zodpovednosti a samostatnosti. Samozrejme je mnoho iných aspektov, ktoré sú hodné zreteľa pri posudzovaní kvality pracovníka a je vhodné si ich všimnúť a požadovať pri kvalifikácii. Mnohé krajiny si v rámci všimajú rozmanité personálne a sociálne kompetencie, napr. spôsobilosť učiť sa alebo pracovať v tíme. Niektoré krajiny detailnejšie rozpisujú kategóriu „zručnosti“, v našej vzorke napr. Holandsko a Škótsko, a napr. Malta dokonca do svojho NKR vnorila požiadavku na nadobúdanie kľúčových kompetencií¹⁴². Nepochybne aj pre našich pracovníkov je dôležité mať potrebné informačné a komunikačné zručnosti a mali by sme to v kvalifikačných a vzdelávacích štandardoch zohľadniť, avšak to neznamená, že práve takáto alebo onaká zručnosť alebo iné spomenuté prvky sú nevyhnutné pre rozlišovanie medzi úrovňami, či dokonca musia byť rozprestreté po celom rebríku deskriptorov všetkých ôsmich úrovni SKKR. Áno, všetko čo vidíme v NKR iných krajín a čo nachádzame aj v našej pedagogike a tradičnej kategorizácii: vedomosti, zručnosti, postoje, návyky, hodnoty, môžeme využiť pri opise kvalifikačných požiadaviek a v kvalifikačných štandardoch NSK, nemusíme ich však explicitne vkladať do NKR reprezentovaného v prvej fáze SKKR1. Môžeme ich však využiť v doplňujúcich, vysvetľujúcich výkladoch k jednotlivým úrovňam NKR a EKR a ak sa to ukáže vhodné, môžu sa objaviť v SKKR2. Týmto sa vyhneme aj riziku, že si vopred nastavíme príliš bohaté štruktúrovanie kategórií deskriptorov NKR a potom ich nebudeme vedieť primerane naplniť v trajektórii úrovni.

SKKR má vo vzťahu k organizácii školstva a väzby na vzdelávací a kvalifikačný systém úplne iné postavenie, ako to bolo v prípade prvotných rámcov, teda napr. v Írsku a Škótsku. U nás, ale i v nemecky hovoriacich krajinách, bolo vzdelávanie prísne a podrobne regulované legislatívne. V prípade bývalých základných pedagogických dokumentov u nás alebo pri príslušnej programovej dokumentácii v Nemecku ide o rozsiahle materiály, napr. Predpis o príprave na povolanie mechatronik pre motorové vozidlá má 16 strán¹⁴³ a Rámcový plán pre

¹⁴² Vychádzali pritom z Odporúčania Európskeho parlamentu a Rady z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie. [online]. In Úradný vestník Európskej únie, 2006. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:sk:PDF>>. Navyše, pre úrovne MQF 1 až 3 boli vypracované špecifické deskriptory ôsmich kľúčových kompetencií vychádzajúcich z tohto odporúčania pre oblasti komunikácia v maltskom jazyku, komunikácia v cudzích jazykoch (angličtine), matematika a veda a technika, digitálne kompetencie, učiť sa učiť, spoločenské a občianske kompetencie, podnikavosť, kultúrne povedomie a vyjadrovanie. Descriptors of Key Competences in the National Qualifications Framework: Levels 1 to 3. [online]. Floriana: Malta Qualifications Council, 2007. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/Descriptors_of_Key_Competerences.pdf>.

¹⁴³ Pozri *Verordnung über die Berufsausbildung zum Kraftfahrzeugmechatroniker/zur Kraftfahrzeugmechatronikerin*. [online]. In Bundesgesetzblatt, Jahrgang 2007, Teil I, Nr. 33. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.bibb.de/dokumente/pdf/a42_kfz-mechatroniker_vo.pdf>.

tento odbor má 42 strán.¹⁴⁴ NKR na Slovensku nenahradzuje štátne vzdelávacie programy a v Nemecku nemení zaužívanú prax spolupráce sociálnych partnerov pri príprave predpisov o príprave na povolanie vydávaných Spolkovým ministerstvom hospodárstva a technológie (BMWT). V našich podmienkach je prirodzené, aby SKKR1 plnil prevažne funkcie komunikačného rámca, pretože prvotné reformné, či dokonca transformačné úlohy sa musia plniť tvorbou NSK.

2.3 Segmentovanie kvalifikácií

Naša legislatíva rozoznáva čiastočnú a úplnú kvalifikáciu. Podľa § 3 zákona č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní sa rozumie

čiasočnou kvalifikáciou súbor vedomostí, zručností a schopností fyzickej osoby vykonávať určitú pracovnú činnosť alebo súbor pracovných činností v určitom povolaní v rozsahu určenom kvalifikačným štandardom,

úplnou kvalifikáciou stupeň vedomostí, zručností a schopností fyzickej osoby vykonávať všetky pracovné činnosti v určitom povolaní v rozsahu určenom kvalifikačným štandardom; úplná kvalifikácia sa môže skladať z viacerých čiastočných kvalifikácií.

Napriek tomu, že to bol z hľadiska segmentovania krok vpred¹⁴⁵ dvere k segmentácii sa týmto len pootvorili. Segmentácia kvalifikácií, ako ju poznáme najmä z anglofónnych krajín, je významne pokročilejšia.

V predchádzajúcej analýze kvalifikačných sústav¹⁴⁶ sme podrobnejšie rozoberali spôsob, akým sú vo vybraných krajinách vymedzené kvalifikácie. Na príkladoch týkajúcich sa kvalifikácie kaderník ukážeme teraz len to, čo je z hľadiska segmentácie podstatné.

Na priznanie tejto kvalifikácie v Škótsku¹⁴⁷ (a v celej UK) bolo¹⁴⁸ potrebné splniť požiadavky 9 segmentov. 4 kvalifikačné jednotky boli povinné a 5 povinne voliteľných s možnosťou výberu z dvoch výberových skupín. Pritom však najmenej štyri z nich museli byť zvolené z prvej skupiny obsahujúcej 9 segmentov špecificky zameraných na profesiu a maximálne jeden z tých piatich mohol byť z druhej skupiny obsahujúcej tri segmenty všeobecnejšieho charakteru (ekonomika, služby zákazníkom, marketing). Každá kvalifikačná jednotka je reprezentovaná podrobnými požiadavkami. Napr. jedna z nich GH16 „Kreatívne strihanie

¹⁴⁴ Pozri Rahmenlehrplan für den Ausbildungsberuf Kraftfahrzeugmechatroniker/Kraftfahrzeugmechatronikerin (Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 16.05.2003). [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.bibb.de/dokumente/pdf/a42_mechatroniker_rahmenlehrplan.pdf>.

¹⁴⁵ Nevýhody konceptov a definícií úplnej a čiastočnej kvalifikácie rozoberáme na inom mieste.

¹⁴⁶ Pozri VANTUCH, J. a kol. 2013. Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalyzaNSK.pdf>>.

¹⁴⁷ Pozri VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalyzaNSK.pdf>>, Box 4

¹⁴⁸ Použili sme minulý čas, pretože kvalifikačné požiadavky sa pravidelne inovujú a mohlo medzičasom dôjsť k zmene. Kvalifikačné jednotky i kvalifikácie automaticky expirujú v stanovenom čase (napr. 5 rokov) a sú podrobené revízii a v prípade potreby obmenené.

kombináciou techník“ zahŕňala 32 položiek pod hlavičkou „Čo musíš robiť“, vzťahujúcim sa k úlohám na pracovisku, 27 položiek pod hlavičkou „Čo musíš obsiahnuť“, týkajúcich sa podmienok a prostredia výkonu práce a 42 položiek pod hlavičkou „Čo musíš vedieť“, ktoré zahrnujú nielen vedomosti, ale aj iné kategórie, najmä zručnosti. Na splnenie kvalifikačných požiadaviek je spolu potrebné obsiahnuť minimálne¹⁴⁹ 274 položiek typu „Čo musíš vedieť“, ktoré sú obdobou požadovaných vzdelávacích výstupov.

V Írsku sa kvalifikácia kaderník¹⁵⁰ skladá z piatich segmentov. Aby záujemca získal tzv. „hlavný doklad“, ktorý je kvalifikačným dokladom pre túto kvalifikáciu, musí splniť požiadavky troch povinných „menších dokladov“, zameraných na špecifické potreby povolania a dvoch voliteľných „menších dokladov“. Jeden si treba vybrať zo skupiny segmentov zameraných na prax a druhý zo skupiny segmentov zameraných na všeobecné spôsobilosti. Pre získanie hlavného dokladu a nadobudnutie kvalifikácie kaderníka treba celkovo splniť požiadavky minimálne 101 vzdelávacích výstupov obsiahnutých v piatich menších dokladoch.

Identifikácia vzdelávacích výstupov sa rozbehla aj u nás, je však otázne, či dôjde aj k porovnateľnej segmentácii. Bráni tomu jednak odlišná tradícia v programovaní OVP a jednak nejasné definovanie „segmentu kvalifikácií“ zákonom. V prvom rade zákonodarca použil veľmi nešťastne zvolený termín „čiasť kvalifikácia“, ktorý evokuje niečo nezavršené, hoci čiastková kvalifikácia je, ako nakoniec vidieť aj z definície, plnohodnotná i keď „užšia“ v porovnaní s tou, ktorá je označená ako „úplná“. Kým „užšia“ sa týka len „určitých pracovných činností“, „úplná“ zahŕňa „všetky pracovné činnosti“, ale v oboch prípadoch je podstatné to, že sa musia naplniť explicitné požiadavky stanovené kvalifikačným štandardom. Z tohto hľadiska sú vlastne obe kvalifikácie „úplné“ a stačilo by zostať pri väzbe na požiadavky štandardu. Nanešťastie zákonodarca sa s týmto neuspokojil a dokonca „úplnosť“ požaduje vo vzťahu ku „všetkým“ pracovným činnostiam v „určitom povolaní“. Použitie „spojenia stupeň vedomostí, zručností a schopností“ tu navyše jasne prezrádza prepojenie na vzdelávaciu sústavu a „stupeň vzdelania“ ako výsledok absolvovania („úplného“) programu.

Týmto jednak dochádza k zbytočnej väzbe na nejasný pojem „povolanie“, meniaci sa v čase i mieste, ale aj k príliš silnej požiadavke – treba zvládnuť „všetky“ pracovné činnosti. Nanešťastie nie vždy je jasné, aké všetky činnosti sa viažu na to-ktoré povolanie. Tento prístup je prejavom zotrúvania na prekonanej predstave, že existujú „povolania“ (takmer sa žiada povedať, že vyššou bytosťou alebo nejakým nadradeným rádom) a že k týmto povolaniam možno nájsť „všetky pracovné činnosti“, ktoré pod toto povolanie spadajú. Nový trend reprezentovaný vzdelávacími výstupmi a rámcami kvalifikácií je odlišný a pragmatický: existujú potreby na pracovisku, ktoré sa dajú vyjadriť pomocou vzdelávacích výstupov, ktoré treba nadobudnúť buď učením sa v kurze alebo priamo prácou, alebo akokoľvek, hlavne ich však treba preukázať. Tieto požiadavky možno spájať do rozumných

¹⁴⁹ Platí to pri výbere čo „najmenších“ voliteľných kvalifikačných jednotiek.

¹⁵⁰ Tamže, Box 5

súborov, a to buď podľa toho, či sa dajú spolu prirodzene nadobúdať učením sa priamo v práci alebo nadobúdať učením sa v kurze (formálnym alebo neformálnym učením sa).

Toto rozlíšenie dáva možnosť vzniknúť jednotkám kvalifikácií a modulom vzdelávacích programov odrážajúcim požiadavky pracovísk. Tým sa vymedzujú stavebné kamene kvalifikácií obsiahnutých v NKR a registroch kvalifikácií. Vytvorené súbory, resp. súbory súborov môžu a nemusia dostať názov, určite však potrebujú vhodný kód. Pri akomkoľvek názve kvalifikácie je totiž podstatné, čo sa pod ním skrýva v jazyku vzdelávacích výstupov a pre každého je užitočné, ak si môže v NKR a registri kvalifikácií dohľadať, čo sa pod názvom, či kódom rozumie.

V obidvoch krajinách, zdá sa, už ani nepocitujú potrebu zaoberať sa „úplnými kvalifikáciami“ alebo povolaniami a vytvárať k nim štandardy povolání. V Škótsku sú síce formulované „occupational standards“ ako zdroj informácií a požiadaviek pre vytváranie kvalifikácií zodpovedajúcich potrebám pracovísk, ale sú použité len na vytváranie stavebných kameňov (kvalifikačných jednotiek) z jednotlivých položiek napr. typu „Musíš vedieť a rozumieť...“ Podobne je to v Írsku, kde sú stavebnými kameňmi „menšie doklady“, ku ktorým sú predpísané požiadavky v jednotlivých položkách a z „menších dokladov“ sa potom skladá „hlavný doklad“. Tieto kvalifikačné systémy sú nesporne výrazne flexibilnejšie ako náš.

Kvalifikačné jednotky umožňujú nadobúdať kvalifikáciu po častiach a rozširovať podľa aktuálnej potreby bez nutnosti duplicitného „školenia alebo preskúšania“, týkajúceho sa už zvládnutých vzdelávacích výstupov. Pri ďalšom vzdelávaní si možno lepšie rozvrhnúť prípravu podľa vlastných vzdelávacích potrieb a obsahovo ju lepšie prispôbiť požiadavkám pracoviska. **Zatiaľ nepovšimnutý a nedocenený je potenciál segmentovania pri lepšom zacielení vzdelávania nezamestnaných. Pri vzdelávaní pre trh práce v rámci aktívnej politiky trhu práce majú naše úrady práce problém poskytovať záujemcom také vzdelávanie, ktoré vedie k nadobudnutiu kvalifikácie. V prípade existencie vhodného segmentovania je ľahšie zamerať vzdelávanie na najaktuálnejšie potreby, možno predísť duplicitne vo vzdelávaní, a teda aj znížiť jeho náklady a zároveň zvýšiť účinnosť.**

Keďže kvalifikačné jednotky majú priradenú úroveň NKR¹⁵¹, poskytujú aj dôležitú informáciu o mozgnej ceste nahor po kvalifikačnom rebríku. Pre „cestu po rebríku“ je v tradičných systémoch prirodzenou informáciou o náročnosti cesty ku kvalifikácii počet rokov štúdia, ktoré musí záujemca absolvovať. V systémoch založených na vzdelávacích výsledkoch sa nepožaduje absolvovanie predpísaného vzdelávacieho programu a tak informáciu o náročnosti nesie údaj o počte kreditov prislúchajúcich kvalifikácii a kvalifikačným jednotkám, ktoré ju tvoria. Počtom kreditov sa vyjadruje odhad priemerného

¹⁵¹ Od úrovne kvalifikačných jednotiek sa obvykle odvodzuje úroveň kvalifikácie, ktorú tvoria. Napr. úroveň kvalifikácie sa môže rovnať úrovni väčšiny kvalifikačných jednotiek, ale nemusí to tak byť vždy a niekedy aj menšina dôležitých jednotiek môže rozhodnúť o vyššej úrovni

času učenia sa potrebného na zvládnutie požiadaviek kvalifikačnej jednotky. 1 kredit sa tak v Írsku, ako aj vo Veľkej Británii, rovná 10 hodinám učenia sa. Napr. vo vyššie spomínanej írskej kvalifikácii kaderník na úrovni EKR 4 zodpovedá 120 kreditov, čiže predpokladaný čas zvládnutia požiadaviek je odhadnutý na 1200 hodín učenia sa. Toto však neznamená, že sa pre získanie kvalifikácie vyžaduje absolvovanie 1200 hodinového kurzu, ba ani sa toľko hodín prípravy od každého záujemcu o kvalifikáciu neočakáva. Je to naozaj len odhad priemerného počtu hodín, ktorý by pri akejkoľvek forme učenia sa¹⁵² mal rezultovať do splnenia požadovaných vzdelávacích výsledkov.

Nie každá krajina vo svojom NKR pracuje s kreditmi a škótsky prístup¹⁵³ je skôr výnimkou ako vidieť aj v analýzach NKR vybraných krajín v Prílohe A. Kredity sú v Škótsku viac než len informáciou o náročnosti alebo príležitosťou vyberať si spomedzi alternatív pri rešpektovaní stanoveného počtu kreditov, tak ako to u nás poznáme z univerzitného štúdia. Kredity sú nástrojom pre zaraďovanie kvalifikácie do rámca.

Box 4

Zarad'ovanie kvalifikácií do Škótskeho kreditového a kvalifikačného rámca (SCQF)

Zaradenie kvalifikácie (a vzdelávacieho programu) do SCQF, je podmienené pridelením kreditov a úrovne SCQF (tzv. Credit Rating). Kredity a úrovne môže pridelať len oprávnený orgán Credit Rating Body (CRB).¹⁵⁴

Každý CRB musí spĺňať tri požadované kritériá:

- je orgánom s dobrou povest'ou,
- má prísne systémy zabezpečenia kvality a
- má kapacitu a odhodlanie vykonávať pridelaťovanie kreditov a úrovni pre SCQF¹⁵⁵.

Proces pridelaťovania kreditov a úrovni zahŕňa zabezpečenie kvality a integrity vzdelávacieho programu, pridelenie úrovne vzdelávaciemu programu pomocou

¹⁵² Toto je samozrejme možné podrobiť vážnej kritike, pretože záleží aj od intenzity učenia sa a dobrých podmienkach pre učenie koľko času je potrebného. Pri formálnom vzdelávaní vhodne spájajúcim prax a teóriu by mal byť potrebný čas pre motivovaného učiaceho sa kratší v porovnaní s inými postupmi.

¹⁵³ Vo Veľkej Británii sa s kreditmi pracuje veľmi intenzívne a podrobnosti možno pochopiť na príklade Škótska a Škótskeho kreditového a kvalifikačného rámca (SCQF). Pozri Krátky portrét v Prílohe A a ďalšie informácie o škótskom kvalifikačnom systéme v predchádzajúcej analýze VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalyzaNSK.pdf>>.

¹⁵⁴ Orgánmi na pridelaťovanie kreditov sú univerzity a ďalšie inštitúcie vysokoškolského vzdelávania v Škótsku, Scotland's Colleges, Škótsky úrad pre kvalifikácie (The Scottish Qualifications Authority, SQA), Výsadný inštitút bankárov v Škótsku (The Chartered Institute of Bankers in Scotland), City & Guilds, Inštitút vedenia ľudí a manažmentu (The Institute of Leadership and Management, ILM), Škótska policajná vyššia odborná škola (The Scottish Police College), SEMTA and EAL (kolaboratívne partnerstvo) a Inštitút prisažných účtovných znalcov Škótska (The Institute of Chartered Accountants of Scotland, ICAS. Pozri tiež SCQFP. Who are the CRBs? [online]. The Scottish Credit and Qualifications Partnership. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://scqf.org.uk/credit-rating-bodies/who-are-the-crbs>>.

¹⁵⁵ Pozri SCQFP. *Becoming a CRB*. [online]. The Scottish Credit and Qualifications Partnership. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://scqf.org.uk/credit-rating-bodies/becoming-a-crb>>.

deskriptorov úrovní a výpočet doby, za ktorú typický učiaci sa absolvuje program. Vzdelávacie programy musia trvať minimálne 10 hodín, čo sa rovná jednému kreditu.¹⁵⁶

Do SCQF sa môže zahrnúť každá kvalifikácia alebo vzdelávací program, ak splní nasledujúce kritériá:¹⁵⁷

- Vzdelávanie sa musí zakladať na vzdelávacích výstupoch.
- Na dosiahnutie vzdelávacích výstupov je nutných minimálne 10 hodín.
- Vzdelávacie výstupy musia podliehať spoľahlivým a platným metódam hodnotenia, ktoré sa zaznamenávajú.
- Vzdelávanie je zahrnuté do vhodného systému zabezpečenia kvality.

Sú dve cesty, ako sa môžu vzdelávaciemu programu prideliť kredity:¹⁵⁸

- Organizácia sa usiluje, aby ich vzdelávaciemu programu pridelil kredity jestvujúci orgán na pridelovanie kreditov a úrovne.
- Organizácia sa usiluje získať vlastné právomoci na pridelovanie kreditov a prideliť kredity a úroveň svojmu vzdelávaciemu programu, ak Partnerstvo SCQF schváli, že to môže robiť.

Predpokladá sa, že pri pridelovaní SCQF úrovne kvalifikácii alebo vzdelávaciemu programu sa použije prístup „best fit“ (najlepšia zhoda). To znamená

- brať do úvahy celkové ciele kvalifikácie alebo vzdelávacieho programu, vzdelávacie výstupy a hodnotiace kritériá,
- na porovnanie identifikovať porovnávacie (benčmarkové) kvalifikácie z národných osvedčení a ďalších kreditových ponúk,
- oboznámiť sa s rozdielmi medzi úrovňami SCQF,
- odkazovať na príslušné zdroje informácií, rád a odporúčaní.

Napríklad aj v príručke pre zaraďovanie SVQs do SCQF sa uvádza, že medzi jednotkami SVQs a deskriptormi SCQF by sa mala hľadať „najlepšia zhoda“. Deskriptory úrovní SCQF by sa však nemali používať ako kontrolný zoznam (checklist), pri ktorom sa očakáva, že všetky príklady uvedené v deskriptoroch sa nájdu aj v jednotke SVQ. Namiesto toho by sa mali porovnávať príklady z jednotky SVQ s príslušnými charakteristikami. Nie všetky charakteristiky musia byť relevantné pre každý deskriptor jednotky SVQ.¹⁵⁹ Na zaraďovanie jednotiek SVQ na príslušnú úroveň sa dá použiť špeciálna mriežka¹⁶⁰.

¹⁵⁶ Pozri *SCQFP. Who are the CRBs?* [online]. The Scottish Credit and Qualifications Partnership. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://scqf.org.uk/credit-rating-bodies/who-are-the-crbs>>.

¹⁵⁷ SCQFP. 2009. *SCQF Handbook: User Guide*. [online]. Glasgow: The Scottish Credit and Qualifications Partnership, 2009, 140 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.scqf.org.uk/content/files/SCQF_handbook_FULL_-_amended_Dec_09.pdf>.

¹⁵⁸ *An Overview of the Quality Assurance of SCQF Credit Rating Bodies*. [online]. Edinburgh: Employment Research Institute: Edinburgh Napier University, 2010, 12 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.scqf.org.uk/content/files/resources/Overview_of_QA_FINAL_-_web_only_-_Oct_2010.pdf>, s. 4.

¹⁵⁹ *Pozri Credit Rating and Levelling Scottish Vocational Qualifications for the Scottish Credit and Qualifications Framework: Guidance for Sector Skills Councils, Standard Setting Bodies, Awarding Bodies and Participants*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority, 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.sqa.org.uk/files_ccc/Guidance%20for%20SSC-SSB-ABs%20and%20participants.pdf>.

Po pridelení kreditov a úrovne kvalifikácii alebo vzdelávaciemu programu orgán na prideľovanie kreditov aktualizuje elektronickú databázu SCQF¹⁶¹.

Do škótskeho rámca nie je povinnosťou zaradiť sa. Naopak, je to príležitosť získať zaradením kvalifikácie a programu, čo k nemu vedie do SCQF národné (a vlastne aj medzinárodné) renomé. Škótsky rámec býva dávaný do kontrastu s takými rámcami, kde sa vyžaduje podriadenosť rámcu pre každú kvalifikáciu. V konečnom dôsledku je však v oboch prípadoch, teda „povinného i nepovinného členstva“ v NKR, dôležitým princípom povinnosť garantovať hodnovernosť pri priznávaní kvalifikácií.

2.4 Hodnovernosť priznávania kvalifikácií

Doklady o vzdelaní aj doklady o kvalifikácii by mali byť zárukou požadovanej výkonnosti ich držiteľa. Je už dlhodobým trendom, že sa táto výkonnosť vyjadruje pomocou explicitne formulovaných vzdelávacích výsledkov a doklady sú potvrdením toho, že ich držiteľ dosiahol tieto požadované vzdelávacie výsledky. Procedúry vydávania dokladov musia byť ošetrené tak, aby sa minimalizovalo zneužitie i omyly. K tomu prispievajú národné systémy zabezpečenia kvality a ich dobré nastavenie je pokladané za nevyhnutnú zložku hodnoverných vzdelávacích a kvalifikačných systémov. Ako sme už spomínali, Európska únia práve manažmentu kvality venuje mimoriadnu pozornosť, a preto drvivá väčšina členských krajín intenzívne pracuje na implementácii odporúčaní, ktoré sa týkajú kvality vysokoškolského vzdelávania a odporúčaní, ktoré sa týkajú kvality odborného vzdelávania a prípravy. Slovensko síce má vďaka iniciatíve Slovenskej rektorskej konferencie preložený fundamentálny dokument¹⁶² na podporu manažmentu kvality spracovaný Európskou asociáciou na zabezpečovanie kvality v oblasti vysokoškolského vzdelávania (ENQA¹⁶³), avšak progres v tejto oblasti je v porovnaní s inými krajinami pomalý. Akreditačná komisia má len obmedzené možnosti participovať na spolupráci s ENQA a prenášať zahraničné skúsenosti na Slovensko v dôsledku nedostatočných finančných a personálnych zdrojov. Rovnaké limity sa vzťahujú na spoluprácu s Európskou sieťou zabezpečenia kvality v oblasti OVP¹⁶⁴ pri implementácii Európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality (EQAVET)¹⁶⁵ v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.

¹⁶⁰ K dispozícii na Credit Rating and Levelling Scottish Vocational Qualifications for the Scottish Credit and Qualifications Framework: Guidance for Sector Skills Councils, Standard Setting Bodies, Awarding Bodies and Participants. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority, 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.sqa.org.uk/files_ccc/Guidance%20for%20SSC-SSB-ABs%20and%20participants.pdf>.

¹⁶¹ Pozri <http://scqf.org.uk/the-framework/search-database>.

¹⁶² ENQA. *Normy a smernice na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania*. [online]. Helsinki: Európska asociácia na zabezpečovanie kvality v oblasti vysokoškolského vzdelávania, 2009, Slovenská rektorská konferencia, 2010. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Slovak.pdf>>.

¹⁶³ European Association for Quality Assurance in Higher Education, webstránka tejto asociácie je na www.enqa.eu.

¹⁶⁴ Vhodnou vstupnou bránou k problematike je slovensky písaná stránka http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/eqavet_sk.htm a špecializovaná stránka siete EQAVET (www.eqavet.eu) s rozsiahlou

Slovensko nedostatočne zareagovalo na Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy¹⁶⁶ a v porovnaní s inými členskými štátmi v implementácii rámca zabezpečenia kvality zaostáva¹⁶⁷.

Absentujúci národný model zabezpečenia kvality v OVP, ale i vo vysokoškolskom vzdelávaní sú vážnou nepríjemnosťou¹⁶⁸. Odporúčanie o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie priamo požaduje podporovať a uplatňovať zásady zabezpečenia kvality vo vzdelávaní¹⁶⁹ a v jeho prílohe sú sformulované „Spoločné zásady zabezpečovania kvality vo vysokoškolskom vzdelávaní a odbornom vzdelávaní a príprave v kontexte európskeho kvalifikačného rámca“, z ktorých tu uvedieme len prvé štyri

- „politiky a postupy zabezpečovania kvality by mali podopierať všetky úrovne európskeho kvalifikačného rámca,
- zabezpečovanie kvality by malo byť neoddeliteľnou súčasťou vnútorného riadenia inštitúcií vzdelávania a odbornej prípravy,
- zabezpečovanie kvality by malo zahŕňať pravidelné hodnotenie inštitúcií, ich programov alebo systémov zabezpečovania kvality externými monitorovacími orgánmi alebo agentúrami,
- externé monitorovacie orgány alebo agentúry vykonávajúce zabezpečovanie kvality by sa mali pravidelne kontrolovať¹⁷⁰.

Bez ohľadu na ďalšie požiadavky formulované v tejto prílohe je jasné, že by Slovensko malo implementovať nielen zásady zabezpečenia kvality navrhnuté pre vysoké školstvo a OVP, ale usilovať aj o zabezpečenie kvality pre ďalšie subrámce. Následne je vhodné postupne navzájom previazať modely zabezpečenia kvality zodpovedajúce týmto subrámcom.

knižnicou, pričom resumé Informačných bulletinov (Newsletter) sú k dispozícii aj v slovenčine, (<http://www.eqavet.eu/gns/news/newsletter.aspx>).

¹⁶⁵ Vhodnú informáciu v slovenčine prináša brožúra EQAVET. 2012. *Prístup k zabezpečovaniu kvality prostredníctvom cyklu rámca EQAVET: Sprievodca pre odborné vzdelávanie a prípravu*. [online]. Dublin: EQAVET Secretariat. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW:

<http://www.eqavet.eu/Libraries/Building_Blocks_brochure/Building_Blocks_brochure_-_Slovak.sflb.ashx?download=true>.

¹⁶⁶ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy. [online]. In Úradný vestník Európskej únie, 2009. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:SK:PDF>>.

¹⁶⁷ Pozri Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní odporúčania Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy. [online]. Brusel: Európska komisia, 2014. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/eqavet_sk.pdf>.

¹⁶⁸ Okrem iného by mohli aj ohroziť čerpanie fondov v oblasti vzdelávania, keďže by to mohlo byť vyhodnotené ako nesplnenie jednej z *ex ante* kondicionálnych podmienok na financovanie v rámci štrukturálnych fondov. Pre tému tejto štúdie je však relevantná komplikácia vo vzťahu k NKR.

¹⁶⁹ Pozri bod 5 „Odporúčania EKR“.

¹⁷⁰ Plné znenie pozri v Prílohe III „Odporúčania EKR“.

Vyžaduje to dobudovať infraštruktúru zabezpečovania kvality nastavením procesov¹⁷¹ a inštitucionálnych kapacít¹⁷².

Aj spomínané kritériá¹⁷³, ktoré treba rešpektovať a ich plnenie dokumentovať v referencovacej správe ukazujú, že bez dobre premysleného a funkčného národného modelu (modelov) zabezpečenia kvality nemožno národný kvalifikačný systém a národný kvalifikačný rámec referencovať k EKR.

Analýzy vybraných krajín potvrdzujú nevyhnutnosť ustanovenia systematických a transparentných procesov zabezpečenia kvality. V Boxe 5 približujeme škótsky externý a interný systém zabezpečenia kvality priznávania kvalifikácií.

Box 5

Škótsko - Externý a interný systém zabezpečenia kvality nadobúdania kvalifikácií SQA

Systém zabezpečenia kvality nadobúdania kvalifikácií má zaistiť, aby všetci zúčastníci o získanie kvalifikácie boli hodnotení správne, spravodlivo a v súlade s národnými štandardmi. Podieľajú sa na tom

- Škótsky úrad pre kvalifikácie (SQA), ktorý je národným kvalifikačným regulátorom,
- certifikačné orgány (awarding bodies), ktoré sú oprávnené vydávať kvalifikačné doklady ku akreditovaným kvalifikáciám,
- vzdelávacie strediská, ktoré prislúchajú a sú schválené príslušnými certifikačnými orgánmi.¹⁷⁴

Externé zabezpečenie kvality vykonáva SQA¹⁷⁵ a ním schválené certifikačné orgány.¹⁷⁶ SQA akredituje kvalifikácie¹⁷⁷, schvaľuje (licencuje) certifikačné orgány¹⁷⁸ a uskutočňuje

¹⁷¹ Bolo by veľmi nešťastné očakávať riešenie v podobe formálnych indikátorov kvality, alebo plošných štandardizovaných testov ako sa aktuálne naznačuje niektorými špecialistami. Zahraničné skúsenosti, a predovšetkým škótsky model sebahodnotenia škôl (HGIOS) ukazujú na potrebu navyknúť učiteľov, riaditeľov i zriaďovateľov škôl na postupy hodnotenia vlastnej práce ako východiska pre odstraňovanie slabín a plánovanie ďalšieho rozvoja.

¹⁷² Zaujímavým príkladom inštitucionálneho zabezpečenia kvality je napr. Škótsko. Pozri Box 5 a škótsky model sebahodnotenia škôl (HGIOS) v štúdií Model sebahodnotenia. [online]. Bratislava: Štátna školská inšpekcia. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/model.pdf>>.

¹⁷³ Pozri kritériá 4 a 6, ktoré sa explicitne týkajú modelov zabezpečenia kvality. Všetkých 10 kritérií je uvedených v Boxe 2.

¹⁷⁴ Certifikačné orgány samotné môžu poskytovať vzdelávanie, ktoré vedie k ich kvalifikáciám akreditovaným SQA, ale môžu takéto vzdelávanie zabezpečovať prostredníctvom iných organizácií, ktoré nie sú certifikačným orgánom; absolventi vzdelávania v takýchto organizáciách získavajú kvalifikáciu udelenú menom certifikačného orgánu.

¹⁷⁵ Aby vzdelávacie centrá lepšie rozumeli externej verifikácii, ktorej sú podrobované vydal SQA príručku SQA. 2009. *External Verification: A Guide for Centres*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.sqa.org.uk/files_ccc/ExternalVerificationGuideForCentres.pdf>.

¹⁷⁶ SQA. *SQA Approved Awarding Bodies*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW:

kontrolu certifikačných orgánov a ich kvalifikácií na základe zverejnených regulačných zásad a akreditačných kritérií.¹⁷⁹ Využíva na to desiatky špecialistov tzv. externých overovateľov (verifikátorov).

Certifikačné orgány majú ďalej zodpovednosť za vykonávanie externej verifikácie svojich vzdelávacích centier, aby zabezpečili, že centrá prinášajú kvalifikácie na stanovenej úrovni. Preto majú povinnosť poskytovať vzdelávacím centrom poradenstvo v hodnotení a pri vnútornej kontrole hodnotenia (tzv. internej verifikácii¹⁸⁰).

Všetky vzdelávacie centrá poskytujúce kvalifikácie akreditované SQA musia mať vypracovaný efektívny interný systém zabezpečenia kvality. Za hodnotenie výkonnosti záujemcu o kvalifikáciu zodpovedá špecialista „hodnotiteľ“ pracujúci vo vzdelávacom centre. Postupuje sa podľa interných hodnotiacich procedúr vytváraných vzdelávacími centrami podľa odporúčaní SQA. Úlohou ďalšieho špecialistu „interného overovateľa (verifikátora)“ je dbať o to, aby hodnotenia boli vykonané primerane, a aby bola minimalizovaná akákoľvek možnosť porušenia pravidiel. Interný overovateľ alebo overovateľský tím má zodpovednosť za zabezpečenie validity interného hodnotenia a reliability úsudkov hodnotiteľov. Táto zodpovednosť súvisí s viacerými aktivitami zameranými na zabezpečenie validity a reliability hodnotiacich nástrojov a hodnotiacich procedúr

- kontrola hodnotiacich nástrojov na zabezpečenie validity a reliability,
- kontrola vedenia hodnotiacich a overovateľských záznamov; všetky výsledky hodnotenia vedúce k certifikátu SQA musia byť podpísané interným overovateľom,
- výberová kontrola rozhodnutí hodnotiteľa; interný overovateľ vyberie konkrétny príklad dokazujúci- overujúci kandidátov výkon, aby skontroloval, či hodnotiteľ hodnotí v súlade s národnými štandardmi a uskutočňuje konzistentné rozhodnutia,
- uskutočňovanie štandardizačných cvičení, ktoré majú identifikovať akékoľvek rozdiely v hodnotení medzi hodnotiteľmi (vo vzťahu ku konkrétnej situácii) a umožňujú korigovať nekonzistentnosť v rozhodovaní hodnotiteľov ako skupiny.

Efektívny interný verifikačný systém teda vyžaduje, aby

- všetci hodnotitelia boli podrobne oboznámení s národným štandardom

<http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/Awarding_Body_Approval/Approved_Awarding_Bodies_Feb2015>.

¹⁷⁷ Prehľadná informácia o akreditovaní kvalifikácii je dostupná na SQA. *Qualifications We Accredite*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/Qualifications/Qualifications_We_Accredit>.

¹⁷⁸ Ako sa stať certifikačným orgánom schváleným SQA je vysvetlené na SQA. *Becoming an awarding body*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/Awarding_Body_Approval/Becoming_An_Awarding_Body>.

¹⁷⁹ Pozri SQA. *About SQA Accreditation*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/About_Us/About_SQA_Accreditation> a stránku o regulovaní certifikačných orgánov na SQA. *How we regulate*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/Regulation/How_we_regulate>.

¹⁸⁰ SQA. 2011. *Internal Verification: A Guide for Centres offering SQA Qualifications*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.sqa.org.uk/files_ccc/InternalVerificationGuideforSQAcentres.pdf>.

- bol garantovaný súlad s národnými štandardmi pri rozhodnutiach a konzistentnosť hodnotenia, bez ohľadu na osobu hodnotiteľa
- sa pre každú kvalifikáciu používali validné a reliabilné hodnotenia,
- boli hodnotenia založené na vhodnom dôkaze umožňujúcom kandidátom preukázať, že dosiahli národný štandard,

Od vzdelávacích centier sa vyžaduje, aby mali rozpracované postupy efektívneho výberu, zapracovávania a ďalšieho profesionálneho rozvoja (vrátane ďalšieho vzdelávania) interných overovateľov. SQA umožňuje nadobudnúť kvalifikáciu interného overovateľa (a aj hodnotiteľa).

Slovensko by nepochybne malo v rámci svojich národných štruktúr vytvoriť pracovnú skupinu, ktorá by preskúmala existujúce zahraničné prístupy (čiastočne ich opisujeme aj v tejto štúdii) a navrhla model oddeľujúci činnosti v riziku konfliktu záujmov¹⁸¹, a tým aj eliminovanie systémového ohrozenia kvality. Mnohé krajiny preto **poskytovateľom vzdelávania/prípravy neumožňujú alebo umožňujú** len na základe dobre doložených a presvedčivých argumentov stať sa certifikujúcou organizáciou vydávajúcou pod vlastným menom doklady o vzdelaní (a nielen o ukončení vzdelávania), či o nadobudnutí kvalifikácie. V mnohých krajinách sa reformujú alebo budujú nové kvalifikačné orgány dozerajúce na procesy priznávania kvalifikácií, napr. QQI v Írsku¹⁸².

2.5 Uznávanie výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa

Podpora validácii výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa, ako aj podpora uznávania predchádzajúceho učenia sa je v rôznych krajinách rôzna. V niektorých krajinách, ako napr. vo Francúzsku, má históriu starú desiatky rokov, v iných takmer žiadnu. Slovensko zatiaľ nepociťovalo akútnu internú potrebu riešenia tejto otázky a na závery Rady o spoločných európskych zásadách v oblasti zabezpečovania a uznávania neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa z 28. mája 2004 Slovensko reagovalo len čiastočným pootvorením dverí takejto iniciatíve. Zákon o ČŽV umožnil priznanie „istého druhu kvalifikovanosti“. Umožňuje sa otvoriť si živnosť bez formálneho vzdelania na základe procedúry „overenia spôsobilosti“. Záujemcom sa po splnení zákonom ustanovených požiadaviek umožní podnikat' v príslušnej oblasti, avšak neprizná sa im stupeň vzdelania

¹⁸¹ Vykonávanie záverečných skúšok a zároveň aj autonómne vydávanie dokladov poskytovateľmi vzdelávania je jedným z veľkých rizík, ako nakoniec vidieť napr. aj na rozsiahlej kritike absolventov škôl a obvineniach škôl z toho, že „zmäkčujú štandardy“.

¹⁸² Quality and Qualifications Ireland (QQI) vznikol spojením viacerých kvalifikačných autorít a v roku 2014 mal 84 pracovníkov (78,7 prepočítane na plný pracovný pomer), pričom pracoval s rozpočtom 7,225 milióna EUR. QQI je kvalifikačnou autoritou a zároveň certifikačným orgánom, ktorý vydáva doklady. QQI môže delegovať kompetencie, týkajúce sa udeľovania dokladov, aj na poskytovateľov vzdelávania (ide najmä technické inštitúty v rámci neuniverzitného vysokoškolského vzdelávania). Poskytovatelia vzdelávania, ktorí chcú mať kurzy vedúce ku NKR kvalifikáciám, musia byť schválené QQI a takisto aj ich vzdelávacie programy musia byť schválené QQI. Okrem úloh, týkajúcich sa NKR, dozerá na kvalitu ako vidieť i z názvu a aj viaceré funkcie vyplývajúce z medzinárodných aktivít, napr. Europass, ENIC/NARIC alebo EQAVET, pričom je dokonca aj sídlom medzinárodného sekretariátu EQAVET. Podnetné je spravovanie databázy vzdelávacích programov (www.qualifax.ie) s aktuálne asi 18 000 programami.

poskytovaný formálnym vzdelávaním. Práca na NKR a ešte viac na NSK by mohla doriešiť problém nerovnocennosti výsledkov vzdelávania spôsobený neekvivalentnosťou štandardov kvalifikácie podľa zákona o CŽV a vzdelávacích štandardov formálneho vzdelávania vedúceho ku kvalifikácii.

Odbúranie rezervovaného prístupu k uznávaniu výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa by mohli napomôcť práve práce na NKR náležité nastavenie procesov zabezpečenia kvality pri priznávaní kvalifikácií, segmentácia kvalifikácií, umožňujúca uznávať kvalifikáciu „po častiach“, väčší dôraz kladený na identifikáciu vzdelávacích výsledkov. Podnetom k prepojeniu prác na NKR a uznávaní výsledkov neformálneho a informálneho učenia by malo byť aj Odporúčanie Rady z 20. decembra 2012¹⁸³. Nakoniec aj jedno z referencovacích kritérií¹⁸⁴ predpokladá previazanie NKR s opatreniami pre validáciu neformálneho a informálneho vzdelávania. Pri tvorbe NSK by teda malo Slovensko pokročiť aj v tejto oblasti. Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní zatiaľ neustanovil možnosť nadobudnúť kvalifikáciu plne ekvivalentnú s kvalifikáciou¹⁸⁵, ktorú nadobúda absolvent formálneho vzdelávania v učebnom odbore. Problematike uznávania výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa sme venovali aj v predchádzajúcej komparatívnej štúdii¹⁸⁶, z ktorej možno čerpať podnety pre ďalší postup¹⁸⁷.

2.6 Prenosnosť kvalifikácií do zahraničia a mobilita

Priradenie národných kvalifikácií zviditeľnených (a prípadne i regulovaných NKR) k úrovniam EKR má podporiť prenosnosť kvalifikácií do zahraničia. Neznamená to však ich automatické uznávanie. Toto nie je cieľom NKR a ani EKR. Priradovanie úrovne EKR národným kvalifikáciám v prvom rade napomáha zahraničným zamestnávateľom alebo záujemcom o vzdelávanie a prípravu v zahraničí zorientovať sa. Presvedčivé referencovanie dokladujúcu transparentnosť postupov pri zaradovaní kvalifikácií do NKR a hodnovernosť certifikátov garantujúcich kvalitu vďaka spoľahlivým postupom zabezpečenia kvality je príspevkom k budovaniu dôvery medzi zúčastnenými stranami a postupnému odbúravaniu prekážok spôsobených nedôverou a obavou z neznámeho¹⁸⁸.

¹⁸³ Pozri Odporúčanie Rady z 20. decembra 2012 o potvrdzovaní neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa. [online]. In Úradný vestník Európskej únie, 2012. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:SK:PDF>>.

¹⁸⁴ Pozri Kritérium 3 v Boxe 3.

¹⁸⁵ Upravené sú náhradné postupy pre nadobúdanie oprávnenia založiť si živnosť aj bez absolvovania formálneho vzdelávania a teda bez priznania stupňa vzdelania.

¹⁸⁶ Základné informácie možno nájsť v kapitolách 2.3 Uznávanie výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa v Krátkych portrétoch v Prílohe A štúdie VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalyzaNSK.pdf>>.

¹⁸⁷ Slovensko dlhodobo avizuje novelu zákona, či dokonca špeciálny zákon o uznávaní výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa, avšak koncepčné východiská sú zatiaľ otvorené a diskusia k problematike bude veľmi potrebná.

¹⁸⁸ Kvalita NKR a referencovania je nepochybne potrebná pre vnorenie kvalifikácií poskytovaných na Slovensku do medzinárodnej databázy kvalifikácií na portále PLOTEUS, pozri <http://ec.europa.eu/ploteus/en> s následným výberom „Qualifications“.

Spracovanie kvalitnej referencovacej správy je nemožné bez náležitých konzultačných procesov predchádzajúcich a sprevádzajúcich tvorbu NKR, aby sa zaistil konsenzus kľúčových partnerov a aby sa predchádzalo následnému spochybňovaniu implementácie NKR a jeho referencovania k EKR. V prílohe D ponúkame stručné opisy priebehu referencovania vo vybraných krajinách a snád' i podnety na skvalitnenie konzultačného i referencovacieho procesu u nás. Kvalita referencovania je rozhodujúca pre vytváranie dôvery, a teda aj pre podporu a zjednodušenie mobility pracujúcich a učiacich sa. Tu je vidieť silný prienik s ďalším európskym nástrojom transparentnosti. Odporúčaním Európskeho parlamentu a Rady o vytvorení Európskeho systému prenosu kreditov v odbornom vzdelávaní a príprave (ECVET)¹⁸⁹ sa členské štáty EÚ usilujú o zvýšenie flexibility pri získavaní kvalifikácií a podporu celoživotného vzdelávania. ECVET podporuje vnútroštátnu a medzinárodnú mobilitu vo formálnom vzdelávaní, ale aj „prenos“ výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa. Pri ECVETe je charakteristické zameranie na vytvorenie dôveryhodných postupov¹⁹⁰ prenosu vzdelávacích výstupov, ideálne celých súborov zlúčených do jednotiek (ktoré možno chápať ako jednotky kvalifikácií). Keďže má uľahčiť uznávanie výsledkov vzdelávania, ktoré učiaci sa dosiahol aj „netradičnou“ cestou, musí byť založené na vzájomnej dôvere, podpore inštitúcií, ktoré sú zodpovedné za vytváranie a udeľovanie kvalifikácií alebo uznávanie jednotiek kvalifikácií, ktoré sú predmetom prenosu a partnerstve medzi zapojenými organizáciami. V prieniku vytvárania NKR a ECVET je identifikácia vzdelávacích výstupov a hodnovernosť hodnotenia ich nadobudnutia učiacim sa. V krajinách s tradíciou poskytovania vzdelávania prostredníctvom modulov a členenia kvalifikácií do jednotiek, z ktorých sa dajú postupne skladať, je v tomto prieniku s ECVETom aj práca s kreditovými bodmi. Pre Slovensko, na rozdiel napr. od Škótska, kde sú kredity zabudované aj priamo do názvu škótskeho NKR – Škótsky kreditový a kvalifikačný rámec (SCQF), je aktuálna tvorba NSK a SKKR príležitosťou podporiť aj posilnenie ECVET na Slovensku. Programy medzinárodnej spolupráce, obzvlášť Leonardo da Vinci, môžu v projektoch zameraných na ECVET napomáhať tvorbu NSK a NRK zbieraním skúseností pri identifikovaní vzdelávacích výstupov a tvorbe zmysluplných jednotiek ako segmentov kvalifikácií.

3. Závery

¹⁸⁹ Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení Európskeho systému kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET). [online]. In Úradný vestník Európskej únie, 2009. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708\(02\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708(02)&from=EN)>.

¹⁹⁰ Malo by sa to premietat' do Memoránd o porozumení a Dohôd o vzdelávaní. Pozri tiež Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET): Príručka pre užívateľov ECVET. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://web.saaic.sk/llp/sk/doc/rozne/Prirucka%20pre%20uzivatelov%20ECVET_marec%202014.pdf>.

Analýzou národných kvalifikačných rámcov sme nadviazali na analýzu národných vzdelávacích a kvalifikačných sústav z roku 2013¹⁹¹. Potvrďuje sa nám stále hlbšie, že vzdelávacie a kvalifikačné systémy sú rozmanité a že aj na európske podnety v podobe nástrojov a princípov odporúčaných Európskym parlamentom a Radou reagujú krajiny rozmanito a v intenciách národnej tradície.

3.1 Zdroje a následky rozmanitosti riešení

Je nesmierne dôležité, aby si verejnosť a najmä politickí decízori uvedomili variabilitu európskych prístupov a to, čo z nej vyplýva:

Zahraničné skúsenosti môžu byť zdrojom inšpirácie, ale nemôžu byť zdrojom hotových riešení. Na EKR a s ním prepojené nástroje a princípy transparentnosti (najmä zabezpečenie kvality, prenos kreditov a uznávanie neformálneho a informálneho učenia sa) musíme reagovať hľadaním vlastnej cesty. Domáce riešenia vyžadujú vytvorenie domácich inštitucionálnych, expertných a decíznych kapacít. Bez vybudovania funkčných domácich kapacít sa riešenia domácich problémov¹⁹² utopia v rétorických cvičeniach a stratia v prázdnych verbálnych demonštráciách európskej spolupatričnosti.

Pokúsime sa odôvodniť toto konštatovanie, vysvetliť zdroje variability vzdelávacích a kvalifikačných systémov v Európe a opodstatnenosť potreby hľadať riešenia v syntéze domácich a zahraničných podnetov.

Ako sme už diskutovali pri skúmaní národných vzdelávacích a kvalifikačných sústav uholným kameňom pre rozpoznanie ich charakteru je rola zamestnávateľov v odbornom vzdelávaní a príprave. Možno aj vplyvom historického vývoja sú typovými predstaviteľmi troch prístupov tri veľké európske krajiny s odlišným historickým riešením základných socioekonomických otázok.

V Anglicku dominancia liberálnych myšlienok a tlaku na obmedzenie vplyvu monarchu a štátu viedla k dominancii trhových prístupov aj v odbornej príprave. Bolo vecou zamestnávateľov alebo špecializovaných súkromných vzdelávacích inštitúcií zabezpečiť na kľúč potrebnú pracovnú silu. Vžilo sa nazeranie na povinnú školskú dochádzku ako na doménu štátu, na rozdiel od následného vzdelávania, prostredníctvom ktorého sa občan usiloval zabezpečiť svoj budúci príjem. Štát sa len veľmi málo zaujímal o „prípravu na povolanie“ a nakoniec i vo všeobecno-vzdelávacom prúde a najmä v prístupe k univerzitnému vzdelaniu je akcentovaná zodpovednosť jednotlivca a privátne financovanie. V konečnom

¹⁹¹ VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalyzaNSK.pdf>>.

¹⁹² Napriek tomu, že sa permanentne deklarujú možnosti prevziať „české riešenia“, neslobodno si zamieňať unikátnu možnosť spolupráce s preberaním hotových riešení. Napriek spoločným pedagogickým tradíciám a koreňom v organizácii školstva líšime sa infraštruktúrou. Iné je metodické, didaktické a vôbec odborné zázemie a inak sa vyvíjajú vzťahy medzi svetom vzdelávania a svetom práce v Českej republike a inak na Slovensku.

dôsledku je vzdelávanie cestou k získaniu kvalifikácie a lepšej ekonomickej pozície. Trhové sily umožňujú vznik dynamických privátnych a neštátnych inštitúcií a dynamických väzieb pri hľadaní riešení¹⁹³. Uspievajú však ľahšie v riešení krátkodobých vzdelávacích potrieb a v doladovaní pracovnej sily pre aktuálne potreby trhu práce než pri zabezpečovaní dlhodobých potrieb.

Prirodzené je pre tento systém aj segmentovanie vzdelávania a nadobúdania kvalifikácií. Pre potreby podniku a nakoniec i učiaceho sa je podstatné venovať sa tomu, čo je aktuálne najpotrebnejšie pre zabezpečenie kvalifikácie a príjmu. Zvyšok sa môže javiť ako momentálne nevhodná investícia. Avšak práve segmentácia a „skladačkový“ prístup k vzdelávaniu a kvalifikácii vyžaduje mať prehľad o prínose jednotlivých segmentov a vyžaduje ustanoviť vhodné pravidlá „skladania“. Toto úzko súvisí s potrebou identifikovať príslušné vzdelávacie výstupy.

Pragmatická anglická tradícia navyše v kríze 70. a 80. rokov 20. storočia vyústila do radikálneho akcentovania zamerania na „kompetencie“ požadované na pracovisku a do odporu k „teoretizovaniu“ a „neosožným vedomostiam“ ponúkaným v školách. Rešpektovanie požiadaviek praxe v podobe explicitne formulovaných „kompetencií“ sa stalo dominantným pedagogickým princípom. Aj nespokojnosť s mladou pracovnou silou teda prispela ku kladeniu dôrazu na vzdelávacie výstupy.

Je paradoxom¹⁹⁴, že radikálna revolta Francúzskej revolúcie vyústila do etatizmu, ktorý si na jednej strane uvedomoval potreby výchovy elít a prispel k vzniku elitných škôl, na druhej strane však doviedol štátom zabezpečované odborné vzdelávanie do ťažkostí. Štát mal totiž systémový problém pri poskytovaní odborného vzdelávania a prípravy, pretože je organizačne príliš náročné dostatočne flexibilne reagovať na meniace sa potreby na trhu práce a modernizačné zmeny v rozmanitých sektoroch hospodárstva. Odrhnutosť škôl od podnikového sektora viedla podobne ako u nás k problémom s kvalitou absolventov. Reakciou bolo posilnenie skúmania potrieb trhu práce ako základného predpokladu uplatnenia sa absolventov a tiež postupné rešpektovanie alternatívnych ciest k získaniu kvalifikácie na základe skúseností získaných prácou. Možno aj pod vplyvom problémov formálneho odborného vzdelávania pri uspokojovaní potrieb trhu práce a vysokého podielu migrantov a obyvateľstva s odlišným kultúrnym zázemím vstupujúcim na trh práce, začalo Francúzsko ako prvé, riešiť „zrovnoprávnenie vzdelávania a učenia sa“ a budovať systém na uznávanie výsledkov učenia sa bez ohľadu na jeho miesto, čas a formu, vrátane učenia sa prácou. Vybuďovalo sofistikovaný národný systém priznávania kvalifikácie na základe

¹⁹³ V predchádzajúcej analýze VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalýzaNSK.pdf>> sme veľkú pozornosť venovali práve veľmi inšpiratívnej architektúre inštitúcií na podporu OVP vo Veľkej Británii, najmä odlišnému inštitucionalizovaniu sektorových rád a dôrazu kladenému na mechanizmy prevencie konfliktu záujmov (objem „služieb“ verzus kvalita).

¹⁹⁴ A možno je naopak zákonitosťou, že radikálna revolúcia odkrýva a oslabuje premýšľavé reformné sily a ústi v návrat „starého režimu“, najmä ak jej niektorí vodcovia veria viac na vodcovský princíp, ako silu spoločného hľadania riešení.

nadobudnutých skúseností a reálnej výkonnosti (Validation des acquis de l'expérience, VAE), ktorý umožňuje bez priamej účasti vo formálnom vzdelávaní získať rovnocenný doklad¹⁹⁵. Pre nadobudnutie dokladu bez formálneho vzdelávania je nevyhnutné, aby sa pre príslušné kvalifikácie vytvorila spoľahlivá reprezentácia príslušných pracovných činností prostredníctvom hodnotiaceho štandardu kvalifikácie. Pre systém VAE je teda dôležité zaoberať sa identifikáciou vzdelávacích výstupov.

Nemecko, pôvodne veľmi roztrieštené, a časom sústreďujúce sa na nájdenie celonemeckej identity, sa možno práve preto učilo konsenzu veľkých hráčov. Hoci bol nemecký model sociálneho štátu junkerským darom „zhora“, obrúsil hrany sociálnych konfliktov a možno prekvapujúco sa pozitívne prejavil aj v odbornom vzdelávaní a príprave. V Nemecku, vlastne ako jedinom spomedzi týchto troch krajín, sa neoslabila moc remeselných korporácií, ba naopak výrazne sa rozvinula v odbornom vzdelávaní, alebo presnejšie v „príprave na povolanie“. „Príprava na povolanie“ je dominantným princípom a v duálnom systéme spolupráce štátu a zamestnávateľov je ustavičným hľadaním konsenzu medzi sociálnymi partnermi, pričom charakteristický je silný vplyv zamestnávateľov na obsah a poskytovanie praktického vzdelávania. Príprava na povolanie je silným protipólom „skladačkového“ prístupu založeného na plnení explicitných predpísaných výstupov, je naopak holistická a kontaktná, bez vnútornej potreby do detailu explikovať očakávané výsledky.

Nemecký duál je citlivý na ekonomický cyklus a vzdelávacie preferencie obyvateľstva. V konjunkturálnych časoch je k dispozícii viac učňovských miest, v regresii môže mať štát problém s nedostatkom učňovských miest, pretože podniky si ich nemôžu dovoliť. Aktuálne trpí duál v Nemecku nedostatkom záujemcov. Keďže prináša zamestnanie a rýchly príjem je vítaným útočiskom migrantov a sociálne slabších vrstiev, avšak väčšinové obyvateľstvo vníma „učňovské vzdelávanie“¹⁹⁶ ako menej atraktívne. Duálny systém však nemá problém s kvalitou prípravy a uplatnením absolventov a nemá dôvod na principiálnu zmenu. Môže sa však javiť aj ako málo flexibilný, keďže kvalifikácie nie sú segmentované.

Každý z týchto troch systémov má silné i slabé stránky, avšak čo je kľúčové z hľadiska nášho skúmania a budúceho prístupu k tvorbe NKR na Slovensku, „vzdelávacie výstupy“ hrajú v každom z nich špecifickú rolu.

Vývoj v Anglicku nebol len prejavom akceptovania „slobody ciest“, liberalizmu a pragmatizmu tamojšej spoločnosti, ale aj dôsledkom odlišnosti od „kontinentálnej Európy“ - nerozvinutosti tradičného štátom podporovaného formálneho vzdelávania pripravujúceho na povolania. Na rozdiel od Francúzska a Nemecka, ale i Slovenska sa „vstupy“ (najmä obsah a organizácia odborného vzdelávania) neupravujú zákonom a následnými podzákonnými predpismi, lebo na to štát nikdy nemal dopad, a tak sa akcentuje výsledok – vzdelávacie výstupy a procesy zabezpečovania kvality. Dokonca, môžeme povedať, že dôraz na výstupy

¹⁹⁵ Prvá zákonná úprava je už z roku 1985 a od roku 2002 možno získať zápočetom skúseností a preukázaním požadovaných vzdelávacích výstupov aj vysokoškolský diplom.

¹⁹⁶ Je charakteristické, že sa v Nemecku už nehovorí o učňoch (Lehrling), ale o „Azubi“, čo je skratka z „Auszubildende“, čím sa nahrádza starý kontext „učňovskej“ prípravy novým – dôrazom na vzdelávanie.

a tvorba NKR sú prejavom istej regulácie zo strany štátu a sú úsilím vnieŕ do trhového prostredia istý „rád-poriadok“ v reakcii na nespokojnosť s dovedajším stavom.

Francúzsko siaha k vzdelávacím výstupom v protipohybe. Má na rozdiel od Anglicku dosah na reguláciu „vstupov“, avšak hľadá komplementárne nástroje na zabezpečenie kvalifikácií dopytovaných na trhu práce a na uspokojenie obyvateľstva preferujúceho alternatívne cesty ku získaniu želaner kvalifikácie.

Záujem o vzdelávacie výstupy vo Francúzsku i Anglicku vyplýva z vnútra ich vzdelávacích a kvalifikačných systémov, i keď v každej krajine z iných dôvodov. V obidvoch krajinách je však reakciou na domáce problémy. Naproti tomu, nemecký duál je pokladaný za úspešný model prípravy pracovnej sily a stal sa priam vývozným artiklom, od ktorého si mnohé krajiny sľubujú riešenie svojich problémov. Toto by mohlo viesť k pochybnostiam, či Nemecko vôbec potrebuje uskutočniť podobnú zmenu zameranú na identifikáciu „vzdelávacích výstupov“. Nemecko a aj iné krajiny s duálnym systémom však tiež pristúpili k budovaniu NKR a vidia prínos v identifikovaní „vzdelávacích výstupov“.

Dôležité je ale uvedomiť si, že dôvody pre ktoré takéto krajiny budujú NKR sú iné a charakter a funkcie ich NKR tiež. Nemecko buduje svoj NKR hlavne ako nástroj internacionalizácie a zvýšenia statusu svojho odborného vzdelávania. Akceptuje identifikáciu vzdelávacích výstupov ako dôležitý impulz pre porovnávanie kvalifikácií, napr. na zvýšenie sociálneho statusu svojich „majstrov“ a hodnoty „majstrovej skúšky“. Licencovaný majster je zaradený na úroveň 6 klasifikácie EKR, teda na vysokoškolskú úroveň bakalára.

Pre Nemecko je oveľa menej dôležité identifikovať vzdelávacie výstupy ako pre Anglicko či Francúzsko. Nepotrebovalo tak akútne nástroj regulovania, či smerovania odborného vzdelávania. Zachováva si preto svoje osvedčené postupy programovania vzdelávania a naďalej sa zaujíma aj o „vstupy“ a „proces“ a nielen o „výstupy“. Má nakoniec, vďaka dlhej tradícii, dobre prepracovaný obsah vzdelávania i jeho organizáciu i koordináciu s podnikovou sférou. Navyše zamestnávateelia sú na rozdiel od Anglicka a Francúzska zvyknutí podieľať sa a investovať aj do dlhodobej prípravy budúcej pracovnej sily. Nie je teda dôvod hľadať „záchranu“ v dobre ustanovených vzdelávacích výstupoch, aby sa predišlo nespokojnosti zamestnávateľov s mladou pracovnou silou a nie je ani dôvod regulovať vstup poskytovateľov „vzdelávacích služieb“ na trh týmto spôsobom, pretože je upravený spoľahlivo inak.

Navyše nie je ani potrebné riešiť háklivý problém dostatočne dobrej reprezentácie vzdelania, alebo kvalifikácie súborom vzdelávacích výstupov, najmä ak je jasné, že sa nedá bezo zvyšku vyhnúť systémovým problémom pri reprezentácii vzdelávania čisto len vzdelávacími výstupmi.¹⁹⁷ Hrozí totiž to isté, čo pri každom výstupnom skúšaní alebo priznávaní

¹⁹⁷ Pozri problémy redukcionizmu, granularity a merateľnosti v predchádzajúcej analýze VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalýzaNSK.pdf>>.

kvalifikácie na základe testu – zameranosť vyučovania a učenia sa na skúšobné okruhy, resp. testovanie.

Nemecko na jednej strane víta „vzdelávacie výstupy“ ako impulz k reflexii, avšak naďalej pokladá za potrebné všímať si aj proces. Nakoniec, aj z pedagogického hľadiska je dôležité predchádzať zlyhaniu pri nadobúdaní výstupov, a teda v procese podporovať práve také učenie sa, ktoré povedie k želaným výstupom. Aj ku kategorizácii deskriptorov a nakoniec i deskriptorom samotným pristupuje Nemecko inak ako EKR.

Nemecký prístup k vzdelávacím výstupom a k NKR je tak veľmi osobitou syntézou medzinárodných impulzov a nemeckej tradície.

Nemecký prístup k NKR je týmto nepochybne inšpiratívny a predstaviteľom decíznej sféry u nás ho možno odporúčať na štúdium, najmä vo svetle aktuálnych snažení zaviesť duálny systém do nášho systému OVP. Veľmi inšpiratívny je aj príklad Estónska, ktoré s nami zdieľa aj problém návratu k trhovej ekonomike, aj potrebu nového definovania vzťahov štátu a podnikovej sféry v odbornom vzdelávaní a príprave a je právom pokladané za lídra postkomunistických krajín v zvládaní transformačných procesov. Každý z nami analyzovaných NKR je syntézou medzinárodných impulzov a domácej tradície, v niektorých aspektoch je nám blízky a v iných je zásadne odlišný. Stojíme teda pred problémom vhodnej syntézy.

3.2 Problém vhodnej národnej syntézy

Problém, ktorý potrebujeme vyriešiť možno sformulovať takto:

EKR a aj iné európske nástroje transparentnosti prioritne čerpajú inšpiráciu z anglofónnej tradície¹⁹⁸. Ako sa majú krajiny s inou tradíciou postaviť k takejto výzve? Potrebujeme nájsť vhodnú syntézu medzinárodných impulzov a domácej tradície!

Nielen pre Slovensko, ale aj pre iné krajiny kontinentálnej Európy je problém zmeniť vžitý uhol pohľadu v nazeraní na vzdelávanie a kvalifikácie a absorbovať impulzy EKR a NKR, keďže prvé kvalifikačné rámce vznikli v krajinách so silnou liberálnou tradíciou v ekonomike i spoločnosti a v krajinách s anglickou pedagogickou tradíciou. V krajinách so silnou ingerenciou štátu (napr. aj na Slovensku a v Českej republike) a s rozvinutými systémami iniciačného odborného vzdelávania sa to prejavuje v tendencii zredukovať NKR na nástroj hierarchizácie existujúcich formálnych vzdelávacích programov. Prejavuje sa to koncentráciou na vytvorenie „konverznej tabuľky“ prezentujúcej priradenie úrovne EKR existujúcim stupňom vzdelania a programom OVP vedúcim k získaniu týchto stupňov. Možno povedať, že takéto krajiny majú tendenciu „referencovať svoj vzdelávací systém“ a nie NKR zahrnujúci kvalifikácie. NKR je potom v podstate len umelým prílepkom a úrovne EKR sa priradujú rovno stupňom vzdelania nadobúdaným vo

¹⁹⁸ Práve preto sme venovali v predchádzajúcej štúdií a venujeme i teraz tak veľkú pozornosť Škótsku a Írsku. Pochopenie funkcií kvalifikačného rámca v týchto krajinách je kľúčom k pochopeniu potenciálu NKR a návrhu NKR vhodného pre Slovensko.

formálnom vzdelávaní, a tým aj všetkým kvalifikáciám predpokladajúcim nadobudnutie príslušného stupňa vzdelania.

Pripomeňme si, že EKR nebol pôvodne navrhnutý na klasifikáciu vzdelávacích programov ako sa zdôrazňuje vo výkladovom texte EKR pripravenom Európskou komisiou.¹⁹⁹ Problémom je však to, že krajiny ktoré inšpirovali vznik EKR zásadný rozdiel medzi dokladom o vzdelaní a dokladom o kvalifikácii nevidia. V anglofónnych krajinách sa teda často kvalifikácia chápe ako doklad o vzdelaní a o kvalifikácii sa hovorí aj v súvislosti so vzdelávaním, ktoré sa obvykle chápe ako všeobecné a nie odborné²⁰⁰. Toto je neobvyklé a máťuce pre mnohé iné krajiny EÚ vrátane Slovenska. **Konverznými tabuľkami²⁰¹ sa potom v týchto krajinách čiastočne zastiera odlišnosť kvalifikačných a vzdelávacích systémov. Ak by takáto krajina ustrnula v ďalšom vývoji NKR, mohol by byť takýto prístup pokladaný za ignorovanie zámeru EKR stransparentniť kvalifikácie nadobúdané v EÚ. Toto je vážny problém aj pre nás: Slovensko, či chce alebo nie, musí konečne pristúpiť k diskusii o tom, ako chápať „kvalifikácie“, pretože inak riskuje nedorozumenia na domácej i zahraničnej scéne.**

Bez jasného vymedzenia tohto pojmu ťažko možno NKR vytvoriť rozumným spôsobom. V štúdií²⁰² ukazujeme, že sa v našich dokumentoch sa s týmto pojmom narába veľmi nekonzistentne a že dochádza k máťucej zrážke domácej tradície s medzinárodnými trendmi.

Navrhujeme pojem „ kvalifikácia“ chápať v intenciách „Odporúčania EKR²⁰³“, teda ako uznanie splnenia „vzdelávacích výstupov zodpovedajúcich daným štandardom“ a odporúčame vyhnúť sa explicitnej väzbe na „povolanie“. Súčasné zákonné úpravy, ktoré spájajú kvalifikáciu s prípravou na povolanie a rozlišovanie úplnej a čiastočnej

¹⁹⁹ Pozri Box 2, kde je diskutovaný tento problém. Zaujímavosťou je, že hlavným autorom textu je rakúsky odborník, teda odborník z krajiny pre ktorú je podobne ako pre nás prirodzené striktne rozlišovať klasifikácie vzdelávania a klasifikácie kvalifikácií. Nová vzdelávacia klasifikácia ISCED 2011 je oproti pôvodnej ISCED 1997 však konštruovaná inak a tento rozdiel sa čiastočne zmazáva.

²⁰⁰ Napr. vo Veľkej Británii sa o získaní kvalifikácie napr. hovorí aj v súvislosti s jednotkou kvalifikácie „Induction to personal learning“, ktorá je súčasťou aj typických „odborných kvalifikácií“ a ktorú by sme mohli právom spájať s úvodným kurzom zameraným na spôsobilosť učiť sa.

²⁰¹ Viacero príkladov konverzných tabuľiek vidieť v krátkych portrétoch v Prilohe A. Slovensko má tiež spracovanú konverznú tabuľku, nie je však zatiaľ oficiálnym dokumentom.

²⁰² Zaoberáme sa tým podrobnejšie v kapitole 1.6 Ako chápať pojem „ kvalifikácia“.

²⁰³ Oficiálny slovenský preklad znie „Kvalifikácia je formálny výsledok procesu hodnotenia a validácie, ktorý sa získa, keď príslušný orgán určí, že jednotlivec dosiahol výsledky vzdelávania zodpovedajúce daným štandardom.“ Neskoršie terminologické spresnenie vyžaduje nahradiť výraz „výsledky vzdelávania“ výrazom „vzdelávacie výstupy“.

kvalifikácie²⁰⁴ pokladáme za vývojom prekonané už aj na domácom, ale predovšetkým na európskom trhu práce²⁰⁵.

Pripomeňme, že pod rovnakým názvom „povolania“ sa môžu skrývať rozmanité špecializácie a úrovne majstrovstva. Napr. povolaniu kaderník môžu zodpovedať kvalifikačné úrovne EKR 3 až 6. Nielenže sa „povolania“ menia v čase, čo do obsahu výkonu práce, ale je aj čoraz ťažšie ich identifikovať a pomenovať. Pojem „príprava na povolanie“ korení v histórii a prirodzene s ním pracujú najmä v duálnom OVP. Podnik, ktorý zamestnáva v duálnom OVP „učňa“ má jasnú predstavu o pracovných pozíciách, v ktorých mu chýba pracovná sila a jeho personalisti prirodzene majú pre chýbajúce pracovné sily pomenovania v podobe „povolání“.

Strana ponuky a NSK sa však nemôže zúžiť len na kvalifikácie korešpondujúce s už pomenovanými a často „tradičnými povolaniami“. NSK musí ponúkať kvalifikácie uplatniteľné na trhu práce a NSK a NKR by preto mali umožňovať a podporovať aj vznik nových kvalifikácií. NSK musí jasne definovať ako sa dá rozpoznať spôsobilosť uplatniť sa v príslušných pracovných pozíciách, ak sa takéto pozície na trhu práce objavia. Ak sa na trhu práce objaví napr. dopyt po kaderníkovi alebo kozmetičke, možno to vnímať ako dopyt po „tradičnom povolaní“, ale v skutočnosti sa pod týmto názvom môžu skrývať dopyty po rozmanitých kvalifikáciách a je vecou NSK a NKR aby túto rozmanitosť zachytila a okrem iného aj pridaním kvalifikačnej úrovne NKR/EKR upresnila o čom je vlastne reč. Príslušné „povolanie“ totiž môže byť a obvykle aj je agregátom rozmanitých kvalifikácií.

Treba si uvedomiť, že aj samotná Národná sústava povolaní²⁰⁶ spracúvaná rezortom práce má problém s jasným vymedzením pojmu povolanie. Preto napriek názvu, pracuje simultánne s pojmami povolanie, zamestnanie a pracovná pozícia. NSP by však nemala byť nútená utvárať, či dokonca novoutvárať obsahy „povolání“ a k nim definovať štandardy povolaní, i keď tomu nešťastný názov NSP navádza.

Pre tvorbu NSK a NKR je dôležité je identifikovať vzdelávacie výstupy potrebné pre výkon práce, a nepodstatné je, či ide o povolanie alebo o aktuálne zamestnanie alebo dokonca len pracovné pozície a striktne vzaté je aj zbytočné rozlišovať úplné

²⁰⁴ Zákon č. 568/2009 Z. z o celoživotnom vzdelávaní čiastočnou kvalifikáciou podľa § 3 (l) rozumie „súbor vedomostí, zručností a schopností fyzickej osoby vykonávať určitú pracovnú činnosť alebo súbor pracovných činností v určitom povolaní v rozsahu určenom kvalifikačným štandardom“ a úplnou kvalifikáciou podľa § 3 m) rozumie „stupeň vedomostí, zručností a schopností fyzickej osoby vykonávať všetky pracovné činnosti v určitom povolaní v rozsahu určenom kvalifikačným štandardom; úplná kvalifikácia sa môže skladať z viacerých čiastočných kvalifikácií“.

²⁰⁵ Nakoniec aj v Českej republike, odkiaľ bola táto terminológia („úplná a dílčí kvalifikace“) v deformovanej podobe prevzatá do zákona o ČŽV došlo k zmene terminológie. Treba podotknúť, že napriek zlepšeniu, niektoré problémy naďalej pretrvávajú. Odstúpilo sa síce od pojmu „dílčí kvalifikace“, naďalej kontroverzná je však zákonná úprava pojmu „úplná kvalifikace“.

²⁰⁶ Problémy spôsobuje aj terminologický chaos. V slovenskej verzii klasifikácie zamestnaní ISCO 08, sa termín „occupation“ prekladá ako „zamestnanie“, pričom však rovnaký termín v anglickej „National system of occupation“ sa prekladá ako „povolanie“ a Národná sústava povolaní samotná sa zároveň silne viaže na klasifikáciu zamestnaní ISCO 08.

a čiastočné kvalifikácie. Keďže je NSP definovaná ako informačný systém opisu štandardných nárokov trhu práce na jednotlivé pracovné miesta, mala by byť zárukou včasného monitorovania technologického progresu a organizačných zmien na pracoviskách a ich včasného preformulovania do jazyka vzdelávacích výstupov. Tým by sa inovačné impulzy z pracovísk mohli premietiť tak do vzdelávania/učenia sa ako i do kvalifikačných požiadaviek formulovaných NSK. Navrhujeme, aby bolo vecou tvorby NSK ako konštituovať, aj na základe podnetov NSP, kvalifikácie a segmenty kvalifikácií. Môže sa pritom opierať o vžitú názvy povolania, ak sa tým nespôsobia nejasnosti a pomenované kvalifikácie, ale nemusí, keďže v registri kvalifikácií je možné pod základnými kódmi ISCO uvádzať vlastné špecifické kódy kvalifikácií.

3.3 Reflexia alebo zmena aktuálneho stavu?

Akým spôsobom sa kvalifikácia zaregistruje do NSK a akú úlohu má pritom hrať NKR je zásadná politická otázka. Potrebujeme si však pritom napred ujasniť, či náš národný kvalifikačný rámec má byť zameraný len na existujúci stav (a urobiť poriadok s existujúcimi kvalifikáciami a vzdelávacími programami a hierarchizovať ich analogicky ako EKR), alebo má byť zameraný aj na budúcnosť a jeho zavedenie má napomáhať zásadnú reformu. V druhom prípade by sa to prejavilo predovšetkým v regulačnej funkcii rámca a v jeho ďalších cieľoch. Dva kvalifikačné rámce vytvorené ešte pred EKR dávajú alternatívne odpovede. Vytvoreniu škótskeho rámca predchádzali rozsiahle vzdelávacie reformy, kurikulárne i organizačné, a Škóti ho pokladajú za jedno zo zavŕšení reforiem a žiadnom prípade ho nepokladajú za nástroj reforiem. Svoj rámec označujú ako deskriptívny, zaradenie kvalifikácie do rámca je „vstupenkou do exkluzívneho klubu“ a nie je povinné. V Írsku je naproti tomu zaradenie do rámca povinné a čo sa týka kvalifikácií získavaných prostredníctvom ďalšieho vzdelávania²⁰⁷ je rámec silne regulačný.

Keďže Slovensko vopred deklarovalo, že náš NSK má zahrňovať všetky kvalifikácie a SKKR je nástrojom pre zahrnutie všetkých kvalifikácií do NSK²⁰⁸, zdá sa, že nie je o čom debatovať. **Ak však má byť priradenie úrovne NKR a EKR kvalifikáciám nadobúdaným na Slovensku dôveryhodné musí sa opierať**

- **o analýzu vzdelávacích výstupov požadovaných tou ktorou kvalifikáciou a nie o stupeň vzdelania poskytovaného vo formálnom vzdelávaní viac či menej súvisiacim s takouto kvalifikáciou; je teda nanajvýš problematické priradiť rovnakú úroveň NKR/EKR rôznym kvalifikáciám len na základe toho, že sú spájané s rovnakým stupňom formálneho vzdelania nadobudnutého absolventom školy.**²⁰⁹

²⁰⁷ Silne sa to týka kvalifikácií pôvodne udeľovaných FETACom, podrobnejšie vysvetlenia sú v časti analýzy týkajúcej sa Írska.

²⁰⁸ Pozri vládny dokument *Návrh implementácie Európskeho kvalifikačného rámca v podmienkach Slovenskej republiky*. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=9678>>.

²⁰⁹ Kritizujeme týmto konverzné tabuľky, ktoré mnohé krajiny použili na ustanovenie prevodu stupňa vzdelania a úrovne kvalifikácie podľa rámca. Akceptujeme ich len ako východisko k hlbšej analýze a znovu

- **o systém riadenia (zabezpečenia) kvality poskytovania kvalifikácií.**

Na Slovensku transformácia programovania na vzdelávacie výstupy, resp. vzdelávacie štandardy však aspoň čiastočne prebehla iba v regionálnom školstve a vôbec neprebehla vo vysokom školstve. Nie je jasné, či možno očakávať lepšiu situáciu v málo skúmanom podnikovom vzdelávaní s rozmanitými kvalifikáciami získavanými následným ďalším vzdelávaním (aj celoživotným učením sa). Napriek existujúcim pozitívnym príkladom, treba predpokladať, že prevláda tradičný prístup založený na „vstupoch“ a nie „výstupoch“.

Stále chýba dostatočne bohatá diskusia k identifikácii vzdelávacích výstupov a veľmi chýba infraštruktúrna podpora od metodikov a výskumníkov. Ak by sa tvorba deskriptorov úrovní a prípadných výkladov k ich aplikácií a samozrejme i kvalifikačných štandardov NSK opierala len o analýzy štátnych (a prípadne i školských) vzdelávacích programov a akreditačných spisov vysokých škôl absentovala by reakcia na hlavný zmysel pôvodnej „anglickej revolúcie“ - kladenie dôrazu na uplatnenie nadobudnutých vedomostí, zručností a „kompetencií“ v práci.

Potvrdzujeme preto odporúčanie našej predchádzajúcej analýzy postupovať pri tvorbe SKKR v dvoch krokoch.

3.4 Deskriptory a členenie rámca - prvý krok tvorby rámca (SKKR1)

Navrhujeme prevziať deskriptory EKR s malou modifikáciou v názve tretej kategórie („samostatnosť a zodpovednosť“ namiesto „kompetencia“) a použiť ich pre potreby prvej fázy budovania národného rámca (SKKR 1). V tejto fáze budovania národného rámca navrhujeme sústrediť sa na existujúce kvalifikácie (vrátane „kvalifikácií“ nadobúdaných vo formálnom vzdelávaní) a na informačné funkcie rámca, a nie na regulačné funkcie rámca²¹⁰.

Odporúčame SKKR1 prezentovať ako aktuálne zahrnujúci štyri subrámce

1. subrámeč kvalifikácií nadobudnutých vo všeobecnom vzdelávaní
2. subrámeč kvalifikácií nadobudnutých v odbornom vzdelávaní a príprave
3. subrámeč kvalifikácií nadobudnutých v akademickom (vysokoškolskom) vzdelávaní
4. subrámeč kvalifikácií nadobudnutých v profesijnom vzdelávaní.

v tabuľkovom formáte²¹¹, ktorý by bol v interaktívnom spracovaní na portáli NSK/ SKKR atraktívnou a zrozumiteľnou vstupnou bránou k informáciám nielen pre špecialistov, ale aj pre zamestnávateľov a obyvateľstvo zaujímajúce sa o možnosti svojho kvalifikačného rastu.

upozorňujeme na odpoveď expertov Európskej komisie na otázku „Možno EKR použiť na klasifikáciu vzdelávacích programov a zamestnaní?“ v Boxe 2.

²¹⁰ Pozri kapitolu 1.7 Funkcie a ciele NKR.

²¹¹ Samozrejme nič nebráni inšpirácii írskym vejárom ako v prípade Estónska.

Prvé tri z týchto subrámcov by sa, nasledujúc estónske riešenie problému, týkali formálneho vzdelávania a kvalifikácií nadobúdaných aktuálnymi vzdelávacími programami regionálneho a vysokého školstva. Toto vyžaduje dve zmeny v porovnaní so súčasným stavom,

- akceptovať nazeranie, že dosiahnutie stupňa všeobecného vzdelania možno chápať ako svojho druhu kvalifikáciu²¹², alebo niektoré stupne vzdelania zodpovedajúce všeobecnému vzdelávaniu do subrámcu nezaradiť²¹³.
- sformulovať požiadavky zodpovedajúce príslušným stupňom vzdelania vo forme „opisu minimálnych nárokov na získanie stupňa vzdelania“ zovšeobecňujúceho identifikované vzdelávacie výstupy, ktoré sú pre nadobudnutie príslušného stupňa vzdelania požadované.

V porovnaní s prvou zmenou, kde je potrebné len nájsť názorovú zhodu medzi expertmi, druhá zmena vyžaduje analytickú prácu, čiastočne už vykonávanú ESF projektom Tvorba NSK. Analýza štátnych vzdelávacích programov a školských vzdelávacích programov regionálneho školstva a analogicky akreditačnej dokumentácie ku študijným programom vysokého školstva by mala popri skúmaní vzdelávacích výstupov umožniť aj vytvorenie spomenutých „opisov minimálnych nárokov na získanie stupňa vzdelania“²¹⁴. Tieto opisy by sa potom mohli stať podkladom pre konfrontáciu s deskriptormi EKR (a zároveň SKKR1), a teda aj pre referencovanie SKKR1 k EKR.

Štvrtý subrámec by sa mal týkať všetkých ostatných kvalifikácií nadobúdaných celoživotným učením sa, či v ďalšom profesijnom rozvoji alebo iných formách vzdelávania/učenia sa vedúcich k nadobudnutiu vzdelávacích výstupov zachytených kvalifikačným štandardom NSK. Štvrtý subrámec by mal zároveň obsahovať novodefinované kvalifikácie vygenerované z analýzy pracovných miest a dopytu po vedomostiach, zručnostiach a iných kompetenciách na pracoviskách. Tvorba tohto štvrtého subrámcu je dlhodobou záležitosťou, citlivou na kvalitu analýzy požiadaviek kladených na pracovníka na pracovných miestach a zároveň aj rozhodujúcou pre podporu súladu medzi ponukou a dopytom na trhu práce.

3.5 Deskriptory a členenie rámca - druhý krok tvorby rámca (SKKR2)

Ako sme už opakovane zdôrazňovali Slovensko nemá v prvej fáze tvorby NKR čas a ani odborné kapacity na vytváranie vlastných národných deskriptorov rámca, keďže máme stále

²¹² Niektoré krajiny tento krok urobili pokladajúc ho za viac-menej formálnu zmenu, iné ho odložili najmä z dôvodu rozporov medzi domácimi expertmi.

²¹³ Je vecou diskusie, ktoré stupne vzdelania ustanovené zákonom č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní zaradiť do rámca. Napriek kontroverziám viditeľným v niektorých krajinách navrhujeme zaradiť do tohto subrámcu stupne vzdelania, ktoré boli v mimoriadne problémovej terminológii § 16 zákona označené ako úplné stredné všeobecné vzdelanie a nižšie stredné vzdelanie, pričom odporúčame zväziť možnosti zaradiť aj primárne vzdelanie; v staršej klasifikácii ISCED 97 použitej aj štátnymi vzdelávacími programami to zodpovedá úrovniam ISCED 2, 3A, resp. ISCED 1.

²¹⁴ Tieto opisy, ako ukazuje medzinárodná skúsenosť môžu, ale nemusia byť formulované tak, aby explicitne rozlišovali vedomosti, zručnosti a kompetencie.

nedostatok informácií o tom, čo sa naozaj požaduje pre výkon na pracovisku a máme málo skúseností s formulovaním týchto požiadaviek vo forme vzdelávacích výstupov.

Hrozilo by, že by sa deskriptory SKKR nevygenerovali z poznania „terénu“, ale na základe limitovaných skúseností a osobných preferencií pracovnej skupiny špecialistov a bez možnosti kvalitnej konzultácie a korekcie takéhoto výberu²¹⁵.

Po progrese v tvorbe NSP a NSK však možno prikrčiť k modifikácii rámca na SKKR2 a prípadnej reformulácii deskriptorov. Nahradením deskriptorov SKKR1 originálnymi národnými deskriptormi by sa tiež mohol vytvoriť priestor pre silnejšiu reguláciu nadobúdania kvalifikácií, ale i stupňov vzdelania. Deskriptormi SKKR2 by sa zároveň mohli nastavovať špecifické regulačné požiadavky na klasifikácie kvalifikácií, a predovšetkým dôslednejšie rozlíšenie nadobúdania úrovni kvalifikácií od nadobúdania stupňov vzdelania²¹⁶.

Pri tvorbe deskriptorov rámca je však zásadne dôležité rozlišovať medzi

- úlohou deskriptorov rámca napomôcť priradiť kvalifikáciám príslušnú úroveň a
- „matricou“ ako štruktúrou kategórií pomocou ktorých sa vzdelávacie výstupy zachytávajú v zodpovedajúcich vzdelávacích alebo kvalifikačných štandardoch.

Pre priradenie úrovne kvalifikáciám nám úplne postačujú kategórie deskriptorov EKR. Pre opisy vzdelávacích výstupov, či už vo vzdelávacích štandardoch alebo kvalifikačných štandardoch si môžeme vybrať kategorizáciu, ktorá najlepšie zodpovedá našej tradícii a našim skúsenostiam, mali by však byť pritom zohľadnené tri kategórie EKR vedomosti, zručnosti a kompetencia chápaná ako samostatnosť a zodpovednosť. To je dôvod prečo sme v prvej štúdií navrhli a teraz potvrdzujeme minimalistickú maticu pre SKKR1 (zodpovedajúcu EKR) a širšiu, ale neobmedzujúcu maticu, (ktorá je blízka matici nemeckého rámca) pre SKKR2.

SKKR1	Vedomosti	Zručnosti	Zodpovednosť a samostatnosť	
SKKR2	Vedomosti	Zručnosti	Zodpovednosť a samostatnosť	Iné kompetencie*

²¹⁵ Samozrejme v každej krajine je výber deskriptorov v konečnom dôsledku výberom malej pracovnej skupiny, avšak následný konzultačný proces tento výber validizuje a koriguje, ak treba. Takéto konzultácie však môžu byť naozaj plodné, len ak už prebehla analýza jednak vzdelávacích programov, jednak funkčná analýza výkonov na pracoviskách. Je teda oprávnené riziko, že diskusia k originálnym deskriptorom SKKR by sa nekonala v pripravenom prostredí.

²¹⁶ Nová klasifikácia ISCED 2011 nepochybne komplikuje situáciu z pohľadu našej tradície a nakoniec i z pohľadu niektorých medzinárodných expertov, ktorí vykladali EKR na požiadanie Európskej komisie, ako vidieť v Boxe 2. Klasifikácia ISCED 2011 je totiž na EKR prepojená prvou číslicou klasifikačného kódu na rozdiel od pôvodnej klasifikácie ISCED 1997. Každopádne to však nemôžeme chápať ako signál k ignorovaniu rizika príliš „úzkych“ kvalifikácií atraktívnych pre zamestnávateľa a zameraných cielene na výkon práce na pracovisku a menej na rozvoj učiaceho z hľadiska posilňovania jeho potenciálu učiť sa a jeho osobnostného rozvoja. Zároveň však nemožno akceptovať ignorovanie potrieb trhu práce a vzdelávacie programy zamerané na len „základné“ kvalifikácie, ktoré vyžadujú dodatočné preškolenie a zapracovanie pre uplatnenie na pracovnej pozícii musí byť primerane regulované.

*Na rozdiel od vyčlenenej kompetencie týkajúcej sa zodpovednosti a samostatnosti vo väzbe na výkon práce (ako to zodpovedá EKR) v tejto kategórii je priestor aj pre iné personálne/sociálne kompetencie, ako je napr. tímová práca ak sa časom preukáže potreba urobiť tak.

Odpoveď na prv spomenutú otázku „Akým spôsobom sa kvalifikácia zaregistruje do NSK a s akú úlohu má pritom hrať NKR?“ je naviazaná na fázy tvorby SKKR.

3.6 SKKR1 - Zaradenie kvalifikácie do registra NSK

Základnou podmienkou pre zaradenie kvalifikácie do registra NSK je vytvorenie kvalifikačného štandardu založeného na vzdelávacích výstupoch²¹⁷.

V prvej fáze (SKKR1), ktorej prioritnou úlohou je naplniť informačnú funkciu rámca odporúčame rozlišovať „zaradenie do rámca“ a „priradenie k rámcu“.

Zaradenie do rámca predpokladá splnenie procedúr predpísaných projektom Tvorba NSK, t.j. vytvorenie kvalifikačného štandardu predpísaným spôsobom a jeho schválenie sektorovou radou a Národnou radou pre vzdelávanie a kvalifikácie.

Na rozdiel od zaradenia do rámca, v prípadoch, keď je na Slovensku existujúca dobre etablovaná národná autorita²¹⁸ poskytujúca, či certifikujúca kvalifikácie aspoň čiastočne založené na vzdelávacích výstupoch alebo medzinárodne už uznávané kvalifikácie odporúčame vykonať priradenie k rámcu odkazom na webové sídlo tejto národnej autority po schválení sektorovou radou a Národnou radou pre vzdelávanie a kvalifikácie²¹⁹.

SKKR1 svojimi subrámcami korešponduje s aktuálnym stavom systémov vzdelávania a kvalifikácií a rešpektuje aktuálne odlišné prístupy k tvorbe štandardov vo vzťahu k jednotlivým subrámcom.

V prvých troch subrámcoch potrebujeme

- zaviesť transformáciu na vzdelávacie výstupy
- do NSK zaradiť ako „kvalifikácie sui generis“ kvalifikácie súvisiace so vzdelávacími programami formálneho vzdelávania a zaradovanie do NSK uskutočňovať na základe spracovaných kvalifikačných štandardov týkajúcich sa povolání ku ktorým vzdelávacie programy deklarujú zameranie svojej prípravy²²⁰.

²¹⁷ Problematike tvorby štandardov sme sa podrobnejšie venovali v štúdií VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalyzaNSK.pdf>>.

²¹⁸ Ako je tomu napr. v prípade prv spomenutých zväračských kvalifikácií.

²¹⁹ Samozrejme sa týmto môžu vytvoriť aj predpoklady pre postupné zaradenie do rámca po splnení odporúčaní sektorovej rady, resp. Národnej rady pre vzdelávanie a kvalifikácie týkajúcich sa tvorby kvalifikačného štandardu a zabezpečenia kvality.

²²⁰ Vzdelávacie programy by teda umožňovali získať kvalifikáciu alebo segment kvalifikácie

Vo štvrtom subrámcí potrebujeme prioritne zaraďovať do NSK všetky tie kvalifikácie, ktoré sú dopytované na trhu práce. Musia k nim však existovať dostatočne kvalitné podklady na vytvorenie kvalifikačných štandardov, či už

- z NSP²²¹, ISTP²²² a ISDV²²³,
- z rozmanitých sektorových iniciatív, kde sú generované bez ohľadu na existujúce formálne iniciačné vzdelávanie,
- z medzinárodných impulzov, vrátane na Slovensku poskytovaných medzinárodných kvalifikácií²²⁴.

Štandardnou medzinárodnou požiadavkou pre „zaradenie kvalifikácie do rámca“ je však aj existencia funkčného modelu zabezpečenia kvality. Slovensko národný model zabezpečenia kvality nadobúdania stupňa vzdelania a získania kvalifikácie zatiaľ nemá a jeho vytvorenie a sfunkčnenie vyžaduje viac času než je k dispozícii pre spracovanie referencovacej správy²²⁵.

Pre potreby referencovania SKKR1 k EKR preto odporúčame zhrnúť do komplexného dokumentu všetky podstatné relevantné ustanovenia týkajúce kľúčových aktérov²²⁶ a ich úloh pri zabezpečení kvality pre kvalifikácie jednotlivých subrámcov spolu s návrhmi na posilnenie procedúr na podporu zabezpečenia kvality zo strany týchto kľúčových aktérov vykonateľných v krátkom časovom horizonte.

3.7 SKKR2 - Posilnenie regulačnej funkcie rámca

V druhej fáze súvisiacej s tvorbou SKKR2 sa vytvára priestor pre prípadnú revíziu deskriptorov, či detailnejšie štruktúrovanie „matrice“, avšak toto nie je podstatné. V rámci SKKR2 by malo dôjsť aj k podpore regulačnej funkcie rámca a dôslednejšiemu naplneniu aj ďalších špecifických cieľov rámca.

Ak by sme sa uspokojili referencovaním SKKR1 k EKR a úlohou priradiť kvalifikáciám zodpovedajúce stupne NKR/EKR zvädzalo by nás to, tak ako iné krajiny s podobným vzdelávacím systémom, k referencovaniu vzdelávacieho systému k EKR²²⁷. Uspokojenie sa

²²¹ Národná sústava povolání je dostupná na <http://www.sustavapovolani.sk>.

²²² Kartotéka zamestnaní Internetového sprievodcu trhom práce je dostupná na <https://istp.sk/kartoteka-zamestnani>.

²²³ Kvalifikácie Informačného systému ďalšieho vzdelávania sú dostupné na <http://isdv.iedu.sk/Qualifications.aspx>.

²²⁴ Napr. Zváračské kvalifikácie, certifikované a regulované na Slovensku Priemyselným inštitútom pri Zváračskom ústave ako autorizovanom národnom orgáne, pozri VÚZ. *Certifikácia personálu vo zvaraní a NDT*. [online]. Bratislava: Výskumný ústav zváračský - Priemyselný inštitút SR. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://vuz.bart.sk/certifikacia/Certifikacia-personalu-vo-zvarani-a-NDT/>>.

²²⁵ Keďže Slovensko plánuje uskutočniť referencovanie svojho NKR ku EKR už v roku 2015, nebude mať dostatok času prípadný národný model náležitým spôsobom implementovať. Problémy s „rýchlymi“ reformami v minulosti, najmä kurikulárnou reformou a reformou *kontinuálneho* vzdelávania pedagogických zamestnancov by mali mať výstrahu.

²²⁶ V prípade prvých dvoch subrámcov ide napr. o riaditeľov, zriaďovateľov, inšpekcie atď., v prípade tretieho subrámcu napr. aj o úlohu Akreditačnej komisie, a samozrejme reflektovaná by mala byť aj úloha stavovských a profesijných organizácií v oblasti odborného vzdelávania a prípravy.

²²⁷ Viditeľné je to najmä pri tvorbe konverzných tabuliek stupňov vzdelania na úrovne kvalifikácií.

s takýmto prístupom k referencovaniu by zároveň napomáhalo k zmrazeniu existujúceho nevyhovujúceho stavu, hoci je nesporné, že si potrebujeme vytvoriť komplexnejší kvalifikačný systém a revidovať aj vzdelávací systém.

Slovensko je síce pedagogickou tradíciou blízke Nemecku, avšak organizáciou odborného vzdelávania je úplne odlišné. Nemôžeme sa preto uspokojiť s nemeckým prístupom k tvorbe rámca. Máme podobné problémy ako Anglicko a Francúzsko, najmä slabú prepojenosť iniciačného formálneho vzdelávania na podnikovú sféru a zamestnávateľov.

Spolupráca zamestnávateľov a škôl sa len obnovuje, aj to zatiaľ na málo stabilných základoch. Iniciačné odborné vzdelávanie a príprava je stále zabezpečované najmä štátom a trpí preto aj charakteristickými ťažkosťami v kvalite a kvantite absolventov. Máme problémy vytvoriť na školách podmienky pre praktické vyučovanie zodpovedajúce najnovšiemu stavu technologického rozvoja a máme aj problémy poskytovať dostatok absolventov prípravou zameraných tak, aby to zodpovedalo dopytu po pracovnej sile.

Identifikácia vzdelávacích výstupov, ktoré by zodpovedali potrebám výkonu na pracoviskách je preto pre Slovensko neporovnateľne dôležitejšia než napr. pre Nemecko. Potrebujeme poznať dopyt po vzdelávacích výstupoch na pracoviskách a potrebujeme jasne vymedziť, aké vzdelávacie výstupy sú bezpodmienečne potrebné pre získanie kvalifikácie a na aké vzdelávacie výstupy sa musia (popri iných) zamerať vzdelávacie programy. Pre Slovensko teda môže byť mimoriadne prínosné akceptovať presun dôrazu zo „vstupov“ a „procesu“ na „výstupy“, a preto musíme vytvoriť podmienky na systematické monitorovanie a anticipovanie dopytu po „zručnostiach“ a kvalifikáciách požadovaných trhom práce. Nemusíme síce úlohu vzdelávacích výstupov a NKR koncipovať tak ako anglofónne krajiny a spolu s posilnením významu vzdelávacích výstupov môžeme zároveň nasledovať Nemecko a nezavrhnúť „vstupy“ a „proces“. Musíme však chápať, že tradičné formálne vzdelávanie nemusí byť najefektívnejšou cestou ku kvalifikácii a že existujú aj iné cesty a prostredia, kde sa dajú nadobudnúť hodnotné vzdelávacie výstupy.

Nemusíme sa utilitárne zameriavať výlučne len na vzdelávacie výstupy požadované na pracoviskách a môžeme si zachovať aj tradičné širšie koncipované programy odborného vzdelávania so solídnym podielom všeobecného vzdelávania. Musíme si však uvedomiť, že potrebujeme aj pragmaticky orientované a predovšetkým aj krátke programy vzdelávania zamerané na výkon práce a potrebujeme, aby školy deklarovali, na aké kvalifikácie a na splnenie akých kvalifikačných štandardov svoju prípravu zameriavajú²²⁸.

Riziko, že pri formulovaní vzdelávacích výstupov sa naozaj dôležité veci nemusia zachytiť, existuje, ale nepochybne sa dajú spoľahlivo formovať menšie moduly vzdelávania a segmenty kvalifikácií, ktoré umožnia alternatívny prístup ku kvalifikáciám.

²²⁸ Ako sme vysvetľovali inde, školy by mali mať možnosť zamerať sa „širšie“ i „užšie“, poskytovať programy obsahujúce tak ako doteraz značný diel všeobecného vzdelania, ktorý by absolventom otváral cestu k ďalšiemu vzdelávaniu, ale i programy „na pracovnú objednávku“ zamerané na konkrétne (segmenty) kvalifikácie.

Segmentáciou kvalifikácií môžeme oživiť celoživotné vzdelávanie/učenie sa ako nástroja k prehĺbovaniu, rozširovaniu a aj nadobúdaniu nových kvalifikácií, a najmä zefektívniť aj vzdelávanie pre trh práce zabezpečovaného úradmi práce v rámci aktívnej politiky trhu práce. Nakoniec, práve neexistencia ponúk kratších kurzov zameraných na segmenty kvalifikácií neumožňuje cielenú rekvalifikáciu nezamestnaných, či dopĺňovanie kvalifikácie zamestnaných s nedostatkom času na vzdelávanie.

V rámci SKKR2 by sme sa mali predovšetkým zamerať na vytváranie kvalifikácií a kvalifikačných štandardov

- dôsledne opretých o funkčnú analýzu výkonov na pracovisku a na jej základe identifikovaných vzdelávacích výstupov,
- pri ktorých by sme opustili aktuálne zákonné rozlišovanie úplných kvalifikácií (ako kvalifikácií poskytovaných iniciačným formálnym vzdelávaním) a čiastočných kvalifikácií (ako kvalifikácií poskytovaných inak, napr. ďalším vzdelávaním),
- rozlišujúcich len užšie a širšie kvalifikácie a zameraných na postupnú segmentáciu širších kvalifikácií, vždy keď je to vhodné,
- spojených s precizovaním a obohacovaním manuálov²²⁹ hodnotiacich štandardov prislúchajúcich ku kvalifikačným štandardom,
- doplnených o procedúry uznávania vzdelávacích výstupov prostredníctvom neformálneho a informálneho učenia sa,
- spojených s explicitnými a špecializovanými pravidlami zabezpečenia kvality.

Slovensko by malo pokročiť v implementovaní zásad zabezpečenia kvality navrhnutých pre vysoké školstvo a OVP a usilovať aj o zabezpečenie kvality pre ďalšie subbránce a vo väzbe na úrovne NKR. Následne treba modely zabezpečovania kvality zodpovedajúce týmto subbráncam previazať navzájom a dobudovať infraštruktúru zabezpečovania kvality inštitucionálne a inštitúciami s primeranou autonómiou.

Analýzy vybraných krajín potvrdzujú nevyhnutnosť ustanovenia systematických a transparentných procesov zabezpečenia kvality a Slovensko by nepochybne malo v rámci svojich národných štruktúr vytvoriť pracovnú skupinu, ktorá by preskúmala existujúce zahraničné prístupy, čiastočne ich opisujeme aj v tejto štúdií²³⁰.

²²⁹ Problematike manuálov hodnotiacich štandardov sme sa podrobnejšie venovali v štúdiu VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.tvorbansk.sk/files/AnalýzaNSK.pdf>>.

²³⁰ Slovensko by malo zvážiť možnosť vypracovať komparatívnu štúdiu modelov zabezpečenia kvality. Existuje síce komparatívna štúdia a návrh modelu sebahodnotenia škôl spracovaná Štátnou školskou inšpekciou, je však vhodná skôr pre všeobecné vzdelávanie ako pre odborné. Neexistuje podrobná štúdia internej a externej evaluácie (zabezpečenia kvality) týkajúcej sa odborného vzdelávania a nadobúdania kvalifikácií a napr. medzinárodné iniciatívy týkajúce sa EQAVET (www.eqavet.eu) sú na Slovensku stále málo známe.

Zvlášť pozorne je potrebné študovať inštitúty regulátorov, certifikujúcich orgánov a poskytovateľov vzdelania (kvalifikácií) v anglosaskej praxi a tiež do budúcnosti **uvážiť odlišnú koncepciu tvorby sektorových rád. Namiesto komisie zostavenej z delegátov poveriť plnením úlohy sektorovej rady etablovanú organizáciu s dominantným postavením v sektore a podporou od ostatných kľúčových sektorových aktérov.**

Dost' urgentné je, vzhľadom na dlhotrvajúci pokles kvality absolventov škôl, čím skôr eliminovať činnosti s vysokým rizikom konfliktu záujmov, a tým aj systémového ohrozenia kvality. Odporúčame napr. zvážiť inštitucionálne oddelenie certifikácie ukončenia vzdelávania a certifikácie nadobudnutia stupňa vzdelania, a podobne aj certifikácie ukončenia vzdelávania a certifikácie nadobudnutia kvalifikácie. Je prirodzené, že školy dávajú absolventom doklad o absolvovaní vzdelávania, avšak ak majú v plnej kompetencii aj vydávanie dokladov o stupni vzdelania alebo o kvalifikácii, môžu sa ocitnúť v konflikte záujmov. Práve preto je veľmi dôležité dobre nastaviť procedúry zabezpečenia kvality.

SKKR2 by

- väčším dôrazom kladeným na identifikáciu vzdelávacích výsledkov,
- segmentáciou kvalifikácií, umožňujúcou uznávať kvalifikáciu „po častiach“,
- náležitým nastavením procesov zabezpečenia kvality pri priznávaní kvalifikácií

mohol napomôcť odbúranie obáv a prekonanie rezervovaného prístupu k uznávaniu výsledkov neformálneho a informálneho učenia sa. Mohol by napomôcť širšiemu uplatneniu kreditových systémov ECTS a ECVET a aj zjednodušenie mobility pracujúcich a učiacich sa v členských krajinách EÚ.

Literatúra

A Framework for Qualifications of the European Higher Education Area. [online]. Copenhagen: Ministry of Science, Technology and Innovation, 2005. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ehea.info/Uploads/qualification/050218_QF_EHEA.pdf>.

ALLAIS, S. – RAFFE, D. – YOUNG, M. 2009. *Researching NQFs: Some conceptual issues.* [online]. Geneva: International Labour Office, Employment Sector, Skills and Employability Department. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/publication/wcms_119307.pdf>.

An Overview of the Quality Assurance of SCQF Credit Rating Bodies. [online]. Edinburgh: Employment Research Institute: Edinburgh Napier University, 2010, 12 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.scqf.org.uk/content/files/resources/Overview_of_QA_FINAL_-_web_only_-_Oct_2010.pdf>.

Bologna Framework and National Qualifications Frameworks - an Introduction. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ehea.info/Uploads/QF/Bologna_Framework_and_Certification_revised_29_02_08.pdf>.

Credit Rating and Levelling Scottish Vocational Qualifications for the Scottish Credit and Qualifications Framework: Guidance for Sector Skills Councils, Standard Setting Bodies, Awarding Bodies and Participants. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority, 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.sqa.org.uk/files_ccc/Guidance%20for%20SSC-SSB-ABs%20and%20participants.pdf>.

Criteria and procedures for referencing national qualifications levels to the EQF. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://ec.europa.eu/transparency/regexpert/index.cfm?do=groupDetail.groupDetailDoc&id=10973&no=2>>.

Descriptors of Key Competences in the National Qualifications Framework: Levels 1 to 3. [online]. Floriana: Malta Qualifications Council, 2007. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/Descriptors_of_Key_Competences.pdf>.

Eesti kvalifikatsiooniraamistik (EKR). [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/ekr_tutvustus>.

ENQA. Normy a smernice na zabezpečovanie kvality v Európskom priestore vysokoškolského vzdelávania. [online]. Helsinki: Európska asociácia na zabezpečovanie kvality v oblasti vysokoškolského vzdelávania, 2009, Slovenská rektorská konferencia, 2010. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.enqa.eu/indirme/esg/ESG%20in%20Slovak.pdf>>.

EQAVET. 2012. *Prístup k zabezpečovaniu kvality prostredníctvom cyklu rámca EQAVET: Sprievodca pre odborné vzdelávanie a prípravu.* [online]. Dublin: EQAVET Secretariat. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.eqavet.eu/Libraries/Building_Blocks_brochure/Building_Blocks_brochure_-_Slovak.sflb.ashx?download=true>.

Európsky kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie (EKR). [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2009. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-efq/files/broch_sk.pdf>.

Európsky systém kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET): Príručka pre užívateľov ECVET. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW:

<http://web.saaic.sk/llp/sk/doc/rozne/Prirucka%20pre%20uzivatelov%20ECVET_marec%202014.pdf>.

Explaining the European Qualifications Framework for Lifelong Learning. [online]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-efq/files/brochexp_en.pdf>.

HYLAND, T. 2006. *Reductionist trends in education and training for work: skills, competences and work-based learning*. [online]. University of Bolton Institutional Repository. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ubir.bolton.ac.uk/174/1/ed_conference-2.pdf>

Memorandum celoživotného vzdelávania. [online]. Brussels: Komisia európskych spoločností, 2000. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://web.saaic.sk/naforfil/modules/dokumenty/Memorandum_LLL.pdf>.

Memorandum o celoživotnom vzdelávaní sa. [online]. Brussels: Komisia európskych spoločností, 2000. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <https://www.minedu.sk/data/files/2607_2000_memorandum_o_celozivotnom_vzdelavani.pdf>.

Model sebahodnotenia. [online]. Bratislava: Štátna školská inšpekcia. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ssiba.sk/admin/fckeditor/editor/userfiles/file/Dokumenty/model.pdf>>.

Návrh implementácie Európskeho kvalifikačného rámca v podmienkach Slovenskej republiky. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.rokovania.sk/Rokovanie.aspx/BodRokovaniaDetail?idMaterial=9678>>.

NÚCŽV. *Referencovanie úrovni národných systémov kvalifikácií k Európskemu kvalifikačnému rámcu (EKR)*. [online]. Bratislava: Národný ústav celoživotného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://nuczv.sk/europsky-kvalifikacny-ramec/referencovaci-proces/>>.

Predbežná správa Slovenskej republiky o referencovaní voči Európskemu kvalifikačnému rámcu pre celoživotné vzdelávanie (pracovná verzia z mája 2014).

Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie. [online]. In *Úradný vestník Európskej únie*, 2006. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:sk:PDF>>.

Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. [online]. In *Úradný vestník Európskej únie*, zväzok 51, 6. 5. 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.111.01.0001.01.SLK>.

Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy. [online]. In *Úradný vestník Európskej únie*, 2009. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2009:155:0001:0010:SK:PDF>>.

Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení Európskeho systému kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET). [online]. In *Úradný vestník Európskej únie*, 2009. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <[http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708\(02\)&from=EN](http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/PDF/?uri=CELEX:32009H0708(02)&from=EN)>.

Odporúčanie Rady z 20. decembra 2012 o potvrdzovaní neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa. [online]. In *Úradný vestník Európskej únie*, 2012. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2012:398:0001:0005:SK:PDF>>.

PLAVČAN, P. – JURIGA, J. *National Report regarding the Bologna Process implementation 2009-2012: Slovak Republic*. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ehea.info/Uploads/National%20reports/Slovakia.pdf>>.

RAFFE, D. 2009. *National Qualifications Frameworks in Ireland and Scotland: A Comparative Analysis*. [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ces.ed.ac.uk/PDF%20Files/NQF_ECER_2009.pdf>.

Rahmenlehrplan für den Ausbildungsberuf Kraftfahrzeugmechatroniker/Kraftfahrzeugmechatronikerin (Beschluss der Kultusministerkonferenz vom 16.05.2003). [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.bibb.de/dokumente/pdf/a42_mechatroniker_rahmenlehrplan.pdf>.

SCQFP. 2009. *SCQF Handbook: User Guide*. [online]. Glasgow: The Scottish Credit and Qualifications Partnership, 2009, 140 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.scqf.org.uk/content/files/SCQF_handbook_FULL_-_amended_Dec_09.pdf>.

SCQFP. *Becoming a CRB*. [online]. The Scottish Credit and Qualifications Partnership. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://scqf.org.uk/credit-rating-bodies/becoming-a-crb>>.

SCQFP. *Who are the CRBs?* [online]. The Scottish Credit and Qualifications Partnership. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://scqf.org.uk/credit-rating-bodies/who-are-the-crbs>>.

Správa Komisie Európskemu parlamentu a Rade o vykonávaní odporúčania Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení európskeho referenčného rámca zabezpečenia kvality odborného vzdelávania a prípravy. [online]. Brusel: Európska komisia, 2014. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/education/policy/vocational-policy/doc/eqavet_sk.pdf>.

SQA. 2009. *External Verification: A Guide for Centres*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.sqa.org.uk/files_ccc/ExternalVerificationGuideForCentres.pdf>.

SQA. 2011. *Internal Verification: A Guide for Centres offering SQA Qualifications*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.sqa.org.uk/files_ccc/InternalVerificationGuideforSQACentres.pdf>.

SQA. *About SQA Accreditation*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/About_Us/About_SQA_Accreditation>.

SQA. *Becoming an awarding body*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/Awarding_Body_Approval/Becoming_An_Awarding_Body>.

SQA. *How we regulate*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/Regulation/How_we_regulate>.

SQA. *SQA Approved Awarding Bodies*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW:

<http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/Awarding_Body_Approval/Approved_Awarding_Bodies_Feb2015>.

SQA. *Qualifications We Accredite*. [online]. Glasgow: Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW:

<http://accreditation.sqa.org.uk/accreditation/Qualifications/Qualifications_We_Accredit>.

Towards a European Qualifications Framework for Lifelong Learning. [online]. Brussels: Commission of the European Communities, 8. 7. 2005. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/eu/leg/ETVNL/sec_2005_957_en.pdf>.

TUCK, R. 2007. *An Introductory Guide to National Qualifications Frameworks: Conceptual and Practical Issues for Policy Makers*. [online]. Geneva: International Labour Office. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/@ed_emp/@ifp_skills/documents/instructionalmaterial/wcms_103623.pdf>.

Uznesenie vlády Slovenskej republiky č. 105 zo 4. februára 2009 k návrhu implementácie Európskeho kvalifikačného rámca v podmienkach Slovenskej republiky. [online]. Vláda Slovenskej republiky, 2009. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW:

<<http://www.rokovanie.sk/File.aspx/ViewDocumentHtml/Uznesenie-5819?prefixFile=u>>.

VANTUCH, J. a kol. 2013. *Analýza národných systémov kvalifikácií vo vybraných krajinách EÚ*. [online]. Bratislava: Štátny inštitút odborného vzdelávania. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.tvorbansk.sk/files/AnalizaNSK.pdf>>.

Verordnung über die Berufsausbildung zum Kraftfahrzeugmechatroniker/zur Kraftfahrzeugmechatronikerin. [online]. In Bundesgesetzblatt, Jahrgang 2007, Teil I, Nr. 33. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.bibb.de/dokumente/pdf/a42_kfz-mechatroniker_vo.pdf>.

VÚZ. *Certifikácia personálu vo zvaraní a NDT*. [online]. Bratislava: Výskumný ústav zvaračský - Priemyselný inštitút SR. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://vuz.bart.sk/certifikacia/Certifikacia-personalu-vo-zvarani-a-NDT/>>.

Výklad európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie. [online]. Luxemburg: Úrad pre vydávanie úradných publikácií Európskych spoločenstiev, 2008. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/ploteus/sites/eac-eqf/files/brochexp_sk.pdf>.

Zákon č. 5/2004 Z. z. o službách zamestnanosti.

Zákon č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon)

Zákon č. 568/2009 Z. z. o celoživotnom vzdelávaní.

Príloha A – Krátke portréty NKR vybraných krajín

Krátke portréty vybraných krajín sú spracované podľa štruktúry vyplývajúcej z projektového zadania štúdie²³¹. Ku krátkemu portrétu každej krajiny sú k dispozícii plné znenia deskriptorov NKR v slovenčine. Preklad deskriptorov NKR všetkých analyzovaných krajín je k dispozícii v Prílohe B tejto správy.

ČESKÁ REPUBLIKA

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Komplexný národný kvalifikačný rámec v ČR sa zatiaľ nevytvoril a neukončili sa ani diskusie o jeho potrebe. Uskutočnili sa však niektoré aktivity, ktoré sa dajú považovať za východiská pre jeho prípadné vytváranie:²³²

- Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy ČR (ďalej MŠMT) v januári 2010 schválilo kvalifikačné úrovne a ich charakteristiky pre kvalifikácie obsiahnuté v registri Národnej sústavy kvalifikácií²³³.
- Od roku 2009 prebiehal v rámci operačného programu Vzdelávanie pre konkurencieschopnosť individuálny národný projekt Národný kvalifikačný rámec terciárneho vzdelávania (Q-Ram). V tomto projekte sa vytvorili národné deskriptory pre 3 cykly vysokoškolského vzdelávania a pre krátky cyklus v rámci 1. cyklu. Tieto cykly zodpovedajú úrovniam 5 – 8 EKR. MŠMT schválilo tieto deskriptory v októbri 2010. V projekte Q-Ram sa tiež vypracovali deskriptory týkajúce sa odborných znalostí a odborných zručností pre 42 oblastí vzdelávania.
- V roku 2012 Národný ústav pre vzdelávanie (NÚV) vytvoril návrh deskriptorov zodpovedajúcich úrovniam 1 – 4 EKR.
- V roku 2013 bol v expertnej pracovnej skupine vytvorený návrh deskriptorov pre jednotný/zastrešujúci národný rámec kvalifikácií (Návrh deskriptorov Českého rámca kvalifikácií pre celoživotné učenie sa), ktorý sa bude ďalej diskutovať. Tento návrh člení deskriptory do troch kategórií kompatibilných s EKR a deskriptormi Národného kvalifikačného rámca terciárneho vzdelávania (ďalej NKR TV).

V nasledujúcom texte sa budeme zaoberať predovšetkým NKR TV, keďže ide o oficiálne schválený kvalifikačný rámec, zatiaľ čo návrh deskriptorov zodpovedajúcich úrovniam 1 – 4

²³¹ Pozri kapitolu „Projektové zadanie a kľúčová otázka“.

²³² POHANKOVÁ, J. et al. 2013. *Národní přiřazovací zpráva České republiky* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2013, 149 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/2_5cs_EQF_NCP_2012_13_National_Referencing_Report_Dec_13_cs_fin.pdf>, s. 63.

²³³ NÚOV. 2010. *Kvalifikační úrovně v Národní soustavě kvalifikací* [online]. Praha: Národní ústav odborného vzdělávání, 2010, 12 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.nuov.cz/uploads/NSK2/soubory/Kvalifikacni_urovne_v_NSK_2010.pdf>.

EKR, ako aj návrh deskriptorov Českého rámca kvalifikácií pre celoživotné učenie sa sú v pozícii pracovných dokumentov.

NKR TV

Koncipovanie NKR TV súvisí s dopytom „*po jednoznačnom a zrozumiteľnom vyjadrení povahy a náročnosti výstupov terciárneho vzdelávania*“, ktorý vzniká „*nielen v širokej verejnosti, ale tiež u jednotlivých aktérov politiky terciárneho vzdelávania, ktorými sú najmä štát a jeho orgány (predovšetkým Akreditačná komisia posudzujúca kvalitu akreditovaných vzdelávacích činností), vysoké školy, študenti, uchádzači o štúdium a zamestnávateelia. Kvalifikačný rámec, ktorý predstavuje všeobecné vymedzenie výstupov potvrdzovaných jednotlivými kvalifikáciami v terciárnom vzdelávaní, je tiež odpoveďou na legislatívny vývoj, ktorý prináša zákon č. 179/2006 Zb. o overovaní a uznávaní výsledkov ďalšieho vzdelávania*“. Nejde tu ani tak o kategorizáciu jednotlivých kvalifikácií, ktorých štruktúra je už tradične celkom prehľadná, ale skôr o „*jednoznačné vymedzenie nárokov na ich získanie, sprehľadnenie štruktúry disciplín, v ktorých sa príslušné vzdelávacie činnosti uskutočňujú, a vymedzenie vzťahu medzi terciárnym vzdelávaním a ďalším vzdelávaním*“.²³⁴

NKR TV by mal plniť nasledujúce funkcie:²³⁵

Komunikačná funkcia

- poskytuje študentom lepšie informácie o možnostiach štúdia, čo im umožní ľahší a zodpovednejší výber vysokej či vyššej odbornej školy
- zaisťuje porovnateľnosť štúdia, tým aj priestupnosť medzi školami, medzinárodnú mobilitu a zamestnateľnosť študentov a absolventov
- informuje zamestnávateľov a všeobecne okolie terciárneho vzdelávania o očakávateľných znalostiach, zručnostiach a spôsobilostiach absolventov a umožňuje tak lepšie posúdiť ich možnosti pri vstupe na trh práce

Regulatívna funkcia

- vymedzuje vnútroštátny štandard týkajúci sa úrovne znalostí, zručností a spôsobilostí absolventov študijných programov v terciárnom vzdelávaní
- projektuje štruktúru terciárneho vzdelávania v zmysle typov študijných programov vo vzťahu k prebiehajúcej reforme terciárneho vzdelávania
- určuje kreditový rozsah jednotlivých typov študijných programov českého terciárneho vzdelávania vo vzťahu k ECTS
- poskytuje kritériá na posudzovanie akreditovaných vzdelávacích činností v terciárnom vzdelávaní

²³⁴ NANTL, J. – ČERNIKOVSKÝ, P. et al. 2011. *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání, Díl 1. Národní deskriptory* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2011, 48 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://qram.reformy-msmt.cz/download-document/1/-dil-publikace-narodni-kvalifikacni-ramec-terciarniho-vzdelavani-%7C-narodni-deskripty>>, s. 25.

²³⁵ Tamže, s. 25 – 26.

- formuluje kritériá na uznávanie zahraničného vzdelania (alebo jeho časti) na úrovni terciárneho vzdelávania v Českej republike

NKR TV je teda „*metodickým nástrojom pre vývoj a zabezpečovanie kvality kvalifikácií v terciárnom vzdelávaní prostredníctvom vymedzenia úrovne preukazovaných znalostí, zručností a spôsobilostí absolventov*“²³⁶. NKR TV sa vzťahuje na kvalifikácie, ktoré sa podľa platného legislatívneho stavu udeľujú podľa zákona o vysokých školách (bakalársky, magisterský a doktorský študijný program). Obsahuje však aj jednu projektovanú kvalifikáciu (program krátkeho cyklu). Rámec sa nevzťahuje na jestvujúce akreditované vzdelávacie programy vyššieho odborného vzdelávania podľa školského zákona²³⁷.

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca

Architektúra rámca NKR TV zahŕňa dve roviny.²³⁸

Úroveň 1 predstavujú všeobecné deskriptory kvalifikačného rámca (označované tiež ako národné deskriptory), ktoré NKR TV zastrešujú a vymedzujú jeho koncepciu. Národné deskriptory definujú štruktúru kvalifikačného systému terciárneho vzdelávania v Českej republike podľa zaradenia jednotlivých typov kvalifikácií voči cyklom QF-EHEA a úrovniam EKR. Zároveň špecifikujú študijnú záťaž podľa ECTS potrebnú na získanie jednotlivých typov kvalifikácií a prostredníctvom genericky určených výstupov z učenia sa (odborné znalosti, odborné zručnosti, všeobecné spôsobilosti) záväzne stanovujú stupeň náročnosti zvládnutia jednotlivých typov kvalifikácií.

Úroveň 2 predstavujú deskriptory oblastí vzdelávania. Oblasť vzdelávania je ucelený a vzájomne súvisiaci úsek terciárneho vzdelávania, v rámci ktorého vznikajú a uskutočňujú sa študijné programy. Deskriptory oblasti vzdelávania vyjadrujú, aký okruh odborných znalostí a odborných zručností musí byť zahrnutý v akomkoľvek študijnom programe, ktorý sa hlási k danej oblasti vzdelávania. Deskriptory oblasti vzdelávania však nepredstavujú profil žiadneho konkrétneho študijného programu, a to ani odporúčané deskriptory a ich zmyslom preto nie je detailná špecifikácia a vnútroštátna štandardizácia kurikula v terciárnom vzdelávaní. K 31. augustu 2010 bolo v rámci projektu Q-RAM navrhnutých 39 oblastí vzdelávania.

Obsah deskriptorov je tvorený vymedzením povahy očakávaných znalostí, zručností a spôsobilostí, ktoré majú preukázať absolventi stanovených študijných programov v terciárnom vzdelávaní, aby získali zodpovedajúcu kvalifikáciu. Výber a rozčlenenie troch kategórií, do ktorých sú deskriptory rozpracované, zodpovedá hľadiskám uplatneným v QF-EHEA a EKR. Zatiaľ čo QF-EHEA obsahuje päť kategórií deskriptorov (znalosti a porozumenie, využívanie znalostí a porozumenia, tvorba úsudku, komunikácia, schopnosť ďalšieho vzdelávania), EKR sa člení na tri kategórie (vedomosti, zručnosti a kompetencie).

²³⁶ Tamže, s. 26.

²³⁷ Tamže, s. 27.

²³⁸ Tamže, s. 26 – 27.

NKR TV prijal pre svoje deskriptory rozčlenenie na odborné znalosti a odborné zručnosti, ktoré sa ďalej špecifikujú v deskriptoroch jednotlivých oblastí vzdelávania, a všeobecné spôsobilosti, ktoré predstavujú vyjadrenie očakávanej miery samostatnosti a zodpovednosti absolventov na danej kvalifikačnej úrovni, čo je spoločné pre všetky oblasti vzdelávania. Deskriptory všeobecných spôsobilostí zahŕňajú tvorbu úsudku, komunikáciu a schopnosť ďalšieho vzdelávania, avšak hranice medzi týmito subkategóriami sú menej vyhranené. Návrh deskriptorov Českého rámca kvalifikácií pre celoživotné učenie sa zase pracuje s tromi kategóriami deskriptorov: 1. všeobecné a odborné znalosti a porozumenie, 2. všeobecné a odborné zručnosti a 3. všeobecné spôsobilosti (neviazané na odbor štúdia či práce).

2.1 Pozitíva a negatíva matrice

Pozitívom je

- úsilie implementovať deskriptory rámcov QF-EHEA a EKR,
- vymedzenie deskriptorov aj pre jednotlivé oblasti vzdelávania,
- formulácia deskriptorov pre krátky cyklus.

Negatívom je, že

- NKR TV sa týka výlučne terciárneho vzdelávania a nezahŕňa nižšie úrovne kvalifikácií,
- koncepcia kategórie všeobecné spôsobilosti je nejednoznačná, na jednej strane sa hlási k vnímaniu kompetencií ako samostatnosti a zodpovednosti v intenciách EKR a na druhej strane implementuje vybrané kategórie QF-EHEA.

2.2 Odporúčania pre návrh matrice SKKR

Pri koncipovaní deskriptorov vyšších úrovní NKR vychádzať okrem EKR predovšetkým z QF-EHEA.

Uvažovať o rozpracovaní deskriptorov aj pre oblasti vzdelávania, nielen všeobecných deskriptorov NKR.

3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

ISCO 08

Česká republika má vlastnú klasifikáciu zamestnaní s názvom CZ-ISCO, ktorá „vychádza z metodických princípov medzinárodnej klasifikácie ISCO-08. Je založená na dvoch hlavných princípoch, ktorými sú druh vykonávanej práce (pracovné miesto) a úroveň zručností“²³⁹. NKR TV neobsahuje explicitnú väzbu na CZ-ISCO a ISCO 08, hoci opisy oblastí vzdelávania

²³⁹ ČSÚ. *Metodická príručka* [online]. Praha: Český statistický úrad, 10 s.[cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka/\\$File/metodicka_prirucka_1.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka/$File/metodicka_prirucka_1.pdf)>, s. 1.

obsahujú aj informácie o uplatnení absolventov alebo o charakteristických profesiách a relevantných regulovaných profesiách. V prípade niektorých oblastí vzdelávania sa vychádza z Kartotéky typových pozícií Ministerstva práce a sociálnych vecí ČR (poľnohospodárstvo a lesníctvo), z klasifikácie zamestnaní KZAM (bezpečnostné odbory) a databázy regulovaných povolání a činností v ČR²⁴⁰.

ISCED 2011

Česká republika s účinnosťou od 1. januára 2014 zaviedla klasifikáciu vzdelania CZ-ISCED 2011. Základom pre CZ-ISCED 2011 je Medzinárodná klasifikácia vzdelania ISCED 2011. NKR TV neobsahuje explicitnú väzbu na ISCED 2011. Avšak vzhľadom na to, že sa vzťahuje na kvalifikácie, ktoré sa udeľujú podľa zákona o vysokých školách, dajú sa k nim prideliť príslušné úrovne ISCED 2011. Podľa CZ-ISCED 2011 sa bakalársky študijný program zaraďuje na úroveň 6, magisterský na úroveň 7 a doktorský na úroveň 8. Krátky cyklus terciárneho vzdelávania je na úrovni ISCED 5.

V NKR TV sa však explicitne vymedzuje vzťah medzi oblasťami vzdelávania a odborními vzdelania (úzko vymedzené odbory), ako sú definované v ISCED 97 (v nezmenenej podobe platia aj pre ISCED 2011). Napríklad oblasť Matematika a štatistika prislúcha k odboru Matematika a štatistika, oblasti Vedy o Zemi, Chémia a Fyzika prislúchajú k odboru Vedy o neživej prírode atď.²⁴¹

ECTS

NKR TV nie je koncipovaný ako kreditový rámec, pretože neobsahuje vlastné pravidlá určovania študijnej záťaže, alokácie kreditov, ich akumulácie a transferu. Namiesto toho NKR TV inkorporuje kreditový systém ECTS²⁴². Kreditový systém ECTS sa používa pre všetky cykly a úrovne kvalifikačného rámca vrátane tretieho cyklu, takže je potvrdený ako dištinkívny znak terciárneho vzdelávania; pre magisterský študijný program je stanovené pravidlo, že kreditová hodnota na hornej hranici rozpätia je prijateľná pri študijných programoch poskytujúcich prípravu pre regulované povolania (tato poznámka platí aj pre magisterské študijné programy dlhého cyklu).

Tabuľka 3: Uplatnenie ECTS v rámci NKR TV

Cyklus v QF-EHEA	Prvý cyklus vrátane krátkeho cyklu		Druhý cyklus	Tretí cyklus
Úroveň kvalifikácie v EKR	5	6	7	8
Úroveň kvalifikácie v NKR TV	1	2	3	4
Typ študijného programu	Program	Bakalársky	Magisterský	Doktorský

²⁴⁰ Pozri: http://uok.msmt.cz/uok/ru_list.php.

²⁴¹ ČERNIKOVSKÝ, P. – HNÍLICA, J. – PASÁČKOVÁ, E. (eds.). 2012. *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání*, Díl 2. Oblasti vzdělávání [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012, 416 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://qram.reformy-msmt.cz/download-document/2/-dil-publikace-narodni-kvalifikacni-ramec-tv-%7C-oblasti-vzdelavani>>.

²⁴² NANTL, J. – ČERNIKOVSKÝ, P. et al. 2011. *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání*, Díl 1. *Národní deskriptory* [online], s. 30.

	krátkeho cyklu	študijný program	študijný program	študijný program
		Magisterský študijný program dlhého cyklu		
Kreditová hodnota (ECTS)	120	180 – 240	60 – 180	180 – 240
		240 – 360		

Niektoré vysoké školy už kreditmi ECTS nadväzujú na výsledky učenia sa, ako vyžaduje ECTS Users' Guide 2009²⁴³. Vo vysokoškolskom a čiastočne aj vo vyššom odbornom vzdelávaní sa využíva kreditový systém. V rámci prípravy Národnej správy o implementácii Bolonského procesu (2008) prakticky všetky verejné vysoké školy uviedli, že majú zavedený ECTS systém na úrovni bakalárskeho a magisterského štúdia. Rada vysokých škôl uviedla, že ECTS platí pre všetkých študentov, ktorí začali študovať v akademickom roku 2006/2007²⁴⁴.

ECVET

Vzhľadom na to, že Česko nemá oficiálny kvalifikačný rámec pre nižšie úrovne (1 – 4 EKR), nemožno hovoriť o väzbách medzi rámcom a ECVET. Všeobecne sa však dá konštatovať, že na úrovni základného a stredného vzdelávania sa kreditový systém nevyužíva. Česká republika sa však prihlásila k odporúčaniu Európskeho parlamentu a Rady z 18. júna 2009 o vytvorení Európskeho systému kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET). Od roku 2009 prebieha testovanie, Česká republika sa zúčastnila dvoch pilotných projektov (CREDCHEM a RECOMFOR). Zároveň vzniká analýza uskutočniteľnosti zavedenia systému ECVET v Českej republike. Na základe výsledkov tejto analýzy a výstupov pilotných projektov bol v roku 2012 vytvorený návrh a schválený na implementáciu ECVET v ČR²⁴⁵.

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

Počas realizácie projektu Q-Ram sa v období marec – december 2011 uskutočnila jeho pilotná implementácia. Jej cieľom bolo overiť vytvorený kvalifikačný rámec (národné deskriptory a sústavu vymedzených oblastí vzdelávania) pri konštruovaní programov/odborov na inštitúciách terciárneho vzdelávania. Implementácia sa uskutočnila na 18 inštitúciách v desiatich oblastiach vzdelávania²⁴⁶.

Hlavnými prínosmi identifikovanými počas implementácie boli: zrozumiteľná informácia o obsahu a výsledkoch štúdia, otvorenie odbornej debaty o obsahu štúdia, skvalitnenie previazanosti predmetov v študijných plánoch a previazanosť výstupov z učenia sa so

²⁴³ EC. 2009. *ECTS Users' Guide* [online]. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2009, 64 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ec.europa.eu/education/tools/docs/ects-guide_en.pdf>.

²⁴⁴ POHANKOVÁ, J. et al. 2013. *Národní přiřazovací zpráva České republiky* [online], s. 43.

²⁴⁵ Tamže, s. 42 – 43.

²⁴⁶ *Zkušenosti a průběh pilotní implementace* [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <[http://qram.reformy-msmt.cz/zkusenosti-a-prubeh-pilotni-implementace](http://qram.reformy-msmt.cz/zkusenosti-a-prubeh-pilotni-implementace/zkusenosti-a-prubeh-pilotni-implementace)>.

spôsobmi vzdelávania a hodnotenia. Naopak, hlavnými problémami boli nebezpečenstvo administratívneho formalizmu a veľká časová náročnosť²⁴⁷.

NKR TV nie je legislatívne ukotvený. Hlavný odborný garant projektu Petr Kolář uviedol, že „úplná implementácia rámca je záležitosťou niekoľkých rokov, približne do roku 2020“, pretože sa obáva, že by sa implementácia rámca skončila „formálnym rozčlenením do tabuliek“²⁴⁸. Implementácia NKR TV je však súčasťou odporúčani Dlhodobého zámeru vzdelávacej a vedeckej, výskumnej, vývojovej a inovačnej, umeleckej a ďalšej tvorivej činnosti pre oblasť vysokých škôl na obdobie 2011 – 2015, ktorý vypracovalo MŠMT. Uvádza sa tu cieľ vytvoriť a implementovať Národný kvalifikačný rámec terciárneho vzdelávania. MŠMT má navrhnuť jeho podobu a pilotne overiť jeho implementáciu, po vyhodnotení projektu Q-Ram podporiť plošnú implementáciu rámca, zabezpečiť sebacertifikáciu rámca voči QF-EHEA a priradenie jednotlivých úrovní terciárneho vzdelávania voči EKR. Ďalej sa vysokým školám odporúča uskutočniť implementáciu NKR TV v nadväznosti na jeho zavedenie do procesu akreditácií a uplatňovať NKR TV predovšetkým stanovením profilov jednotlivých ponúkaných študijných programov a ich prevedením do podoby očakávaných kompetencií, ktorých dosahovanie bude overiteľné²⁴⁹.

Proti implementácii NKR TV sa však postavila Akreditačná komisia, ktorá „zásadne odmietla preceňovanie významu kvalifikačného rámca, ktorému má byť podriadené ako zabezpečovanie kvality, tak systém akreditácií. V situácii, kedy kvalifikačný rámec existuje len teoreticky (ako výstup projektu IPN), nie je poriadne vyskúšaný, nie je funkčný a dostatočne široko akceptovaný, nemožno ho nadradit' všetkým ďalším činnostiam v rámci procesu zabezpečovania kvality“²⁵⁰. V žiadnych materiáloch, metodikách a odporúčaniach akreditačnej komisie sa azda aj preto nespomína väzba na NKR TV.

Napriek postoju akreditačnej komisie, avšak v nadväznosti na Dlhodobý zámer MŠMT sa viaceré vysoké školy rozhodli NKR TV implementovať. Sú medzi nimi napríklad Janáčkova akadémia múzických umení v Brne („nový systém Q-RAM prináša možnosť autoevalvácie. Tento systém určuje presné vzdelanostné kritériá pre študentov a absolventov školy. Čaká nás akreditácia nadväzujúceho magisterského štúdia, kde už musí byť Q-RAM

²⁴⁷ HNILICA, J. – PABIAN, P. – HÁJKOVÁ, T. 2012. *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání, Díl 3. Zkušenosti a doporučení* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2012, 98 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://qram.reformy-msmt.cz/download-document/3/-dil-publikace-narodni-kvalifikacni-ramec-tv-%7C-zkusenosti-a-doporuceni>>, s. 39.

²⁴⁸ DOUBRAVA, L. 2013. *Kvalifikační rámec by měl přehlednit terciární vzdělávání* [online]. In *Učitelské noviny*. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ucitelskenoviny.cz/?archiv&clanek=7085>>.

²⁴⁹ MŠMT. 2010. *Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti pro oblast vysokých škol na období 2011 – 2015* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2010, 29 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.msmt.cz/uploads/soubory/vysoke_skoly/DZ_2011_15_text_na_web.pdf>, s. 15.

²⁵⁰ SMRČKA, J. – DVOŘÁK, J. – KAPLANOVÁ, D. 2013. *Výroční zpráva Akreditační komise za rok 2012* [online]. Praha, 2013, 126 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.akreditacnikomise.cz/attachments/article/465/vyrocnizpravaak2012.pdf>>, s. 12.

implementovaný²⁵¹), Univerzita obrany („Bezvýhradne implementovať pravidlá kvalifikačného rámca terciárneho vzdelávania do všetkých realizovaných i novo pripravovaných perspektívnych vzdelávacích programov UO a jednotlivých súčastí UO“²⁵²), Technická univerzita v Ostrave („Pri aktualizácii študijných odborov a predmetov využívanie národného kvalifikačného rámca vzniknutého v rámci IPn Q-RAM“²⁵³), Univerzita Pardubice („Implementácia Národného kvalifikačného rámca terciárneho vzdelávania – zabezpečenie súladu štruktúry obsahu vzdelávania s požadovaným profilom absolventov jednotlivých magisterských a doktorských študijných programov v nadväznosti na deskriptory príslušných oblastí vzdelávania“²⁵⁴), Európsky polytechnický inštitút („V období rokov 2011 až 2015 uskutočnime na základe podkladov od MŠMT ČR implementáciu Národného kvalifikačného rámca terciárneho vzdelávania tak, aby naše riešenie zodpovedalo požiadavkám na akreditácie. (...) V období rokov 2011 až 2015 zapracujeme na základe podkladov od MŠMT ČR Národný kvalifikačný rámec terciárneho vzdelávania do profilov jednotlivých ponúkaných študijných programov a ich prevedením do podoby očakávaných kompetencií, ktorých dosahovanie bude overiteľné“²⁵⁵) atď. Pod implementáciou rámca sa rozumelo predovšetkým zakomponovanie a rešpektovanie usmernení navrhnutých pre jednotlivé oblasti vzdelávania. Ide najmä o rámcový profil absolventov, ktorý vymedzuje odborné znalosti a odborné zručnosti absolventov.

Tlak na implementáciu NKR TV nekritizovala len akreditačná komisia. Napríklad dekan Filozofickej fakulty Univerzity Karlovej Michal Stehlík tvrdí, že projekt NKR primárne vníma „ako byrokratický, pretože prináša nadbytočnú administratívu a zároveň môže ohrozovať prípadnú originalitu vysokých škôl, a to v rámci akreditácií i profilu absolventov. Na jednej strane sa síce nastavuje jednotný profil vzdelávania, ktorý má byť otvorený a jasný, na strane druhej tu jestvuje obrovské riziko unifikácie, ktorá v konečnom dôsledku môže znižovať kvalitu jednotlivých študijných programov“. Projekt teda považuje „skôr za

²⁵¹ Zápis ze společného jednání akademických senátů JAMU, Divadelní fakulty JAMU a Hudební fakulty JAMU ze dne 6. 3. 2013 [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.jamu.cz/documents/as/2013-03-06.pdf>>, s. 1.

²⁵² UNOB. 2013. Dlouhodobý záměr vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační a další tvůrčí činnosti Univerzity obrany na období 2011 – 2015 upravený pro období 2014 – 2015 [online]. Brno: Univerzita obrany, 2013, 29 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.unob.cz/dokumenty/Documents/DZ%202014-15.pdf>>, s. 12.

²⁵³ VŠB-TUO. 2012. Aktualizace Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti VŠB-TUO pro rok 2013 [online]. Ostrava: Vysoká škola báňská-Technická univerzita Ostrava, 14 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://innet2.vsb.cz/miranda2/export/sites-root/innet/cs/uni/dokumenty/vyrocní-zpráva-a-zámery/dokumenty/Aktualizace_DZ_VSB-TUO_2013_final.pdf>, s. 5.

²⁵⁴ UPCE. Priority rozvoje vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační, umělecké a další tvůrčí činnosti Univerzity Pardubice na období 2011-2015: A. Kvalita a rozsah akademických činností [online]. Pardubice: Univerzita Pardubice, 4 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.upce.cz/univerzita/priority-rozvoje/priorita-a.pdf>>, s. 2.

²⁵⁵ EPI. 2010. Aktualizace Dlouhodobého záměru vzdělávací a vědecké, výzkumné, vývojové a inovační činnosti pro Evropský polytechnický institut, s.r.o. pro rok 2011 [online]. Kunovice: Evropský polytechnický institut, 2010, 9s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.czechuniversity.com/files/ADDZ_EPI_2011.pdf>, s. 3.

nebezpečný pre vzdelávanie, ako za prínosný“²⁵⁶. Jediné možné pozitívum vidí v oblasti profesijného vzdelávania, kde by istá miera unifikovanosti, vzájomnej priestupnosti a jednoznačnosti mohla byť prínosom²⁵⁷.

Budúcnosť implementácie NKR TV je otázna. Jej osud sa spája najmä s projektom KREDO, ktorého jedným z cieľov je podpora a pilotné overenie kvality a efektivity konkrétnych aktivít spojených so strategickým plánovaním a riadením základných činností vysokých škôl. Podnety projektu Q-Ram pre projekt KREDO by mohli spočívať v rozšírení pilotnej implementácie NKR TV, podpore plošnej implementácie NKR TV, príprave sebacertifikácie NKR TV, vo výmene skúseností a príkladov dobrej praxe pre vysoké školy a v podkladoch pre legislatívne a nelegislatívne zmeny (kodifikácia oblastí vzdelávania, podklad pre zmenu systému akreditácií)²⁵⁸.

DÁNSKO

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Práce na tvorbe dánskeho národného kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie (*Kvalifikationsrammen for Livslang Læring*) začali v roku 2006 vznikom medzirezortnej pracovnej skupiny, ktorej členmi sa stali zástupcovia 4 relevantných ministerstiev (Ministerstvo pre výskum, inovácie a vysokoškolské vzdelávanie, Ministerstvo mládeže a školstva, Ministerstvo kultúry a Ministerstvo hospodárstva a obchodu)²⁵⁹.

Návrh dánskeho národného kvalifikačného rámca (ďalej len DKKR) bol predložený a prijatý v roku 2009. Následná etapa zaraďovania existujúcich druhov vzdelávania a osvedčení do DKKR trvala 17 mesiacov. V máji 2011 bol DKKR oficiálne prepojený s Európskym kvalifikačným rámcom (EKR). Od decembra 2011 musia všetky nové osvedčenia o kvalifikácii, diplomy a dokumenty Europass obsahovať jasný odkaz na príslušnú úroveň DKKR²⁶⁰.

DKKR je definovaný ako „*nástroj, ktorý poskytuje prehľad úrovni a systému uznávaných osvedčení a diplomov vzdelávania v Dánsku, podporuje celoživotné vzdelávanie a uľahčuje*

²⁵⁶ DOUBRAVA, L. 2013. Kvalifikační rámec by měl zpřehlednit terciární vzdělávání [online]. In Učitelké noviny.

²⁵⁷ Tamže.

²⁵⁸ KOLÁŘ, P. 2013. *IPN Q-RAM: Podněty pro KREDO* [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://kredo.reformy-msmt.cz/vystupy-projektu?file=vloz_soubor&id=105&task=download>.

²⁵⁹ UFM. *Baggrund* [online]. Uddannelses- og Forskningsministeriet . [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/baggrund>>.

²⁶⁰ Tamže

porovnávanie dánskych a zahraničných vzdelávacích programov, čím podporuje medzinárodnú mobilitu²⁶¹.

Hlavným cieľom DKKR je zvýšiť transparentnosť kvalifikačného systému a zlepšiť možnosti pre mobilitu a celoživotné vzdelávanie. Ďalšie definované čiastkové ciele DKKR sú: poskytnúť ucelený prehľad o kvalifikáciách, zviditeľniť možnosti voľby vzdelávacích ciest, uľahčovať uznávanie výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia a uľahčiť medzinárodné porovnávanie a uznávanie kvalifikácií.

Na preukázanie spojenia medzi DKKR a EKR bola vykonaná trojstupňová analýza, pozostávajúca z porovnania štruktúry oboch rámcov, koncepčného porovnania rámcov (oba sú založené na vzdelávacích výstupoch, malé rozdiely sú v používaných kategóriách) a jazykovej analýzy deskriptorov úrovni oboch rámcov.

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca

DKKR tvoria:

- definované úrovne,
- deskriptory úrovni, založené na vzdelávacích výstupoch,
- prehľad typov stupňov vzdelávania a získaných osvedčení,
- zásady a postupy pre zaradenie kvalifikácie do rámca,
- web verzia NSK a databázy so všetkými opismi kvalifikácií v NSK.

DKKR definuje 8 úrovni, do ktorých sú zaradené všetky kvalifikácie, ktoré možno v Dánsku získať. DKKR nemá definovanú kvalifikáciu kompatibilnú s 1. úrovňou EKR a jeho 1. úroveň je kompatibilná až s 2. úrovňou EKR. Úrovne 6–8 sú vyhradené pre kvalifikácie, ktoré možno získať iba v tradičných inštitúciách vysokoškolského vzdelávania²⁶².

Súčasťou DKKR sú aj prehľady typov vzdelávania, prehľady získaných vysvedčení, osvedčení a diplomov, ako aj zásady a postupy pre zaradenie kvalifikácií do rámca. Školské vysvedčenia (*Uddannelsesbeviser*) a osvedčenia o nadobudnutí kvalifikácie (*Beviser for supplerende kvalifikationer*) sú umiestnené na úrovniach 1-5 a diplomy a tituly (*Grader*) na úrovniach 6-8²⁶³.

²⁶¹ UFM. *Kvalifikationsramme for Livslang Læring* [online]. Uddannelses- og Forskningsministeriet. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer>>.

²⁶² Opis úrovni DKKR je dostupný na <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/niveauer-i-kvalifikationsrammen>

²⁶³ Umiestnenie kvalifikácií na jednotlivých úrovniach DKKR je prehľadne uvedené na <http://www.uvm.dk/Service/Publikationer/Publikationer/Uddannelse-og-undervisning-for-voksne/2010/Kvalifikationsramme?Mode=full#chapter4>

Jednotlivé kvalifikácie boli do príslušnej úrovne DKKR zaradené na základe vzdelávacích výstupov a podľa dvoch odlišných zásad a postupov. Princíp „najlepšej zhody“ (Best Fit) bol použitý pre zaradenia kvalifikácii úrovne 1-5 a princíp „úplnej zhody“ (Full Fit) pre kvalifikácie úrovne 6-8 (VŠ stupne vzdelávania podliehajúce akreditácii). Zaradovanie kvalifikácií do jednotlivých úrovní DKKR podľa princípu „najlepšej zhody“ znamená, že kvalifikácia nemusí spĺňať všetky kritériá (deskriptory) pre danú úroveň, ale pri celkovom posúdení splnenia kritérií (deskriptorov) sa zaradí do tej úrovne, ktorá najlepšie zodpovedá výsledkom učenia²⁶⁴. To znamená, že výsledky učenia viac zodpovedajú deskriptorom vedomostí, zručností a kompetencií, definovaným pre príslušnú úroveň, než deskriptorom pre inú úroveň.

Zaradovanie kvalifikácií do jednotlivých úrovní DKKR podľa princípu „úplnej zhody“ znamená, že výsledky učenia musia úplne zodpovedať deskriptorom vedomostí, zručností a kompetencií, definovaným pre príslušnú úroveň. Tento princíp sa používa pri úrovniach 6-8 DKKR a pri získavaní kvalifikácii v systéme vysokoškolského vzdelávania na úrovni 5 (krátkodobé profesijné kurzy a ďalšie vzdelávanie dospelých).

V systéme odborného vzdelávania a prípravy sa jednotlivé kvalifikácie zaraďujú do úrovní DKKR na základe posúdenia a odporúčania jednej zo sektorových rád a ich priradenie schvaľuje minister školstva. Sektorové rady sa skladajú zo zástupcov sociálnych partnerov a ich hlavnou úlohou je „vyvinúť nové kvalifikácie a programy odborného vzdelávania a odbornej prípravy a ďalej rozvíjať existujúce programy“²⁶⁵.

Pre potreby sektorových rád boli vypracované pracovné postupy (procedúry), podľa ktorých majú rady postupovať²⁶⁶. Spravovaním databázy akreditovaných vzdelávacích programov, kvalifikácií (opisuje typ, trvanie, kredity, poskytovateľov, vstupné požiadavky, ciele, obsah, štruktúru programu, ukončenie programu, možnosti ďalšieho vzdelávania, typické pracovné miesta a možnosti uplatnenia sa na trhu práce) a databázy povolání (opisy takmer 500 povolání zoskupených do 20 oblastí) bolo poverené Ministerstvo školstva a mládeže

²⁶⁴ Uplatňovanie princípu „Best Fit“ nastoľuje niekoľko otázok. Jednou z nich je aj otázka „nespravodlivosti“ zaradovania kvalifikácií nadobudnutých v systéme odborného vzdelávania a prípravy do DKKR. Ak napríklad určitá kvalifikácia je podľa deskriptorov vedomostí a kompetencií skôr na úrovni 4 a podľa deskriptorov zručností skôr na úrovni 5, celkovo je zaradená do 4 úrovne, pretože v dvoch kategóriách (t.j. vo väčšine kategórií) deskriptorov úroveň 4 prevláda. Podľa kritikov tohto prístupu by mali mať zručnosti pri kvalifikáciách nadobudnutých v systéme odborného vzdelávania a prípravy väčšiu váhu pri zaradovaní kvalifikácie do DKKR, pretože vo väčšine programov odbornej prípravy sa osvojovaniu si zručností venuje viac času.

²⁶⁵ UFM. *Procedures for including certificates and degrees into the Qualifications Framework* [online]. Uddannelses- og Forskningsministeriet. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://ufm.dk/en/education-and-institutions/recognition-and-transparency/transparency-tools/qualifications-frameworks/inclusion/procedures>>.

²⁶⁶ Dostupné v dánčine na <http://ufm.dk/en/education-and-institutions/recognition-and-transparency/transparency-tools/qualifications-frameworks/inclusion/procedures>

(Ministeriet for Børn og Undervisning). Každú úroveň DKKR charakterizujú deskriptory, ktoré sú v súlade s EKR definované v kategóriách vedomostí, zručností a kompetencií²⁶⁷:

Vedomosti (viden) sa rozlišujú podľa:

- typu (vedomosti teoretické alebo praktické),
- komplexnosti (vedomosti uplatniteľné v rámci jedného predmetu, v odbore alebo v celom povolani),
- úrovne porozumenia / kontextu (vedomosti povrchné a bez kontextu alebo hlboké a v súvislostiach).

Zručnosti (færdigheder) sa rozlišujú podľa:

- typu (zručnosti praktické, kognitívne, kreatívne alebo komunikačné),
- náročnosti riešenia úloh (riešenie úloh bežných alebo problémových),
- náročnosti komunikácie (komunikácia bežná a problémová).

Kompetencie (kompetenser) sa rozlišujú podľa:

- prenositeľnosti (uplatnenie vedomostí a zručností rôznych povolaniach),
- úrovne spolupráce a zodpovednosti (schopnosť prevziať zodpovednosť za vlastnú prácu a prácu druhých),
- schopnosti učiť sa (prevziať zodpovednosť za svoje učenie sa a svoj rozvoj).

Pri podrobnejšom porovnaní deskriptorov DKKR a EKR môžeme vidieť, že DKKR v kategórii „vedomosti“ zaviedol iné subkategórie vedomostí, a to „teoretické“ a „praktické“. DKKR zaraďuje medzi zručnosti aj komplexné riešenie problémov a komunikačné zručnosti a medzi kompetencie aj spoluprácu a učenie.

2.1 Pozitíva a negatíva matrice

Medzi *pozitíva* DKKR patria:

- jeho celková kompatibilita s EKR (zabezpečená najmä kompatibilitou DKKR s EKR od úrovne 3 vyššie) a rešpektovanie národného špecifika na úrovniach 1 a 2.
- súlad hlavných kategórií deskriptorov (vedomosti, zručnosti, kompetencia),
- presvedčivé zdôvodnenie a jednoznačnosť zvolených zásad a postupov, na základe ktorých boli jednotlivé kvalifikácie zaradené do DKKR (princíp „Best Fit“ pre úrovne 1-5 a princíp „Full Fit“ pre úrovne 6-8²⁶⁸),

²⁶⁷ UFM. *Begreber* [online]. Uddannelses- og Forskningsministeriet. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/begreber?set_language=da&cl=da>.

²⁶⁸ Zaraďovanie kvalifikácií do jednotlivých úrovní DKKR podľa princípu „Best Fit“ znamená, že kvalifikácia nemusí spĺňať všetky kritériá (deskriptory) pre danú úroveň, ale pri celkovom posúdení splnenia kritérií (deskriptorov) sa zaraďí do tej úrovne, ktorá najlepšie zodpovedá výsledkom učenia. To znamená, že výsledky učenia viac zodpovedajú deskriptorom vedomostí, zručností a kompetencií, definovaným pre príslušnú úroveň, než deskriptorom pre inú úroveň. Tento princíp sa v Dánsku používa pri zaraďovaní kvalifikácií do úrovni 1-5 DKKR. Viac informácií pozri na <http://ufm.dk/en/education-and-institutions/recognition-and-transparency/transparency-tools/qualifications-frameworks/inclusion/principles>.

V systéme odborného vzdelávania a prípravy sa jednotlivé kvalifikácie zaraďujú do úrovni DKKR na základe posúdenia a odporúčania jednej zo sektorových rád a ich priradenie schvaľuje minister školstva. Sektorové rady sa skladajú zo zástupcov sociálnych partnerov a ich hlavnou úlohou je „vyvinúť nové kvalifikácie a programy odborného vzdelávania a odbornej prípravy a ďalej rozvíjať existujúce programy“. Pre potreby

- centrálny zdroj informácií, týkajúcich sa NKR (stránky Ministerstva pre výskum, inovácie a vysokoškolské vzdelávanie) a prehľadný spôsob ich organizácie.

Medzi *negatíva* DKKR patria:

- v DKKR nie sú zaradené parciálne kvalifikácie, čo bráni modularizácii ciest nadobúdania kvalifikácii,
- vzdelávacie výstupy sú s výnimkou výstupov vo všeobecnom vzdelávaní opísané málo konkrétne.

2.2 Odporúčania pre návrh matrice SKKR

- Vziať si príklad zo snahy využívať pri prácach na DKKR overené postupy (napr. systém verejného pripomienkovania) a organizačné štruktúry a personál existujúcich inštitúcií. Napr. *Národné koordinačné centrum* (poverené úlohou zabezpečiť transparentnosť dánskych kvalifikácií a ich postavenia v EKR) zriadené v rámci *Agentúry pre internacionalizáciu vzdelávania*, alebo *Sekretariát DKKR* (poverený vypracovávaním záverečných správ), zriadený v rámci *Dánskeho inštitútu pre hodnotenie (EVA)*,
- Podrobne analyzovať úspešné dánske nástroje na posilňovanie participácie sociálnych partnerov pri prácach na DKKR,
- Nechať sa inšpirovať kvalitne vypracovanými, atraktívnymi a praktickými podpornými aplikáciami („Sprievodca vzdelávaním“) na portáli Ministerstva školstva a mládeže (Ministeriet)²⁶⁹.

3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

Medzi nástroje, ktoré pomáhajú dokumentovať vedomosti, zručnosti a kompetencie tak, aby boli zrozumiteľné a navzájom porovnateľné (aj v zahraničí) v Dánsku patria aj Európsky systém transferu kreditov (ECTS) vo vysokoškolskom vzdelávaní, ktorého používanie upravuje Vyhláška č.250 z 15.marca 2007²⁷⁰ a Európsky systém transferu kreditov v odbornom vzdelávaní a príprave (ECVET). Prepojenie dánskeho systému vzdelávania s ISCED 2011 sa zatiaľ neuskutočnilo a dostupné dokumenty a štatistiky sú prepojené s ISCED 1997.

V Dánsku sa používa vlastná klasifikácia zamestnaní, ktorá vychádza z medzinárodnej štandardnej klasifikácie zamestnaní (ISCO 08) a je prispôsobená štruktúre používanej Dánskym štatistickým úradom.

sektorových rád boli vypracované pracovné postupy (procedúry), podľa ktorých majú rady postupovať (dostupné na <http://ufm.dk/en/legislation/prevaling-laws-and-regulations/education/danish-legislation-on-assessment-and-recognition>).

²⁶⁹ Portál „*Uddannelses guiden*“ obsahujúci databázu akreditovaných vzdelávacích programov, kvalifikácií a profesií je dostupný na <http://www.ug.dk/> (v dánčine).

²⁷⁰ Vyhláška je dostupná aj v angličtine na <http://ufm.dk/en/legislation/prevaling-laws-and-regulations/education/files/ministerial-order-on-the-grading-scale-and-other-forms-of-assessment.pdf>

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

Najvýraznejší vplyv mali práce na tvorbe a implementácii DKKR na:

- zintenzívnenie prechodu na používanie vzdelávacích výstupov vo všetkých stupňoch a typoch vzdelávania, od ktorých uplatňovania si v Dánsku veľa sľubujú, pričom je diskutovaná aj možnosť financovania škôl podľa dosiahnutých výstupov vzdelávania, čo by mohlo viesť k tomu, že by sa školy sústredili viac na kvalitu absolventov, než na ich množstvo a vytvoril by sa tým tlak na zvyšovanie kvality výučby,
- rozvoj uznávania už nadobudnutých kompetencií (*realkompetencer*) na úrovniach 1-5, ktoré má viesť k tomu, aby sa *“jednotlivec nemusel učiť rovnakú vec dvakrát, ale aby mal možnosť využiť a stavať na už nadobudnutých kompetenciách bez ohľadu na to, kde a ako boli získané”*²⁷¹.

ESTÓNSKO

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Práce na tvorbe *Estónskeho kvalifikačného rámca (Eesti kvalifikatsiooniraamistik)* začali v roku 2005 vytvorením pracovnej skupiny, zriadenej ministerstvom školstva a vedy (*Haridus- ja teadusministri*). Jej úlohou bolo *„analyzovať prvý návrh Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie a možnosti jeho prepojenia s vtedajším päťúrovňovým estónskym kvalifikačným rámcom povolání, ustanoveným Zákomom o profesijných kvalifikáciách v roku 2001”*²⁷².

Definovanými cieľmi tvorby Estónskeho kvalifikačného rámca (ďalej len ESTKR) v relevantných dokumentoch sú:

- zlepšenie prepojenia medzi vzdelávaním, odbornou prípravou a trhom práce,
- zabezpečenie transparentnosti pre zamestnávateľov a jednotlivcov,
- širšie zapojenie zainteresovaných aktérov do vzdelávania a odbornej prípravy,
- vytvorenie vhodných metód na stanovenie kvalifikačných štandardov,
- podpora uznávania výsledkov neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa,
- monitorovanie ponuky a dopytu v oblasti vzdelávania,
- umožnenie medzinárodného porovnávania kvalifikácií.

²⁷¹ Uvedené v strategickom dokumente *Anerkendelse af realkompetencer i uddannelserne. Redegørelse til Folketinget* [online]. Kobenhavn: UFM, November 2004, 22 s. ISBN 87-603-2417-1 [cit. 2013-07-31]. Dostupné na WWW: <<http://pub.uvm.dk/2004/realkompetencer/realkompetencer.pdf>>, s. 3.

²⁷² KUTSEKODA. *Eesti kvalifikatsiooniraamistik* [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/ekr_tutvustus>.

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca

ESTKR má 8 úrovní a je tvorený zo štyroch subrámcov:

- rámec kvalifikácií nadobudnutých vo všeobecnom vzdelávaní,
- rámec kvalifikácií nadobudnutých v odbornom vzdelávaní a príprave,
- rámec kvalifikácií nadobudnutých vo vysokoškolskom vzdelávaní,
- rámec kvalifikácií nadobudnutých v profesijnom vzdelávaní (v celoživotnom vzdelávaní a na trhu práce).

To znamená, že ESTKR zahŕňa všetky kvalifikácie zo všeobecného, odborného, vysokoškolského a profesijného vzdelávania.

Prvé tri subrámce spolu vytvárajú rámec kvalifikácií, ktoré možno získať vo formálnom vzdelávaní. Kvalifikácie nadobudnuté vo všeobecnom vzdelávaní sú priradené k úrovniam 1, 2 a 4 ESTKR, kvalifikácie nadobudnuté v odbornom vzdelávaní a príprave sú priradené k úrovniam 2, 3 a 4 ESTKR a kvalifikácie nadobudnuté v vo vysokoškolskom vzdelávaní sú priradené k úrovniam 6, 7 a 8 ESTKR (viď tabuľku nižšie). Kvalifikácie nadobudnuté v profesijnom vzdelávaní, ktoré vytvárajú kvalifikačný systém povolání²⁷³, tvoria štvrtý subrámec a sú priradené k úrovniam 2 (napr. pomocný kuchár) až 8 (napr. autorizovaný architekt)²⁷⁴.

ESTKR zahŕňa kvalifikácie, ktoré spĺňajú dve základné kritériá - sú pre ne definované kvalifikačné štandardy vo forme vzdelávacích výstupov a sú udeľované štátom uznávanou inštitúciou.

Každú úroveň ESTKR charakterizujú deskriptory, ktoré sú definované ako²⁷⁵:

- vedomosti (teoretické a praktické),
- zručnosti (kognitívne a praktické),
- rozsah zodpovednosti a samostatnosti.

Medzi kognitívne zručnosti sú zaradené používanie logického, intuitívneho a kreatívneho myslenia a medzi praktické zručnosti manuálna zručnosť a používanie metód, materiálov, náradia a nástrojov.

Tabuľka 4: Priradenie úrovni kvalifikáciám nadobúdaným vo formálnom vzdelávaní²⁷⁶

Kvalifikácie získané vo formálnom vzdelávaní v Estónsku	Úroveň v ESTKR
Ukončenie základného vzdelávania podľa zjednodušeného vzdelávacieho programu	1
Ukončenie základného vzdelávania	2

²⁷³ V marci 2014 tvorilo kvalifikačný systém 620 povolání.

²⁷⁴ Tamže

²⁷⁵ KUTSEKODA. *Tasemekirjeldused* [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/ekr_tutvustus/Tasemekirjeldused>.

²⁷⁶ KUTSEKODA. *Eesti kvalifikatsiooniraamistik* [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/ekr_tutvustus>.

Ukončenie odborného vzdelávania a prípravy bez požiadavky absolvovania základného vzdelania	
Ukončenie odborného vzdelávania a prípravy s požiadavkou absolvovania základného vzdelania	3
Ukončenie vyššieho stredného všeobecného vzdelávania Ukončenie vyššieho stredného odborného vzdelávania a prípravy Ukončenie programu odborného vzdelávania a prípravy po absolvovaní vyššieho stredného všeobecného vzdelávania	4
Ukončenie odborného vzdelávania a prípravy s požiadavkou absolvovania vyššieho stredného vzdelávania	5
Ukončenie bakalárskeho štúdia	6
Ukončenie magisterského štúdia	7
Ukončenie doktorandského štúdia	8

2.1 Pozitíva a negatíva matrice

Pozitívom ESTKR je jeho úplná kompatibilita s EKR. Jedinou osobitosťou je deskripcia kompetencií pomocou kategórie zodpovednosti a samostatnosti.

Deskriptory úrovní sú presne formulované a hierarchicky konštruované. Deskriptor každej úrovne predpokladá implikáciu výsledkov z nižších úrovní.

Pozitívom je aj umiestnenie pracovných kvalifikácií a ich profesijných štandardov priamo do ESTKR a ich priame referencovanie k EKR. Ilustráciu estónskeho prístupu k formulovaniu štandardov na príklade profesijného štandardu asistenta veterinára (úroveň 4 ESTKR) ponúkame v Prílohe G.

Problematickým prvkom ESTKR bola 5. úroveň rámca. Stále sa rieši otázka, či by sa kvalifikácie, ktoré možno získať vo formálnom vzdelávaní, na tejto úrovni mali riadiť legislatívou pre odborné vzdelávanie a prípravu, alebo legislatívou pre vysokoškolské vzdelávanie.

Negatívom ESTKR je skutočnosť, že aktuálne nezahŕňa čiastočné kvalifikácie, ktoré by boli uplatniteľné na trhu práce (hoci je táto možnosť diskutovaná).

2.2 Odporúčania pre návrh matrice SKKR

- Zvážiť konkretizáciu nejednoznačne vymedzenej kategórie „kompetencie“ na rozsah zodpovednosti a samostatnosti.
- Nechať sa inšpirovať presnosťou a dôsledným hierarchickým usporiadaním deskriptorov jednotlivých úrovní estónskeho rámca.

- Vyhnúť sa situácii, keď sú vzdelávacie výstupy vo všeobecnom vzdelávaní „idealizované, nadnesené, ťažko dosiahnuteľné“²⁷⁷. Podľa referencovacej správy jediným spôsobom, ako rozhodnúť, či sú dosiahnuteľné, alebo ich treba zmeniť, je ich externé hodnotenie²⁷⁸.

3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

ISCO 08

Estónsko má svoju vlastnú klasifikáciu zamestnaní, ktorá je kompatibilná s ISCO 08.

ISCED 2011

Prepojenie estónskeho systému vzdelávania s ISCED 2011 sa zatiaľ neuskutočnilo a dostupné dokumenty a štatistiky sú prepojené s ISCED 1997.

ECTS

Európsky systém transferu kreditov (ECTS) bol v estónskom vysokoškolskom vzdelávaní prijatý v roku 2009. Nahradil dovtedajší vlastný kreditný systém, ktorý umožňoval prenos kreditov z jednej vysokoškolskej inštitúcie do druhej s tým, že 40 kreditov zodpovedalo 1 roku štúdia. Prechod na ECTS sa realizoval jednoduchým prepočítaním pôvodných kreditov, pričom 1 ECTS kredit bol 1.5 násobkom pôvodného.

ECVET

V estónskom odbornom vzdelávaní a príprave sa v súčasnosti používa systém kreditov, odvodený z počtu týždňov štúdia, ale plánuje sa prechod na nový systém, ktorý bude kompatibilný s Európskym systémom transferu kreditov v odbornom vzdelávaní a príprave (ECVET)²⁷⁹.

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

V rámci referencovacieho procesu (2008 - 2011) prišlo k významným zmenám v legislatíve (novelizácia Zákona o profesijných kvalifikáciách v septembri 2008) a vo formulovaní vzdelávacích výstupov pre kvalifikácie nadobudnuté vo vysokoškolskom vzdelávaní a v odbornom vzdelávaní a príprave (december 2008), vo všeobecnom vzdelávaní (január 2010) a stále prebieha identifikácia vzdelávacích výstupov pre kvalifikácie nadobudnuté v práci²⁸⁰.

²⁷⁷ Aarna, O. et al. *Referencing of the Estonian Qualifications And Qualifications to the European Qualifications Framework*. 2011 [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.kutsekoda.ee/fwkc/contenthelper/10447220/10447221>>, s. 57.

²⁷⁸ Tamže, s. 58.

²⁷⁹ Tamže, s. 9.

²⁸⁰ Aarna, O. et al. *Referencing of the Estonian Qualifications And Qualifications to the European Qualifications Framework*. 2011 [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.kutsekoda.ee/fwkc/contenthelper/10447220/10447221>>, s. 13.

Podľa záverov tzv. referencovacej správy, proces tvorby ESTKR a jeho referencovanie k EKR znamenali „dôležitý impulz pre rozvoj systému celoživotného vzdelávania v Estónsku, k vytvoreniu národného kvalifikačného systému a systému zabezpečovania kvality celoživotného vzdelávania“ a umiestnenie pracovných kvalifikácií priamo do rámca a ich priame referencovanie k EKR viedlo k „výraznej konvergencii formálneho vzdelávacieho systému a systému pracovnej kvalifikácie“²⁸¹.

HOLANDSKO

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca (NLQF)

NLQF oslovuje široký okruh potenciálnych užívateľov, keďže²⁸²:

- umožňuje ľuďom každého veku v rozličných životných situáciách identifikovať úroveň svojho vzdelania a odbornej prípravy a nájsť si primeraný vzdelávací program, kde môžu efektívne využiť svoje schopnosti;
- umožňuje zamestnávateľom a jednotlivcom chápať úrovne jestvujúcich národných a medzinárodných kvalifikácií (prostredníctvom EQF) a ako sú navzájom prepojené;
- ukazuje, ako rozličné kvalifikácie prispievajú k zlepšeniu zručností pracovníkov na trhu práce.

Ako ciele NLQF sa uvádzajú:

- zvýšenie transparentnosti holandského vzdelávacieho systému;
- zvýšenie porozumenia kvalifikácií v Európe;
- zvýšenie porovnateľnosti úrovni kvalifikácií;
- presadenie vzdelávacích výstupov ako stavebných jednotiek kvalifikácií;
- podpora celoživotného vzdelávania;
- zvýšenie transparentnosti vzdelávacích ciest;
- zvýšenie porozumenia kvalifikačných úrovni aktérmi na trhu práce;
- uľahčenie komunikácie medzi svetom vzdelávania a svetom práce.

Opis toho, čo bude učiaci sa poznať a vedieť urobiť po ukončení vzdelávania, je vyjadrený prostredníctvom vzdelávacích výstupov. V NLQF sú vzdelávacie výstupy opísané v pojmoch vedomostí, kognitívnych zručností a praktických schopností, zodpovednosti a samostatnosti, a to v stanovenom kontexte. Zároveň je NLQF porovnaný s Európskym kvalifikačným rámcom (EQF), čím umožňuje porovnanie kvalifikácií z rozličných

²⁸¹ Tamže, s. 56.

²⁸² van der Sanden, K. – Smit, W. – Dashorst, M.: The referencing document of The Dutch National Qualification Framework to the European Qualification Framework. Holandské ministerstvo školstva, 2012, s. 29-30

európskych krajín. NLQF poskytuje transparentnosť tým, že umožňuje porovnanie kvalifikačných úrovní, a tým podporuje národnú aj medzinárodnú mobilitu pracovníkov.²⁸³ Popri tom je však NLQF jasne definovaný aj tým, čo nie je jeho cieľom – nemá slúžiť na revíziu holandského vzdelávacieho systému, ani nereguluje právo na vstup alebo prestup v rámci vzdelávacieho systému/sektoru.

NLQF odráža všetky v Holandsku existujúce úrovne učenia sa, vyjadrené ako vzdelávacie výstupy. Úrovne NLQF indikujú tiež zložitosť kvalifikácií: vstupná úroveň je najjednoduchšia, kým úroveň 8 je najzložitejšia. Úrovne sú tvorené tak, že vzdelávacie výstupy vychádzajú z nižších úrovní. Výsledky jednotlivých úrovní nie sú homogénne a nemajú jednotný/fixný vzor, ale prvky deskriptorov určujú úroveň kvalifikácie.

Deskriptory úrovní NLQF vytvárajú referenčný bod na určenie úrovne, ktorú má kvalifikácia. Tieto úrovne nie sú presným a vyčerpávacím opisom špecifických kvalifikácií. Klasifikácia tiež nie je založená na dĺžke štúdia alebo času, ktorý učitelia sa venovali na dosiahnutie vzdelávacích výstupov.

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca

Holandský kvalifikačný rámec (NLQF) je charakterizovaný ako nová cesta, ako opísať holandské kvalifikačné úrovne. Je systematickou štruktúrou všetkých kvalifikačných úrovní v Holandsku. Kvalifikácie sú klasifikované do úrovní NLQF a je im pridelená indikácia úrovne. Rámec pozostáva zo vstupnej úrovne, po ktorej nasleduje 8 úrovní, pričom úroveň 1 je najjednoduchšia a úroveň 8 je najzložitejšia (úrovne sú viac-menej priradené k európskym úrovniam s niektorými špecifickými indikátormi, ktoré sú opísané v priloženej matici). Úrovne NLQF nie sú priradené k vzdelávaciemu sektoru, ale sú otvorené všetkým kvalifikáciám zo všetkých vzdelávacích sektorov. Zahŕňa tak kvalifikácie regulované relevantnými ministerstvami, ktoré sú genericky klasifikované v úrovniach NLQF, ako aj „iné“ kvalifikácie, udeľované inými subjektmi, zväčša pre potreby trhu práce (ich klasifikácia sa realizuje na základe orgánov/inštitúcií poskytujúcich vzdelávanie vedúce k udeleniu kvalifikácie).

Prístup cez vzdelávacie výstupy, použitý na opis úrovní NLQF, je založený na nasledovných deskriptoroch²⁸⁴:

Kontext

²⁸³Bližšie informácie sú na stránke: <http://www.nlqf.nl/information-in-english>

²⁸⁴ Analysis and overview of NQF developments in European countries Annual report 2012, Cedefop 2013, s. 163

Opis kontextu úrovně sa používa spolu s opisom vedomostí na určenie stupňa náročnosti zručností.

Vedomosti

Vedomosti sú súhrnom faktov, princípov, teórií a pracovných metód vzťahujúcich sa k povolaniu alebo oblasti poznania.

Zručnosti

Kognitívne schopnosti

Logické, intuitívne a tvorivé myslenie a praktické schopnosti (psychomotorické zručnosti v aplikácii metód, materiálov, nástrojov a pomôcok) aplikované v danom kontexte.

Aplikované vedomosti

Reprodukovať, analyzovať, integrovať, hodnotiť, kombinovať a aplikovať vedomosti v povolani alebo oblasti poznania.

Zručnosti riešenia problémov

Rozoznať alebo zistiť a riešiť problémy.

Zručnosti učenia sa a osobného rozvoja

Osobný rozvoj, autonómny, alebo pod dohľadom.

Informačné zručnosti

Získavať, zbierať, spracovávať, kombinovať, analyzovať a sprostredkovať informácie.

Komunikačné zručnosti

Komunikovať s kolegami o práci relevantne ku kontextu.

Zodpovednosť a nezávislosť

Overená schopnosť spolupracovať s inými a prevziať zodpovednosť za svoju prácu alebo výsledky štúdia, alebo za iných.

2.1 Pozitívna a negatívna matrice

Za pozitívum NLQF možno označiť dôsledne manifestovaný prístup, ktorý sa vyhýba presnému predpisovaniu postupov a kritérií, vyjadrený v *klasifikácii "best fit"*:

Súbor deskriptorov určuje úroveň kvalifikácie. Tieto úrovne však nie sú koncipované ako detailný a vyčerpávajúci opis špecifickej kvalifikácie, skôr umožňujú posúdiť dosiahnutú kvalifikáciu v širokom okruhu rozličných kontextov, opisujúcich vzdelávacie výstupy, vrátane požadovanej kvality. Táto klasifikácia sa nezakladá na dĺžke štúdia alebo objeme času investovaného do dosiahnutia vzdelávacích výstupov. Úroveň kvalifikácie nie je spojená s nejakou študijnou záťažou²⁸⁵.

Pre klasifikáciu kvalifikácie sa používa princíp "best fit". Znamená to, že kvalifikácia nemusí spĺňať všetky deskriptory pre jednu úroveň, ale bude priradená na úroveň, na ktorú najlepšie „pasuje“. Vďaka tomuto princípu môže byť kvalifikácia všeobecnejšieho charakteru (HAVO-

²⁸⁵ Podrobný prehľad deskriptorov 9 úrovni NLQF je v publikácii van der Sanden, K. – Smit, W. – Dashorst, M.: The referencing document of The Dutch National Qualification Framework to the European Qualification Framework. Holandské ministerstvo školstva, 2012, s 38-56

stredné všeobecné vzdelávanie pripravujúce na vysokú školu) priradená na rovnakú úroveň, ako odbornejšia, profesijne orientovaná kvalifikácia (MBO na úrovni 4).

Fakt, že dve rozličné kvalifikácie sa nachádzajú na rovnakej úrovni NLQF indikuje, že úroveň zložitosti vzdelávania, ktorú tieto kvalifikácie vyžadujú, je viac-menej porovnateľná, ale neznamená, že majú rovnaké ciele, obsah alebo vzdelávacie výstupy, ani to, že sú tieto kvalifikácie porovnateľné či zameniteľné.

Tento prístup zároveň vyžaduje zapojenie odborníkov z praxe, ktorí na základe vlastných vedomostí a skúseností pomáhajú zaradiť / klasifikovať kvalifikácie.

Negatívom sa zdá byť zavedenie „vstupnej úrovne“, nie je jasné, čo podstatného do NLQF prináša.

2.2 Odporúčania pre návrh matrice SKKR

Najpríťažlivejšia črta NLQF je v hľadaní vlastnej cesty pri vytváraní národného rámca, aj keď je zjavná snaha umožniť čo najjednoduchšie prepojenie na EQF, jeho indikátory sú štruktúrovanejšie.

3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

NLQF sa neviaže sa na vzdelávací systém, preto neuvádza ani väzby na ISCED 2011 a v dostupných materiáloch nevidieť ani väzby na ISCO 88. Nerieši ani väzby na ECVET, keďže tento systém sa ešte len utvára.

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

NLQF dáva kvalifikáciám väčšiu transparentnosť, ale jeho úlohou nie je revízia holandského vzdelávacieho systému; indikátory úrovni NLQF nie sú prepojené na tituly alebo stupne vzdelávania a nereguluje právo na vstup alebo prestup do iného sektoru vo vzdelávacom systéme. NLQF poskytuje nový spôsob opisu existujúcich kvalifikačných úrovni. Dôraz kladie na nasledovné kľúčové princípy:

- Úrovne sa nevzťahujú a nie sú definované sektormi vzdelávania (ale každá úroveň formálneho vzdelávania má priradenú kvalifikačnú úroveň);
- Úrovne NLQF nie sú prepojené na tituly alebo stupne (v tom zmysle, že napr. kvalifikácie na 6 úrovni nepatria automaticky do vysokoškolského vzdelávania a dosiahnutie tejto kvalifikácie neznamená automaticky nadobudnutie titulu bakalár);
- Všetky úrovne NLQF sú otvorené pre všetky kvalifikácie vo všetkých vzdelávacích sektoroch.

NLQF ide ďalej ako mnohé „nové“ európske národné kvalifikačné rámce. Je to viac než len všeobecný rámec so širokým záberom; zároveň zdôrazňuje princíp, že všetky úrovne (vrátane ôsmej) sú otvorené pre všetky kvalifikácie. V súčasnosti sa skúma, či sa tento princíp uplatňuje aj v praxi.

ÍRSKO

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Írsko bolo medzi prvými krajinami v Európe, ktoré vytvorili a zaviedli Národný kvalifikačný rámec (NKR). Írsky NKR (National Framework of Qualifications) patrí medzi rámce, ktoré mali vplyv na vytvorenie Európskeho kvalifikačného rámca a Kvalifikačného rámca pre európsky priestor vo vysokoškolskom vzdelávaní (tzv. Bolonský rámec) a ktoré študujú krajiny pracujúce na tvorbe vlastných NKR. Cesta pre vytvorenie NKR sa otvorila prijatím zákona z roku 1999²⁸⁶. Národný kvalifikačný rámec bol zavedený v októbri 2003²⁸⁷.

Dôvodom pre zavedenie NKR bola potreba vytvoriť jednoduchší a navzájom lepšie prepojený systém kvalifikácií. V Írsku dovtedy existovalo široké spektrum kvalifikácií získavaných v školskom vzdelávaní i formalizovanom ďalšom vzdelávaní, ale aj kvalifikácií, ktoré udeľovali profesijné organizácie, medzinárodné organizácie a špecializované vzdelávacie inštitúcie a ktoré súviseli napr. s konkrétnou profesiou alebo zamestnaním. Zavedením NKR vznikol jednotný mechanizmus na uznávanie vzdelávania a odbornej prípravy v Írsku. Rámec bol definovaný ako „jednotná, na národnej a medzinárodnej úrovni uznaná entita, prostredníctvom ktorej sa dá koherentným spôsobom merať všetko, čo sa dá dosiahnuť učením, a ktorá definuje vzťahy medzi dokladmi týkajúcimi sa všetkého vzdelávania a prípravy“²⁸⁸.

NKR je založený na týchto princípoch:

- podpora celoživotného vzdelávania,
- presun dôrazu na vzdelávacie výstupy,
- uľahčenie prístupu jednotlivca k vzdelávaniu a príprave, prechodu z jedného programu do druhého a postupu z programu na nižšej úrovni do programu na vyššej úrovni,
- podpora kvality vo vzdelávaní a príprave,
- zvýšenie mobility prostredníctvom porozumenia a uznávania írskych kvalifikácií v zahraničí.

Írsky NKR je komplexný, avšak zahrnuje viacero podrámčov s rôznou mierou regulatívnosti. Týkajú sa kvalifikácií získavaných v sekundárnom školskom vzdelávaní, v ďalšom vzdelávaní, vo vysokoškolskom neuniverzitnom vzdelávaní a v univerzitnom vzdelávaní. Najväčšiu regulatívnu silu má NKR vo vzťahu k ďalšiemu vzdelávaniu, najmenšiu voči

²⁸⁶ *Qualifications (education and training) act, 1999* [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.irishstatutebook.ie/pdf/1999/en.act.1999.0026.pdf>>.

²⁸⁷ Podrobnejšie informácie o procese tvorby írskeho NKR sú uvedené v Prílohe D.

²⁸⁸ NQAI. 2003. Outline National Framework of Qualifications: determinations made by the National Qualifications Authority of Ireland. (A framework for the development, recognition and award of qualifications in Ireland) [online]. Dublin: NQAI. 43 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.qqi.ie/Publications/Determinations%20for%20the%20outline%20National%20Framework%20of%20Qualifications.pdf>>, str. 7.

sekundárnemu školskému vzdelávaniu. NKR je riadený národnou autoritou pre kvalitu a kvalifikácie v Írsku (Quality and Qualifications Ireland - QQI)²⁸⁹.

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca

Rámec pozostáva z 10 úrovní²⁹⁰. Sekundárne školské vzdelávanie pokrýva úrovne 3 až 5, univerzitné vzdelávanie úrovne 7 až 10, vyššie neuniverzitné vzdelávanie úrovne 6 až 10 a ďalšie vzdelávanie úrovne 1 až 6. Pre každú úroveň sú určené deskriptory (v Írsku nazývané indikátory), typy dokladov (awards) vedúce ku kvalifikáciám a subjekty, ktoré udeľujú doklady pre danú úroveň.

Deskriptory (indikátory) sú širšie opisy vzdelávacích výstupov na danej úrovni definované pomocou troch kategórií, vedomosti, know-how a zručnosti a kompetencie²⁹¹. Každá kategória je špecifikovaná ďalšími podkategóriami:

Vedomosti

- Šírka
- Druh

Know-how a zručnosti

- Rozsah
- Selektívnosť

Kompetencie

- Kontext
- Rola
- Učenie sa učiť
- Vhľad

Formulácie týchto deskriptorov (indikátorov) sú uvedené v Prílohe B.

Určených bolo 16 (pôvodne 15) typov dokladov vedúcich ku kvalifikáciám, prislúchajúcich jednotlivým úrovniam NKR a jednotlivým podrámcom. Napríklad na úrovni NKR 6 je v ďalšom vzdelávaní udeľovaný typ dokladu Advanced Certificate a vo vysokoškolskom neuniverzitnom vzdelávaní je udeľovaný typ dokladu Higher Certificate²⁹². Pre každý typ dokladu boli stanovené deskriptory zahrnujúce kategórie vedomostí, know-how a zručností a kompetencií a ich podkategórie²⁹³.

²⁸⁹ Dostupné na <http://www.qqi.ie>. Do roku 2012 bol NKR riadený Národnou autoritou Írska pre kvalifikácie (National Qualifications Authority of Ireland - NQAI) a existovali osobitné orgány na reguláciu kvalifikácií vo vysokoškolskom neuniverzitnom vzdelávaní (Higher Education and Training Awards Council - HETAC) a ďalšom vzdelávaní (Further Education and Training Awards Council – FETAC). Na základe zákona z roku 2012 bola zriadená QQI, ktorá prevzala funkcie národnej authority a uvedených orgánov. QQI je agentúrou írskoho Ministerstva vzdelávania a zručností (Department of Education and Skills).

²⁹⁰ Diagram rámca je k dispozícii na [http://www.qqi.ie/Pages/National-Framework-of-Qualifications-\(NFQ\).aspx](http://www.qqi.ie/Pages/National-Framework-of-Qualifications-(NFQ).aspx).

²⁹¹ Matrica deskriptorov (indikátorov) je dostupná v angličtine na <http://www.qqi.ie/Publications/Determinations%20for%20the%20outline%20National%20Framework%20of%20Qualifications.pdf>, str. 16-17. Slovenský preklad je k dispozícii v Prílohe B.

²⁹² Pozri diagram rámca na [http://www.qqi.ie/Pages/National-Framework-of-Qualifications-\(NFQ\).aspx](http://www.qqi.ie/Pages/National-Framework-of-Qualifications-(NFQ).aspx).

²⁹³ NQAI. 2003. Outline National Framework of Qualifications: determinations made by the National Qualifications Authority of Ireland. (A framework for the development, recognition and award of

Existujú 4 kategórie dokladov²⁹⁴ vedúcich ku kvalifikáciám, a to

- hlavné (hlavná kategória),
- osobitné (relatívne úzko alebo špecificky zamerané),
- doplňujúce (doplnok k hlavnému dokladu),
- menšie (určené na získanie čiastočných výstupov; predchádzajúce tri kategórie dokladov sú vytvárané z jedného alebo viacerých menších dokladov).

Charakter registra kvalifikácií s uvedenými štandardmi má len register dokladov v ďalšom vzdelávaní²⁹⁵. V registri sa dá vyhľadávať priamo podľa kódu alebo názvu dokladu, alebo podľa typu (v zmysle kategórie) dokladu, úrovne NKR a oblasti štúdia. Štruktúra karty dokladu obsahuje tieto položky:

- názov,
- kód,
- úroveň (NKR),
- typ (hlavný, menší, osobitný, doplňujúci),
- oblasť (určených bolo 9 oblastí vzdelávania rozdelených do podoblastí a domén),
- počet kreditov,
- dátum aktivácie,
- dátum publikovania,
- dátum revízie,
- dátum deaktivácie (v prípade deaktivovaných dokladov),
- stav (aktívny, neaktívny, reviduje sa),
- špecifikácia dokladu (pri hlavných dokladoch je názov špecifikácia certifikátu, pri menších špecifikácia komponentu, obsahuje odkaz na štandard dokladu so vzdelávacími výstupmi),
- informácia o validácii (obsahuje odkaz na stránku QQI s informáciami o validácii programov),
- dodatok k osvedčeniu (na účely Europassu).

Pri hlavných dokladoch je uvedený zoznam povinných a voliteľných menších (resp. aj osobitných) dokladov, z ktorých sa hlavný doklad skladá, s uvedením počtu ich kreditov.

2.1 Pozitíva a negatívna matrice

Pozitívne možno hodnotiť to, že v procese tvorby NKR, vrátane stanovenia deskriptorov obsiahnutých v matici, boli využívané skúsenosti z predchádzajúcich reforiem zameraných na zmeny v kvalifikáciách a jeho súčasťou boli výskumné práce a analýzy, na základe ktorých bol stanovený koncept vedomostí, know-how a zručností a kompetencií²⁹⁶ a boli určené všeobecné kritériá pre vypracovanie deskriptorov úrovni NKR²⁹⁷.

qualifications in Ireland) [online]. Dublin: NQAI. 43 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.qqi.ie/Publications/Determinations%20for%20the%20outline%20National%20Framework%20of%20Qualifications.pdf>>, str. 27-41.

²⁹⁴ Pozri dokument NQAI. 2003. Policies and criteria for the establishment of the National Framework of Qualifications. (A framework for the development, recognition and award of qualifications in Ireland) [online]. Dublin: NQAI. 51 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <<http://tvorbansk.sk/files/Policies%20and%20Criteria%20of%20the%20NFQ.pdf>>, str. 30-31.

²⁹⁵ Pozri <http://qsearch.qqi.ie/WebPart/Search?searchtype=awards>.

²⁹⁶ Pozri dokument NQAI. 2003. Policies and criteria for the establishment of the National Framework of Qualifications. (A framework for the development, recognition and award of qualifications in Ireland) [online].

Matrica NKR reflektuje existujúci vzdelávací systém, ale aj potrebu pre vznik kvalifikácií, ktoré by boli z hľadiska vzdelávacích výstupov na nižšej úrovni. Prvé dve úrovne boli preto určené pre kvalifikácie, ktoré sa získavajú len v rámci ďalšieho vzdelávania. Kvalifikácie získavané v sekundárnom školskom vzdelávaní začínajú od úrovne 3.

Určenie viacerých podkategórií vedomostí, know-how a zručností a kompetencií umožnilo presnejšie štruktúrovať formulácie deskriptorov, spravidla vyjadrených jednou vetou, s postupne sa zvyšujúcou náročnosťou na jednotlivých úrovniach NKR.

Za *nevýhodu* možno považovať stanovenie 10 úrovní kvalifikácií, čo mohlo sťažovať referencovanie k EKR.

2.2 Odporúčania pre návrh matrice SKKR

Matrica írskoho NKR zodpovedá špecifikám írskoho kvalifikačného systému a jeho potrebám. Ako príklad možno uviesť zaradenie podkategórie učenie sa učiť, ktorá bola identifikovaná ako potrebná z hľadiska írskoho systému. Pri tvorbe SKKR sa možno inšpirovať zahraničnými skúsenosťami, rámec však musí vychádzať z potrieb slovenského systému kvalifikácií.

Vnútorne štruktúrovanie kategórií deskriptorov, i keď nie nevyhnutne s explicitne vyčlenenými podkategóriami, by, podobne ako v írskom NKR, umožnilo lepšiu orientáciu v úrovniach SKKR.

3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

ISCO

Írská klasifikácia zamestnaní vychádza z britskej klasifikácie Standard Occupational Classification (SOC2010)²⁹⁸. V manuáli ku klasifikácii SOC2010 sú v opisoch podskupín (unit groups) informácie o zodpovedajúcich kvalifikáciách týkajúcich sa danej podskupiny, pri odborných kvalifikáciách sa informácie týkajú zodpovedajúcich úrovní anglických kvalifikácií NVQ a škótskych kvalifikácií SVQ. Nadväznosť na úrovne írskoho NKR je určená nepriamo prostredníctvom porovnania úrovní NKR s úrovňami Škótskeho kreditového

Dublin: NQAI. 51 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW:

<<http://tvorbansk.sk/files/Policies%20and%20Criteria%20of%20the%20NFQ.pdf>>.

Vedomosti sú definované ako kognitívna reprezentácia myšlienok, podujatí, udalostí; procesy učenia sa môžu zahŕňať opis, zapamätanie, porozumenie, rozmyšľanie, analýzu, syntézu, debatu a výskum.

Zručnosť je definovaná ako cieľné vykonávanie úlohy v interakcii s prostredím. Know-how je definované ako procedurálne vedomosti (teda vedomosti o tom, ako sa má postupovať) požadované na vykonanie úlohy.

Kompetencia je charakterizovaná ako účinné a tvorivé preukázanie a využívanie vedomostí a zručností v životných situáciách. Kompetencia vychádza z postojov, emócií, hodnôt a zmyslu pre vnímanie vlastnej účinnosti učiaceho sa. Pozri podrobnejšie str. 20-24 v uvedenom dokumente.

²⁹⁷ Tamže, str. 28.

²⁹⁸ Pozri dokument ONS. 2010. *Standard Occupational Classification 2010: volume 1: structure and descriptions of unit groups* [online]. Newport: ONS. 256 s. ISBN 978-0-230-24819. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/classifications/current-standard-classifications/soc2010/soc2010-volume-1-structure-and-descriptions-of-unit-groups/soc2010-volume-1.pdf>>.

a kvalifikačného rámca (SCQF) a kvalifikačných rámcov platných v Anglicku, Walese a Severnom Írsku²⁹⁹.

ISCED 2011

Hoci v rámci zberu štatistických údajov UOE³⁰⁰ o vzdelávaní sa v súčasnosti vyžaduje uvádzať nadväznosť vzdelávacích programov na ISCED 2011 a na úrovne národných kvalifikačných rámcov, oficiálne prepojenie ISCED 2011 a írskeho NKR nie je k dispozícii. Dostupné je len mapovanie vzdelávacích programov a kvalifikácií k ISCED 97³⁰¹, ktoré sa týkalo programov poskytovaných v školskom roku 2008/2009. Pri mapovaní vzdelávacích programov sa okrem iných údajov uvádza úroveň ISCED, názov programu a názov typu dokladu s príslušnou úrovňou NKR. Pri mapovaní kvalifikácií sa uvádza úroveň kvalifikácie, zodpovedajúca úroveň ISCED, názov kvalifikácie (dokladu), programy vedúce k danej kvalifikácii a orgán udeľujúci kvalifikáciu. Mapovanie ukazuje na to, že neexistuje priama nadväznosť jednotlivých úrovní ISCED na jednotlivé úrovne NKR. Programy zaradené na jednu úroveň ISCED môžu viesť ku kvalifikáciám na rôznych úrovniach NKR (napr. programy na úrovni ISCED 3C vedúce ku kvalifikáciám na úrovni NKR 4-6). Naopak, kvalifikácie na jednej úrovni môžu byť získané v programoch na rôznych úrovniach ISCED.

ECTS a ECVET

Írsky NKR nie je založený na kreditoch, akumulácia a prenos kreditov sa však využíva. Vo vysokoškolskom vzdelávaní sa využíva systém kreditov zodpovedajúci ECTS. V ďalšom vzdelávaní bol v roku 2008 zavedený vlastný systém na akumuláciu a prenos kreditov³⁰², pričom 1 kredit predstavuje 10 teoretických hodín študentovho úsilia, vynaloženého na dosiahnutie štandardov vzdelávacích výstupov. Systém je kompatibilný s ECVET.

I keď podmienky na implementáciu ECVET sú vytvorené a národná autorita QQI bola určená ako národný kontaktný bod pre ECVET, na politickej úrovni nebolo prijaté rozhodnutie o jeho realizácii, pretože sú ťažkosti s poskytnutím jeho konkrétnej pridanej hodnoty³⁰³. V Írsku sa zdôrazňuje skôr uznávanie vzdelávacích výstupov ako počet kreditov priznaných týmto vzdelávacím výstupom³⁰⁴.

²⁹⁹ Tamže. V úvode k manuálu je na str. 4 odkaz na webovú stránku <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/ier/glacier/qual/compare/>, obsahujúcu porovnanie úrovní kvalifikácií v jednotlivých kvalifikačných rámcoch a úrovne vzdelania a zamestnania.

³⁰⁰ Skratka reprezentuje UNESCO, OECD, Eurostat.

³⁰¹ Dostupné na <http://www.uis.unesco.org/Education/ISCEDMappings/Pages/default.aspx>.

³⁰² FETAC. [2006]. *Common Awards System for further education and training* [online]. Dublin: FETAC. 8 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: http://tvorbansk.sk/files/Common_Awards_System_for_FET_leaflet.pdf.

³⁰³ Pozri CEDEFOP. 2013. *Monitoring ECVET implementation strategies in Europe* [online]. Luxembourg: PO EU. 100 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: http://www.cedefop.europa.eu/EN/Files/6118_en.pdf, str. 30.

³⁰⁴ Tamže, str. 45-46.

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

Írsky NKR vychádzal z existujúceho vzdelávacieho systému. Jeho cieľom nebolo vytvoriť nový vzdelávací systém, ale existujúci systém zracionalizovať, viac ho prepojiť a integrovať. Zároveň mal byť aj nástrojom, ktorý mal vytvoriť priestor na „zaplnenie medzier“ v poskytovaní vzdelávania, na vytvorenie nových vzdelávacích ciest a možností postupu vo vzdelávaní pre jednotlivca a mal byť nástrojom na zvýšenie kvality. NKR je stanovený zákonom a je vedený štatutárnou agentúrou (QQI). Má voľnejšiu štruktúru s rôznou mierou „voľnosti“ v jednotlivých podrámcach. Írsky NKR je označovaný ako reformný kvalifikačný rámec³⁰⁵.

Vytvorenie NKR malo najväčší vplyv na ďalšie vzdelávanie. Tento prúd vzdelávania nasleduje po sekundárnom vzdelávaní, nezahŕňa však vysokoškolské vzdelávanie (univerzitné, neuniverzitné). Je jadrom iniciačného OVP a v rámci neho sa poskytuje aj učňovské vzdelávanie (apprenticeship). Vplyv NKR možno zosumarizovať takto:

- Zriadený bol jeden regulačný orgán (teraz QQI). Pred jeho zriadením bolo poskytovanie vzdelávania a odbornej prípravy koordinované rôznymi inštitúciami/organizáciami, z ktorých každá mala vypracovaný osobitný systém uznávania.
- Vytvorený bol „skladačkový“ systém dokladov so 4 kategóriami dokladov (hlavné, osobitné, doplňujúce, menšie), ktorý uľahčuje prístup k vzdelávaniu, prechod a postup vo vzdelávaní, čím umožňuje učiacim sa nadobúdať kvalifikáciu postupne.
- Zavedený bol jednotný postup na vypracúvanie štandardov dokladov v ďalšom vzdelávaní³⁰⁶. Štandardy sú založené na vzdelávacích výstupoch reflektujúcich deskriptory NRK. Štandardy sú záväzné pri tvorbe vzdelávacích programov. Vzdelávacia inštitúcia, ktorá chce poskytovať vzdelávací program vedúci k dokladu zaradenému do NKR, musí program predložiť na schválenie regulačnému orgánu, ktorý preskúma súlad vzdelávacích výstupov programu so štandardmi dokladu.
- Zavedené boli procesy zabezpečenia kvality, týkajúce sa registrácie poskytovateľov, schvaľovania programov, resp. kontroly a hodnotenia poskytovateľov. Podmienkou pre registráciu poskytovateľa a schválenie jeho vzdelávacích programov je odsúhlasenie inštitucionálneho systému zabezpečenia kvality poskytovateľa regulačným orgánom.

³⁰⁵ Pozri RAFFE, D. 2009. National Qualifications Frameworks in Ireland and Scotland: a comparative analysis: paper presented at the European Conference on Educational Research, Vienna, 28-30 September 2009 [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ces.ed.ac.uk/PDF%20Files/NQF_ECER_2009.pdf>.

³⁰⁶ FETAC. [2006]. *Common Awards System* [online]. Dublin: FETAC. 39 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <http://tvorbansk.sk/files/Common_Awards_System.pdf>. Revízia systému je k dispozícii v dokumente QQI. 2014. *Common Awards System restatement of policy and guidelines 2014* [online]. Dublin: FETAC. 54 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.qqi.ie/Publications/CAS%20restatement%20of%20policy%20and%20guidelines%20FET.pdf>>.

- Zavedený bol systém na akumuláciu a prenos kreditov. Pre každú kategóriu dokladu bol stanovený počet kreditov³⁰⁷. Systém je v súlade s ECVET, jeden kredit odráža 10 teoretických hodín študentovho úsilia vynaloženého na dosiahnutie štandardov.
- Vypracované boli princípy a usmernenia pre uznávanie predchádzajúceho učenia sa³⁰⁸ a usmernenia pre poskytovateľov na vypracovanie vlastných postupov³⁰⁹. Uznávanie sa môže týkať vstupu do programu, kreditov vedúcich k získaniu kvalifikácie alebo oslobodenia od niektorých požiadaviek programu a oprávnenosti na získanie úplného dokladu.

Nadväznosť NKR na vzdelávací systém možno vidieť aj v prepojení úrovni kvalifikácií, resp. typov dokladov, so stupňami vzdelania. Napr. vo formulári pre sčítanie obyvateľstva 2011 sa v položke týkajúcej sa najvyššieho dosiahnutého vzdelania uvádzajú zodpovedajúce úrovne NKR s príkladmi typov dokladov³¹⁰.

MALTA

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Maltský kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie (Malta Qualifications Framework for Lifelong Learning – MQF) bol vytvorený pod vplyvom Európskeho kvalifikačného rámca, ale aj kvalifikačných rámcov vyvinutých už predtým v iných, najmä anglofónnych krajinách. Spustený bol v roku 2007³¹¹. Dôvodom pre jeho tvorbu bolo úsilie vytvoriť systém, ktorý by poskytol jasné cesty pre učenie sa vedúce k zamestnateľnosti a osobnému rozvoju jednotlivca. Dôvodom bolo aj vytvorenie vlastného regulačného systému pre vzdelávanie a odbornú prípravu na všetkých úrovniach a vo všetkých sektoroch.

Hlavnou funkciou MQF je prepojenie povinného vzdelávania a OVP na jednej strane a vysokoškolského vzdelávania na druhej strane. MQF spája štyri vzdelávacie prúdy – povinné vzdelávanie, OVP, vysokoškolské vzdelávanie a vzdelávanie dospelých. Cieľom MQF je zabezpečiť, aby kvalifikácie zodpovedali ekonomickým a sociálnym potrebám Malty, aby boli uznávané na národnej a medzinárodnej úrovni a, čo sa tiež zdôrazňuje, aby sa poskytovanie kvalifikácií s vysokou úrovňou kvality stalo atraktívnym aj pre záujemcov zo zahraničia.

³⁰⁷ FETAC. [2006]. *Common Awards System for further education and training* [online]. Dublin: FETAC. 8 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <http://tvorbansk.sk/files/Common_Awards_System_for_FET_leaflet.pdf>.

³⁰⁸ NQAI. 2005. *Principles and operational guidelines for the recognition of prior learning in further and higher education and training* [online]. Dublin: NQAI. 16 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <<http://tvorbansk.sk/files/Principles%20and%20Operational%20Guideline%20RPL.doc>>.

³⁰⁹ FETAC. 2009. *RPL policy and guidelines (V2)* [online]. Dublin: FETAC. 30 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <http://tvorbansk.sk/files/RPL_Policy_and_Guidelines.pdf>.

³¹⁰ Pozri formulár Census of population of Ireland na http://www.cso.ie/en/media/csoie/census/documents/census2011profile2/Profile_2_Extract_from_Census_2011_Questionnaire.pdf, str. 5.

³¹¹ Podrobnejšie informácie o procese tvorby MQF sú uvedené v Prílohe D.

Základné princípy MQF sú v súlade s princípmi EKR:

- transparentnosť kvalifikácií,
- podpora celoživotného vzdelávania, prístup k vzdelávaniu a postup na vyššiu úroveň, podpora mobility,
- cenenie formálneho vzdelávania, neformálneho a informálneho učenia sa,
- založenie kvalifikácií na vzdelávacích výstupoch,
- zabezpečenie kvality.

Pri MQF sú zdôrazňované i ďalšie princípy:

- rovnocennosť v hodnotení všeobecného vzdelávania a OVP,
- konzistentnosť a súdržnosť pri vzťahovaní k rôznym kvalifikačným rámcom v rámci európskej a medzinárodnej spolupráce,
- kreditový systém.

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca

MQF má 8 úrovní³¹². Počet úrovní bol určený pod vplyvom EKR, zároveň však aj najviac vyhovuje maltskému vzdelávaciemu systému. Od úrovne 1 po úroveň 5 sú zahrnuté kvalifikácie získavané osobitne v prúde všeobecného vzdelávania (na úrovni 5 zodpovedajúce krátkym programom vysokoškolského vzdelávania) a osobitne v prúde OVP, na úrovni 6 až 8 existuje len jeden prúd určený pre kvalifikácie získavané vo vysokoškolskom vzdelávaní. MQF je koncipovaný tak, aby bol schopný obsiahnuť rozličné formy kvalifikácií získavaných vo formálnom vzdelávaní, ale aj validáciou neformálneho a informálneho učenia sa, a tiež sektorové kvalifikácie. V rámci sú presne určené aj podmienky pre rovnocennosť kvalifikácií (napr. úplná kvalifikácia OVP na úrovni MQF 2 by mala byť rovnocenná so štyrmi predmetmi všeobecného vzdelávania na úrovni MQF 2).

Deskriptory všetkých úrovní sú vyjadrené podobne ako v EKR týmito kategóriami:

- vedomosti,
- zručnosti,
- kompetencie (na rozdiel od EKR, v ktorom je „kompetencia“).

MQF obsahuje navyše špecifickú kategóriu

- vzdelávacie výstupy, ktorá obsahuje tieto položky:
 1. vedomosti a chápanie,
 2. používanie vedomostí a chápania,
 3. komunikačné zručnosti,
 4. kritické zručnosti,
 5. schopnosť učiť sa,
 6. samostatnosť a zodpovednosť.

³¹² Pozri *Education Act (CAP. 327), Malta Qualifications Framework for lifelong learning regulations, 2012* [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lp&itemid=23719&l=1>>.

Týchto šesť položiek vymedzených v kategórii vzdelávacích výstupov ďalej upresňuje a kontextualizuje vyššie uvedené kategórie vedomostí, zručností a kompetencií, v členení ako je uvedené v nasledujúcej tabuľke.

Tabuľka 5: Kontextualizácia vedomostí, zručností a kompetencií do vzdelávacích výstupov

	Vzdelávacie výstupy
Vedomosti	1. vedomosti a chápanie
Zručnosti	2. používanie vedomostí a chápania 3. komunikačné zručnosti 4. kritické zručnosti 5. schopnosť učiť sa
Kompetencie	6. samostatnosť a zodpovednosť

Tieto vzdelávacie výstupy sú členením blízke deskriptorom Kvalifikačného rámca v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania QF-EHEA, sú však vymedzené pre všetky úrovne rámca a proti QF-EHEA obsahujú tiež položku samostatnosť a zodpovednosť. Formuláciami vzdelávacích výstupov sa opisuje to, čo kvalifikácia predstavuje v zmysle aplikácie vedomostí, zručností a kompetencií. Formulácie týchto vzdelávacích výstupov MQF sú uvedené v Prílohe B.

Prostredníctvom kategórie vzdelávacích výstupov sa vyjadruje postupne sa zvyšujúca úroveň náročnosti na jednotlivých úrovniach MQF. V rámci referencovacieho procesu boli s deskriptormi EKR a QF-EHEA porovnávané len formulácie vzdelávacích výstupov.

Špecifickou črtou MQF je to, že na rozdiel od EKR sa formulácie v kategórii vzdelávacích výstupov, a podobne aj formulácie deskriptorov vedomostí, zručností, kompetencií, uvádzajú v 3. osobe jednotného čísla, čím sa zdôrazňuje zameranie MQF na jednotlivca.

Ďalej možno uviesť, že MQF venuje oproti EKR oveľa väčšiu pozornosť kľúčovým kompetenciám. Kľúčové kompetencie sa majú získať do konca povinného vzdelávania a majú sa udržiavať v rámci celoživotného vzdelávania. Kľúčové kompetencie sú súčasťou deskriptorov a pri úrovniach 1 až 4 sú rozpracované aj explicitne v rámci kategórií kompetencií a vzdelávacích výstupov (v položke schopnosť učiť sa) a na úrovni 5 a 6 v kategórii vzdelávacích výstupov (tiež v položke schopnosť učiť sa).

Zaujímavosťou je, že v matrici komunikovanej verejnosti sú popri deskriptoroch jednotlivých úrovní MQF uvedené aj deskripty zodpovedajúcich úrovní EKR³¹³.

Register všetkých formálnych kvalifikácií by mal byť po spustení prístupný prostredníctvom on-line databázy na webovom sídle regulačného orgánu³¹⁴. Informácie o kvalifikáciách by mali zahŕňať

- názov udeľujúceho orgánu,

³¹³ Matrica deskriptorov v angličtine je k dispozícii na http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/Level_descriptors.pdf. Slovenský preklad je k dispozícii v Prílohe B.

³¹⁴ Dostupné na <http://www.ncfhe.org.mt>.

- trvanie,
- úroveň MQF,
- počet kreditov,
- vzdelávacie výstupy,
- (prípadne) štandardy povolání/zamestnaní.

V databáze by sa malo dať vyhľadávať podľa

- úrovne MQF/EKR,
- kreditov ECTS/ECVET,
- úrovne ISCED,
- trvania kurzu,
- inštitúcie (poskytujúcej vzdelávanie),
- sektora,
- formy vzdelávania (denné, externé štúdium),
- kľúčových slov.

2.1 Pozitíva a negatíva matrice

Za pozitívum možno považovať to, že MQF má 8 úrovní a deskriptory MQF reflektujú deskriptory EKR, čím nevznikajú zásadné komplikácie pri referencovaní MQF k EKR. MQF zároveň rešpektuje vzdelávací systém Malty.

Deskriptory sú neutrálne a môžu sa uplatňovať na všetky formy kvalifikácií (formálne, neformálne, sektorové). Formulované sú všeobecne a tak, že v položkách jednotlivých úrovní možno sledovať postupne sa zvyšujúcu náročnosť. Deskriptory sú vymedzené detailnejšie ako deskriptory EKR a obsahujú i položky, na ktoré sa v systéme kladie dôraz (napríklad položky týkajúce sa rozvoja kľúčových kompetencií).

Existencia kategórií vedomostí, zručností a kompetencií, a navyše osobitnej kategórie vzdelávacích výstupov, v ktorej sa tieto tri kategórie ďalej kontextualizujú, môže sťažovať porozumenie a uplatniteľnosť deskriptorov, čo možno považovať za negatívum rámca. Napríklad formulácie týkajúce sa kľúčových kompetencií na úrovni MQF 4 sú obsiahnuté v kategórii kompetencií („na tejto úrovni preukazuje pokročilú úroveň kľúčových kompetencií ako základu pre vysokoškolské vzdelávanie“) i v kategórii vzdelávacích výstupov v položke, ktorá však ďalej kontextualizuje zručnosti („uplatňuje kľúčové kompetencie pri stanovených činnostiach a technickom alebo akademickom pracovnom alebo vzdelávacom prostredí“).

Niektoré formulácie deskriptorov by si vyžadovali ďalšie vysvetlenie. Napr. na úrovni MQF 2 je v kategórii vedomostí formulácia „má dobré vedomosti z odboru práce alebo štúdia“. Aj v maltskej referencovacej správe sa uvádza, že na tejto úrovni sa očakáva od učiaceho sa, že bude mať skôr „dobré vedomosti“ ako „základné všeobecné vedomosti“ (čo by reflektovalo formuláciu EKR „základné faktické vedomosti“), avšak tu nie je uvedená definícia alebo vysvetlenie pojmu „dobré vedomosti“.

2.2 Odporúčania pre návrh matrice SKKR

- Keď sa bude v druhej fáze pristupovať k podrobnejšej formulácii deskriptorov SKKR2, bolo by vhodné dbať o to, aby bolo možné sledovať postupne sa zvyšujúcu náročnosť v jednotlivých položkách.
- Užitočné by bolo vypracovanie „slovníka“ vysvetľujúceho všetky pojmy použité v matici kvalifikačného rámca.

3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET, ISCO

V MQF nie je uvedené priame prepojenie na kategórie ISCO, jednotlivé úrovne MQF sú však priradené všeobecným úrovniam zamestnaní/povolanií, ktoré ilustruje nasledujúca tabuľka³¹⁵.

Tabuľka 6: MQF podľa všeobecných úrovní povolanií

MQF	Úroveň povolania
Úroveň 8	Odborní a riadiaci pracovníci
Úroveň 7	
Úroveň 6	
Úroveň 5	Technickí a administratívni pracovníci
Úroveň 4	
Úroveň 3	(Úroveň remesiel)
Úroveň 2	Starší pracovníci obsluhy a pracovníci obsluhy
Úroveň 1	

MQF teda nazerá na kvalifikácie vo väzbe na tri kategórie zamestnania/povolania, keďže podľa presvedčenia tvorcov rámca sa zamestnanie vo všeobecnosti spája s úrovňou kvalifikácie, ktorú jednotlivec dosiahol. Tieto tri kategórie, ako vidieť v tabuľke vyššie, sú „starší pracovníci obsluhy a pracovníci obsluhy“, „technickí a administratívni pracovníci“, „odborní a riadiaci pracovníci“. Dá sa však predpokladať, že tieto predstavy budú korigované pri tvorbe sektorových kvalifikácií a sektorových subrámcov. V tretíkrát aktualizovanej referencovacej správe z roku 2012 Malta ešte len avizuje vytvorenie sektorových rámcov podriadených MQF³¹⁶.

ISCED 2011

Na základe konzultácie s Národným štatistickým úradom Malty bola vykonaná kontextuálna analýza, ktorej výsledkom bolo priradenie úrovní MQF úrovniam ISCED 2011³¹⁷.

³¹⁵ Pozri dokument MQC. 2007. Valuing all learning: a National Qualifications Framework for lifelong learning: a working document prepared by the Malta Qualifications Council [online]. MQC. 72 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/mqc%20book%201_1.pdf>, str. 51.

³¹⁶ Pozri referencovacu správu MQC. 2012. Referencing of the Malta Qualifications Framework (MQF) to the European Qualifications Framework (EQF) and the Qualifications Framework of the European Higher Education Area (QF/EHEA) [online]. MQC. 260 s. ISBN: 978-99957-815-2-1. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/Malta_Referencing_Report_2012_.pdf>.

³¹⁷ Tamže, str. 142.

Zrevidovaná bola aj nadväznosť na ISCED 1997 tak, aby bol zabezpečený plynulý prechod na klasifikáciu ISCED 2011, účinnú od roku 2014.

Dôležitá zmena sa týkala posledných dvoch rokov povinného vzdelávania (14 až 16 rokov veku), kde je program v súčasnosti zaradený na úroveň ISCED 3. Zmene predchádzala revízia pôvodnej nadväznosti na ISCED 1997, kde bol program po analýze, vrátane porovnania s britským systémom, preradený z úrovne ISCED 2 na úroveň ISCED 3C. Zaradenie o úroveň vyššie malo vplyv na zníženie miery predčasného opúšťania vzdelávacieho systému (early school leaving), ktorá je na Malte stále jednou z najvyšších v EÚ.

Priradenie úrovni MQF úrovniam ISCED 1997 a ISCED 2011 ilustruje nasledujúca tabuľka.

Tabuľka 7: Nadväznosť úrovni MQF na úrovne ISCED 1997 a ISCED 2011

MQF	ISCED 1997	ISCED 2011
Úroveň 8	ISCED 6	ISCED 8
Úroveň 7	ISCED 5	ISCED 7
Úroveň 6	ISCED 5	ISCED 6
Úroveň 5	ISCED 5	ISCED 5
Úroveň 4	ISCED 4	ISCED 4
Úroveň 3	ISCED 3	ISCED 3
Úroveň 2	ISCED 3	ISCED 3
Úroveň 1	ISCED 2	ISCED 2
	ISCED 1	ISCED 1
	ISCED 0	ISCED 02 (≥ 3 roky)
		ISCED 02

Tabuľka poukazuje na ďalšie hľadisko, na ktoré možno v súvislosti s MQF nazerať, a to na hľadisko podľa výstupu zo vzdelávania. Ako vidno, vzdelávacie programy na úrovni ISCED 3 môžu viesť ku kvalifikáciám na úrovni MQF 2 alebo 3, a to podľa dosiahnutia úrovne vzdelávacích výstupov. Žiaci po ukončení povinného všeobecného sekundárneho vzdelávania môžu absolvovať nepovinné skúšky na získanie dokladu Secondary Education Certificate (SEC) udeľovaného Maltskou univerzitou (University of Malta). Skúšky sú na dvoch úrovniach náročnosti. Žiaci, ktorí dosiahnu vyššiu úroveň³¹⁸, získajú kvalifikáciu na úrovni MQF 3 umožňujúcu postup do programov na vyššom stupni akademického vzdelávania. Žiaci, ktorí dosiahnu nižšiu úroveň³¹⁹, získajú kvalifikáciu na úrovni MQF 2 umožňujúcu postup najmä do programov OVP. Ak žiaci neabsolvujú tieto skúšky, alebo nie sú v nich úspešní, majú možnosť získať doklad Secondary School Certificate and Profile na úrovni MQF 2 alebo 1. Viac informácií o tomto doklade je v podkapitole 4.

V súvislosti s implementáciou ISCED 2011 na Slovensku možno upozorniť na to, že úroveň MQF 4 je priradená stupňu 4 v ISCED 2011. Na úrovni MQF 4 je zaradený napr. doklad

³¹⁸ Skúšky na dosiahnutie klasifikačného stupňa 1-5 minimálne v šiestich predmetoch.

³¹⁹ Skúšky na dosiahnutie klasifikačného stupňa 6-7 minimálne v štyroch predmetoch.

Matriculation Certificate³²⁰, oprávňujúci jeho držiteľa uchádzať sa o vysokoškolské štúdium³²¹. Na Slovensku bolo vysvedčenie o maturitnej skúške v návrhu NKR zaradené na úroveň 4, avšak v ISCED 2011 bolo úplné stredné vzdelanie (okrem nadstavbového štúdia) navrhnuté na zaradenie na úroveň ISCED 3³²².

ECTS a ECVET

V MQF sa uplatňuje kreditový systém založený na jednotnej schéme 60 kreditov za jeden rok štúdia (okrem úrovne 1, kde je to 40 kreditov), pričom 1 kredit predstavuje 25 hodín formálneho a neformálneho a informálneho učenia sa. Vo vysokoškolskom vzdelávaní sa uplatňuje systém ECTS, v odbornom vzdelávaní a ďalšom profesijnom vzdelávaní to bude systém ECVET. Počet hodín predstavujúci jeden kredit bude však rovnaký (25 hodín, čo vychádza z ECTS). Na pomoc pri implementácii ECVET bol pripravený manuál na konverziu kvalifikácií do systému ECVET. Zaujímavosťou je, že na spracovávanie vzdelávacích výstupov boli prevzaté usmernenia vypracované írskym regulačným orgánom FETAC³²³.

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

MQF slúžil ako katalyzátor reformy vzdelávacieho a kvalifikačného systému.

Zavedenie MQF podporilo reformu systému OVP. V prúde OVP, ktorý nasleduje po ukončení povinnej školskej dochádzky vo veku 16 rokov, bol vytvorený systém na seba nadväzujúcich programov zaradených na úrovne MQF 1 až 6. Programy na úrovni 1 a 2 sú určené pre tých, ktorí počas povinného vzdelávania nedosiahli dostatočnú úroveň vedomostí a zručností a po jeho ukončení nezískali doklad oprávňujúci pokračovať v štúdiu na vyšších úrovniach. Tento systém umožňuje mladým ľuďom návrat do procesu vzdelávania. Programy na úrovni 1 a 2 sú krátke, spravidla jednorôčné, a ak je študent úspešný, môže pokračovať na vyšších úrovniach, a teda získať kvalifikácie postupne.

Keďže kvalifikácie priradené k MQF by mali byť na úrovni kvality porovnateľnej so zahraničnými kvalifikáciami a mali by byť rovnako cenené ako zahraničné kvalifikácie, zavedením MQF sa podporil vývoj vlastných (home-grown) kvalifikácií, ktoré zaradením do MQF môžu spĺňať medzinárodné štandardy a kritériá. Tu treba povedať, že na Malte, ktorá má politické i kultúrne väzby na Veľkú Britániu, vzdelávacie inštitúcie i v súčasnosti poskytujú vzdelávanie vedúce i ku kvalifikáciám udeľovaným v spolupráci s britskými orgánmi, napr. „City and Guilds“ alebo „Edexcel“.

³²⁰ Táto skúška je analógiou našej maturitnej skúšky, je však zabezpečovaná vysokou školou – University of Malta. Kvalifikácia MQF na úrovni 3 neumožňuje uchádzať sa o štúdium na vysokej škole.

³²¹ Absolvent môže študovať na University of Malta, ale aj na Malta College of Arts, Science and Technology alebo na Institute of Tourism Studies, ktoré ponúkajú vysokoškolské odborné vzdelávanie.

³²² Pozri národnú klasifikáciu vzdelania na <http://www.minedu.sk/data/att/5853.pdf>.

³²³ Pozri dokument NCFHE. 2012. *Manual for the conversion of qualifications into the ECVET system* [online]. NCFHE. 91 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/ECVET%20Conversion%20manual_1.pdf>, str. 24.

Podmienkou na priradenie úrovne MQF kvalifikáciám je podpísanie tzv. Protokolu medzi vzdelávacou inštitúciou a orgánom zodpovedným za MQF (pôvodne Maltský výbor pre kvalifikácie (Malta Qualifications Council - MQC), od roku 2012 Národná komisia pre ďalšie a vysokoškolské vzdelávanie (National Commission for Further and Higher Education – NCFHE). Protokol je vyjadrením dohody o zaradení kvalifikácie na úroveň MQF na základe schválených štandardov (vrátane založenia na vzdelávacích výstupoch) a kritérií na zabezpečenie kvality. Proces zaradovania sa týka aj kvalifikácií udeľovaných zahraničnými orgánmi.

MQF umožnil viac prepojiť OVP s akademickým vzdelávaním. Pred zavedením MQF mali kvalifikácie získané v akademickom vzdelávaní vyšší status ako profesijné kvalifikácie, teraz niektoré kvalifikácie získané v prúde OVP umožňujú vstup aj do programov poskytovaných Maltskou univerzitou. V súčasnosti nie je možné v prúde OVP získať kvalifikáciu na úrovni 7 a 8, avšak v niektorých programoch v prúde OVP je možné prestúpiť na bakalárske štúdium (úroveň 6) v prúde vysokoškolského vzdelávania poskytovaného Maltskou univerzitou a následne pokračovať v štúdiu na vyšších úrovniach. Skúmajú sa i možnosti na vytvorenie vzdelávacích ciest pre oba prúdy, ktoré by umožnili študentom OVP získať kvalifikácie na vyššej úrovni.

Ako už bolo uvedené, zvýšená pozornosť sa kladie kľúčovým kompetenciám. V roku 2007 vypracovalo šesť pracovných skupín špecifické deskriptory ôsmich kľúčových kompetencií³²⁴, vychádzajúcich z odporúčania Európskeho parlamentu a Rady z roku 2006³²⁵, a to pre úrovne MQF 1 až 3. Týkajú sa všeobecného i odborného vzdelávania. Pre úrovne a typy dokladov sa dokonca určilo percentuálne zastúpenie kľúčových kompetencií. Významne sa to dotklo kvalifikácií získavaných v OVP, kde bol do reformy podiel kľúčových (základných) kompetencií ako predpokladu pre ďalšie štúdium malý. Teraz sú kľúčové kompetencie zastúpené tak, že ich podiel je pomerne vysoký, pričom postupne klesá so zvyšujúcou sa úrovňou MQF - zo 70% na úrovni 1 a 60% na úrovni 2 na 10% na úrovni 5. Zvyšný percentuálny podiel je určený rovnakým dielom pre sektorové zručnosti a teoretické vedomosti.

Zavedenie MQF malo vplyv aj na povinné všeobecné sekundárne vzdelávanie³²⁶. V roku 2006 bolo pod Ministerstvom školstva zriadené Riaditeľstvo pre kvalitu a štandardy vo vzdelávaní (Directorate for Quality and Standards in Education - DQSE), ktoré má regulatívnu funkciu vo vzťahu k štandardom a zabezpečeniu kvality v školskom vzdelávaní na úrovni MQF 1 až 3. Spolupracovalo s Maltským výborom pre kvalifikácie na implementácii prvých troch úrovní rámca a zabezpečuje, aby vzdelávacie aktivity zodpovedali deskriptorom rámca, resp. aj deskriptorom kľúčových kompetencií. Riaditeľstvo je zodpovedné za implementáciu

³²⁴ Pozri dokument MQC. 2007. *Descriptors of key competences in the National Qualifications Framework levels 1 to 3* [online]. MQC. 19 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/Descriptors_of_Key_Competences.pdf>.

³²⁵ Pozri dokument *Odporúčanie Európskeho parlamentu a Rady z 18. decembra 2006 o kľúčových kompetenciách pre celoživotné vzdelávanie* [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:394:0010:0018:sk:PDF>>.

³²⁶ Na Malte je 11-ročná povinná školská dochádzka od 5 do 16 rokov. Následné vzdelávanie, teda aj také, ktoré vedie k maturite (Matriculation Certificate na úrovni MQF 4), sa chápe ako postsekundárne.

reformy vzdelávania. V roku 2012 bol uvedený Národný rámec pre kurikulum³²⁷, reflektujúci posun od preskriptívneho kurikula k vzdelávacím výstupom. Jedným z reformných krokov bolo zvýšenie významu neformálneho a informálneho učenia sa. Doklad, ktorý žiak získava po ukončení sekundárneho vzdelávania a ktorý je prvým oficiálnym uznaním (prvou kvalifikáciou) na národnej úrovni toho, čo jednotlivec vie a je schopný robiť, bol zreformovaný v spolupráci s Maltským výborom pre kvalifikácie tak, že okrem záznamu o výsledkoch skúšok týkajúcich sa akademických zručností obsahuje aj hodnotenie mimoškolských aktivít žiaka a jeho osobných kvalít. Cieľom bolo zvýšiť relevantnosť a uznateľnosť tohto dokladu (Secondary School Certificate and Profile) v Európe. Ďalším krokom je pilotné zavedenie odborných predmetov na vybraných školách všeobecného sekundárneho vzdelávania, v rámci ktorých môžu žiaci získať kvalifikáciu (zatiaľ len „zahraničnú“) na úrovni MQF 3 v štyroch oblastiach (strojárstvo, zdravotníctvo a sociálna starostlivosť, pohostinstvo a informačné technológie). Zároveň sa pracuje na vývoji „domácich“ kvalifikácií v tých istých oblastiach, ktoré by mali tieto „zahraničné“ kvalifikácie nahradiť.

NEMECKO

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Nemecký kvalifikačný rámec (DQR) je nástroj, pomocou ktorého boli všetky v Nemecku existujúce kvalifikácie usporiadané do ôsmich kvalifikačných stupňov. Tým sa podporuje porovnateľnosť vzdelania v Európe a mobilita študentov a pracujúcich. Cieľom DQR je zobrazit' všetky školské, akademické, odborné, ale aj iným spôsobom získané kvalifikácie a tak vytvorit' rámec pre celoživotné vzdelávanie. Prispôsobuje sa pritom osobitostiam nemeckého vzdelávacieho systému.

Cieľom DQR je tiež sprehľadnit' nemecký kvalifikačný systém, podporit' spoľahlivosť, priechodnosť a zabezpečenie kvality a umožnit' porovnateľnosť kvalifikácii. Má slúžiť ako pomôcka pre oblasť vzdelávania a zamestnania, ktorá umožní lepšie usporiadať kvalifikácie a prispieť k tomu, aby kvalifikácia získaná v Nemecku mohla byť v Európe ľahšie uznaná. DQR slúži na to, aby sa kvalifikácie existujúce v Nemecku dali priradiť k ôsmim úrovniam EKR, aby boli v Európe lepšie pochopené. Pre občanov bude jednoduchšie ísť kvôli štúdiu alebo práci do inej krajiny a tam zodpovedajúc svojej kvalifikácii pracovať alebo pokračovať v štúdiu. DQR sleduje ale aj ciele, ktoré sa týkajú ďalšieho rozvoja nemeckého vzdelávacieho systému. Transparentný opis študijných výsledkov môže podporiť vzájomné pochopenie

³²⁷ MEE. 2012. *A National Curriculum Framework for all 2012* [online] MEE. 76 s. ISBN: 978-99957-0-409-4 [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<https://curriculum.gov.mt/en/Resources/The-NCF/Documents/NCF.pdf>>.

medzi vzdelávacími oblasťami, vyjadriť rovnocennosť medzi odborným a vysokoškolským vzdelaním a podporiť priechodnosť. Má podporiť orientáciu kvalifikácií na výstupy („Outcome – Orientierung“), teda pomôcť aby sa Nemecko priblížilo princípu: „Je dôležité, čo niekto vie a nie, kde sa to naučil.“ DQR tým môže pomôcť zlepšiť aj možnosti uznávania a započítania výsledkov informálneho učenia, napríklad v pracovnom procese a podporiť celoživotné vzdelávanie. Cieľom DQR je teda predovšetkým:

- zvýšiť transparentnosť nemeckej sústavy kvalifikácií a napomôže uznávaniu nemeckých kvalifikácií v rámci Európy;
- podporiť mobilitu učiacich sa a zamestnancov medzi Nemeckom a ostatnými európskymi krajinami, ako aj v rámci Nemecka;
- zlepšiť viditeľnosť zhôd a rozdielov medzi kvalifikáciami a zlepšiť prístupnosť;
- podporiť spoľahlivosť, prenos príležitostí a zabezpečenie kvality;
- zlepšiť kvalitu opisu zručností pri jednotlivých kvalifikáciách;
- posilniť zameranie na vzdelávacie výstupy v kvalifikačných procesoch;
- zlepšiť možnosti na overovanie a uznávanie neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa;
- podporiť a zvýšiť prístup a účasť v celoživotnom vzdelávaní.

DQR je prínosom pre študujúcich i pracujúcich občanov, zamestnávateľov a pre poskytovateľov vzdelávania. Je prínosom aj pre občanov, ktorí chcú študovať alebo pracovať v iných európskych krajinách. Bude pre nich jednoduchšie preukázať v celej Európe, aké kompetencie už získali. Uvedenie úrovne EKR na potvrdení o kvalifikácii uľahčuje zahraničným čitateľom správne zaradenie. Okrem klasických údajov o predmetoch, obsahu vzdelávania a individuálne dosiahnutých výsledkoch, získajú informáciu o tom, akej úrovni náročnosti zodpovedajú kompetencie, ktoré získali dosiahnutým vzdelaním. Kvalifikácie nemeckého odborného vzdelávania, duálneho systému prvotného vzdelávania a regulovaného ďalšieho kariérneho vzdelávania s vysokým podielom vzdelávajúcich sa v zamestnaní, nie sú v mnohých krajinách s primárne školsky alebo vysokoškolsky organizovaným odborným vzdelávaním správne ohodnotené. DQR vyjadruje rovnocennosť nemeckého odborného vzdelávania s inými oblasťami vzdelávania a pomáha absolventom primerane uplatniť ich kompetencie aj v európskom zahraničí.

Z pohľadu zamestnávateľov je významné, že kvalifikačné rámce celoeurópsky podporujú porovnávanie kvalifikácií. Preukázanie úrovne na vysvedčení uľahčuje urobiť si obraz o stupni náročnosti, na ktorom je umiestnená kvalifikácia získaná v zahraničí. Okrem toho sú zrejmé aj ďalšie výhody. Európska architektúra kvalifikačných rámcov môže zvýšiť transparentnosť zmlúv medzinárodných výberových konaní. Prostredníctvom ekvivalentného priradenia kvalifikácii odborného a vysokoškolského vzdelania k rovnakým úrovňam DQR sa celoeurópsky zviditeľní vysoká kvalita nemeckého odborného vzdelávania. Tiež možno využitie opisu výsledkov učenia DQR pre vytvorenie špecifikácii pracovných miest, opisov práce a cieľovo aktuálnych analýz v spoločnostiach. V oblastiach, kde je kvalifikácia predmetom veľkých zmien alebo zvýšenie transparentnosti je sledované z iných dôvodov, môže byť veľmi užitočné vytvorenie sektorových rámcov na základe DQR.

Prínosom pre poskytovateľov vzdelávania je väčšia transparentnosť vo vzdelávaní. Z väčšej transparentnosti vo vzdelávaní profitujú aj poskytovatelia. DQR so svojim dôrazom na zručnosti podporuje transparentný opis výkonu vzdelávacích organizácií, a tým môže výrazne prispieť k zabezpečeniu kvality vo vzdelávaní. Aj trh vzdelávania sa internacionalizuje. EKR a DQR otvárajú nové možnosti pre medzinárodné ponuky a spoluprácu vo vzdelávaní. Rovnocennosť, napríklad medzi odborným a vysokoškolským vzdelávaním, alebo medzi neformálnym a formálnym sektorom sa stáva jasnejšou. Prebiehajú intenzívne diskusie o vplyve, ktorý môže mať nová paradigma na „Beruf“ ako na hlavný organizačný princíp³²⁸ v nemeckom odbornom vzdelávaní a príprave, ako aj na trh práce. Panujú isté obavy, že prístup, založený na výsledkoch vzdelávania, by mohol kvalifikácie, získané v odbornom vzdelávaní a príprave, rozdeliť do rôznych úrovní, čo by viedlo k ich triešteniu pričom rozmanitosť ciest sama o sebe nemusí byť prínosom.³²⁹

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca

DQR má osem úrovní, čo zodpovedá štruktúre EKR. Jednotlivým úrovniam je priradená kvalifikácia podľa spôsobu, akým sa príslušná kvalifikácia nadobúda, ako vidieť z nasledujúcej tabuľky.

Tabuľka 8: Priradenie úrovni DQR kvalifikáciám ako výsledkom prípravy

Úroveň	Kvalifikácia
1	Príprava na povolanie (Berufsausbildungsvorbereitung) Opatrenia pracovnej agentúry (Maßnahmen der Arbeitsagentur (BvB)) Ročná odborná príprava na povolanie (Berufsvorbereitungsjahr (BVJ))
2	Príprava na povolanie (Berufsausbildungsvorbereitung) Opatrenia pracovnej agentúry (Maßnahmen der Arbeitsagentur (BvB)) Ročná odborná príprava na povolanie (Berufsvorbereitungsjahr (BVJ)) Nástupná kvalifikácia (Einstiegsqualifizierung (EQ)) Stredná odborná škola (základné odborné vzdelanie) (Berufsfachschule (Berufliche Grundbildung))
3	Duálne odborné vzdelávanie (2- ročné vzdelávanie) (Duale Berufsausbildung (2-jährige Ausbildungen)) Stredná odborná škola (stredné odborné vzdelanie) (Berufsfachschule (Mittlerer Schulabschluss))
4	Duálne odborné vzdelávanie (3 a 3 1/2 - ročné vzdelávanie) (Duale Berufsausbildung (3- und 3½-jährige Ausbildungen)) Stredná odborná škola (asistentenské povolania) (Berufsfachschule (Assistentenberufe))

³²⁸ Dôraz je kladený na prípravu na povolanie a opisy požiadaviek na výkon povolania sú zároveň opismi požiadaviek na vzdelávanie, ktoré k nemu vedie. V zozname kvalifikácií zaradených do rámca sú všetky kvalifikácie pomenované názvom povolania.

³²⁹ Pozri http://www.gew-bayern.de/fileadmin/uploads/DDS-hefte/DDS10_11/Seite_11-12.pdf

	Stredná odborná škola (úplné stredné odborné vzdelanie) (Berufsfachschule (vollqualifizierende Berufsausbildung))
5	IT špecialista (certifikovaný) (IT-Spezialist (Zertifizierter)) Servisný technik (preskúšaný) (Servicetechniker (Geprüfter))*
6	Bakalár (Bachelor) Kvalifikovaný obchodník (preskúšaný) (Fachkaufmann (Geprüfter), Kvalifikovaný hospodár (preskúšaný) (Fachwirt (Geprüfter)) Majster (preskúšaný) (Meister (Geprüfter)) Operatívny profesionál IT (preskúšaný) (Operativer Professional (IT) (Geprüfter))* Stredná odborná škola (štátna skúška) (Fachschule (Staatlich Geprüfter))
7	Magister (Master) Strategický profesionál IT (preskúšaný) (Strategischer Professional (IT) (Geprüfter))*
8	PhD (Promotion)

Ku každej úrovni rámca sú explicitne identifikované tejto úrovni zodpovedajúce povolania a im prislúchajúce kvalifikácie. Sú publikované v „Zozname priradených kvalifikácií“ (*Liste der zugeordneten Qualifikation*)³³⁰.

Deskriptory úrovni opisujú spôsobilosti potrebné na získanie kvalifikácie príslušnej úrovne. Podrobný opis deskriptorov pre každú kvalifikačnú úroveň je uvedený v prílohe B. V nasledujúcej tabuľke prinášame štruktúru deskriptorov spoločnú pre všetky úrovne.

Tabuľka 9: Štruktúra deskriptorov úrovne v nemeckom kvalifikačnom rámci

Odborné kompetencie		Osobné kompetencie	
Vedomosti	Zručnosti	Sociálne kompetencie	Vlastné (individuálne) kompetencie
Hĺbka a šírka	Nástrojové a systémové zručnosti, spôsobilosť posudzovať	Tímové, riadiace zručnosti, angažovanosť a komunikácia	Samostatnosť, zodpovednosť, hlbavosť a spôsobilosť učiť sa

V Nemecku je veľmi úzke prepojenie medzi povoláním (*Beruf*) a odborným vzdelávaním (*Berufsausbildung*) a zrejme preto aj opisy povolání obsahujú opisy vzdelávacích výstupov.

V odbornom vzdelávaní a príprave nadobudol pojem *Handlungskompetenz* (spôsobilosť konať), súbežne s jasnými vstupnými požiadavkami týkajúcimi sa miesta, trvania a obsahu vzdelávania, kľúčovú úlohu v definovaní kvalifikácií. Komplexná spôsobilosť konať je opísaná z hľadiska typológie spôsobilostí: *Fachkompetenz* (odborná spôsobilosť), *Personalkompetenz* (osobná spôsobilosť), *Sozialkompetenz* (sociálna spôsobilosť) a *Selbstständigkeit* (samostatnosť).

³³⁰ Pozri [www.dqr.de/media/content/Liste der zugeordneten Qualifikationen 31 03 2014 bf.pdf](http://www.dqr.de/media/content/Liste_der_zugeordneten_Qualifikationen_31_03_2014_bf.pdf)

Pri odborných kompetenciách sa uvádzajú požadované vedomosti a zručnosti a pri personálnych kompetenciách sa uvádzajú požadované sociálne kompetencie a vlastné kompetencie³³¹.

Deskriptory úrovni podrobnejšie opisujú požiadavky potrebné na získanie kvalifikácie pre spôsobilosť vykonávať každé povolanie osobitne. Sú vyjadrené ako alternatívy, napr. „študijné alebo pracovné zameranie“ alebo „špecializovaná oblasť štúdia alebo oblasť pracovnej činnosti“. Pre ilustráciu uvádzame ako príklad pre kvalifikačnú úroveň 4 podrobný opis požiadaviek na získanie kvalifikácie „Elektronický technik pre automatizačnú techniku“ (Príloha F).

2.1 Pozitíva a negatívna matrice

Za *pozitívum* možno považovať rozumný kompromis medzi novým trendom a tradíciou. DQR má 8 osem úrovní kompatibilných s EKR, stimuluje identifikáciu vzdelávacích výstupov a zároveň sa rešpektuje tradíciu a vzdelávací systém Nemecka. Deskriptory úrovni opisujú požiadavky na získanie kvalifikácie príslušnej úrovne DQR a EKR a zároveň sa naďalej rešpektujú aj tradičné prístupy k formulovaniu požiadaviek na získanie tej ktorej kvalifikácie.

Za nedostatok možno považovať skutočnosť, že sa nepodarilo dosiahnuť konsenzus o vzdelávacích výsledkoch a o priradení úrovne všeobecnej a odbornej maturitnej skúške.

Odporúčania pre návrh matrice SKKR

Proces tvorby NKR je v Nemecku dlhodobá pozorne riadená a koordinovaná činnosť širokého okruhu inštitúcií, kolektívov a jednotlivcov. Aj pre Slovensko by bolo vhodné zapojiť do procesu všetky relevantné inštitúcie, kolektívy a širokú odbornú verejnosť, viesť konzultačné procesy a vypracovávať priebežné správy o implementácii NKR.

Podnetné je jemnejšie štruktúrovanie deskriptorov. Odporúčame zvážiť, či podrobnejšie rozčleniť kompetencie, napr. podobne ako v Nemecku, kde sa kompetencie členia na sociálne kompetencie (tímová práca, vodcovstvo, komunikačné zručnosti) a vlastné (individuálne) kompetencie (samostatná zodpovednosť, hĺbavosť a schopnosť učiť sa).

3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

Z dostupných podkladov nie sú zrejmé väzby DQR na ISCO 2011. Podľa zdrojov BMBF³³² budú prvé dáta k dispozícii od roku 2015. Väzby DQR na ISCO 88 nie sú v dostupných

³³¹ Podrobnosti sú uvedené v materiáli dostupnom na <http://www.dqr.de/content/60.php>

³³² Pozri <http://www.datenportal.bmbf.de/portal/de/G54.item>

materiáloch formulované. V súčasnosti nemá DQR žiadne väzby na kreditové systémy ECVET a ECTS.

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

DQR nemá priamy vplyv na vzdelávacie a kvalifikačné systémy v Nemecku. Existujúce vzdelávacie a kvalifikačné systémy boli zaradené do jednotlivých kvalifikačných úrovní v rámci štruktúry DQR.

DQR má principiálne umožniť zaradenie všetkých kvalifikácií, ktoré sa dajú v Nemecku získať. Najprv boli opísané formálne kvalifikácie odborného vzdelávania a vysokoškolského vzdelávania v súlade s kategóriami Nemeckého kvalifikačného rámca a potom priradené úrovniám rámca. Okrem toho majú byť následne v DQR zaradené aj kvalifikácie zodpovedajúce všeobecnovzdelávacej oblasti a vytvorené predpoklady na zohľadnenie neformálne a informálne získaných zručností.

Cieľom bolo už v prvom kroku zahrnúť do rámca všetky kvalifikácie formálnej oblasti, vrátane všeobecného vzdelania. To, že sa to ešte nepodarilo dosiahnuť, je dôsledkom konzistentného dodržiavania potreby zhody pri tvorbe DQR. Doteraz sa nepodarilo dosiahnuť konsenzus všetkých zúčastnených ohľadom priradenia úrovne maturitnej skúšky (presnejšie všeobecnému a špecializovanému vysokoškolskému vzdelaniu), a preto bolo rozhodnuté otázku zaradenia odsunúť. Od konceptu tvorby komplexného kvalifikačného rámca sa tým neustupuje. Konsenzuálne rozdelenie všeobecného vzdelávania má byť vypracované v priebehu plánovanej päťročnej uvádzacej fázy DQR do roku 2017 na základe ďalšieho rozvoja učebných osnov a vzdelávacích predpisov. Panuje zhoda tak v tom, že všeobecné vzdelávanie by malo byť do DQR zahrnuté, ako aj v tom, že pritom má byť primerane vyjadrená rovnocennosť všeobecného a odborného vzdelávania.

RAKÚSKO

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Rakúsky kvalifikačný rámec - *Nationaler Qualifikationrahmen in Österreich* (NQR³³³) podporuje porovnateľnosť vzdelania v Európe a mobilitu študentov a pracujúcich. Cieľom NQR je zobrazit' všetky školské, akademické, odborné, ale aj iným spôsobom získané

³³³ V rakúskych dokumentoch sa používa len všeobecná skratka NQR zodpovedajúca nášmu NKR bez spresnenia (napr. pomocou skratky reprezentujúcej názov krajiny).

kvalifikácie a tak vytvoriť rámec pre celoživotné vzdelávanie. Prispôsobuje sa pri tom osobitostiam rakúskeho vzdelávacieho systému.

Hlavným cieľom rakúskeho NQR³³⁴ je teda zmapovať všetky oficiálne uznané národné kvalifikácie, navzájom ich predstaviť a urobiť implicitné úrovne rakúskej sústavy kvalifikácií explicitnými na národnej, ako aj medzinárodnej úrovni. Špecifické ciele sú nasledujúce:

- pomôcť prepojiť rakúske kvalifikácie s EKR a tak na medzinárodnej úrovni posilniť chápanie rakúskych kvalifikácií;
- vypracovať kvalifikácie tak, aby boli pre rakúskych občanov ľahšie pochopiteľné a porovnateľné;
- vývojom nových ciest vzdelávania zlepšiť priepustnosť medzi odborným vzdelávaním a prípravou a vysokoškolským vzdelávaním a otvoriť nové možnosti vývoja;
- pri stanovovaní štandardov, kurikul a hodnotenia podporiť využívanie vzdelávacích výstupov;
- podporiť celoživotné vzdelávanie a umožniť vznik silnejších väzieb medzi vzdelávaním dospelých a formálnym vzdelávaním a odbornou prípravou;
- uznať širšiu škálu foriem štúdia (vrátane neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa).

Cieľom NQR je teda to, čo je cieľom NKR vo všeobecnosti:

- zvýšenie transparentnosti vzdelávacích systémov
- uľahčenie porovnávania kvalifikácií a vzdelávacích systémov
- ďalší rozvoj orientácie na vzdelávacie výsledky (*Lernergebnisorientierung*)
- podpora priepustnosti vo vnútri a medzi formálnou a neformálnou oblasťou vzdelávacích systémov a tým posilnenie princípov a metód vzájomného uznávania a započítavania kvalifikácií.

NQR hrá dôležitú úlohu pri vytváraní stratégie celoživotného vzdelávania (BMUKK, 2011)³³⁵, ktorá všetkým kontextom vzdelávania (formálnemu a neformálnemu vzdelávaniu a informálnemu učeniu sa) priradzuje rovnaký význam (Brandstetter, 2010)³³⁶. Proces vývoja NQR je však rozdelený do troch prúdov (*Korridore*): formálne kvalifikácie, kvalifikácie získané v neformálnom vzdelávaní (napr. v inštitúciách vzdelávania dospelých mimo formálneho systému vzdelávania a odbornej prípravy) a v informálnom učení sa. Politický dokument³³⁷ navrhuje niekoľko krokov na zahrnutie neformálnych kvalifikácií do NQR, napr. vytvorenie „orgánov zodpovedných za kvalifikácie“. O tejto problematike sa ešte stále diskutuje. Pripravuje sa koncepčný dokument a pilotné projekty zamerané

³³⁴ Development of national qualifications frameworks in Europe. (Rozvoj národných kvalifikačných rámcov v Europe, Dostupné na WWW: <http://www.cedefop.europa.eu/DE/publications/21311.aspx>

³³⁵ Strategie zum lebensbegleitenden Lernen in Österreich. Dostupné na WWW: http://www.bmukk.gv.at/medienpool/20916/IIIarbeitspapier_ebook_gross.pdf

³³⁶ Európsky katalóg o uznávaní neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa, 2010, národná správa Rakúsko. Dostupné na WWW: <http://libserver.cedefop.europa.eu/vetelib/2011/77444.pdf>

³³⁷ *Aufbau eines Nationalen Qualifikationsrahmens in Österreich*, Dostupné na WWW: http://www.bmukk.gv.at/medienpool/19300/nqr_positionspapier200910.pdf

na opísanie kvalifikácií z hľadiska výsledkov vzdelávania a prípravy opatrení na zabezpečovanie kvality. So všetkými príslušnými zainteresovanými stranami sa uskutoční diskusia o prepojení overovania a priradovania neformálnych kvalifikácií k NQR a o tvorbe postupov na overovanie a zabezpečovanie kvality.

Ako prvý súhrn výsledku prác na dlhodobom procese rozvoja a uplatňovania NQR do praxe bola v decembri 2011 spracovaná a Európskej komisii predložená rakúska referencovacia správa - *Österreichischer QR - Zuordnungsbericht*³³⁸.

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca

NQR je zložený z ôsmich kvalifikačných úrovní. Jednotlivým kvalifikačným úrovniam je priradená kvalifikácia vyjadrená spôsobom prípravy na dosiahnutie príslušnej kvalifikácie. Nie všetky vzdelávacie programy vedú nutne ku kvalifikácii v zmysle NQR. Tak tomu bude iba vtedy, ak v dôsledku posudzovacieho procesu (t.j. skúšky) príslušným orgánom /certifikovaným zariadením/ bude vystavený certifikát, ktorý potvrdzuje, že absolvent disponuje tými vedomosťami, zručnosťami a kompetenciami ktoré boli poskytovateľom kvalifikácie definované ako požiadavky pre úspešné absolvovanie procesu posudzovania.

Na úrovniach 6 – 8 vedľa seba v NQR existujú dva súbory deskriptorov úrovní, ktoré umožnia koexistenciu akademicky a profesijne orientovaných kvalifikácií v spoločnom rámci:

- Dublinské deskriptory sa používajú na klasifikáciu kvalifikácií, ktoré udeľujú vysokoškolské inštitúcie a ktoré súvisia s bolonským prístupom (bakalárske, magisterské, doktorandské štúdium),
- Kvalifikácie získané v odbornom vzdelávaní a príprave a vo vzdelávaní dospelých, poskytované mimo inštitúcií vysokoškolského vzdelávania („nebolonský“ prúd), sa budú klasifikovať podľa deskriptorov totožných s EKR.

Tabuľka 10: Priradenie úrovní NQR kvalifikáciám ako výsledkom prípravy

Úroveň	Kvalifikácia
1	Ukončené základné vzdelanie (2. stupeň) (<i>Hauptschulabschluss</i>) Oprávnenie na obsluhu zdvíhacieho vozíka (<i>Staplerführerschein</i>) Certifikát o skúške na kvalifikovanú pracovnú silu pre upratovanie budov (<i>Prüfungszertifikat zur Qualifizierung als Gebäudereinigungskraft</i>)
2	Čiastočná kvalifikácia v rámci integračného odborného vzdelávania (<i>Teilqualifikationen im Rahmen der Integrativen Berufsausbildung</i>)

³³⁸ Pozri http://www.lebenslanges-lernen.at/home/nationalagentur_lebenslanges_lernen/nqr_koordinierungsstelle/oesterreichischer_eqr_zuordnungsbericht/

3	Záverečné učňovské skúšky (<i>Lehrabschlüsse</i>) Záverečné skúšky stredných odborných škôl (<i>BMS Abschlüsse</i>) Odborná maturitná skúška strednej odbornej školy (<i>Berufsaufnahmeprüfung</i>)	
4	Všeobecná maturitná skúška vyššej všeobecnovzdelávacej školy (<i>Reifeprüfung (AHS)</i>)	
5	Maturitná a diplomová skúška vyššej odbornej školy (<i>Reife-und Diplomprüfung BHS</i>)	
6	Bakalár (prvý študijný stupeň)	Majster/ka (<i>MeisterIn</i>) Inžinier/ka (<i>IngenieurIn</i>)
7	Magister (druhý študijný stupeň) (<i>Master (Zweiter Studienzyklus)</i>)	napr. skúška pre daňového poradcu (z.B. Prüfung zum/zur Steuerberater/-in)
8	PhD (tretí študijný stupeň) (<i>PhD (Dritter Studienzyklus)</i>)	napr. skúška pre hospodárskeho kontrolóra, revízora, audítora (z.B. Prüfung zum/zur Wirtschafts - prüfe/ -in) Skúšobný technik (Ziviltechnikerprüfung)

Usporiadanie kvalifikácií do jednotlivých úrovni rámca sa bude postupne realizovať podľa "Príručky pre usporiadanie formálnych kvalifikácií do NQR" (*Handbuch für die Zuordnung von formalen Qualifikationen zum NQR - Kriterien*³³⁹).

Deskriptory úrovni sú vyjadrené pomocou kategórií vedomosti, zručnosti a kompetencie³⁴⁰.

Tabuľka 11: Štruktúra deskriptorov úrovne v rakúskom kvalifikačnom rámci

Vedomosti	Zručnosti	Kompetencie
Hĺbka a šírka	Nástrojové a systémové zručnosti, schopnosť posudzovať	Tímové, riadiace zručnosti, angažovanosť a komunikácia, samostatná zodpovednosť, hlbavosť a spôsobilosť učiť sa

Opis deskriptorov pre každú kvalifikačnú úroveň je uvedený v Prílohe B. Popri vysvetlivkách sú k jednotlivým úrovniam uvedené aj prislúchajúce „špecifické referenčné kvalifikácie“. Tieto primárne vyplynuli zo súčasného vzdelávacieho systému v Rakúsku (povinná školská dochádzka – učňovská/odborná škola – maturita – akadémia – vysoká škola). Referenčné kvalifikácie majú ako „kvalifikačný oporný pilier“ tvoriť orientačnú pomoc pri priradovaní ďalších foriem ukončovania OVP a slúžiť na lepšiu ilustráciu požiadaviek spojenými s jednotlivými úrovňami.

V procese prác na tvorbe NQR boli vytvorené vysvetľujúce tabuľky, zahŕňajúce kritériá a postupy, ktorých cieľom je uľahčiť prepájanie národných kvalifikácií s úrovňami NQR. Vysvetľujúce tabuľky sú založené na analýzach právnych dokumentov, vyhlášok a nariadení týkajúcich sa kurikul a odbornej prípravy. Na uvedenie príkladov pre úrovne výsledkov vzdelávania sa používajú referenčné kvalifikácie (*Referenzqualifikationen*). Kvalifikačný

³³⁹ Pozri http://www.lebenslanges-lernen.at/fileadmin/III/dateien/lebenslanges_lernen_pdf_word_xls/nqr/EQR-Zuordnungsbericht/Anhang_4_Handbuch_Simulationsphase_NQR_Kriterien_Annex_Ref_Bericht_DE_EV.pdf

³⁴⁰ Pozri http://www.lebenslanges-lernen.at/home/nationalagentur_lebenslanges_lernen/nqr_koordinierungsstelle/nqr_deskriptoren/

rámec pre vysokoškolské vzdelávanie používa ako východiskový bod ďalšieho rozvoja Dublinské deskripty.

Bola vypracovaná príručka pre *NQR (Handbuch für die Zuordnung von formalen Qualifikationen zum Nationalen Qualifikationsrahmen (NQR) - Kriterien)*³⁴¹, zahŕňajúca kritériá a postupy na klasifikáciu kvalifikácií a štruktúru riadenia NQR. Priradovanie kvalifikácií do NQR sa zakladá na troch kritériách:

- požiadavky na kvalifikáciu
- EQR deskripty a vysvetlivky
- opis kvalifikácií.

Pre posúdenie vhodnosti priradenia kvalifikácie do NQR musia byť splnené tieto požiadavky:

- riadený proces overovania, ktorý presahuje jednoduché potvrdenie o účasti a nie je založený iba na sebahodnotení študenta,
- informácie o procese overovania sú transparentné a všeobecne prístupné,
- vykonávajúci subjekt zrozumiteľne dokumentuje celý proces,
- proces overovania je založený na transparentnom systéme hodnotenia,
- je stanovené aké študijné výsledky musia byť dosiahnuté,
- požadované štandardy na získanie dokladu o kvalifikácii sú zobrazené transparentne a otvorene,
- certifikačný orgán je oprávnený vykonávať proces overovania,
- doklad o kvalifikácii bude vydaný až po úspešne absolvovanom procese overovania,
- doklad o kvalifikácii obsahuje meno osoby, ktorá ho získala, názov kvalifikácie a dátum vystavenia,
- doklad o kvalifikácii ďalej obsahuje názov inštitúcie, ktorá ho vystavila a je podpísaný kompetentným orgánom (napr. skúšajúcim),
- rozhodujúce sú vždy výsledky, ktoré sú preukázané pri absolvovaní procesu overovania.

Len vtedy, keď sú splnené všetky formálne - vyššie uvedené – kritériá, môže inštitúcia požiadať **Národný koordinačný orgán (NKS)** o prijatie kvalifikácie do NQR. Pre žiadosť existuje rakúsky **formulár**, ktorý obsahuje tieto údaje:

- údaje o poskytovateľovi kvalifikácie
- údaje ku kvalifikácii
- údaje k určovaniu kvalifikačného profilu
- odôvodnenie priradenia do príslušnej kvalifikačnej úrovne
- štatistické údaje
- prílohu, v ktorej môžu byť priložené ďalšie relevantné doklady.

³⁴¹ Pozri http://www.lebenslanges-lernen.at/fileadmin/III/dateien/lebenslanges_lernen_pdf_word_xls/nqr/EQR-Zuordnungsbericht/Anhang_4_Handbuch_Simulationsphase_NQR_Kriterien_Annex_Ref_Bericht_DE_EV.pdf

Proces priradovania a princípy (princíp "best-fit", princíp rovnocennosti, princíp inklúzie) uplatňované v procese priradovania kvalifikácií do NQR podrobnejšie opisuje portál pre vzdelávanie³⁴².

2.1 Pozitíva a negatíva matrice

Za *pozitívum* možno považovať to, že NQR má 8 osem úrovní a deskriptory reflektujú deskriptory EKR, čím nevznikajú zásadné komplikácie pri referencovaní NQR k EKR. NQR zároveň rešpektuje vzdelávací systém Rakúska. Deskriptory EKR, založené na vedomostiach, zručnostiach a spôsobilostiach, sa používajú ako národné deskriptory pre priradovanie kvalifikácií do NQR. Zaujímavosťou je, že popri vysvetlivkách sú pri každej úrovni uvedené aj špecifické referenčné kvalifikácie, ktoré vyplývajú zo súčasného vzdelávacieho systému v Rakúsku (viď. Príloha B).

Dobre je spracovaný proces priradovania pri ktorom sa uplatňujú princípy "best fit", princíp rovnocennosti a princíp inklúzie³⁴³.

2.2 Odporúčania pre návrh matrice SKKR

Významná sila vývoja rakúskeho NQR spočíva v tom, že je doň zapojená široká škála zainteresovaných subjektov, ktoré reprezentujú všetky subsystemy vzdelávania a odbornej prípravy, ako aj sociálnych partnerov. Rozhodnutie vychádzalo z rozsiahleho konzultačného procesu a štúdie, ktoré poskytli informácie o existujúcej implicitnej hierarchii v rakúskej sústave kvalifikácií, pričom využívali štatistický pedagogický výskum a štatistické rámce.

Pre zjednotenie prístupu k priradovaniu kvalifikácií do jednotlivých kvalifikačných stupňov je dobrým príkladom príručka pre priradovanie kvalifikácií do NQR (*Handbuch für die Zuordnung von formalen Qualifikationen zum Nationalen Qualifikationsrahmen*).

3. Väzby NKR na ISCO 88, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

Z dostupných podkladov nie sú zrejme väzby NQR na ISCO 2011 a ISCO 88. V súčasnosti nie sú dostupné ani informácie o väzbách NQR na kreditové systémy ECVET a ECTS. Inštitút pre výskum vzdelávania hospodárstva vo svojej výskumnej práci³⁴⁴ poukazuje na súvislosť medzi EKR a ISCED. Podľa tejto práce sa očakáva, že cez úspešnú implementáciu NQR dôjde v Rakúsku k formalizácii vybraných existujúcich neformálnych vzdelávacích postupov a kvalifikačných dokladov v neakademickej terciálnej oblasti a že tieto môžu byť

³⁴² Pozri <http://erwachsenenbildung.at/themen/nqr/umsetzung/zuordnungsverfahren.php>

³⁴³ Pozri <http://erwachsenenbildung.at/themen/nqr/umsetzung/zuordnungsverfahren.php>

³⁴⁴ Pozri <http://www.ibw.at/de/component/redshop/1-studien/fb156/P365-internationale-einstufung-der-oesterreichischen-berufsbildung-2010&Itemid=121>

ďalej integrované do ISCED, pokiaľ budú zodpovedať požiadavkám trvania a transparentnosti vzdelávania z hľadiska obsahov a komplexnosti vzdelávacích postupov.

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

NQR nemá priamy vplyv na vzdelávacie a kvalifikačné systémy v Rakúsku. Prostredníctvom implementácie NQR si Rakúsko v rámci vzdelávania a odbornej prípravy posilňuje prístup založený na výsledkoch vzdelávania v rámci rakúskeho vzdelávacieho systému. Tvorba a implementácia NQR však môžu podporovať alebo stimulovať národné reformy. Tieto súvisia najmä s pokračujúcou kurikulárnou reformou, posunom od orientácie na vstup k orientácii na výsledky, rozvojom a implementáciou národných vzdelávacích štandardov (*Bildungsstandards*) a rozvojom a implementáciou komplexného systému zabezpečovania kvality a riadenia v odbornom vzdelávaní a príprave (QIBB).

Prostredníctvom implementácie NQR si Rakúsko v rámci vzdelávania a odbornej prípravy posilňuje prístup založený na výsledkoch vzdelávania, ten sa stal základom na umiestňovanie kvalifikácií do NQR. Mnoho kvalifikácií sa už v súčasnosti orientuje na výsledky vzdelávania, ale tento prístup nebol doteraz vo všetkých sektoroch a inštitúciách dôsledne použitý.

Pri tvorbe NQR a rovnocennosti kvalifikácií je ďalšou otázkou začlenenie kvalifikácií získaných mimo formálneho vzdelávania a odbornej prípravy a uznávanie neformálneho vzdelávania a informálneho učenia sa. V súčasnosti sa kladie dôraz na integrovanie neformálne a informálne získaných kvalifikácií. Stále sa tu však objavuje otázka spôsobu overovania výsledkov vzdelávania z informálneho učenia sa alebo osvedčení z neformálneho vzdelávania bez náležitého ekvivalentu vo formálnom systéme.

SLOVINSKO

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Zámerom vytvorenia slovinského NRK (SQF) bolo dosiahnuť transparentnosť a uznanie kvalifikácií v Slovinsku a v EÚ, ale zároveň je jeho základným cieľom

- podporiť celoživotné vzdelávanie,
- prepojiť a koordinovať slovinské subsystémy kvalifikácií,
- zvýšiť transparentnosť, prístup a kvalitu kvalifikácií,

a to vzhľadom na trh práce a občiansku spoločnosť.

SQF je komunikačný rámec s určitými prvkami reformného rámca. Východiskom pre klasifikáciu kvalifikácií v SQF je relevantná sektorová legislatíva a *Klasifikačný systém vzdelávania a odbornej prípravy* (označovaný ako KLASIUS)³⁴⁵. Bol schválený slovínskou vládou prostredníctvom Dekrétu o zavedení klasifikačného systému pre vzdelávanie a odbornú prípravu³⁴⁶ a Metodologickým výkladom ku klasifikácii systému vzdelávania a odbornej prípravy³⁴⁷. Hlavným cieľom KLASIUS je zabezpečiť konzistentnosť údajov pri štatistickom monitorovaní účasti obyvateľstva vo vzdelávaní a odbornej príprave a pri štatistickom monitorovaní štruktúry vzdelania a kvalifikácií obyvateľstva. KLASIUS definuje 8 úrovní kvalifikácií a dve sub-úrovne (úrovne 6 a 8 sú rozdelené do dvoch sub-úrovní).

Tabuľka 12: Schéma kategórií a typov kvalifikácií v SQF³⁴⁸

Vzdelávacie kvalifikácie	Národné odborné/profesijné kvalifikácie	Doplnkové kvalifikácie ³⁴⁹
1. úroveň		
Potvrdenie o ukončení povinnej školskej dochádzky (Neúplné základné vzdelanie) Osvedčenie o ukončení základnej školy (Základné vzdelanie s nižšími vzdelávacími kritériami)		
2. úroveň		
Osvedčenie o ukončení základnej školy (Základné vzdelanie)	Národné osvedčenie o odbornom vzdelaní (Národná odborná kvalifikácia, 2.úroveň)	
3. úroveň		
Osvedčenie o záverečnej skúške (Nižšie odborné vzdelanie)	Národné osvedčenie o odbornom vzdelaní (Národná odborná kvalifikácia, 3.úroveň)	
4. úroveň		
Osvedčenie o záverečnej skúške (Stredné odborné vzdelanie)	Národné osvedčenie o odbornom vzdelaní (Národná odborná kvalifikácia, 4.úroveň)	
5. úroveň		
Osvedčenie o odbornej maturite (Stredné technické vzdelanie) Osvedčenie o všeobecnej maturite Osvedčenie o majstrovských skúškach Osvedčenie o skúškach predáka Osvedčenie o manažérskych skúškach (Stredné vzdelanie)	Národné osvedčenie o odbornom vzdelaní (Národná odborná kvalifikácia, 5.úroveň)	

³⁴⁵ KLASIUS je záväzný národný štandard používaný na zaznamenanie, zber, spracovanie, analýzu, rozširovanie a prezentáciu štatistických a analytických údajov dôležitých pre monitorovanie and prezentáciu štatistických a analytických údajov potrebných pre monitorovanie sociálno-ekonomickej a demografickej situácie a trendov v Slovinskej republike.

³⁴⁶ (2006). UL RS 46/2006, 15/2008 Constitutional Court Decision: U-I-370/06-20

³⁴⁷ (2006). UL RS 89/2006

³⁴⁸ Kol. autorov: Referencing the Slovenian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area. Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training (CPI), Ljubljana 2013, s. 34-35

³⁴⁹ V súčasnosti sa len tvoria.

6. úroveň		
Diplom o vyššom odbornom vzdelaní (Vyššie odborné vzdelanie) Vysokoškolský diplom (Vysokoškolské vzdelanie)	Národné osvedčenie o odbornom vzdelaní (Národná odborná kvalifikácia, 6.úroveň)	
7. úroveň		
Diplom o VŠ vzdelaní 1. stupňa VŠ (Diplom z prvého cyklu VŠ, odborný program) Diplom o VŠ vzdelaní 1. stupňa (UN) (Diplom z prvého cyklu VŠ, akademický program) Diplom o VŠ odbornom vzdelaní Diplom o špecializácii po VŠ vzdelaní		
8. úroveň		
Diplom o profesijnom magisterskom stupni Diplom o špecializácii po VŠ vzdelaní Diplom o akademickom vysokoškolskom vzdelaní Diplom o vysokoškolskom vzdelaní		
9. úroveň		
Diplom o magisterskom stupni (MSc/MA) Diplom o špecializácii po VŠ vzdelaní		
10. úroveň		
Diplom o doktorskem stupni		

Vzdelávacie aktivity a vzdelávacie výstupy sú v SQF klasifikované do úrovní podľa podobnej miery zložitosti v obsahu a výsledkoch aktivít vzdelávania a odbornej prípravy. Úrovne predstavujú zásadné kroky v postupe od menej zložitých k zložitejším skúsenostiam a kompetenciám. Sú definované deskriptormi úrovne (pomocou vedomostí, zručností a kompetencií typických pre danú úroveň), alebo všeobecnými nepriamymi kritériami definujúcimi úroveň (napr. podmienky na prijatie do vzdelávania, trvanie vzdelávacieho programu, a pod.).“

SQF - podobne ako KLASIUS - definuje 8 úrovní kvalifikácií s dvoma sub-úrovňami, alebo 10 úrovní (bez sub-úrovní). Napriek úzkemu prepojeniu sú určité rozdiely medzi SQF a KLASIUS:

- 1) Kľúčový rozdiel je v tom, že SQF – napriek svojej komunikačnej podstate – je nástrojom, ktorý má ovplyvňovať znaky, kvalitu a úroveň zložitosti kvalifikácií, čo KLASIUS ako štatistický nástroj nie je schopný robiť.
- 2) Zámerom SQF je pomáhať pri ďalšom zvyšovaní kvality všetkých kvalifikácií, kým KLASIUS viac-menej mapuje existujúcu realitu.
- 3) Prostredníctvom SQF chce Slovinsko urobiť svoj národný kvalifikačný systém viac transparentným – čo doteraz nebolo urobené, aspoň nie na dostatočnej úrovni.
- 4) Pripravovaný register kvalifikácií SQF tiež prispeje k ich transparentnosti, čo pomôže občanom ľahšie sa vyznať v rozličných typoch vzdelávania a kvalifikácií.

5) Zároveň má prispieť k chápaniu úlohy celoživotného vzdelávania.

Reforma vzdelávania a neustále zmeny v systéme vzdelávania a kvalifikácií zaviedli významné zmeny v terminológii – štatistický nástroj nie je schopný akceptovať všetky tieto zmeny, a preto medzisektorová skupina, ktorá vytvorila SQF, dúfa, že tento priniesol väčšiu transparentnosť a konzistentnosť do súčasnej praxe.³⁵⁰

Pridaná hodnota SQF sa prejavuje na nasledujúcich úrovniach:

- a) Keďže je úloha rámca primárne komunikačná, zámerom SQF neboli významnejšie modifikácie v kurikulumoch, keďže to by vyžadovalo všeobecnú reformu. Napriek tomu sa SQF, osobitne deskriptory úrovní, využíva v akreditačných procesoch pri nových vzdelávacích programoch, alebo pri ich reakreditácii, keďže deskriptory úrovní opisujú transparentným spôsobom šírku a hĺbku očakávaných vzdelávacích výstupov.
- b) SQF, osobitne s podporou vytváraného registra kvalifikácií SQF, významne ovplyvňuje transparentnosť kvalifikačnej sústavy v krajine, čo využijú všetci užívatelia: účastníci vzdelávania, zamestnanci, zamestnávateľia, vzdelávacie inštitúcie, kariéroví poradcovia a pod.
- c) SQF nadobudne ďalšiu pridanú hodnotu, ak sa vytvorí systém, ktorý zahŕňa aj doplnkové kvalifikácie. Bude to osobitne užitočné pre zamestnancov, ktorí si ľahšie vyberú individuálne kvalifikácie, ktoré zvýšia ich konkurencieschopnosť na trhu práce, a zamestnávateľov, ktorí si ľahšie budú vyberať zamestnancov a motivovať ich k zvyšovaniu kompetencií.³⁵¹

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca - SQF

Prvkami SQF sú:

- 1) **Deskriptory úrovní:** pokrývajú 10 úrovní a tri kategórie (vedomosti, zručnosti, kompetencie)
- 2) **Kvalifikačný rámec:** tabuľkový prehľad kategórií a typov kvalifikácií na 10 kvalifikačných úrovniach
- 3) **Metodológia opisu a referencovania** kvalifikácií
- 4) **Register kvalifikácií** SQF.³⁵²

³⁵⁰ Kol. autorov: Referencing the Slovenian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area. Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training (CPI), Ljubljana 2013, s. 31

³⁵¹ Tamže, s. 29

³⁵² Kol. autorov: Referencing the Slovenian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area. Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training (CPI), Ljubljana 2013, s. 30

Štruktúrne porovnanie rámcov SQF a EQF bolo v referencovacej správe zamerané na zistenie, či sú si tieto dva kvalifikačné rámce jasne podobné – konštatuje sa, že sú si v podstate podobné, ale jestvujú aj rozdiely:

Podobnosti

Obidva rámce

- začínajú úrovňou 1 a pokračujú nahor, pričom prvá úroveň je zároveň najnižšia,
- sú založené na koncepte vzdelávacích výstupov a umožňujú zaradenie rozličných typov kvalifikácií, čím podporujú celoživotné vzdelávanie a učenie sa.

Rozdiely

SQF sa líši od EQF tým, že zahŕňa 10 úrovní a je založený na spojení konceptu vzdelávacích výstupov a konceptu vzdelávacích aktivít/ programov.

SQF je národný kvalifikačný rámec, v ktorom sa umiestnené rozličné typy kvalifikácií, kým EQF je metarámec, ktorý pôsobí ako nástroj na preklad do národných kvalifikačných rámcov.

SQF v súčasnosti zahŕňa dve kategórie kvalifikácií, ktoré naplňajú národné kritériá kvality:

- vzdelávacie kvalifikácie, dosahované vo formálnom vzdelávacom systéme.
- národné odborné kvalifikácie, ktoré sú výsledkom overenia vedomostí nadobudnutých neformálne a informálne.

SQF zároveň predpokladá zahrnutie tretieho typu kvalifikácií – dodatočných kvalifikácií, ktorých zahrnutie bude závisieť od vytvorenia adekvátnych národných kritérií kvality.

Tabuľka 13: Priradenie úrovní SQF k EQF³⁵³

SQF	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
EQF	1	2	3	4	4	5	6	7	8	8

SQF sa viaže na dva koncepty: koncept vzdelávacích aktivít/programov a koncept vzdelávacích výstupov. Je to v súlade s komunikačnou úlohou rámca. Deskriptory každej úrovne tvoria tri kategórie vzdelávacích výstupov: vedomosti, zručnosti a kompetencie. Každá kvalifikácia zahrnutá do rámca obsahuje všetky tri kategórie, hoci nie v každom prípade má každá kategória rovnakú váhu v rámci danej kvalifikácie. Uvedených 10 úrovní umožňuje flexibilné prepojenia medzi systémom vzdelávania a systémom kvalifikácií. Harmonizácia a zároveň flexibilita týchto dvoch štruktúr tvorí základ pre ľahšiu identifikáciu kvalifikácií a uznávanie neformálne alebo informálne nadobudnutých vedomostí/ zručností/ kompetencií. Je to prvok, ktorý predstavuje ‘reformnú’ črtu rámca.

Navrhnuté deskriptory majú umožňovať porovnať vzdelávacie výstupy nadobudnuté v rozličnom prostredí z hľadiska ich zložitosti. Každá vyššia úroveň prispôsobuje vedomosti, zručnosti a kompetencie z nižšej úrovne. To však neznamená, že vedomosti, zručnosti, kompetencie a zodpovednosti na nižšej úrovni nemôžu obsahovať aj prvky vyššej

³⁵³ Tamže, s. 42

úrovne, pretože zámerom procesu učenia sa je aj príprava na vyšší stupeň, čo nie možno dosiahnuť bez začlenenía vyšších prvkov do procesu učenia sa.³⁵⁴

Pri hodnotení podobnosti a rozličnosti výkladu vedomostí, zručností a kompetencií možno tiež spomenúť:

Vedomosti – tieto pojmy sú v oboch rámcach charakterizované ako výsledky vzdelávacieho procesu v rozličnom prostredí, pričom SQF osobitne uvádza aj vzdelávací proces v kontexte práce, osobného a spoločenského života.

Zručnosti – definícia SQF zahŕňa rozdelenie na kognitívne a praktické zručnosti, podobne ako EQF, ale dopĺňa aj používanie vedomostí pri plnení úloh a riešení problémov.

Kompetencie – definície sú v oboch rámcach rovnaké (schopnosť používať vedomosti a zručnosti v rozličných situáciách), pričom EQF zdôrazňuje viac odborný a osobný rozvoj jednotlivca, kým SQF zdôrazňuje zodpovedné správanie jednotlivca. Obe rámce zahŕňajú pojmy samostatnosti a zodpovednosti.³⁵⁵

2.1 Pozitívna a negatívna matrice

Z hľadiska deskriptorov považujem za hodný prenosu SI prístup k definovaniu **vedomostí, zručností a kompetencií** – nielen všeobecne prostredníctvom výsledkov vzdelávania v rozličnom prostredí, ale osobitne zohľadnením vzdelávacieho procesu v kontexte **práce, osobného a spoločenského života**. Určité spoločensko-kultúrne zakotvenie deskriptorov by snád odľahčilo silne byrokratický a paušalizovaný náos EQF, ktorý sa prenáša do SKKR a urobilo ich zrozumiteľnejšími pre bežného užívateľa.

Za pozornosť stojí nepochybne aj riešenie vysokoškolského vzdelávania v jednom balíku tvorby SQF – jednu výraznú časť správy tvorí práve táto problematika so špecifickým opisom deskriptorov, ktoré sú pre túto úroveň definované odlišne a detailnejšie:

- Vedomosti a chápanie
- Aplikovanie vedomostí
- Schopnosť formulovať úsudky
- Schopnosť komunikovať
- Schopnosť učiť sa

Pre oblasť VŠ vzdelávania sú aj kritériá referencovacej/ priradovacej správy spracované osobitne.³⁵⁶

³⁵⁴ Kol. autorov: *Referencing the Slovenian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area*. Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training (CPI), Ljubljana 2013, s. 32

³⁵⁵ Tamže, s. 42-43

³⁵⁶ Kol. autorov: *Referencing the Slovenian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area*. Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training (CPI), Ljubljana 2013, s. 64-72

2.2 Odporúčania pre návrh matrice SKKR

Z pohľadu tejto analýzy referencovania správa nevyzdvihuje žiadne osobitosti národného kvalifikačného rámca, okrem reflektovania národného systému vzdelávania v rozličných typoch vzdelávacích inštitúcií, osobitne s ohľadom na KLASIUS. Treba zvážiť, či by bolo takéto "národné zakotvenie" produktívne na Slovensku za situácie, keď sa pracuje na reforme (teda zmene) systému odborného vzdelávania a prípravy a do akej miery je vôbec možné takéto prepojenie na Slovensku dosiahnuť. Na druhej strane je otázne, či sú tieto dve aktivity /národné projekty funkčne prepojené, aby jeden reflektoval výsledky druhého (a naopak) a či jestvuje nejaká platforma, kde sa koordinujú postupy a výsledky, ktoré by umožnili uplatniť viac "národný" prístup k tvorbe matrice.

3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

ISCO 08/ ISCED 2011

Referencovania správa neuvádza žiadne súvislosti ani väzby na ISCO 88. Pri opise vzdelávacieho systému sa odvoláva na ISCED 1997 (vzhľadom na dobu tvorby referencovacej správy sa ISCED 2011 prakticky ešte nedal využiť) a opisuje slovinský vzdelávací systém na jeho základe nasledovne:

- predškolské vzdelávanie – ISCED úroveň 0
- základná škola – prvá a druhá tretina – ISCED úroveň 1
- základná škola – tretia tretina (triáda) – ISCED úroveň 2
- stredná škola – všeobecné vzdelávanie – ISCED úroveň 3A
- stredná škola – vzdelávanie ukončené maturitou – ISCED úroveň 4A
- stredné odborné vzdelávanie – ISCED úroveň 3C
- stredné technické vzdelávanie a odborné technické vzdelávanie - ISCED úroveň 3B
- odborné programy (vocational courses) - ISCED úroveň 4B
- vyššie odborné vzdelávanie - ISCED úroveň 5B
- vysokoškolské vzdelávanie - ISCED úrovne 5B, 5A a 6.

ECTS

ECTS – ako systém bol zákonne zakotvený v Slovinskom vysokoškolskom systéme od roku 2002. Kritériá pre kreditové hodnotenie študijných programov v rámci ECTS boli prijaté slovinským Výborom pre vysokoškolské vzdelávanie 12. novembra 2004 (číslo: 011-03-63/2004). Opis implementácie ECTS sa objavuje v opise systému vysokoškolského vzdelávania, ktorý je súčasťou referencovacej správy - opis implementácie je použitý predovšetkým na zdôraznenie faktu, že národný systém je v súlade s požiadavkami bolonského procesu. Priame prepojenie na SQF naznačuje tabuľka nižšie.

Tabuľka 14: ECTS kredity v terciárnom vzdelávaní v SQF a QF-EHEA

QF-EHEA	SQF	ECTS v SQF	ECTS v QF-EHEA
Tretí cyklus	10	180 ECTS kreditov alebo minimálne 3 roky originálnej výskumnej/ umeleckej práce po ukončení druhého cyklu, alebo minimálne 3 roky po ukončení pregraduálneho vzdelávacieho programu a 1–2 roky po ukončení postgraduálneho (doktorandského)	Nešpecifikované

		programu	
	9	60–120 ECTS kreditov alebo 1–2 roky postgraduálneho (doktorandského) programu po ukočení odborného alebo akademického vysokoškolského vzdelávania na pregraduálnej úrovni	
Druhý cyklus	8	60–120 ECTS kreditov na 8 úrovni SQF po ukončení prvého cyklu alebo 4–6 rokov univerzitného štúdia	Obvykle zahŕňa 90–120 ECTS kreditov, min. 60 ECTS kreditov v druhom cykle.
Prvý cyklus	7	Obvykle zahŕňa 180–240 ECTS kreditov, min. 60 ECTS kreditov na 7 úrovni	Obvykle zahŕňa 180–240 ECTS kreditov
Krátky cyklus	6	120 ECTS kreditov na 6 úrovni SQF	Nešpecifikované

Referencovanie bolonského kvalifikačného rámca (QF-EHEA)

Terciárne vzdelávanie v Slovinsku zahŕňa vyššie odborné vzdelávanie (ISCED úroveň 5B) a vysokoškolské vzdelávanie (ISCED úrovne 5B, 5A and 6). Proces sebacertifikácie sa realizoval v súlade s kritériami definovanými v kvalifikačnom rámci pre EHEA. Paralelne k referencovaniu SQF k EQF bola spracovaná správa hodnotiaca 10 referencovacích kritérií z hľadiska vysokoškolských kvalifikácií.

Porovnanie deskriptorov QF-EHEA a SQF ukazuje, že SQF nepoužíva Dublinské deskripty priamo, ale autori referencovacej správy tvrdia, že kategórie vedomostí, zručností a kompetencie sú napriek tomu konzistentné s deskriptormi QF-EHEA (vedomosti a chápanie uplatnenia vedomostí, schopnosť formulovať úsudky, schopnosť komunikovať a schopnosť učiť sa), čo demonštrujú v tabuľke uvedenej v Prílohe B.

V procese porovnávania SQF a QF-EHEA sa ukázalo, že 6. úroveň SQF je ekvivalentná krátkemu cyklu EHEA; 7. úroveň SQF zodpovedá prvému cyklu EHEA, 8. úroveň SQF druhému cyklu EHEA, 9. a 10. úroveň SQF zodpovedajú tretiemu cyklu EHEA, v ktorom je 9. úroveň SQF porovnateľná s tretím cyklom EHEA na základe princípu “best fit“, keďže SQF na úrovni 9 zdôrazňuje ‘účasť v projektoch originálneho výskumu alebo v umeleckých projektoch najvyššieho štandardu’, ktoré „vytvárajú nové vedomosti“ alebo ‘umelecké práce najvyššieho štandardu‘.

Referencovanie bolonského kvalifikačného rámca sa realizovalo od roku 2007 s cieľom zabezpečiť porovnateľnosť medzi touto časťou národného kvalifikačného rámca pokrývajúcou vysokoškolské vzdelávanie a QF-EHEA. Na základe tohto procesu sa dospelo k záveru, že referencovací proces nevyžaduje úplnú zhodu medzi deskriptormi dvoch kvalifikačných rámcov, ale skôr porovnateľnosť a zrozumiteľnosť. Tento prístup sa uplatnil neskôr pri referencovaní SQF k EQF.

Referencovanie úrovní vysokoškolského vzdelávania v SQF k EQF sa realizovalo od januára 2010 spolu s ostatnými kvalifikačnými úrovňami, za účasti rovnakých aktérov zapojených v pracovnej skupine. Osobitosťou bolo zapojenie *Slovinskej agentúry pre zabezpečenie*

*kvality vo vysokoškolskom vzdelávaní (NAKVIS) – inštitúcie zodpovednej za kvalitu vysokoškolských kvalifikácií.*³⁵⁷

Na overenie porovnateľnosti medzi deskriptormi SQF a QF-EHEA Medzirezortná pracovná skupina vytvorila expertnú skupinu, ktorá vykonala dvojstupňovú metodologickú analýzu

- 1) koncepcnú analýzu rámcov,
- 2) porovnanie deskriptorov SQF a QF-EHEA.

Na základe tejto analýzy dospela expertná skupina k nasledovným záverom o referencovaní vysokoškolských úrovní v SQF k QF-EHEA:

Tabuľka 15: Priradenie úrovni SQF k QF-EHEA

SQF	6	7	8	9	10
QF-EHEA(Cyklus)	Krátky cyklus	1	2	3	3

ECVET

Rovnako aj opis implementácie ECVET v Slovinsku je robený zväčša vo vzťahu k odporúčaniam stanoveným pre ECVET na európskej úrovni (vrátane vymenovania národného kontaktného bodu pre *ECVET* v r. 2010 a opis jeho aktivít, prípadne využitie ECVET v slovinskom centre pre mobilitu a európske vzdelávacie programy CMEPIUS a opis iných projektov zameraných na túto politiku). Keďže implementácia ECVET v Slovinsku je taktiež len v začiatkoch, priradenie na SQF je úlohou budúcich rokov.

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

Ak zohľadníme tvrdenia expertov v referencovacej správy, môžeme hovoriť skôr o vplyve vzdelávacích a kvalifikačných systémov na slovinský kvalifikačný rámec, pretože – ako je uvedené vyššie – ovplyvnili jeho tvorbu, premietli sa do deskriptorov SQF a dodali im trochu individualizovaný - národný charakter.

Keďže tvorba SQF nemala reformné ambície smerom k systému vzdelávania, vplyv možno identifikovať napr. vo vytvorení metodológie opisu a referencovania kvalifikácií, na čo nadväzuje snaha urobiť národný kvalifikačný systém viac transparentný.

³⁵⁷ Kol. autorov: Referencing the Slovenian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area. Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training (CPI), Ljubljana 2013, s. 67

ŠKÓTSKO

1. Dôvody a hlavné ciele tvorby národného kvalifikačného rámca

Škótsky kreditový a kvalifikačný rámec (Scottish Credit and Qualifications Framework, SCQF) sa definuje ako „dobrovoľný rámec obsahujúci spoločný súbor referenčných bodov pre vzdelávanie, ktoré sa zakladá na výstupoch, hodnotí sa a má zabezpečenú kvalitu“³⁵⁸. Zaviedol sa v roku 2001 a jeho cieľom je v prípade potreby zahrnúť všetky kvalifikácie a hodnotené vzdelávanie v Škótsku do SCQF, aby učitelia sa mohli identifikovať svoju aktuálnu pozíciu v rámci a mohli plánovať svoje budúce vzdelávacie cesty. Rámec podporuje všetkých škótskych občanov, poskytovateľov vzdelávania a zamestnávateľom tým, že:³⁵⁹

- pomáha ľuďom všetkých vekových kategórií a v rozmanitých životných situáciách získať prístup k vzdelaniu a odbornej príprave počas ich života, aby naplnili svoj osobný, sociálny a ekonomický potenciál,
- umožňuje zamestnávateľom, učiacim sa a verejnosti chápať
 - úplný rozsah škótskych kvalifikácií,
 - ako kvalifikácie navzájom súvisia a ako súvisia s ostatnými formami hodnoteného vzdelávania,
 - ako rozličné typy kvalifikácií môžu prispievať k zlepšovaniu rozvoja a využívania zručností pracovnej sily,
 - ako škótske kvalifikácie súvisia s kvalifikáciami v iných krajinách,
 - ako môže využívanie deskriptorov úrovni pomôcť rozvoju kvalifikácií a benčmarkovaniu zručností a skúseností vo všetkých odvetviach,
- poskytuje rámec, ktorý plne podporuje prenos kreditov a uznávanie predchádzajúceho vzdelávania: to poskytuje cestu pre jednotlivcov, zamestnávateľov a inštitúcie dosiahnuť hodnotu za peniaze (value for money), optimalizovať účinnosť úspor a zabezpečiť, aby sa vzdelávanie nemuselo opakovať.

2. Štruktúra národného kvalifikačného rámca

SCQF sa skladá z týchto subrámcov:

- Kvalifikácie Škótskeho úradu pre kvalifikácie (SQA)
- Kvalifikácie inštitúcií vysokoškolského vzdelávania (HEIs)
- Škótske odborné kvalifikácie (SVQs) / Moderné učňovstvo (Modern Apprenticeship)

Tieto subrámcové pokrývajú len najdôležitejšie kvalifikácie. Existujú však aj také kvalifikácie, ktoré pre jednoduchosť nie sú reprezentované subrámcov. Všetky kvalifikácie a vzdelávacie programy, ktoré boli zaradené do SCQF, sú však súčasťou elektronickej databázy³⁶⁰. O každom programe sa tu uvádza jeho názov, vlastník kvalifikácie/programu, orgán na udeľovanie kreditov, úroveň SCQF, úroveň EKR, počet kreditov, tematické oblasti, opis,

³⁵⁸ SCQFP. 2009. *SCQF Handbook: User Guide* [online]. Glasgow: The Scottish Credit and Qualifications Partnership, 2009, 140 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW:

<http://www.scqf.org.uk/content/files/SCQF_handbook_FULL_-_amended_Dec_09.pdf>, s. 14.

³⁵⁹ SCQFP. *Delivering Our Strategic Objectives: Through the Operational Plan 2013-14* [online]. Glasgow: The Scottish Credit and Qualifications Partnership, 9 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW:

<<http://www.scqf.org.uk/content/files/SCQFP%20Operational%20Plan%202013-14.pdf>>, s. 2.

³⁶⁰ Databáza je dostupná na stránke <http://www.scqf.org.uk/Search%20The%20Database>.

cieľová skupina a dátum schválenia. Správnosť informácií v databáze závisí od orgánov na prideľovanie kreditov. Databáza neobsahuje programy, ktorých výsledkom je udelenie titulu. Tie majú pevne stanovené počty kreditov a sú uvedené v špecifickom dokumente³⁶¹.

SCQF pre porozumenie a porovnanie kvalifikácií a vzdelávacích programov používa dve meradlá: úrovne a kredity.

Kredity sa používajú na kvantifikáciu výsledkov vzdelávania a dávajú im hodnotu. Vypovedajú o tom, ako dlho v priemere trvá absolvovať vzdelávací program. Spolu s deskriptormi úrovni umožňujú učiacim sa, poskytovateľom vzdelávania a zamestnávateľom porovnať rozličné kvalifikácie na tých istých alebo odlišných úrovniach.³⁶²

Kredity kvantifikujú výsledky vzdelávania, ktoré sú predmetom platných a spoľahlivých metód hodnotenia. Počet kreditov sa vypracováva na základe množstva času, ktorý sa očakáva od „priemerného“ učiaceho sa na určitej úrovni, aby dosiahol výsledok. Jeden kredit predstavuje množstvo vzdelávania dosiahnuté prostredníctvom hypotetických 10 hodín vzdelávacieho času, ktorý zahŕňa všetko, čo učitelia sa musí urobiť pre dosiahnutie výsledkov, vrátane hodnotenia.³⁶³

Kredity sú len orientačné. Skutočnosť, že si jednotlivец predmetné vzdelávacie výsledky osvojí rýchlejšie alebo pomalšie, nemá žiaden vplyv na počet udelených kreditov. Väčšina hlavných škótskych kvalifikácií bola navrhnutá a vytvorená na kreditovom základe. Pre získanie kvalifikácie typu čestný bakalársky titul (Honours Degree, úroveň 10) je napríklad nevyhnutné nazbierať 480 kreditov, z ktorých musí byť aspoň 90 na úrovni 10.³⁶⁴

Štruktúru matrice SCQF určujú dva ukazovatele: úrovne a deskriptory. SCQF má 12 úrovní (od vstupnej úrovne 1 až po doktorát na úrovni 12), ktoré odrážajú súčasný škótsky systém vzdelávania a odbornej prípravy. Jednotlivé úrovne označujú stupeň náročnosti určitej kvalifikácie a zvyšovanie úrovne závisí od nasledujúcich faktorov:³⁶⁵

- zložitosť a hĺbka vedomostí a porozumenia
- prepojenie na súvisiacu akademickú, odbornú a profesijnú prax
- stupeň požadovanej integrácie, nezávislosti a tvorivosti
- rozsah a prepracovanosť aplikácie alebo praxe
- úlohy prijaté vo vzťahu k ostatným učiacim sa alebo zamestnancom pri plnení úloh

Každú úroveň charakterizujú deskriptory úrovne³⁶⁶. Ide o „všeobecné vyjadrenia, ktoré popisujú charakteristiky a očakávaný výkon na každej úrovni rámca a týkajú sa vzdelávacích výstupov“³⁶⁷. Deskriptory sú zoradené do piatich kategórií:³⁶⁸

- vedomosti a porozumenie
- prax: aplikované vedomosti, zručnosti a porozumenie

³⁶¹ SCQFP. *SCQF credit rated qualifications* [online]. Glasgow: The Scottish Credit and Qualifications Partnership. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.scqf.org.uk/content/files/resources/SummaryCreditPoints.pdf>>.

³⁶² SCQFP. *SCQF Credit Points* [online]. Glasgow: The Scottish Credit and Qualifications Partnership. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://scqf.org.uk/the-framework/scqf-credit-points/>>.

³⁶³ Tamže.

³⁶⁴ SCQFP. *SCQF credit rated qualifications*. [online].

³⁶⁵ SQA. *SCQF Level and Credit* [online]. Scottish Qualifications Authority. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.sqa.org.uk/sqa/71377.html>>.

³⁶⁶ SCQFP. 2012. *SCQF Level Descriptors* [online]. Glasgow: The Scottish Credit and Qualifications Partnership, 2012, 29 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://scqf.org.uk/wp-content/uploads/2014/03/SCQF-Revised-Level-Descriptors-Aug-2012-FINAL-web-version1.pdf>>.

³⁶⁷ SCQF PARTNERSHIP. 2009. *SCQF Handbook: User Guide* [online], s. 18.

³⁶⁸ Tamže, s. 18.

- všeobecné rozumové zručnosti, ako hodnotenie a kritická analýza
- komunikácia, IKT a matematické zručnosti
- samostatnosť, spoľahlivosť a spolupráca s ostatnými

Deskriptory úrovni sú užitočné referenčné body na:³⁶⁹

- podporu tvorby a rozvoja kvalifikácií a vzdelávacích programov na príslušnej úrovni
- priradovanie úrovne kvalifikáciám a vzdelávacím programom
- benchmarkovanie informálneho vzdelávania a ďalšej vzdelávacej prípravy, ktorá nebola ohodnotená kreditmi
- podporu prijímania a rozvoja pracovnej sily
- benchmarkovanie zručností a kompetencií jednotlivcov
- poskytovanie rád a informácií o príležitostiach pre pokrok učiacich sa
- podporu uznávania predchádzajúceho učenia sa

2.1 Pozitíva a negatíva matrice

Pozitíva:

Počet úrovni SCQF odráža špecifický systém vzdelávania a odbornej prípravy v Škótsku. Preto SCQF obsahuje 12 úrovni oproti 8 úrovniam EKR.

Úrovne SCQF sa čoraz viac využívajú pri formulovaní pracovných inzerátov.

Komplexné štruktúrovanie deskriptorov až do 12 úrovni.

Precízne a konzistentné formulácie deskriptorov SCQF.

V rámci prezentácie matrice SCQF sa vysvetľujú všetky kľúčové termíny použité pri formulovaní deskriptorov, ako napr. jednoduchý, základný, rutinný atď.³⁷⁰

Negatíva:

Prvé dve úrovne SCQF nemajú ekvivalent v EKR. Aj z hľadiska slovenského kontextu sú prvé dve úrovne SCQF neaplikovateľné.

Deskriptory SCQF sú viazané na národný kontext, vývin a potreby. Preto je zloženie deskriptorov SCQF v porovnaní s EKR zložitejšie a štruktúrovanejšie a nemusí byť ľahko prenositeľné do iného kontextu.

2.2 Odporúčania pre návrh matrice SKKR

- Koncipovať úrovne SKKR tak, aby odrážali slovenský systém kvalifikácií, resp. systém vzdelávania a odbornej prípravy.
- Pri koncipovaní kategórie zručnosti, príp. špecifickej subkategórie v rámci kompetencií sa dá inšpirovať kategóriami SCQF všeobecné rozumové zručnosti (ako hodnotenie a kritická analýza) a komunikácia, IKT a matematické zručnosti.
- Inšpirovať sa precíznosťou a konzistentnosťou formulovania deskriptorov.
- Jednoznačne vyjasniť terminológiu použitú pri formulovaní deskriptorov SKKR, napr. prostredníctvom slovníka použitých kľúčových termínov.

³⁶⁹ Tamže, s. 19

³⁷⁰ SCQFP. 2012. *SCQF Level Descriptors* [online], s. 7.

3. Väzby NKR na ISCO 08, ISCED 2011 a ECTS, ECVET

ISCO 08

Veľká Británia má svoju vlastnú štandardnú klasifikáciu zamestnaní – Standard Occupational Classification 2010 (SOC2010)³⁷¹. Jej súčasťou sú aj opisy skupín jednotiek (unit groups, ktorým zodpovedá štvorčíselný kód SOC 2010). Tieto opisy obsahujú aj informácie o typických vstupných cestách a súvisiacich kvalifikáciách. Z dôvodu zjednodušenia a nadväznosti sa väzba na odborné kvalifikácie vyjadruje vo vzťahu k úrovniam kvalifikácií NVQ resp. QCF³⁷² (Anglicko) a SVQ (Škótsko). Napríklad v rámci skupiny jednotiek s názvom Kaderníci a holiči sa uvádza, že nie sú žiadne minimálne požiadavky pre vstup, hoci niektoré vyššie odborné školy požadujú kandidátov, ktorí majú GCSEs (Anglicko) alebo Standard grades (Škótsko). Odborná príprava sa poskytuje mimo pracoviska a na pracovisku a trvá až 3 roky, pričom vedie k osvedčeniu NVQs/SVQs na úrovniach 1, 2 a 3. K dispozícii sú aj prípravy učňov vedúce k NVQ/SVQ na úrovni 3³⁷³. Prostredníctvom procesu mapovania sa uskutočnilo prepojenie medzi SOC2010 a ISCO 08³⁷⁴. Priame väzby medzi SCQF a ISCO 08 nejestvujú.

ISCED 2011

Prepojenie škótskeho systému vzdelávania a ISCED 2011 sa zatiaľ neuskutočnilo. K dispozícii je len mapovanie vo vzťahu k ISCED 1997³⁷⁵, príp. indikatívne mapovanie ISCED 2011 pre Anglicko³⁷⁶. Dokument prezentujúci vzťahy medzi ISCED 1997 a kvalifikáciami vo Veľkej Británii obsahuje jednotlivé úrovne ISCED 1997 a k nim prislúchajúce národné názvy programov, ako aj hlavné diplomy a certifikáty. Vďaka tomu sa priradujú jednotlivé škótske kvalifikácie k úrovniam ISCED 1997. Nejestvujú však explicitné väzby na SCQF. Tie uvádza napríklad škótsky dokument pre záujemcov o európske

371 Dostupné na WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/classifications/current-standard-classifications/soc2010/index.html>>.

372 Kvalifikácie NVQ boli inkorporované do širšieho systému a rámca QCF (Qualification and Credit Framework)

373 *Standard Occupational Classification 2010: Volume 1 Structure and descriptions of unit groups* [online]. Palgrave Macmillan, 2010, 256 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/classifications/current-standard-classifications/soc2010/soc2010-volume-1-structure-and-descriptions-of-unit-groups/soc2010-volume-1.pdf>>, s. 198

374 ONS. *SOC2010 – ISCO08 Mapping* [online]. Office for National Statistics. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ons.gov.uk/ons/guide-method/classifications/current-standard-classifications/soc2010/soc2010-to-isco08-mapping.xls>>.

375 *UIS. Mapping of National Educational Programmes: United Kingdom* [online]. UNESCO Institute for Statistics. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.uis.unesco.org/Education/ISCEDMappings/Documents/North%20America%20and%20Western%20Europe/United_Kingdom_ISCED_mapping.xls>.

376 MARSDEN, J. – DICKINSON, P. 2013. *Final Report: International Evidence Review on Co-funding for Training* [online]. London: Department for Business, Innovation and Skills, 2013, 126 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <https://www.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/210881/bis-13-1014-international-evidence-review-on-co-funding-for-training.pdf>.

štrukturálne fondy. Nachádza sa v ňom nasledujúce priradenie úrovni ISCED 1997 k úrovniam SCQF³⁷⁷:

Tabuľka 16: Priradenie úrovni ISCED 1997 a SCQF

ISCED 1997	1	2	3	4	5	6
SCQF	1 – 2	3 – 5	6	7	8 – 10	11 – 12

ECTS

ECTS umožňuje prenos kreditov z jednej inštitúcie do druhej, čím podporuje väčšiu mobilitu. Preto v prípade študentov, ktorí študujú časť svojho kurzu/štúdia v Európe alebo to plánujú, sa musia ich SCQF kredity previesť na ECTS alebo naopak – ECTS sa musia previesť na SCQF kredity. Vykonáva sa to buď násobením alebo delením dvomi. Pri konvertovaní ECTS na SCQF kredity sa násobí počet ECTS dvomi a pri konvertovaní SCQF kreditov na ECTS sa delí počet SCQF kreditov dvomi³⁷⁸.

ECVET

Partnerstvo SCQF bolo menované škótskou vládou ako národný kontaktný bod pre ECVET v Škótsku, aby poskytovalo informácie a poradenstvo aktérom zapojeným do implementácie ECVET³⁷⁹. Vo Veľkej Británii bol zriadený národný tím ECVET expertov, ktorý má 12 členov. Škótsko v ňom má dvoch zástupcov. Tím začal pracovať v januári 2012 a mal by vytvoriť podporné, poradenské a propagačné materiály³⁸⁰. V priebehu 2012/2013 mali členovia tímu vyvíjať pokyny na pomoc osvedčujúcim orgánom a poskytovateľom odbornej prípravy zapojiť sa do ECVET aktivít, aby porozumeli, ako sa ECVET môže spojiť s kreditmi SCQF.³⁸¹

Prístup Veľkej Británie k ECVET sa na stránke národného tímu ECVET expertov formuluje nasledujúcim spôsobom: Veľká Británia má všetky hlavné stavebné kamene na pozícii pre implementáciu ECVET s dobre zavedenými kreditovými a kvalifikačnými systémami. Preto sa pre Veľkú Britániu ECVET nebude implementovať alebo prijímať ako systém na akumuláciu a prenos kreditov. Veľká Británia bude ECVET využívať na podporu nadnárodnej mobility a bude zapojená do testovania ECVET prostredníctvom projektov programu celoživotného vzdelávania. Všetci kľúčoví hráči vrátane osvedčujúcich organizácií,

³⁷⁷ *European Structural Funds: Notes for Applicants* [online]. The Scottish Government, 2009, 76 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.scotland.gov.uk/Resource/0039/00396108.pdf>>, s. 14.

³⁷⁸ SCQFP. 2012. *SCQF: Lifelong Learning European Developments Explained* [online]. Glasgow: The Scottish Credit and Qualifications Partnership, 2012, 8 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://scqf.org.uk/wp-content/uploads/2014/03/European-Developments-Explained-FINAL-web-version-April-2012.pdf>>, s. 3.

³⁷⁹ Tamže, s. 4.

³⁸⁰ SCQFP. *ECVET* [online]. The Scottish Credit and Qualifications Partnership. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.scqf.org.uk/Europe%20and%20International/ECVET>>.

³⁸¹ SCQFP. 2012. *SCQF: Lifelong Learning European Developments Explained* [online], s. 4.

poskytovateľov odborného vzdelávania a hodnotenia, sektorových rád a zamestnávateľov budú vyzvaní, aby sa zapojili do testovania ECVET prostredníctvom projektov a sietí.³⁸²

4. Vplyv národného kvalifikačného rámca na vzdelávacie a kvalifikačné systémy

Využitie a dopady SCQF na vyššie odborné školy (colleges), vysokoškolské inštitúcie a poskytovateľov odborného výcviku skúmala štúdia spoločnosti Kerson Associates Ltd. Z výsledkov vyplýva, že implementácia SCQF má viaceré rezervy a bariéry.³⁸³ Napriek tomu sa dajú identifikovať nasledujúce prínosy SCQF:

Vyššie odborné školy a vysokoškolské inštitúcie využívajú SCQF na informovanie o návrhu, vývoji a/alebo dodávaní všetkých kreditových vzdelávacích ponúk poskytovaných vysokoškolskými inštitúciami a vyššími odbornými školami.

Akademické regulačné rámce a kvalitatívne postupy na inštitucionálnej úrovni a/alebo školských úrovniach vo vyšších odborných školách a vysokoškolských inštitúciách berú do úvahy SCQF pri navrhovaní a validácii/schvaľovaní kreditových programov, kurzov a modulov/jednotiek.

Praktici vo vysokoškolských inštitúciách a vyšších odborných školách považujú SCQF za základný nástroj na rozvíjanie postupov pre hodnotenie a uznávanie predchádzajúceho učenia sa.

Praktici vo vysokoškolských inštitúciách a vyšších odborných školách považujú SCQF za jadro určovania úrovne a kreditovej hodnoty „netradičných“ výcvikových ponúk, kvalifikácií a vzdelávacích programov vyvinutých poskytovateľmi odborného výcviku, zamestnávateľmi, profesijnými subjektmi/inštitúciami, sektorovými radami a ďalšími aktérmi zameranými na zamestnávateľov.

Študenti si stále viac uvedomujú úrovne SCQF, najmä učiaci sa vo vyšších odborných školách plánujúci postup do pokročilejšej úrovne štúdia vo vysokoškolskej inštitúcii.

³⁸² *UK Approach* [online]. ECVET Experts UK.[cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ecvetexperts.org.uk/ecvet-explained/approach-to-ecvet-implementation-in-the-uk/>>.

³⁸³ *The Use and Impact of the SCQF in the College, HEI and Training Provider Sectors: Report for the SCQF Partnership* [online]. Kerson Associates Ltd, 2012, 87 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.scqf.org.uk/content/files/SCQF%20Report%20Final%20-%20April%202012.pdf>>.

Príloha B – Opis úrovní EKR a NKR vybraných krajín

Deskriptory definujúce úrovne v európskom kvalifikačnom rámci (EKR)

Všetkých 8 úrovní je definovaných súborom deskriptorov, ktoré označujú výsledky vzdelávania zodpovedajúce kvalifikáciám na danej úrovni v akomkoľvek kvalifikačnom systéme.

	Vedomosti	Zručnosti	Kompetencia
	V kontexte EKR sú vedomosti opísané ako teoretické a/alebo faktické.	V kontexte EKR sú zručnosti opísané ako kognitívne (zahŕňajú využitie logického, intuitívneho a kreatívneho myslenia) a praktické (vyžadujúce manuálnu zručnosť a použitie metód, materiálov, prostriedkov a nástrojov).	V kontexte EKR sa kompetencia ³⁸⁴ opisuje vo vzťahu k zodpovednosti a samostatnosti.
Úroveň 1	základné všeobecné vedomosti	základné zručnosti požadované na vykonávanie jednoduchých úloh	pracovať alebo študovať pod priamym dohľadom podľa usporiadaného obsahu
Úroveň 2	základné faktické vedomosti v oblasti práce alebo štúdia	základné kognitívne a praktické zručnosti požadované na používanie príslušných informácií s cieľom vykonávať úlohy a riešiť rutinné problémy za použitia jednoduchých pravidiel a nástrojov	pracovať alebo študovať pod dohľadom s určitým stupňom samostatnosti
Úroveň 3	vedomosti faktov, zásad, procesov a všeobecných pojmov v oblasti práce alebo štúdia	rozsah kognitívnych a praktických zručností požadovaných na splnenie úloh a riešenie problémov na základe vybraných a aplikovaných základných metód, nástrojov, materiálov a informácií	prijímať zodpovednosť za vykonávanie úloh v práci alebo v rámci štúdia; pri riešení problémov prispôbiť svoje správanie okolnostiam
Úroveň 4	faktické a teoretické vedomosti v širokých súvislostiach v oblasti práce alebo štúdia	rozsah kognitívnych a praktických zručností požadovaných na riešenie špecifických problémov v oblasti práce alebo štúdia	riadiť samého seba podľa usmernení v kontexte práce alebo štúdia, ktoré sú zvyčajne predvídateľné, ale môžu sa meniť; kontrolovať bežnú prácu iných a niesť zodpovednosť za hodnotenie a zlepšovanie pracovných a študijných činností
Úroveň 5*	rozsiahle, špecializované, faktické a teoretické vedomosti v oblasti práce alebo štúdia a uvedomovanie si hraníc týchto vedomostí	rozsiahla škála kognitívnych a praktických zručností požadovaných na rozvíjanie kreatívnych riešení abstraktných problémov	vykonávať riadenie a dozor v kontexte pracovných alebo študijných činností, pri ktorých sa nedajú predvídať zmeny; hodnotiť a rozvíjať svoju vlastnú výkonnosť a výkonnosť iných
Úroveň	rozšírené vedomosti v oblasti	rozšírené zručnosti preukazujúce dokonalosť a zmysel pre	riadiť komplexné technické alebo odborné činnosti alebo

³⁸⁴ Ako sme upozornili už viackrát, v anglickom origináli je použitý singulár, a preto sme pôvodné slovenské znenie korigovali tu i v záhlaví tabuľky. Porovnať si rôzne jazykové mutácie „Odporúčania EKR“ možno na http://eur-lex.europa.eu/legal-content/SK/TXT/?uri=uriserv:OJ.C_.2008.111.01.0001.01.SLK

6**	práce alebo štúdia vrátane kritického chápania teórií a zásad	inováciu, požadované na riešenie komplexných a nepredvídateľných problémov v špecializovanej oblasti práce alebo štúdia	projekty, nieť zodpovednosť za rozhodovanie v nepredvídateľnom kontexte práce alebo štúdia; nieť zodpovednosť za riadenie odborného rozvoja jednotlivcov a skupín
Úroveň7 ***	vysokošpecializované vedomosti, z ktorých sú niektoré vedomosti poprednými v oblasti práce alebo štúdia a sú základom originálneho myslenia a/alebo výskumu; zásadné uvedomenie si vedomostí v danej oblasti a na rozhraní medzi jednotlivými oblasťami	špecializované zručnosti požadované pri riešení problémov výskumu a/alebo inovácií s cieľom rozvíjať nové vedomosti a postupy a integrovať vedomosti z rôznych oblastí	riadiť a transformovať kontext práce alebo štúdia, ktoré sú komplexné, nepredvídateľné a vyžadujú si nové strategické prístupy nieť zodpovednosť za prispievanie k odborným vedomostiam a postupom a/alebo za hodnotenie strategickej výkonnosti tímov
Úroveň8 ****	vedomosti na najvyššej úrovni v oblasti práce alebo štúdia a na rozhraní medzi oblasťami	najrozšírenejšie a mimoriadne špecializované zručnosti a techniky vrátane syntézy a hodnotenia, požadované na riešenie zásadných problémov výskumu a/alebo inovácií a na rozšírenie a opätovné definovanie existujúcich vedomostí alebo odborných postupov	prejaviť silnú autoritu, inováciu, samostatnosť, vedeckú a odbornú integritu a trvalý záväzok rozvíjať nové myšlienky alebo postupy na najvyššej úrovni kontextu práce alebo štúdia vrátane výskumu.

Kvalifikačný rámec v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania poskytuje deskriptory pre jednotlivé cykly. Každý deskriptor cyklu poskytuje spoločné vyjadrenie charakteristických očakávaní výsledkov a schopností spojených s kvalifikáciami, ktoré predstavujú koniec daného cyklu

- * Deskriptor pre prvý cyklus vysokoškolského vzdelávania (v rámci prvého cyklu alebo spojený s prvým cyklom), ktorý bol vytvorený na základe spoločnej iniciatívy pre kvalitu v rámci bolonského procesu zodpovedá výsledkom vzdelávania na úrovni 5 EKR.
- ** Deskriptor pre prvý cyklus kvalifikačného rámca v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania, dohodnutý na stretnutí ministrov zodpovedných za vysokoškolské vzdelanie, ktoré sa konalo v rámci bolonského procesu v máji 2005 v Bergene, zodpovedá výsledkom vzdelávania na úrovni 6 EKR.
- *** Deskriptor pre druhý cyklus kvalifikačného rámca v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania, dohodnutý na stretnutí ministrov zodpovedných za vysokoškolské vzdelanie, ktoré sa konalo v rámci bolonského procesu v máji 2005 v Bergene, zodpovedá výsledkom vzdelávania na úrovni 7 EKR.
- **** Deskriptor pre tretí cyklus kvalifikačného rámca v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania, dohodnutý na stretnutí ministrov zodpovedných za vysokoškolské vzdelanie, ktoré sa konalo v rámci bolonského procesu v máji 2005 v Bergene, zodpovedá výsledkom vzdelávania na úrovni 8 EKR.

Česká republika

Národní deskriptory Českého kvalifikačního rámce

Cyklus v QF-EHEA	První cyklus včetně krátkého cyklu ³⁸⁵		Druhý cyklus	Třetí cyklus
Úroveň kvalifikace v EQF-LLL	5	6	7	8
Úroveň kvalifikace v Národním kvalifikačním rámci terciárního vzdělávání	1	2	3	4
Typ studijního programu	Program krátkého cyklu ³⁸⁶	Bakalářský studijní program Magisterský studijní program dlouhého cyklu	Magisterský studijní program	Doktorský studijní program
Kreditová hodnota (ECTS)	120	180 – 240 240 – 360	60 – 180 ³⁸⁷	180 – 240
Odborné znalosti ³⁸⁸ :	Absolventi studijního programu při absolvování prokazují:			
	- specializované a podrobné znalosti a porozumění předmětu a rozsahu daného oboru - znalosti metod vyžadovaných pro výkon samostatných odborných činností v	- široké znalosti a porozumění předmětu a rozsahu daného oboru - široké znalosti teorií, konceptů a metod oboru - porozumění možnostem,	- široké a/nebo hluboké znalosti a porozumění předmětu a rozsahu oboru odpovídající soudobému stavu poznání - široké a/nebo hluboké znalosti a	- hluboké a systematické znalosti a porozumění předmětu a rozsahu oboru odpovídající soudobému stavu poznání - hluboké a systematické znalosti a porozumění teoriím, konceptům a metodám, které jsou v popředí poznání oboru na mezinárodní úrovni - porozumění systému věd a výzkumným problémům na pomezí oborů

³⁸⁵ Po přechodnou dobu se v rámci 1. cyklu uskutečňují rovněž akreditované vzdělávací programy vyššího odborného vzdělávání podle zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon), v platném znění, jejichž absolventi získávají kvalifikaci, která neposkytuje bezprostřední přístup ke studiu druhého cyklu.

³⁸⁶ Zavedení programu krátkého cyklu předpokládá novelizaci zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů.

³⁸⁷ Kreditová hodnota odpovídající hornímu rozsahu daného rozpětí se předpokládá u studijních programů směřujících ke kvalifikacím poskytujícím základ pro uplatnění v některém regulovaném povolání.

³⁸⁸ Odborné znalosti jsou faktické a teoretické. Faktické znalosti se vztahují zejména k předmětu vědění v daném oboru; teoretické znalosti se týkají zejména teorií, konceptů a metod poznávání a interpretace v daném oboru.

	užším okruhu specializovaných povolání - přehled o teoriích a konceptech, na nichž se metody oboru zakládají, a o prostředí jejich uplatňování v praxi	podmínkám a omezením využití teorií, konceptů a metod oboru v praxi	porozumění teoriím, konceptům a metodám odpovídající soudobému stavu poznání v oboru - porozumění možnostem, podmínkám a omezením využití poznatků souvisejících oborů	
Odborné dovednosti ³⁸⁹ :	Absolventi studijního programu při absolvování umí:			
	-s využitím odborných znalostí a na základě vymezeného úkolu samostatně řešit obvyklé praktické problémy v oboru - vyhledat a využít informace potřebné pro řešení vymezeného problému	- s využitím odborných znalostí na základě rámcově vymezeného úkolu řešit praktické problémy v oboru - vyhledat, utřídit a interpretovat informace relevantní pro řešení vymezeného praktického problému - použít některé základní výzkumné postupy oboru v rozsahu potřebném pro řešení praktických problémů v oboru	- s využitím odborných znalostí samostatně vymežit a tvůrčím způsobem řešit teoretický nebo praktický problém v oboru - samostatně a tvůrčím způsobem řešit komplexní problém s použitím vybraných teorií, konceptů a metod oboru - použít některé z pokročilých výzkumných postupů v oboru způsobem umožňujícím	- navrhovat a používat pokročilé výzkumné postupy v oboru způsobem umožňujícím rozšiřovat poznání oboru původním výzkumem - rozvíjet a vyhodnocovat teorie, koncepty a metody oboru včetně vymezení oborů nebo jejich zařazení do širší oblasti

³⁸⁹ Schopnost použití odborných znalostí.

			získávat nové původní informace	
Obecné způsobilosti ³⁹⁰ :	Absolventi studijního programu jsou při absolvování schopni:			
Tvoření úsudku Komunikace Schopnost dalšího Vzdělávání	- samostatně a odpovědně se rozhodovat ve známých souvislostech na základě vymezeného zadání - dle zadání a přidělených zdrojů koordinovat své činnosti s ostatními členy týmu a nést odpovědnost za výsledek - rozeznat etický rozměr řešených problémů - srozumitelně a přesvědčivě sdělovat vlastní odborné názory ostatním členům týmu - používat své odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti v alespoň jednom cizím jazyce - pod odborným vedením získávat další odborné znalosti,	- samostatně a odpovědně se rozhodovat v jen částečně známých souvislostech na základě rámcového zadání - dle rámcového zadání a přidělených zdrojů koordinovat činnost týmu a nést odpovědnost za jeho výsledky - do řešení problémů zahrnout úvahu o jejich etickém rozměru - srozumitelně a přesvědčivě sdělovat odborníkům i laikům informace o povaze odborných problémů a vlastním názoru na jejich řešení - srozumitelně shrnout názory ostatních členů týmu	- samostatně a odpovědně rozhodovat v nových nebo měnících se souvislostech nebo v zásadě se vyvíjejícím prostředí s přihlédnutím k širším společenským důsledkům rozhodování - dle vyvíjejících se souvislostí a dostupných zdrojů vymezit zadání pro odborné činnosti, koordinovat je a nést konečnou odpovědnost za jejich výsledky - samostatného řešení etického problému - srozumitelně a přesvědčivě sdělovat odborníkům i širší veřejnosti vlastní	- vyhodnocovat nové poznatky a ideje s přihlédnutím k dlouhodobým společenským důsledkům jejich využívání - plánovat rozsáhlé činnosti tvůrčí povahy a získávat a plánovat zdroje pro jejich uskutečnění - samostatného řešení složitého etického problému při tvůrčí činnosti nebo využívání jejich výsledků - srozumitelně a přesvědčivě sdělovat vlastní poznatky v oboru ostatním členům vědecké komunity na mezinárodní úrovni i široké veřejnosti - používat své odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti v alespoň jednom cizím jazyce - získávat nové odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti vlastní tvůrčí činností a ovlivňovat podmínky a souvislost vzdělávání ostatních

³⁹⁰ Schopnost použití odborných znalostí a dovedností v určitém kontextu a s určitou mírou samostatnosti a odpovědnosti.

	<p>dovednosti a způsobilosti především na základě praktické zkušenosti a jejího vyhodnocování</p>	<p>- používat své odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti v alespoň jednom cizím jazyce - samostatně získávat další odborné znalosti, dovednosti a způsobilosti na základě především praktické zkušenosti a jejího vyhodnocení, ale také samostatným studiem teoretických poznatků oboru</p>	<p>odborné názory - používat své odborné znalosti, odborné dovednosti a obecné způsobilosti v alespoň jednom cizím jazyce - plánovat, podporovat a řídit s využitím teoretických poznatků oboru získávání dalších odborných znalostí, dovedností a způsobilostí ostatních členů týmu</p>	
<p>Předpokládá se, že absolventi studijního programu vyšší úrovně mají také znalosti, dovednosti a způsobilosti příslušející studijním programů nižší úrovně. Pojem „výzkumný postup“ nebo „výzkumný problém“ zahrnuje také umělecký postup nebo umělecký problém v oborech, pro něž je to relevantní. Pojem „společenské důsledky“ je chápán v nejširším smyslu a zahrnuje také vliv na životní prostředí.</p>				

Dánsko

Úrovně v dánskom kvalifikačnom rámci³⁹¹

Každá úroveň v kvalifikačnom rámci je spojená s deskriptorom definujúcim úroveň. Deskriptory úrovni vyjadrujú vzdelávacie výstupy z hľadiska vedomostí, zručností a kompetencií. Deskriptory úrovni sú vyjadrené tak, aby vyhovovali veľmi rozdielnym stupňom a osvedčeniam používaným v dánskom vzdelávacom systéme, a to od najteoretickejších až po najpraktickejšie orientované.

Úroveň	Vedomosti	Zručnosti	Kompetencia
1	Musí mať základné vedomosti v rámci všeobecných predmetov. Musí mať základné vedomosti o prírodných, kultúrnych, sociálnych a politických záležitostiach.	Musí mať základné jazykové, numerické, praktické a tvorivé schopnosti. Musí byť schopný využívať rozličné základné pracovné metódy. Musí byť schopný zhodnotiť svoju vlastnú prácu. Musí byť schopný prezentovať výsledky svojej vlastnej práce.	Musí byť schopný prijímať osobné rozhodnutia a konať v jednoduchých, jasných situáciách. Musí byť schopný samostatne pracovať s vopred definovanými problémami. Musí mať chuť sa učiť a byť schopný vstúpiť do čiastočne otvorených vzdelávacích situácií pod dohľadom.
2	Musí mať základné vedomosti zo všeobecných predmetov alebo špecifických oblastí v rámci oblasti povolania alebo odboru štúdia. Musí rozumieť základným podmienkam a mechanizmom na trhu práce.	Musí byť schopný používať základné metódy a nástroje na riešenie jednoduchých úloh pri dodržaní príslušných predpisov. Musí byť schopný naprávať chyby alebo odchýlky od plánu alebo normy. Musí byť schopný prezentovať výsledky svojej vlastnej práce a diskutovať o nich.	Musí byť schopný prijímať osobné rozhodnutia a konať v jednoduchých, jasných situáciách. Musí byť schopný prevziať určitý diel zodpovednosti za vývoj spôsobov práce a vstúpiť do nekomplikovaných skupinových procesov. Musí byť schopný vstúpiť do čiastočne otvorených vzdelávacích situácií a požadovať poradenstvo a dohľad.
3	Musí mať vedomosti o základnej metodológii a normách v rámci oblasti povolania alebo odboru štúdia.	Musí byť schopný vykonávať praktické pracovné úlohy v rámci oblasti povolania alebo odboru štúdia.	Musí byť schopný prijať zodpovednosť za stanovené pracovné postupy.
Úroveň	Vedomosti	Zručnosti	Kompetencia
	Musí chápať vlastné možnosti ovplyvňovania trhu práce a spoločnosti.	Musí byť schopný riešiť odborné problémy. Musí byť schopný vyhľadávať a hodnotiť	Musí byť schopný vstúpiť do medziodborovej spolupráce v rámci výkonu povolania alebo odboru

³⁹¹ UFM. *Niveauer i kvalifikationsrammen* [online]. Uddannelses-og Forskningsministeriet. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://ufm.dk/uddannelse-og-institutioner/anerkendelse-og-dokumentation/dokumentation/kvalifikationsrammer/niveauer-i-kvalifikationsrammen>>.

		informácie týkajúce sa praktickej pracovnej úlohy v rámci oblasti povolania alebo odboru štúdia. V komunikácii s kolegami, spolužiakmi a užívateľmi musí byť schopný používať odbornú terminológiu.	štúdia. Musí byť schopný aktívne sa zúčastňovať na vzdelávacích aktivitách v rámci povolania alebo odboru štúdia.
4	Musí mať vedomosti o pojmoch, zásadách a postupoch v rámci výkonu povolania alebo odboru štúdia alebo vo všeobecných predmetoch. Musí chápať vzťahy medzi odbornými problémami a sociálnymi/medzinárodnými podmienkami.	Musí byť schopný vybrať si a používať vhodné nástroje, metodiku, techniky a materiály v rámci oblasti povolania alebo odboru štúdia. Musí byť schopný identifikovať praktický a/alebo teoretický problém. Musí byť schopný posúdiť kvalitu vlastnej práce a práce iných vo vzťahu k stanovenému štandardu. Musí byť schopný použiť terminológiu povolania alebo odboru štúdia v komunikácii s partnermi spolupráce a užívateľmi.	Musí byť schopný prijať zodpovednosť za pracovné procesy v zvyčajne predvídateľných pracovných alebo študijných situáciách. Musí byť schopný plánovať a prevziať zodpovednosť za vlastné a spoločné pracovné procesy a výsledky. Musí byť schopný hľadať si možnosti ďalšieho vzdelávania a odbornej prípravy a odborného rastu v štruktúrovaných vzdelávacích prostrediach.
Úroveň	Vedomosti	Zručnosti	Kompetencia
5	Musí mať vedomosti z praxe a musí vedieť uplatniť metodiku a teóriu v oblasti povolania alebo odboru štúdia. Musí rozumieť praxi a/alebo najdôležitejším používaným teóriám a metodikám a byť schopný porozumieť ich použitiu v určitom povolaní.	Musí byť schopný použiť a kombinovať rozsiahly súbor zručností spojených s praxou a pracovnými procesmi v povolani alebo odbore štúdia. Musí byť schopný posúdiť problémy súvisiace s praxou a upraviť pracovné postupy a procesy. Musí byť schopný prediskutovať problémy súvisiace s praxou a možné riešenia s partnermi spolupráce a užívateľmi.	Musí byť schopný vstúpiť do pracovných procesov orientovaných na rozvoj a/alebo do medziodborových pracovných procesov. Musí byť schopný prevziať stanovené riadiace a plánovacie činnosti vo vzťahu k výkonu povolania alebo odboru štúdia. Musí byť schopný identifikovať a rozvíjať vlastné možnosti ďalšieho vzdelávania a odbornej prípravy v rôznych vzdelávacích prostrediach.
6	Musí mať vedomosti z teórie, metodiky a praxe v rámci povolania alebo jedného alebo viacerých odborov štúdia. Musí byť schopný porozumieť a reagovať na teórie, metodiku a prax.	Musí byť schopný uplatniť metodiku a nástroje z jedného alebo viacerých odborov štúdia a uplatniť zručnosti týkajúce sa práce v rámci odboru/odborov štúdia alebo povolania. Musí byť schopný zhodnotiť teoretické a praktické problémy a zdôvodniť a zvoliť príslušné riešenia. Musí byť schopný prediskutovať odborné problémy a riešenia so spolupracovníkmi a laikmi, ako aj s partnermi spolupráce a užívateľmi.	Musí byť schopný zvládnuť zložité a na rozvoj orientované situácie v študijných alebo pracovných kontextoch. Svojim profesionálnym prístupom musí byť schopný samostatne sa podieľať na odbornej a medziodborovej spolupráci. Musí byť schopný identifikovať vlastné vzdelávacie potreby a organizovať vlastné učenie sa v rozličných vzdelávacích prostrediach.

Úroveň	Vedomosti	Zručnosti	Kompetencia
7	<p>Musí mať vedomosti v rámci jedného alebo viacerých odborov štúdia, ktoré sú, vo vybraných odboroch, založené na najvyspelejšom medzinárodnom výskume v rámci odboru štúdia.</p> <p>Musí byť schopný chápať a na vedeckom základe uvažovať o vedomostiach odboru/odborov štúdia a musí byť schopný identifikovať vedecké problémy.</p>	<p>Musí ovládať vedeckú metodiku a nástroje odboru/odborov štúdia a tiež musí ovládať všeobecné zručnosti týkajúce sa práce v rámci odboru/odborov štúdia.</p> <p>Musí byť schopný posúdiť a vybrať spomedzi vedeckých teórií, metód, nástrojov a všeobecných zručností z odboru/odborov štúdia a nastaviť nové modely analýzy a riešenia problémov na vedeckom základe.</p> <p>Musí byť schopný prezentovať vedomosti založené na výskume a diskutovať o odborných a vedeckých problémoch s akademickými spolupracovníkmi aj s laikmi.</p>	<p>Musí byť schopný riadiť pracovné a rozvojové situácie, ktoré sú zložité, nepredvídateľné a vyžadujú si nové riešenia.</p> <p>Musí byť schopný samostatne začať a realizovať odbornú a medziodborovú spoluprácu a prevziať odbornú zodpovednosť.</p> <p>Musí byť schopný samostatne prevziať zodpovednosť za vlastný odborný rozvoj a špecializáciu.</p>
8	<p>Musí mať vedomosti na najvyššej medzinárodnej úrovni v odbore výskumu.</p> <p>Na základe vedeckých štúdií musí významne prispievať k rozvoju nových vedomostí a chápania v oblasti výskumu.</p>	<p>Musí ovládať vedecké teórie, metódy a nástroje, ako aj iné zručnosti spojené s výskumom a vývojom v tejto oblasti.</p> <p>Musí byť schopný analyzovať, hodnotiť a rozvíjať nové myšlienky, vrátane navrhovania a vyvíjania nových postupov a zručností v odbore štúdia.</p> <p>Musí byť schopný zúčastňovať sa medzinárodných rokovaní v odbore štúdia a šíriť výsledky výskumu a pokroku širšej verejnosti.</p>	<p>Musí byť schopný organizovať a riadiť úlohy v oblasti výskumu a vývoja v zložitých a nepredvídateľných kontextoch.</p> <p>S vedeckou integritou musí byť schopný samostatne začať a vstupovať do národnej a medzinárodnej spolupráce v oblasti výskumu a vývoja.</p> <p>Musí byť schopný samostatne iniciovať projekty v oblasti výskumu a vývoja a prostredníctvom toho vytvárať nové vedomosti a nové zručnosti, ktoré rozvíjajú odbor výskumu.</p>

Estónsko

Opisy úrovní estónskeho kvalifikačného rámca³⁹²

	Vedomosti (opísané ako teoretické a/alebo faktické)	Zručnosti (opísané ako kognitívne: zahŕňajúce použitie logického, intuitívneho a kreatívneho myslenia, a praktické: zahŕňajúce manuálnu zručnosť a používanie metód, materiálov, nástrojov a prístrojov)	Rozsah zodpovednosti a samostatnosti
Úroveň 1	Základné všeobecné vedomosti	Základné zručnosti požadované na výkon jednoduchých úloh	Pracovať alebo študovať pod priamym dohľadom v usporiadanom prostredí
Úroveň 2	Základné faktické vedomosti z odboru práce alebo štúdia	Základné kognitívne a praktické zručnosti požadované na používanie príslušných informácií s cieľom vykonávať úlohy a riešiť bežné problémy za použitia jednoduchých pravidiel a nástrojov	Pracovať a študovať pod dohľadom s určitým stupňom samostatnosti
Úroveň 3	Vedomosti o faktoch, princípoch, procesoch a všeobecných pojmoch v odbore práce alebo štúdia	Rozsah kognitívnych a praktických zručností požadovaných na splnenie úloh a riešenie problémov na základe vybraných a použitých základných metód, nástrojov, materiálov a informácií	Prijímať zodpovednosť za vykonávanie úloh v práci alebo počas štúdia; Pri riešení problémov prispôbiť svoje správanie okolnostiam
Úroveň 4	Faktické a teoretické vedomosti v širokých kontextoch v rámci odboru práce alebo štúdia	Rozsah kognitívnych a praktických zručností požadovaných na riešenie špecifických problémov v odbore práce alebo štúdia	Riadiť samého seba podľa usmernení v kontexte práce alebo štúdia, ktorý je zvyčajne predvídateľný, ale môže sa meniť; Kontrolovať bežnú prácu iných, nieť zodpovednosť za hodnotenie a zlepšovanie pracovných alebo študijných činností
Úroveň 5	Špecializované, faktické a teoretické vedomosti v odbore práce alebo štúdia a uvedomovanie si hraníc týchto vedomostí	Rozsiahla škála kognitívnych a praktických zručností požadovaných na rozvíjanie kreatívnych riešení abstraktných problémov	Riadiť a vykonávať dohľad v kontexte pracovných alebo študijných činností, pri ktorých sa nedajú predvídať zmeny; Hodnotiť a rozvíjať svoju vlastnú výkonnosť a výkonnosť iných
Úroveň 6	Rozšírené vedomosti v odbore práce alebo štúdia, vrátane kritického chápania teórií a zásad	Rozšírené zručnosti preukazujúce majstrovstvo a inovácie požadované na riešenie komplexných a nepredvídateľných problémov v špecializovanom odbore práce alebo štúdia	Riadiť komplexné technické alebo odborné činnosti alebo projekty, nieť zodpovednosť za rozhodovanie v nepredvídateľnom kontexte práce alebo štúdia; Nieť zodpovednosť za riadenie odborného rozvoja jednotlivcov a skupín

³⁹² Deskriptory estónskeho rámca (dostupné v angličtine na <http://www.kutsekoda.ee/fwkc/contenthelper/10216434/10444993>) sú prevzaté z EKR, tretia kategória je názvom konkretizovaná v súlade s obsahom kategórie EKR „Kompetencia“.

Úroveň 7	Vysokošpecializované vedomosti, z ktorých niektoré vedomosti sú v odbore práce alebo štúdia poprednými a sú základom originálneho myslenia a/alebo výskumu; Zásadné uvedomenie si vedomostí v danom odbore a na rozhraní medzi jednotlivými odborními	Špecializované zručnosti požadované pri riešení problémov vo výskume a/alebo inováciách s cieľom rozvíjať nové vedomosti a postupy a integrovať vedomosti z rôznych oblastí	Riadiť a transformovať kontext práce alebo štúdia, ktorý je komplexný, nepredvídateľný a vyžaduje si nové strategické prístupy; Niesť zodpovednosť za prispievanie k odborným vedomostiam a postupom a/alebo za hodnotenie strategickej výkonnosti tímov
Úroveň 8	Vedomosti na najvyššej úrovni odboru práce alebo štúdia a na rozhraní medzi odborními	Najrozšírenejšie a mimoriadne špecializované zručnosti a techniky, vrátane syntézy a hodnotenia, vyžadované na riešenie zásadných problémov vo výskume a/alebo inováciách a rozšírenie a opätovné zedefinovanie existujúcich vedomostí alebo odborných postupov	Prejaviť silnú autoritu, inovácie, samostatnosť, vedeckú a odbornú integritu a trvalý záväzok rozvíjať nové myšlienky alebo postupy na najvyššej úrovni kontextu práce alebo štúdia, vrátane výskumu

Všeobecné opisy odborných kvalifikácií³⁹³

	Vedomosti a chápanie	Zručnosti	Rozsah zodpovednosti a samostatnosti
Úroveň 1	Má základné vedomosti z oblasti práce.	Vykonáva nekomplikované bežné úlohy, pričom dodržiava stanovené postupy a pokyny. Používa vhodné nástroje.	Pracuje v obmedzenom prostredí pod priamym vedením. Je zodpovedný za plnenie povinností.
Úroveň 2	Má základné vedomosti z oblasti práce.	Vykonáva nekomplikované úlohy, pričom dodržiava stanovené postupy a pokyny. Vyberá si a používa vhodné nástroje a prístroje.	Pracuje v stabilnom prostredí s určitým stupňom samostatnosti. Je zodpovedný za plnenie povinností.
Úroveň 3	Rozumie základným faktom a zásadám týkajúcim sa práce. Ovláda základné pracovné postupy.	Vykonáva základné úlohy. Vyberá si a používa nástroje a metódy. Pracuje podľa plánov, šetrným a účinným spôsobom.	Pracuje samostatne vo všeobecne stabilnom prostredí. Organizuje si svoje aktivity a prispôsobuje si ich podľa situácie. Efektívne sa podieľa na tímovej práci. Je zodpovedný za plnenie povinností.
Úroveň 4	Vyhodnocuje si a spája rozsiahle vedomosti týkajúce sa práce a používa ich v nových situáciách.	Vykonáva základné úlohy. Ak je to potrebné, zavádza, pripravuje a reguluje príslušné zmeny. Koná a organizuje prácu podľa plánov, šetrným a účinným spôsobom. Vyberá si a používa nástroje a metódy na vykonávanie bežných a nových úloh.	Pracuje samostatne v prostredí, ktoré zvyčajne možno predvídať, ale ktoré sa tiež môže meniť. Dohliada na bežnú prácu, ktorú vykonávajú iní, a prijíma určitú zodpovednosť za rast ostatných.
Úroveň 5	Analyzuje informácie a prístupy. Vedomosti využíva na tvorivé riešenie abstraktných úloh v medziach navzájom prepojených oblastí.	Vykonáva rozličné úlohy, plánuje primerané zmeny a organizuje ich uplatnenie. Vyberá si a používa technológie, metódy a nástroje na dosiahnutie nových riešení a prispôsobuje svoje správanie danej situácii.	Pracuje samostatne v nepredvídateľných situáciách. Preberá zodpovednosť za malé pracovné skupiny.
Úroveň 6	Analyzuje a hodnotí	Vykonáva zložité úlohy, pričom si	Pracuje nezávisle v zložitých a nepredvídateľných

³⁹³ Opisy existujú aj k ostatným subbrámcom. V tejto prílohe uvádzame len opisy úrovni štvrtého subbrámca. Odborné kvalifikácie sú sférou, ktorá je odlišná od kvalifikácií získaných vo formálnom vzdelávaní. Za tvorbu a riadenie tejto oblasti kvalifikácií je zodpovedný estónsky Úrad pre kvalifikácie (Sihtasutus Kutsekoda).

	<p>fakty, teórie, princípy a metódy. Používa vedomosti na kreatívne riešenie abstraktných úloh vo vzájomne prepojených oblastiach.</p>	<p>osvojuje nový prístup a zdokonaľuje sa. Prepája činnosti a metódy a hodnotí ich potenciálne výsledky. Robí rozhodnutia na základe čiastočných informácií.</p>	<p>situáciách. Preberá zodpovednosť za pracovnú skupinu.</p>
Úroveň 7	<p>Nové vedomosti začleňuje do svojej pracovnej oblasti založenej na originálnom myslení. Vytvára nové vedomosti v rámci stanoveného obdobia a za podmienky vymedzenej doby. Vytvára nové metodiky, postupy a technológie.</p>	<p>Rieši nepredvídateľné a zložité úlohy v oblasti vedy, inovácií, ako aj v ďalších oblastiach, pričom vytvára nové vedomosti. Iniciuje a plánuje činnosti a metódy a analyzuje ich krátkodobé a dlhodobé dôsledky.</p>	<p>Pracuje samostatne v zložitých a nepredvídateľných situáciách, ktoré si vyžadujú inovatívny prístup. Je zodpovedný za to, že prispieva k rozvoju odborných vedomostí alebo odborných činností. Je zodpovedný za strategické aktivity pracovných tímov.</p>
Úroveň 8	<p>Koná samostatne v komplikovaných a nepredvídateľných situáciách, ktoré si vyžadujú inovatívny prístup. Je zodpovedný za to, že prispieva k rozvoju odborných vedomostí alebo odborných činností. Je zodpovedný za strategické aktivity pracovných tímov.</p>	<p>Rieši jedinečné úlohy v oblasti vedy, inovácií, ako aj v ďalších oblastiach, pričom vytvára nové vedomosti. Strategické výskumné a vývojové činnosti, ktoré rozširujú oblasť práce alebo vedomostí alebo majú za následok významné zmeny.</p>	<p>Pracuje nezávisle v zložitých, neurčených situáciách vyžadujúcich si nový strategický prístup, ktorý je založený na výnimočnosti. Je zodpovedný za plánovanie a rozvíjanie pracovnej oblasti alebo vedomostí. Samostatne analyzuje a spája nové a zložité odborné zámery. Je zodpovedný za strategickú činnosť organizácie.</p>

Holandsko³⁹⁴

Matrica	Kontext	Vedomosti	Aplikované vedomosti	Zručnosti riešenia problémov	Zručnosti učenia sa a rozvoja	Zručnosti práce s informáciami	Komunikačné zručnosti	Zodpovenosť a samostatnosť
Úroveň 0	Dobre známe a stabilné každodenné životné prostredie.	Má základné vedomosti o jednoduchých faktoch a ideách, týkajúcich sa životného prostredia.	Reprodukuje a využíva vedomosti. Automaticky vykonáva jednoduché a známe (odborné) úlohy.	Uvedomuje si a rieši jednoduché problémy každodenného života.	Pod dohľadom pracuje na svojom osobnom rozvoji.	Získava a spracováva informácie o jednoduchých faktoch a ideách, týkajúcich sa životného prostredia.	Komunikuje s rovesníkmi a používa pravidlá, ktoré sú relevantné ku kontextu.	Spolupracuje s rovesníkmi. Pod dohľadom preberá limitovanú zodpovednosť za výsledok jednoduchých rutinných úloh alebo učenia sa.
Úroveň 1	Známe každodenné životné alebo pracovné prostredie.	Má základné vedomosti o jednoduchých faktoch a ideách, týkajúcich sa povolania alebo odboru vedomostí.	Reprodukuje a využíva tieto vedomosti. Automaticky vykonáva jednoduché a známe (odborné) úlohy.	Uvedomuje si a rieši jednoduché problémy v profesijnej praxi alebo v odbore vedomostí.	Pod dohľadom pracuje na svojom osobnom rozvoji.	Získava a spracováva informácie, jednoduché fakty a idey týkajúce sa povolania alebo odboru vedomostí.	Komunikuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi primerane ku kontextu, používa pravidlá, ktoré sú relevantné odbornej praxi.	Spolupracuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi. Pod dohľadom preberá zodpovednosť za výsledok jednoduchých úloh, alebo výsledkov učenia sa.
Úroveň 2	Známe každodenné životné alebo pracovné prostredie.	Má základné vedomosti o jednoduchých faktoch a ideách, procesoch, materiáloch, prostriedkoch a koncepciách,	Reprodukuje a využíva tieto vedomosti. Automaticky vykonáva jednoduché a známe (odborné) úlohy	Uvedomuje si a systematicky rieši jednoduché problémy v profesijnej praxi alebo v odbore vedomostí.	Požiadava o podporu pri osobnom rozvoji po zvážení alebo zhodnotení osobných výsledkov vzdelávania.	Získava a spracováva základné informácie, t.j. fakty, idey, procesy, materiály, prostriedky	Komunikuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi primerane ku kontextu, používa pravidlá, ktoré sú relevantné	Spolupracuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi. Pod dohľadom preberá zodpovednosť za výsledok

³⁹⁴ Spracované z publikácie van der Sanden, K. – Smit, W. – Dashorst, M.: The referencing document of The Dutch National Qualification Framework to the European Qualification Framework. Holandské ministerstvo školstva, 2012, s 38-56

		týkajúcich sa povolania alebo odboru vedomostí.	s pomocou vybraných štandardných procesov.			a koncepcie týkajúce sa povolania alebo odboru vedomostí.	odbornej praxi.	jednoduchých úloh, alebo výsledkov učenia sa.
Úroveň 3	Známe, ale meniace sa životné alebo pracovné prostredie.	Má vedomosti o materiáloch, prostriedkoch, faktoch, kľúčových koncepciách, jednoduchých teóriách, ideách, metódach a procesoch, týkajúcich sa povolania alebo odboru vedomostí.	Reprodukuje a využíva tieto vedomosti. Uvedomuje si obmedzenia svojich vedomostí a odbornej praxe alebo odboru vedomostí a podniká kroky na zlepšenie. Vykonáva (odborné) úlohy vyžadujúce taktický alebo strategický pohľad a robí vlastné rozhodnutia pri výbere alebo kombinácii štandardných procesov a metód.	Identifikuje a systematicky rieši komplikované problémy v odbornej praxi alebo odbore vedomostí výberom a používaním primeraných údajov.	Požiadava o podporu pri ďalšom osobnom rozvoji po zvážení alebo zhodnotení osobných výsledkov (vzdelávania).	Získava, spracováva a kombinuje informácie o materiáloch, prostriedkoch, faktoch, kľúčových koncepciách, jednoduchých teóriách, ideách, metódach a procesoch, týkajúce sa povolania alebo odboru vedomostí.	Komunikuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi, primerane ku kontextu, používa pravidlá, ktoré sú relevantné odbornej praxi.	Spolupracuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi. Preberá zodpovednosť za výsledky zadaných úloh, alebo učenia sa. Zdieľa zodpovednosť za výsledky rutínnej práce iných.
Úroveň 4	Známe, ale meniace sa životné alebo pracovné prostredie, alebo medzinárodné	Má široké a špecializované vedomosti o materiáloch, prostriedkoch, faktoch, abstraktných koncepciách,	Reprodukuje, analyzuje a využíva tieto vedomosti. Hodnotí a integruje údaje a tvorí stratégie na vykonanie	Identifikuje, analyzuje a systematicky kreatívne rieši komplikované problémy v odbornej praxi alebo odbore	Zaoberá sa osobným rozvojom, zvažuje alebo hodnotí osobné výsledky (vzdelávania).	Získava, spracováva a kombinuje široké a špecializované informácie o materiáloch, prostriedkoch,	Komunikuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi, primerane ku kontextu, používa pravidlá, ktoré sú relevantné	Spolupracuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi. Preberá zodpovednosť za výsledky vlastných aktivít, práce alebo

	prostredie.	teóriách, ideách, metódach a procesoch, týkajúcich sa povolania alebo odboru vedomostí.	rozličných (odborných) úloh. Uvedomuje si obmedzenia existujúceho poznania v odbornej praxi alebo v odbore vedomostí a podniká kroky na zlepšenie. Analyzuje a vykonáva relatívne zložité (odborné) úlohy.	vedomostí výberom a používaním primeraných údajov.		faktoch, abstraktných koncepciách, teóriách, ideách, metódach a procesoch, týkajúce sa povolania alebo odboru vedomostí.	odbornej praxi.	učenia sa. Zdieľa zodpovednosť za výsledky aktivít a práce iných.
Úroveň 5	Neznáme, ale meniace sa životné alebo pracovné prostredie a medzinárodné prostredie.	Má široké, špecializované a dôkladné vedomosti o povolani alebo odbore vedomostí. Má podrobné vedomosti o niektorých profesiách alebo odboroch vedomostí a rozumie vybranej oblasti základných teórií, princípov alebo koncepcií. Má limitované vedomosti a rozumie niektorým dôležitým aktuálnym témam	Reprodukuje, analyzuje a využíva vedomosti v rozličných kontextoch na riešenie problémov týkajúcich sa povolania alebo odboru vedomostí. Procesy využíva flexibilne a inovačne. Uvedomuje si obmedzenia existujúceho poznania v odbornej praxi alebo v odbore vedomostí a podniká kroky	Identifikuje, analyzuje a kreatívne rieši zložité problémy v odbornej praxi alebo odbore vedomostí výberom a používaním relevantných údajov.	Zaoberá sa osobným rozvojom, zvažuje a hodnotí osobné výsledky (vzdelávania).	Získava, spracováva a kombinuje a analyzuje široké, detailné a špecializované informácie o obmedzenom okruhu základných teórií, princípov a koncepcií, týkajúce sa povolania alebo odboru vedomostí, ako aj obmedzené informácie o niektorých dôležitých aktuálnych otázkach a špecifikách	Cielene komunikuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi, primerane ku kontextu, používa pravidlá, ktoré sú relevantné odbornej praxi.	Spolupracuje s rovesníkmi, supervízormi a klientmi. Preberá zodpovednosť za výsledky vlastných aktivít, práce alebo učenia sa. Zdieľa zodpovednosť za výsledky aktivít a práce iných a za riadenie procesov.

		/problémom a špecifikám týkajúcim sa povolania alebo odboru vedomostí.	na zlepšenie. Analyzuje a vykonáva zložité (odborné) úlohy.			týkajúcich sa povolania alebo odboru vedomostí a prezentuje tieto informácie.		
Úroveň 6	Neznáme, ale meniace sa životné alebo pracovné prostredie a medzinárodné prostredie.	Má rozsiahle, špecializované vedomosti a kritický pohľad na teórie povolania, alebo odboru vedomostí, alebo širokej oblasti vedy. Má široké, integrované vedomosti a rozumie najdôležitejším oblastiam a väzbám svojho povolania, odboru vedomostí alebo širokej oblasti vedy. Má vedomosti a rozumie niektorým dôležitým aktuálnym otázkam, témam a špecifikám týkajúcim sa povolania alebo odboru vedomostí.	Reprodukuje, analyzuje a využíva vedomosti v rozličných kontextoch spôsobom, ktorý demonštruje profesionálny a vedecký prístup k povolaniu alebo odboru vedomostí. Využíva zložité špecializované zručnosti založené na výsledkoch výskumu. Vykonáva aplikovaný alebo základný výskum pod dohľadom, založený na metodologickom poznaní a pohľade na špecifický odbor. Uvedomuje si obmedzenia existujúceho poznania	Identifikuje a analyzuje zložité problémy v odbornej praxi alebo odbore vedomostí a rieši tieto problémy taktickým, strategickým a tvorivým spôsobom, výberom a používaním relevantných údajov.	Zaoberá sa osobným rozvojom, zvažuje a hodnotí osobné výsledky (vzdelávania).	Kriticky zbiera a zodpovedne analyzuje rozsiahle, hlboké a podrobné profesionálne alebo vedecké informácie o obmedzenom rozsahu základných teórií, princípov a koncepcií, týkajúce sa povolania alebo odboru vedomostí, ako aj obmedzené informácie o niektorých dôležitých aktuálnych otázkach, témach a špecifikách, týkajúcich sa povolania alebo odboru vedomostí a prezentuje tieto informácie.	Cielene komunikuje s rovesníkmi, odborníkmi i laikmi, supervízormi a klientmi, primerane ku kontextu, používa pravidlá, ktoré sú relevantné odbornej praxi.	Spolupracuje s rovesníkmi, odborníkmi i laikmi, supervízormi a klientmi. Preberá zodpovednosť za výsledky vlastných aktivít, práce alebo učenia sa a za výsledky práce alebo učenia sa iných. Zdieľa zodpovednosť za riadenie procesov a odborný rast ľudí a skupín. Zbiera a interpretuje relevantné údaje s cieľom utvárať názory založené na zohľadnení relevantných sociálnych, odborných, vedeckých a etických aspektov.

			v odbornej praxi alebo v odbore vedomostí a a podniká kroky na zlepšenie. Analyzuje a vykonáva zložité odborné alebo vedecké úlohy.					
Úroveň 7	Neznáme, ale meniace sa životné alebo pracovné prostredie s vysokou mierou neurčitosti, vrátane medzinárodného prostredia.	Má veľmi špecializované a rozsiahle vedomosti o povolani alebo odbore vedomostí a o súvislostiach medzi rozličnými povolaniami, odbornými vedomosťami a vedeckými oblasťami. Má kritické chápanie okruhu teórií, princípov a koncepciách, vrátane tých, ktoré sú najdôležitejšie vo vzťahu k povolaniu, odboru vedomostí alebo vedeckej oblasti. Má extenzívne, podrobné vedomosti a kritické chápanie o niektorých	Reprodukuje, analyzuje, integruje a využíva vedomosti v rozličných kontextoch. Využíva ich na riešenie zložitých problémov. Využíva tieto vedomosti ako základ pre originálne návrhy a výskum. Využíva získané vedomosti na vysokej úrovni abstrakcie. Myslí koncepčne. Vytvára a prehlbuje argumenty. Originálne prispieva do tvorby a využívania ideí, veľmi často	Identifikuje a analyzuje zložité problémy v odbornej praxi alebo odbore vedomostí alebo oblasti vedy a rieši problémy taktickým, strategickým a tvorivým spôsobom. Prispieva k (vedeckému) riešeniu zložitých problémov v odbornej praxi, v odbore vedomostí alebo vedeckej oblasti identifikovaním a používaním relevantných údajov.	Venuje sa osobnému rozvoju, ktorý je zväčša autonómny.	Kriticky zbiera a zodpovedne analyzuje rozsiahle, hlboké a podrobné vedecké informácie o širokom okruhu teórií, princípov a koncepcií, týkajúce sa povolania, odboru vedomostí, alebo vedeckej oblasti, ako aj obmedzené informácie o niektorých dôležitých aktuálnych otázkach, témach a špecifikách, týkajúcich sa povolania, odboru vedomostí alebo vedeckej oblasti	Cielene komunikuje s rovesníkmi, odborníkmi i laikmi, supervízormi a klientmi, primerane ku kontextu, používa pravidlá, ktoré sú relevantné odbornej praxi.	Spolupracuje s rovesníkmi, odborníkmi i laikmi, supervízormi a klientmi. Preberá zodpovednosť za výsledky vlastnej práce alebo učenia sa a za výsledky práce alebo štúdia iných. Preberá zodpovednosť za riadenie zložitých procesov a odborný rast ľudí a skupín. Formuluje názory/hodnotenia založené na nedostatočných a obmedzených informáciách, berie do úvahy sociálnu, vedeckú a etickú zodpovednosť spojenú s využitím

		dôležitých súčasných otázkach, témach a špecifikách týkajúcich sa povolania, odboru vedomostí alebo oblasti vedy.	v oblasti výskumu. Uvedomuje si obmedzenia existujúceho poznania v odbornej praxi alebo v odbore vedomostí a v súvislostiach medzi jednotlivými povolaniami alebo odborními vedomosťami a podniká kroky na zlepšenie. Analyzuje a vykonáva zložité odborné alebo vedecké úlohy.			a prezentuje tieto informácie.		vlastných vedomostí a názorov.
Úroveň 8	Neznáme, ale meniace sa životné alebo pracovné prostredie s vysokou mierou neurčitosti, vrátane medzinárodného prostredia	Má najnovšie vedomosti o povolani, odbore vedomostí alebo vedeckej oblasti a o súvislostiach medzi rozličnými povolaniami, odborními vedomosťami alebo vedeckými oblasťami. Má vedomosti získané vlastným výskumom alebo prácou, ktoré vedú k významnému	Reprodukuje, analyzuje, integruje a autoritatívne využíva vedomosti na riešenie zložitých problémov v rozličných kontextoch. Využíva tieto vedomosti ako základ pre originálne návrhy a výskum. Využíva získané	Identifikuje a analyzuje zložité problémy v odbornej praxi, odbore vedomostí alebo oblasti vedy a rieši problémy taktickým, strategickým a tvorivým spôsobom. Prispieva k (vedeckému) riešeniu zložitých problémov v odbornej praxi,	Venuje sa osobnému rozvoju, pokroku v inžinierstve, technológiách, sociálnej alebo kultúrnej oblasti v spoločnosti, ktorý je zväčša autonómny.	Kriticky zbiera a zodpovedne analyzuje rozsiahle, hlboké a podrobné vedecké informácie o širokom okruhu teórií, princípov a koncepcií, týkajúce sa povolania, odboru vedomostí, alebo vedeckej oblasti, ako aj vybrané	Cielene komunikuje s rovesníkmi, odborníkmi i laikmi, odborníkmi i laikmi, supervízormi a klientmi, širšou vedeckou komunitou a spoločnosťou ako celkom primerane ku kontextu, používa pravidlá, ktoré sú relevantné odbornej praxi.	Spolupracuje s rovesníkmi, odborníkmi i laikmi, supervízormi a klientmi, širšou vedeckou komunitou a spoločnosťou ako celkom. Preberá zodpovednosť za výsledky vlastnej práce alebo učenia sa a za výsledky práce alebo štúdia iných. Preberá

		<p>príspevku do rozvoja profesijnej alebo vedeckej oblasti. Má kritický pohľad na profesijnú alebo vedeckú oblasť, vrátane kritického chápania najdôležitejších a súčasných teórií, princípov a koncepcií.</p>	<p>vedomosti na vysokej úrovni abstrakcie. Realizuje zložitý základný výskum založený na metodologických vedomostiach. Realizuje originálny výskum a posúva hranice poznania. Myslí koncepčne. Vytvára a prehlbuje argumenty. Uvedomuje si obmedzenia existujúceho poznania v odbornej praxi, v odbore vedomostí alebo vedeckej oblasti a súvislosti medzi jednotlivými povolaniami alebo odbormi vedomostí a zaoberá sa nimi. Analyzuje a vykonáva zložité odborné alebo vedecké úlohy.</p>	<p>alebo odbore vedomostí, či vedeckej oblasti pomocou získavania a využívania údajov.</p>		<p>informácie o niektorých aktuálnych otázkach, témach a špecifikách, týkajúcich sa povolania, odboru vedomostí alebo vedeckej oblasti a prezentuje tieto informácie.</p>	<p>zodpovednosť za riadenie zložitých procesov a odborný rast ľudí a skupín. S akademickou integritou navrhuje, koncipuje, realizuje a aplikuje zložitý proces základného výskumu .</p>
--	--	--	--	--	--	---	---

Írsko

Národný kvalifikačný rámec 2										
Vedomosti Šírka	Základné vedomosti	Vedomosti, ktoré sú vo svojom rozsahu úzke	Vedomosti primerane široké vo svojom rozsahu	Široká škála vedomostí	Široká škála vedomostí	Odborné vedomosti zo širokej oblasti	Odborné vedomosti naprieč rôznymi oblasťami	Chápanie teórií, pojmov a metód, ktoré sa týkajú odboru (odborov) učenia sa	Systematické chápanie vedomostí, ktoré sú poprednými v odbore učenia sa, alebo sú poprednými vedomosťami formované	Systematické získavanie a chápanie hlavnej podstaty vedomostí, ktoré sú poprednými v odbore učenia sa
Vedomosti Druh	Preukázať né na základe úsudku alebo pripomenuti a si	Konkrétne v odkazoch a základné v porozumení	Väčšinou konkrétne v odkazoch a s určitým chápaním vzťahu medzi prvkami vedomostí	Väčšinou konkrétne v odkazoch a s určitými prvkami abstraktnosti alebo teórie	Niektoré teoretické pojmy a určitá miera abstraktného myslenia, s významnou hlĺbkou v niektorých oblastiach	Niektoré teoretické pojmy a určitá miera abstraktného myslenia, s významnou podporujúcou teóriou	Uznanie obmedzení súčasných vedomostí a oboznámenie sa so zdrojmi nových vedomostí; integrovanie pojmov naprieč rôznymi oblasťami	Podrobné vedomosti a chápanie jednej alebo viacerých oblastí, pričom niektoré z nich sú na súčasnom rozhraní odboru (odborov)	Zásadné uvedenie si súčasných problémov a/alebo nových pohľadov vo všeobecnosti formovaných v popredí odboru učenia sa	Tvorba a interpretácia nových vedomostí prostredníctvom základného výskumu alebo ďalšieho bádania v takej kvalite, ktorá by obstála v hodnotení kolegov
Know-how a zručnosti Rozsah	Preukázať základné praktické zručnosti a uskutočniť riadenú aktivitu použitím základných nástrojov	Preukázať obmedzený rozsah základných praktických zručností, vrátane použitia príslušných nástrojov	Preukázať obmedzený rozsah praktických a kognitívnych zručností a nástrojov	Preukázať primeraný rozsah praktických a kognitívnych zručností a nástrojov	Preukázať široký rozsah špecializovan ých zručností a nástrojov	Preukázať rozsiahlu škálu špecializovanýc h zručností a nástrojov	Preukázať odborné technické, tvorivé alebo konceptné zručnosti a nástroje naprieč oblasťou štúdia	Preukázať ovládanie komplexnej a odbornej oblasti zručností a nástrojov; využívať a prispôbovať rozšírené zručnosti a nástroje s cieľom viesť dôkladne riadený výskum, odbornú alebo náročnú	Preukázať rozsah štandardného a špecializovaného výskumu alebo podobných nástrojov a postupov výskumu	Preukázať významný rozsah základných zručností, postupov, nástrojov, metód a/alebo materiálov, ktoré sa týkajú odboru učenia sa; rozvíjať nové zručnosti, postupy, nástroje, metódy

								technickú činnosť		a/alebo materiály
Know-how a zručnosti Selektívnosť	Vykonávať procesy, ktoré sa opakujú a sú predvídateľné	Postupne vykonávať bežné úlohy, ktoré majú jasne stanovený cieľ	Vyberať z obmedzenej škály rozličných postupov a používať známe riešenia v obmedzenej škále predvídateľných problémov	Vyberať zo škály postupov a používať známe riešenia v škále predvídateľných problémov	Vyhodnotiť a vyžívať informácie na plánovanie a rozvoj investigatívnych stratégií a riešenie rozmanitých neznámych problémov	Formulovať odpovede na riadne definované abstraktné problémy	Prejaviť náležitý rozhľad v plánovaní, tvorbe, technických a/alebo kontrolných činnostiach súvisiacich s produktmi, službami, postupmi alebo procesmi	Prejaviť náležitý rozhľad v množstve plánovaní, tvorby, technických a/alebo riadiacich činností súvisiacich s produktmi, službami, postupmi alebo procesmi, vrátane získavania zdrojov	Vyberať z komplexných a rozšírených zručností naprieč odborom učenia sa; na vysokej úrovni rozvíjať nové zručnosti, vrátane nových a vyvíjajúcich sa postupov	Reagovať na abstraktné problémy, ktoré rozširujú a opätovne definujú existujúce procedurálne vedomosti
Kompetencie Kontext	Konať v úzko definovaných a vysoko štruktúrovaných kontextoch	Konať v obmedzenom rozsahu predvídateľných a štruktúrovaných kontextov	Konať v rámci obmedzeného rozsahu kontextov	Konať v známych a neznámych kontextoch	Konať v škále rozmanitých a špecifických kontextov, brať zodpovednosť za povahu a kvalitu výstupov; identifikovať a využívať zručnosti a vedomosti v rôznych súvislostiach	Konať v škále rozmanitých a špecifických kontextov, ktoré zahŕňajú tvorivé a nie bežné aktivity; prenos a použitie teoretických pojmov a/alebo odborných a tvorivých zručností v celej škále kontextov	Využívať diagnostické a tvorivé zručnosti v rozsahu činností v širokej škále kontextov	Používať rozšírené zručnosti na riadenie výskumu, alebo zdokonalených technických alebo odborných aktivít pripúšťajúc zodpovednosť za všetky rozhodnutia; prenášať a uplatňovať diagnostické a tvorivé zručnosti v rozsahu kontextov	Konať v širokej a často nepredvídateľnej škále odborných úrovni a určených kontextov	Prejaviť osobnú zodpovednosť a veľkú mieru samostatnej iniciatívy v komplexných a nepredvídateľných situáciách, v odborných alebo podobných kontextoch
Kompetencie Rola	Konať v obmedzenom rozsahu rolí	Konať v rozsahu rolí pod vedením	Konať pod vedením s obmedzenou samostatnosťou; pracovať v rámci známych	Konať so značnou mierou zodpovednosti a samostatnosti	Prejaviť iniciatívu a nezávislosť pri vykonávaní definovaných aktivít;	Prejaviť značnú osobnú samostatnosť a často prevziať zodpovednosť za prácu druhých a/alebo	Prijatť zodpovednosť za stanovenie a dosiahnutie osobných a/alebo skupinových	Pod vedením efektívne konať v kolegiálnom vzťahu s kvalifikovanými odborníkmi; viesť viacčlenné, zložené	Prevziať podstatnú zodpovednosť za prácu jednotlivcov a skupín; viesť a iniciovať činnosť	Prezentovať výsledky výskumu a inovácií kolegom; zapojiť sa do kritickej

			a rôznorodých skupín		zapojiť sa do viacčlenných, zložitých a rôznorodých skupín a pracovať v nich	za alokáciu finančných zdrojov; vytvárať a pracovať v rámci viacčlenných, zložitých a rôznorodých skupín	výstupov; prevziať podstatnú alebo kontrolnú zodpovednosť za prácu iných v určených oblastiach práce	a rôznorodé skupiny		diskusie; viesť a vytvárať komplexné sociálne procesy
Kompetencie Učenie sa učiť	Učiť sa postupnosti vzdelávacích úloh; učiť sa získavať prístup a využívať škálu vzdelávacích zdrojov	Učiť sa učiť disciplinovaným spôsobom v dobre štruktúrovanom a kontrolovanom prostredí	Učiť sa učiť v rámci riadeného prostredia	Učiť sa brať zodpovednosť za svoje vlastné učenie sa v rámci kontrolovaného prostredia	Učiť sa brať zodpovednosť za svoje vlastné učenie sa v riadenom prostredí	Učiť sa zhodnotiť svoje vlastné učenie sa a identifikovať potreby v rámci štruktúrovaného vzdelávacieho prostredia; pomáhať iným pri identifikovaní ich vzdelávacích potrieb	Prevziať iniciatívu pri určení a definovaní vzdelávacích potrieb a efektívne pôsobiť vo vzdelávacej skupine	Učiť sa konať v meniacich sa a neznámych vzdelávacích kontextoch; učiť sa riadiť vzdelávacie úlohy samostatným, odborným a etickým spôsobom	Učiť sa hodnotiť samého seba a prevziať zodpovednosť za ďalší akademický/odborný rozvoj	Učiť sa kriticky posudzovať širšie dopady uplatňovania vedomostí v určitých kontextoch
Kompetencie Vhľad	Začať preukazovať uvedomovanie si svojej nezávislej úlohy	Preukazovať uvedomovanie si svojej nezávislej úlohy	Prijať obmedzenú zodpovednosť za jednotnosť vlastného seba porozumenia a správania	Prijať čiastočnú zodpovednosť za jednotnosť vlastného seba porozumenia a správania	Prijať plnú zodpovednosť za jednotnosť vlastného seba porozumenia a správania	Vyjadriť vnútorný, osobný pohľad na svet, ktorý odráža postoj voči ostatným	Vyjadriť vnútorný, osobný pohľad na svet, preukazujúci solidaritu s ostatnými	Vyjadriť rozsiahly vnútorný, osobný pohľad na svet, preukazujúci solidaritu s ostatnými	Preskúmať a reagovať na sociálne normy a vzťahy a vyvíjať aktivitu na ich zmenu	Preskúmať a reagovať na sociálne normy a vzťahy a riadiť aktivitu na ich zmenu
Úroveň	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10

Poznámka: Výstupy na každej úrovni zahŕňajú výstupy z nižších úrovní v tom istom riadku podľa časti 7(a) Zákona o kvalifikáciách z roku 1999 (Qualifications (Education and Training) Act, 1999).

Malta

Deskriptory definujúce úroveň v Maltskom kvalifikačnom rámci (MQF)

Úroveň	Úroveň 1 EKR	Úroveň 1 MQF
Vedomosti	Základné všeobecné vedomosti;	získava základné všeobecné vedomosti nadobudnuté v aktuálnom prostredí a vyjadrené prostredníctvom rôznych jednoduchých nástrojov a súvislostí potrebných pre vstup do celoživotného vzdelávania; pozná a chápe kroky potrebné pre uskutočnenie jednoduchých úloh a aktivít v známych podmienkach; uvedomuje si a rozumie základným úlohám a pokynom; rozumie jednoduchým učebniciam;
Zručnosti	Základné zručnosti požadované na výkon jednoduchých úloh;	má schopnosť uplatniť základné vedomosti a vykonávať obmedzený rozsah základných úloh; má základné opakujúce sa komunikačné zručnosti na vykonanie jasne stanovených bežných úloh a vie určiť, či boli úlohy splnené; postupuje podľa pokynov a uvedomuje si dôsledky, ktoré pre neho, ako aj pre iných, vyplývajú zo základných aktivít;
Kompetencie	Pracovať alebo študovať pod priamym dohľadom v usporiadanom prostredí;	uplatňuje základné vedomosti a zručnosti na vykonávanie jednoduchých opakujúcich a známych úloh; zúčastňuje sa a preberá základnú zodpovednosť za plnenie jednoduchých úloh; aktivity sú vykonávané pod vedením a v rámci jednoducho stanovených časových rámcov; na tejto úrovni získava a uplatňuje základné kľúčové kompetencie;
Vzdelávacie výstupy	vedomosti a chápanie; používanie vedomostí a chápania; komunikačné zručnosti; kritické zručnosti; schopnosť učiť sa; a samostatnosť a zodpovednosť	má základné vedomosti a rozumie učebniciam a jednoduchým úlohám, ktoré sa vzťahujú na aktuálne prostredie; postupuje podľa pokynov a vykonáva opakujúce sa jednoduché úlohy v známych podmienkach a v rámci kontrolovaného systému kvality; prijíma základné informácie v známych opakujúcich sa kontextoch; vyhodnocuje a zabezpečuje to, že pridelené úlohy boli efektívne vykonané; pri stanovených aktivitách získava a uplatňuje kľúčové kompetencie; preberá určitú zodpovednosť za vykonanie jednoduchých úloh pri uplatnení si obmedzenej samostatnosti;
Úroveň	Úroveň 2 EKR	Úroveň 2 MQF
Vedomosti	Základné faktické vedomosti z odboru práce alebo štúdia;	má dobré vedomosti z odboru práce alebo štúdia; uvedomuje si a vie si vysvetliť rôzne typy informácií a myšlienok; rozumie faktom a postupom, ktoré uplatňuje pri základných úlohách a pokynoch; vyberá si a využíva vedomosti, ktoré sú pre neho, ako aj pre iných, potrebné na vykonanie špecifických aktivít;
Zručnosti	Základné kognitívne a praktické zručnosti požadované na používanie príslušných informácií s cieľom vykonávať úlohy a riešiť bežné problémy	má schopnosť preukázať rozsah zručností pri vykonávaní radu komplexných úloh v rámci stanoveného odboru práce alebo štúdia; prijíma základné informácie; zabezpečuje to, že úlohy sú vykonávané efektívne;

	za použitia jednoduchých pravidiel a nástrojov;	
Kompetencie	Pracovať alebo študovať pod dohľadom s určitým stupňom samostatnosti;	uplatňuje faktické vedomosti a praktické zručnosti na vykonávanie určitých štruktúrovaných úloh; zabezpečuje aktívnejší prístup k úlohám; vykonáva aktivity pod obmedzeným dohľadom a s obmedzenou zodpovednosťou v rámci kontrolovaného systému kvality; na tejto úrovni získava a uplatňuje základné kľúčové kompetencie;
Vzdelávacie výstupy	vedomosti a chápanie; používanie vedomostí a chápania; komunikačné zručnosti; kritické zručnosti; schopnosť učiť sa; a samostatnosť a zodpovednosť	pri úlohách, postupoch alebo v odbore práce alebo štúdia chápe a využíva náležité vedomosti; postupuje podľa pokynov a vykonáva súbor riadne stanovených úloh; prijíma základné informácie v neznámych kontextoch; pri stanovených úlohách si vyberá a využíva informácie a je aktívny; pri súbore aktivít získava a uplatňuje kľúčové kompetencie; preberá zodpovednosť a vyvíja samostatnosť pri riadne stanovených úlohách v rámci kontrolovaného systému kvality;
Úroveň	Úroveň 3 EKR	Úroveň 3 MQF
Vedomosti	Vedomosti o faktoch, princípoch, procesoch a všeobecných pojmoch v odbore práce alebo štúdia;	chápe význam teoretických vedomostí a informácií súvisiacich s jedným odborom práce alebo štúdia; posudzuje, vyhodnocuje a vie si vysvetliť fakty, ktoré tvoria základné princípy a pojmy v konkrétnom odbore práce alebo štúdia; rozumie faktom a postupom, ktoré uplatňuje pri komplexnejších úlohách a pokynoch; vyberá si a využíva vedomosti, ktoré získal vlastnou iniciatívou a ktoré sú pre neho, ako aj pre iných, potrebné na vykonanie špecifických aktivít;
Zručnosti	Rozsah kognitívnych a praktických zručností požadovaných na splnenie úloh a riešenie problémov na základe vybraných a použitých základných metód, nástrojov, materiálov a informácií;	preukazuje rozsah nadobudnutých zručností na vykonávanie viac ako jednej komplexnej úlohy efektívnym spôsobom a neznámych a nepredvídateľných kontextoch; prijíma komplexnejšie informácie; uplatňovaním základných metód, nástrojov, materiálov a informácií daných v obmedzenom vzdelávacom prostredí rieši základné problémy;
Kompetencie	Prijímať zodpovednosť za vykonávanie úloh v práci alebo počas štúdia, pri riešení	uplatňuje vedomosti a zručnosti na systematické vykonávanie určitých úloh; na základe aktívnejšej účasti v usporiadaných vzdelávacích prostrediach prispôsobuje pri riešení problémov svoje správanie okolnostiam; využíva vlastnú iniciatívu s preukázateľnou zodpovednosťou a samostatnosťou, ale pod dohľadom vo vzdelávacom prostredí

	problémov prispôbiť svoje správanie okolnostiam;	s kontrolou kvality, zvyčajne v remeselníckom prostredí; na tejto úrovni získava kľúčové kompetencie ako základ celoživotného vzdelávania;
Vzdelávacie výstupy	vedomosti a chápanie; používanie vedomostí a chápania; komunikačné zručnosti; kritické zručnosti; schopnosť učiť sa; a samostatnosť a zodpovednosť	chápe teoretické vedomosti a informácie, ktoré sa týkajú zložitých postupov v odbore práce alebo štúdia; postupuje podľa pokynov a vykonáva zložité úlohy systematicky a v neznámych a nepredvídateľných kontextoch; prijíma zložité informácie v neznámych a nepredvídateľných kontextoch; posudzuje, vyhodnocuje a vie si vysvetliť fakty súvisiace s odborom práce alebo štúdia a uplatňuje základné postupy riešenia problémov; získava a uplatňuje kľúčové kompetencie ako základ pre celoživotné vzdelávanie; preberá dohodnutú zodpovednosť za vykonávanie zložitých úloh a na základe vlastnej iniciatívy sa dostáva do vzájomného pôsobenia s aktuálnym prostredím a stanovenými aktivitami;
Úroveň	Úroveň 4 EKR	Úroveň 4 MQF
Vedomosti	Faktické a teoretické vedomosti v rámci odboru práce alebo štúdia;	má široké teoretické vedomosti a rozumie analýze informácií súvisiacich s odborom práce alebo štúdia; rozumie faktom a vyvodzuje základné princípy v širokých kontextoch v rámci odboru práce alebo štúdia; uplatňuje fakty a postupy v širokých kontextoch v rámci konkrétneho odboru práce alebo štúdia; vyberá si a analyzuje teoretické vedomosti v širokých kontextoch v rámci stanoveného odboru práce alebo štúdia;
Zručnosti	Rozsah kognitívnych a praktických zručností požadovaných na riešenie špecifických problémov v odbore práce alebo štúdia;	preukazuje získané vedomosti a schopnosti s cieľom uplatniť rozsah technických alebo akademických zručností na vykonávanie rozmanitých komplexných úloh; prijíma teoretické a technické informácie v pracovnom alebo vzdelávacom prostredí; nachádza riešenia špecifických problémov v rámci odboru práce alebo štúdia;
Kompetencie	Riadiť samého seba podľa usmernení v kontexte práce alebo štúdia, ktorý je zvyčajne predvídateľný, ale môže sa meniť; Kontrolovať bežnú prácu iných, niest zodpovednosť za hodnotenie a zlepšovanie pracovných alebo študijných činností;	uplatňuje vedomosti a zručnosti na vykonávanie kvalitatívnych a kvantitatívnych úloh, ktoré si vyžadujú technickú spôsobilosť zvyčajne spojenú s kompetenciou technika; zodpovedne a samostatne dohliada na kvalitu a kvantitu vlastnej práce a práce iných v rámci štruktúr zabezpečujúcich kvalitu; na tejto úrovni preukazuje pokročilú úroveň kľúčových kompetencií ako základu pre vysokoškolské vzdelávanie;

Vzdelávacie výstupy	vedomosti a chápanie; používanie vedomostí a chápania; komunikačné zručnosti; kritické zručnosti; schopnosť učiť sa; a samostatnosť a zodpovednosť.	chápe a analyzuje široké teoretické, praktické a technické vedomosti, ktoré sa týkajú odboru práce alebo štúdia; postupuje podľa pokynov a vykonáva stanovené teoretické, zložité a technické úlohy; prijíma teoretické a technické informácie v pracovnom alebo vzdelávacom prostredí; vzájomne pôsobí a nachádza riešenia problémov v aktuálnom prostredí daného odboru práce alebo štúdia; uplatňuje kľúčové kompetencie pri stanovených činnostiach a technickom alebo akademickom pracovnom alebo vzdelávacom prostredí; na základe vykonávania zložitých úloh v širokom kontexte v rámci mechanizmov zabezpečovania kvality vyvíja samostatnosť a preberá zodpovednosť za kvalitatívne a kvantitatívne úlohy stanovené jemu, ako aj iným;
Úroveň	Úroveň 5 EKR	Úroveň 5 MQF
Vedomosti	Rozsiahle, špecializované, faktické a teoretické vedomosti v odbore práce alebo štúdia a uvedomovanie si hraníc týchto vedomostí;	rozumie vedomostiam v odbore štúdia, ktorého základom je rozšírené všeobecné stredoškolské vzdelanie, pričom na tejto úrovni ich zvyčajne podporujú učebnice pre pokročilých, ktoré vedú k ďalšiemu štúdiu s cieľom dokončiť prvý cyklus; pri hľadaní riešení nachádza strategické a kreatívne odpovede na jasne stanovené konkrétne a abstraktné problémy; prijíma rozhodnutia založené na vedomostiach o príslušných sociálnych a etických otázkach;
Zručnosti	Rozsiahla škála kognitívnych a praktických zručností požadovaných na rozvíjanie kreatívnych riešení abstraktných problémov;	pri hľadaní riešení problémov preukazuje teoretické a praktické vedomosti; dobře štruktúrovaným a logickým spôsobom prezentuje myšlienky svojim spolupracovníkom, nadriadeným a klientom, pričom využíva kvalitatívne a kvantitatívne informácie; má schopnosť identifikovať a využívať údaje na formulovanie odpovedí na jasne stanovené konkrétne a abstraktné problémy; hodnotí vlastné učenie sa a identifikuje vzdelávacie potreby, ktoré sú nevyhnutné pre ďalšie vzdelávanie;
Kompetencie	Riadiť a vykonávať dohľad v kontexte pracovných alebo študijných činností, pri ktorých sa nedajú predvídať zmeny; Hodnotiť a rozvíjať svoju vlastnú výkonnosť	nezávisle riadi projekty, ktoré si vyžadujú použitie techník na riešenie problémov, pri ktorých existuje mnoho faktorov, pričom niektoré sa navzájom ovplyvňujú a vedú k nepredvídateľným výsledkom; pri riadení projektov preukazuje kreativitu, riadi ľudí a preveruje svoje výkony, ako aj výkony ostatných; školí iných a vytvára tímovú spoluprácu; vyslovuje ucelený prijatý osobný svetonázor, ktorým vyjadruje zmysel pre solidaritu s ostatnými; má schopnosť učiť sa, aby sa mohol do istej miery nezávisle zúčastniť na ďalšom vzdelávaní;

	a výkonnosť iných;	
Vzdelávacie ³⁹⁵ výstupy	vedomosti a chápanie; používanie vedomostí a chápania; komunikačné zručnosti; kritické zručnosti; schopnosť učiť sa; a samostatnosť a zodpovednosť.	rozumie učebniciam pre pokročilých, ktoré môžu viesť k ďalšiemu akademickému alebo odbornému vzdelávaniu, a nachádza riešenia abstraktných problémov; použitím kreativity preukazuje funkčnú spôsobilosť a manažérske zručnosti; spolupracuje s ostatnými, aby nachádzal riešenia abstraktných a konkrétnych problémov v odbore práce alebo štúdia; formuluje praktické a teoretické odpovede na abstraktné a konkrétne problémy a posudzuje sociálne a etické otázky; hodnotí vlastné vzdelávanie a môže si zlepšovať kľúčové kompetencie pre ďalšie vzdelávanie a presadzuje tímové vzdelávanie; je zodpovedný za efektívne a účelné riadenie projektov a ľudí v rámci dohodnutého časového rámca;
Úroveň	Úroveň 6 EKR	Úroveň 6 MQF
Vedomosti	Rozšírené vedomosti v odbore práce alebo štúdia, vrátane kritického chápania teórií a zásad;	rozumie vedomostiam, ktoré vychádzajú z rozšíreného všeobecného stredoškolského vzdelania a zvyčajne zahŕňajú určité aspekty, ktoré budú nadväzovať na predchádzajúce vedomosti získané v ich odbore štúdia; využíva podrobné teoretické a praktické vedomosti, ktoré predchádzajú odboru štúdia a zahŕňajú kritické chápanie teórií a zásad; rozumie metódam a nástrojom v komplexnom a špecializovanom odbore práce alebo štúdia a inováciám vo vzťahu k použitým metódam; prijíma rozhodnutia založené na príslušných sociálnych a etických otázkach, ktoré z odboru práce alebo štúdia vyplývajú;
Zručnosti	Rozšírené zručnosti preukazujúce majstrovstvo a inovácie požadované na riešenie komplexných a nepredvídateľných problémov v špecializovanom odbore práce alebo štúdia;	uplatňuje vedomosti a chápanie spôsobom, ktorý sa prejavuje odborným prístupom k práci alebo štúdiu, a má zručnosti, ktoré sa zvyčajne prejavujú prostredníctvom navrhovania a podpory argumentov a riešenia problémov; prijíma myšlienky, sporné otázky a riešenia ako v rámci odbornej, tak aj laickej verejnosti, pričom využíva súbor kvalitatívnych a kvantitatívnych informácií; má schopnosť zhromažďovať a vysvetľovať relevantné údaje (zvyčajne v rámci ich odboru štúdia) s cieľom formovať názory, ktoré sa týkajú úvah o príslušných sociálnych, vedeckých alebo etických otázkach; navrhuje a podporuje argumenty na riešenie problémov; sústavne hodnotí vlastné učenie sa a identifikuje vzdelávacie potreby;
Kompetencie	Riadiť komplexné technické alebo odborné činnosti alebo projekty, niest zodpovednosť	prejavuje organizačné plánovanie, riadenie zdrojov a pracovného kolektívu a je zodpovedný za kontext práce alebo štúdia, ktorý je nepredvídateľný a vyžaduje si komplexné riešenie problémov; pri riadení procesov preukazuje kreativitu a iniciatívnosť v tvorbe projektov, riadi a školí ľudí s cieľom vytvárať tímovú spoluprácu; získal také vzdelávacie zručnosti, ktoré sú nevyhnutné na to, aby pokračoval v ďalšom štúdiu s vysokým stupňom

³⁹⁵

Vzdelávacie výstupy vo všetkých deskriptoroch definujúcich úroveň MQF sú usporiadané nasledovne:

	za rozhodovanie v nepredvídateľnom kontexte práce alebo štúdia; Niešť zodpovednosť za riadenie odborného rozvoja jednotlivcov a skupín;	samostatnosti;
Vzdelávacie výstupy	vedomosti a chápanie; používanie vedomostí a chápania; komunikačné zručnosti; kritické zručnosti; schopnosť učiť sa; a samostatnosť a zodpovednosť.	rozumie odborným teoretickým a praktickým vedomostiam v špecializovanom odbore práce alebo štúdia; v prostredí práce alebo štúdia preukazuje inovatívne teoretické a praktické prístupy; prijíma myšlienky, sporné otázky a riešenia ako v rámci odbornej, tak aj laickej verejnosti, pričom využíva súbor kvalitatívnych a kvantitatívnych informácií s cieľom podporiť tvrdenia; prijíma odborné rozhodnutia o sociálnych a etických otázkach v rámci oblasti špecializácie, osvojuje si zručnosti na riešenie problémov a vyhodnocuje riadenie projektov a ľudí; hodnotí vlastné vzdelávanie a môže sa špecializovať na jednu alebo viac kľúčových kompetencií pre ďalšie vzdelávanie; je zodpovedný za riadenie kreatívnych a inovatívnych projektov a výkon pracovníkov;
Úroveň	Úroveň 7 EKR	Úroveň 7 MQF
Vedomosti	Vysokospecializované vedomosti, z ktorých niektoré vedomosti sú v odbore práce alebo štúdia poprednými a sú základom originálneho myslenia a/alebo výskumu; Zásadné uvedomenie si vedomostí v danom odbore a na rozhraní medzi jednotlivými odborníkmi;	má rozsiahle vedomosti a chápanie, ktoré získava a ktoré si môže rozšíriť a/alebo zvýšiť zvyčajne na úrovni bakalárskeho stupňa; využíva špecializované alebo multidisciplinárne teoretické a praktické vedomosti, z ktorých sú niektoré poprednými vedomosťami v odbore štúdia. Tieto vedomosti tvoria základ originality pri tvorbe a/alebo realizácii nápadov;
Zručnosti	Špecializované zručnosti požadované pri riešení problémov vo výskume a/alebo inováciách s cieľom rozvíjať nové vedomosti a postupy	preukazuje špecializované alebo multidisciplinárne vedomosti, ktoré reagujú na sociálne a etické úlohy spojené s uplatňovaním vedomostí a názorov jednotlivca; v rámci odbornej, ako aj laickej verejnosti vie jasne a jednoznačne vyjadrovať závery a vedomosti týkajúce sa práce alebo štúdia, ktoré sú výsledkom výskumu, samoštúdia alebo skúsenosti; vykonáva kritické hodnotenia a analýzy s neúplnými alebo obmedzenými informáciami s cieľom riešiť problémy v nových alebo neznámych prostrediach a realizovať prvotný výskum; v nadväznosti na získavané vedomosti a techniky rozvíja nové zručnosti a preukazuje riadiace zručnosti a inovácie v zložitom

	a integrovať vedomosti z rôznych odborov;	a nepredvídateľnom prostredí práce alebo štúdia;
Kompetencie	Riadiť a transformovať kontext práce alebo štúdia, ktorý je komplexný, nepredvídateľný a vyžaduje si nové strategické prístupy; Niest' zodpovednosť za prispievanie k odborným vedomostiam a postupom a/alebo za hodnotenie strategickej výkonnosti tímov;	používaním vedomostí z nových alebo interdisciplinárnych oblastí uskutočňuje rozbor problémov založený na výskume a prijíma rozhodnutia s neúplnými alebo obmedzenými informáciami; riadi ľudí a projekty a preukazuje schopnosť reagovať na rýchlo sa meniace podnikateľské prostredie; preukazuje samostatnosť pri smerovaní svojho učenia sa a vysokú úroveň porozumenia vzdelávacím procesom; má vzdelávacie zručnosti na to, aby mohol pokračovať v štúdiu takým spôsobom, že sa môže do značnej miery riadiť sám alebo byť samostatný;
Vzdelávacie výstupy	vedomosti a chápanie; používanie vedomostí a chápania; komunikačné zručnosti; kritické zručnosti; schopnosť učiť sa; a samostatnosť a zodpovednosť.	má rozsiahle špecializované alebo multidisciplinárne teoretické a praktické vedomosti, ktoré tvoria základ základného výskumu, ktorý môže prispieť k riešeniu sociálnych a etických otázok; preukazuje schopnosť používať vedomosti a zručnosti s cieľom prispôsobiť sa rýchlo sa meniacemu podnikateľskému prostrediu a efektívne riadiť ľudí a projekty; v rámci odbornej, ako aj laickej verejnosti vie jasne a jednoznačne vyjadrovať závery a vedomosti týkajúce sa práce alebo štúdia, ktoré sú výsledkom prvotného výskumu, samoštúdia alebo skúsenosti; vykonáva kritické hodnotenia a analýzy s neúplnými alebo obmedzenými informáciami s cieľom riešiť problémy v nových alebo neznámych prostrediach a realizovať základný výskum; vyhodnocuje ďalší osobný odborný rozvoj, preberá iniciatívu za svoje vlastné štúdium a môže prikrôčiť k ďalšej špecializácii; je zodpovedný za základný výskum v rámci osobnej sociálnej zodpovednosti a/alebo podnikateľského prostredia, za vlastné aktivity a za prevzatie riadenia ľudí a projektov berúc do úvahy dynamický charakter prostredia, v ktorom pôsobí;
Úroveň	Úroveň 8 EKR	Úroveň 8 MQF
Vedomosti	Vedomosti na najvyššej úrovni odboru práce alebo štúdia a na rozhraní medzi odborními;	systematicky ovláda vysoko špecializovaný odbor štúdia, ktorý je založený na špecializovaných alebo multidisciplinárnych vedomostiach a chápaní; rozširuje a opätovne definuje existujúce vedomosti a/alebo odborné postupy;
Zručnosti	Schopnosť uplatniť najrozšírenejšie a mimoriadne špecializované	preukazuje majstrovské ovládanie zručností, ako sú výber a analýza výskumu, napísanie, náčrt, tvorba a udržateľnosť tvrdenia preukázaného v inovatívnom vedeckom výskume; reaguje na technologické, sociálne a kultúrne otázky a reflektuje potreby spoločnosti založenej na vedomostiach; prezentuje svoju odbornosť širokému publiku, vrátane svojich kolegov a širokej verejnosti, použitím rozličných metód,

	<p>zručnosti a techniky vrátane syntézy a hodnotenia s cieľom riešiť zásadné problémy vo výskume a/alebo inováciách a rozšíriť a opätovne zadefinovať existujúce vedomosti alebo odborné postupy;</p>	<p>vrátane národných a medzinárodných publikácií, a účasťou na odborných fórach; preukazuje odbornosť v kritických hodnoteniach a analýzach s neúplnými alebo obmedzenými informáciami s cieľom riešiť problémy v nových alebo neznámych prostrediach a realizovať základný výskum;</p>
Kompetencie	<p>Kompetencia na najvyššej úrovni kontextu práce alebo štúdia, vrátane výskumu, dokazujúca silnú autoritu, inovácie, samostatnosť, vedeckú alebo odbornú integritu a trvalý záväzok rozvíjať nové myšlienky alebo postupy;</p>	<p>preukazuje autoritu v špecializovanom odbore práce alebo štúdia a prijíma rozhodnutia, ktoré zahŕňajú veľké množstvo vzájomne pôsobiacich faktorov; prostredníctvom aktivít podporuje sociálny, vedecký a etický pokrok; trvale sa zaväzuje vyvíjať nové myšlienky;</p>
Vzdelávacie výstupy	<p>vedomosti a chápanie; používanie vedomostí a chápania; komunikačné zručnosti; kritické zručnosti; schopnosť učiť sa; a samostatnosť a zodpovednosť.</p>	<p>má teoretickú a praktickú odbornosť v špecializovanom odbore vedomostí, ktoré môžu prispieť k riešeniu sociálnych a etických otázok v národnom a medzinárodnom rozmere; preukazuje vodcovstvo a inovácie pri riadení výskumu v kontexte práce a štúdia; prezentuje svoju odbornosť širokému publiku, vrátane svojich kolegov a širokej verejnosti, použitím rozličných metód, vrátane národných a medzinárodných publikácií, a účasťou na odborných fórach; preukazuje odbornosť v kritických hodnoteniach a analýzach s neúplnými alebo obmedzenými informáciami s cieľom riešiť problémy v nových alebo neznámych prostrediach a realizovať základný výskum; trvale sa zaväzuje tvoriť nové myšlienky a inovatívne projekty súvisiace s technologickým, kultúrnym a sociálnym vývojom; je zodpovedný za riadenie niekoľkých špecializovaných projektov a je autoritou v špecializovanom odbore práce alebo štúdia;</p>

Nemecko

Opis úrovni nemeckého kvalifikačného rámca /DQR/				
Úroveň	Vedomosti	Zručnosti	Sociálne kompetencie	Vlastné kompetencie
1	Disponovať elementárnymi všeobecnými vedomosťami. Mať prvý obraz o študijnej alebo pracovnej oblasti	Mať kognitívne a praktické zručnosti potrebné na vykonávanie jednoduchých úloh podľa vopred stanovených pravidiel a posúdenie ich výsledkov. Vytvárať jednoduché súvislosti.	Pracovať a učiť sa s ostatnými, vedieť ústne a písomne komunikovať.	Učiť sa alebo pracovať pod vedením. Hodnotiť vlastnú činnosť a činnosť ostatných a prijímať rady
2	Mať základné všeobecné vedomosti a základné znalosti v štúdiu alebo v práci	Mať základné kognitívne a praktické zručnosti požadované na splnenie úloh vo vzdelávaní alebo pracovnej oblasti a hodnotiť ich výsledky podľa stanovených noriem ako aj tvoriť súvislosti .	Spolupracovať v skupine. Vedieť prijať a vyjadriť všeobecné podnety a kritiku. V ústnej a písomnej komunikácii konať a reagovať primerane k situácii.	V známych a stabilných kontextoch sa pod vedením naďalej zodpovedne učiť a pracovať. Hodnotiť vlastnú činnosť a činnosť ostatných. Používať pridelené učebné pomôcky a vedieť požiadať o radu.
3	Mať rozšírené všeobecné alebo odborné znalosti v oblasti učenia alebo v oblasti pracovnej činnosti.	Disponovať spektrom kognitívnych a praktických zručností pre plánovanie a spracovanie odborných úloh v oblasti vzdelávania alebo v oblasti pracovnej činnosti. Posúdiť výsledky podľa stanovených štandardov. Mať schopnosť abstrahovať	Spolupracovať v skupine a individuálne ponúknuť pomoc. Spoluutvárať vzdelávacie alebo pracovné prostredie a konkrétne zobraziť postupy a výsledky.	Aj v menej známych kontextoch študovať a pracovať samostatne a zodpovedne. Hodnotiť vlastnú činnosť a činnosť ostatných. Vedieť požiadať o radu a vybrať si rôzne učebné pomôcky.
4	Mať dôkladné všeobecné vedomosti alebo odborné teoretické vedomosti v oblasti učenia alebo oblasti pracovnej činnosti	Mať širokú škálu kognitívnych a praktických zručností, ktoré umožňujú samostatné spracovanie úloh a riešenie problémov, a posúdenie pracovných výsledkov a procesov, vrátane alternatívnych postupov a interakcií s blízkyimi oblasťami. Mať schopnosť abstrahovať.	Podieľať sa na práci v skupine a vytváraní jej vzdelávacieho či pracovného prostredia a nepretržite ponúkať pomoc. Zdôvodňovať postupy a výsledky. Obšírne komunikovať o faktoch	Stanoviť si študijné a pracovné ciele, zvažovať ich, realizovať a niesť zodpovednosť.
5	Mať integrované odborné vedomosti vo vzdelávacej oblasti alebo disponovať	Mať veľmi široké spektrum špecializovaných kognitívnych a praktických zručností. Plánovať pracovné procesy a hodnotiť ich s	Kooperatívne vytvárať a plánovať pracovný proces aj v heterogénnych skupinách, viesť ostatných a pomáhať im	Zvažovať vlastné a cudzie študijné a pracovné ciele, hodnotiť, samostatne riadiť a niesť

	<p>integrovanými odbornými znalosťami v zamestnaní. Poznať rozsah a hranice vzdelávacej oblasti alebo odbornej činnosti.</p>	<p>plným zapojením alternatívnych postupov a interakcie s príbuznými oblasťami. Mať schopnosť komplexne abstrahovať.</p>	<p>fundovaným poradenstvom. Vedieť štruktúrovať, cielene a adresne prezentovať interdisciplinárne zložité otázky Zohľadňovať záujmy a potreby adresátov.</p>	<p>zodpovednosť, ako aj vyvodit' dôsledky za pracovné procesy v rámci tímu.</p>
6	<p>Mať rozsiahle a integrované vedomosti, vrátane vedeckých základov, praktickej aplikácie vedeckého odboru, kritického chápania najdôležitejších teórií a metód (zodpovedajúce úrovni 1 [úroveň bakalár] Kvalifikačného rámca pre nemecké vysoké školstvo) alebo mať rozsiahle a integrované odborné znalosti vrátane aktuálneho technického vývoja Mať vedomosti o rozvoji určitého vedeckého odboru alebo vedomosti o rozvoji profesijnej oblasti. Mať príslušné vedomosti o iných oblastiach</p>	<p>Disponovať veľmi širokou škálou metód pre riešenie zložitých problémov vo vedeckej oblasti (Zodpovedajúce úrovni 1 [bakalárskej úrovni] kvalifikačného rámca pre nemecké vysoké školstvo), ďalších študijných oblastiach alebo na pracovisku. Vyvíjať nové riešenia a posudzovať s prihliadnutím na rôzne kritériá, a to aj pri často sa meniacich požiadavkách.</p>	<p>Zodpovedne pracovať v tímoch odborníkov alebo zodpovedne riadiť skupiny alebo organizácie. Usmerňovať profesijný rozvoj druhých a predvídavo zaobchádzať s problémami v tíme. S použitím argumentácie obhajovať zložité odborné problémy a riešenia pred odborníkmi a spolu s nimi ich rozvíjať.</p>	<p>Definovať ciele pre vzdelávacie a pracovné procesy, analyzovať a hodnotiť ich a študijné a pracovné procesy spraviť nezávislými a trvalými.</p>
7	<p>Mať komplexné, detailné a odborné vedomosti o najnovších vedomostiach v určitom vedeckom odbore (zodpovedajúce úrovni 2 [magisterskej úrovni] kvalifikačného rámca pre nemecké vysoké školstvo) alebo mať rozsiahle odborné znalosti v strategicky orientovanej pracovnej činnosti.</p>	<p>Mať špecializované odborné alebo koncepčné zručnosti pre riešenie strategických problémov v určitom vedeckom odbore (zodpovedajúce úrovni 2 [magisterský stupeň] kvalifikačného rámca pre nemecké vysoké školstvo) alebo v určitej pracovnej činnosti. Aj s neúplnými informáciami zvážiť alternatívy. Rozvíjať a uplatňovať nové nápady a postupy, a hodnotiť s prihliadnutím k rôznym kritériám posudzovania.</p>	<p>Zodpovedne riadiť skupiny alebo organizácie v rámci komplexného zadávania úloh a obhajovať ich pracovné výsledky. Cielene podporovať odborný rast ostatných. Viesť špecifické a interdisciplinárne diskusie.</p>	<p>Definovať ciele nových úloh zameraných na aplikáciu a výskum pri zohľadnení možných spoločenských, hospodárskych a kultúrnych vplyvov, používať vhodné prostriedky a za týmto účelom využiť znalosti a vedomosti.</p>

	Mať rozšírené znalosti v príbuzných oblastiach			
8	<p>Mať komplexné, špecializované a systematické vedomosti v určitej výskumnej disciplíne a prispievať k rozširovaniu vedomostí odbornej disciplíny (zodpovedá úrovni 3 [doktorskej úrovni] kvalifikačného rámca pre nemecké vysoké školstvo)</p> <p>alebo</p> <p>mať rozsiahle odborné znalosti v strategicky a inovačne orientovanej profesijnej činnosti.</p> <p>Mať zodpovedajúce znalosti v príbuzných oblastiach.</p>	<p>Mať komplexne vyvinuté zručnosti na identifikáciu a riešenie nových problémov v oblasti výskumu, vývoja a inovácií v špecializovanom vedeckom odbore (zodpovedajúce úrovni 3 [doktorskej úrovni] kvalifikačného rámca pre nemecké vysokoškolské vzdelávanie) alebo</p> <p>v profesijnej činnosti. Interdisciplinárne koncipovať, vykonávať, riadiť, zvažovať a hodnotiť inovačné procesy.</p> <p>Hodnotiť nové nápady a metódy.</p>	<p>Zodpovedne riadiť organizácie alebo skupiny s komplexne, prípadne interdisciplinárne zadanými úlohami a pritom aktivovať ich potenciál. Cielene dlhodobo podporovať odborný rast ostatných.</p> <p>Viesť interdisciplinárne diskusie a do odborných diskusií vnášať novátorské príspevky, vrátane medzinárodných kontextov.</p>	<p>Definovať ciele nových komplexných úloh zameraných na aplikáciu a výskum pri zohľadnení možných spoločenských, hospodárskych a kultúrnych vplyvov. Voliť vhodné prostriedky a rozvíjať nové nápady a postupy.</p>

Rakúsko

Opis úrovni rakúskeho NKR				
Úroveň	Vedomosti	Zručnosti	Kompetencia	Referenčné kvalifikácie
1	<p>On/ona disponuje</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ základným všeobecným vzdelaním, vrátane základných znalostí čítania, písania, počítania, ako aj zaobchádzania s modernými informačnými a komunikačnými technológiami ☐ znalosťami o spoločenských normách a hodnotách ☐ znalosťami o akceptovaných a zaužívaných spoločenských spôsoboch vo všedných situáciách ☐ obrazom o svete povolania a práce, ktorý ho/ju robí spôsobilým správneho výberu vzdelávania a povolania ☐ schopnosťou samostatne si osvojiť dostupné vedomosti ☐ vedomosťami, ktoré umožňujú prechod na stredné vzdelávanie vyššieho sekundárneho stupňa 	<p>On / ona je schopná v jeho / jej práci alebo v štúdiu</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ komunikovať jazykovo správne, zúčastňovať sa diskusií a vyjadrovať sa ☐ zvládať jednoduché každodenné úlohy za stanovených podmienok v rámci uplatňovania príslušných kultúrnych techník ☐ pri riešení jednoduchých problémov hľadať rôzne možnosti riešenia, vybrať vhodné riešenie a aplikovať ho pri plnení úlohy, výber vhodného riešenia a aplikovať, aby plnili úlohy ☐ zachytiť základné informácie o jednoduchých témach z bežných a počítačových zdrojov, vytvoriť si správny vecný a hodnotový úsudok, a zaujať stanovisko ☐ na základe spoločenských noriem a hodnôt si vytvoriť vlastný postoj k témam, ktoré sa ho/jej týkajú ☐ podieľať sa na spoločenskom živote a nájsť svoju vlastnú úlohu v rámci komunity ☐ podieľať sa na spoločenskom živote a nájsť svoju vlastnú úlohu v rámci komunity 	<p>On /ona je schopná, v jeho/jej práci alebo v štúdiu</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ vyrovnat' sa s jednoduchými situáciami podľa stanovených podmienok a za primeranej pomoci 	
2	<p>On/ona disponuje</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ solídnym všeobecným vzdelaním ☐ znalosťami o základných podnikovo-hospodárskych súvislostiach ☐ základnými znalosťami o štruktúre a fungovaní trhu práce ☐ základným odborným vzdelaním v určitom odbore ☐ znalosťami umožňujúcimi prechod na strednú 	<p>On/ona je schopná v jeho/jej práci alebo štúdiu</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ vhodne použiť dané nástroje, metódy a postupy ☐ samostatne zvládnuť jednoduché rutinné úlohy ☐ samostatne riešiť jednoduché štandardné problémy ☐ rozvíjať určité samostatné a logické myslenie ☐ aktívne sa zúčastňovať na debatách o známych témach a zaujať vlastné stanovisko ☐ na splnenie svojej úlohy pochopiť a využiť informácie z určených zdrojov 	<p>On/ona je schopná v jeho/jej práci alebo štúdiu</p> <ul style="list-style-type: none"> ☐ v jednoduchých situáciách jednat' samostatne ☐ vyrovnat' sa s jednoduchými situáciami podľa stanovených podmienok a za primeranej pomoci ☐ za pomoci usmerňovania a výučby úspešne zvládnuť aj nové 	Ukončenie polytechnickej školy

	školu či odbornú prípravu	☐ fakty z jeho/jej oblasti skúseností prezentovať ústne aj písomne gramaticky správne v spisovnom jazyku	špecifické činnosti a tým rozvíjať pocit sebavedomia, ktorý je nevyhnutný pri preberaní veľkých úloh	
3	<p>On/ona má</p> ☐ fundované všeobecné vzdelanie ☐ základné znalosti v jeho / jej pracovnej alebo študijnej oblasti (napr. znalosti faktov, zásad, materiálov, procesov, metód, vzťahov, predpisov a noriem, atď.) na samostatné zvládnutie jednoduchých úloh a výziev za konštantných podmienok ☐ schopnosť ekonomického myslenia a kritického konzumného správania ☐ znalosti pre priamy výkon jednoduchých pracovných činností	<p>On / ona je schopná v jeho / jej práci alebo v štúdiu</p> ☐ vybrať a správne použiť základné nástroje, metódy a postupy ☐ samostatne zvládnuť jednoduché činnosti pri štandardných podmienkach ☐ ukázať rôzne riešenia každodenných problémov a po konzultácii ich použiť na samostatné riešenie ☐ rozvíjať samostatné a logické myslenie ☐ aktívne sa zúčastňovať na debatách o známych témach, zaujať vlastné stanovisko a argumentovať ☐ relevantné informácie potrebné na splnenie jeho/jej úloh z daných zdrojov samostatne rešeršovať, kriticky posúdiť a po konzultácii využiť ☐ zobrazovať bežné obsahy v primeranej /t.j. zodpovedajúcej situácii a cieľovému publiku/ ako aj odbornej a jazykovo správnej forme	<p>On/ona je schopná v jeho/jej práci alebo štúdiu</p> ☐ v jednoduchých situáciách jednať samostatne a zodpovedne ☐ samostatne a zodpovedne zvládať jednoduché výzvy pri konštantných podmienkach ☐ v bežných situáciách prispôbiť svoje správanie situácii	Ukončenie hospodárskej školy
4	<p>On/ona má</p> ☐ prehĺbené všeobecné vzdelanie ☐ teoretické znalosti v jeho / jej pracovnej alebo študijnej oblasti (napr. znalosti faktov, zásad, materiálov, procesov, metód, vzťahov, predpisov a noriem, atď.) na samostatné zvládnutie bežných úloh a výziev aj pri meniacich sa podmienkach ☐ základné podnikateľské, podnikovo-hospodárske a právne vedomosti ☐ maturitu alebo vedomosti na priame vykonávanie povolania	<p>On / ona je schopná v jeho / jej práci alebo v štúdiu</p> ☐ vybrať a správne použiť bežné nástroje, metódy a postupy ☐ samostatne zvládnuť štandardné úlohy aj pri meniacich sa podmienkach ☐ za pomoci teoretických vedomostí analyzovať každodenné problémy, hľadať rôzne možnosti riešenia a samostatne ich riešiť ☐ rozvíjať určité kreatívne a prepojené myslenie ☐ aktívne sa zúčastňovať na debatách v bežných situáciách o známych témach, zaujať vlastné stanovisko a argumentovať ☐ relevantné informácie potrebné na splnenie jeho/jej úloh z rozsiahlych zdrojov samostatne rešeršovať, kriticky posúdiť a po konzultácii využiť ☐ zobrazovať bežné obsahy v primeranej /t.j.	<p>On/ona je schopná v jeho/jej práci alebo štúdiu</p> ☐ samostatne riešiť bežné situácie a správať sa primerane daným okolnostiam ☐ pracovať v tíme a bežnými úlohami poveriť ostatných, prípadne na nich dohliadať	Ukončenie Odbornej školy s maturitou (napr. ukončenie odbornej školy pre strojárstvo, obchodnej školy, hotelovej školy, atď.); Učňovskej školy, (napr. obchodník, obchodníčka, stolár atď.)

		zodpovedajúcej situácii a cieľovému publiku/ ako aj odbornej a jazykovo správnej forme a prezentovať ich pomocou bežných komunikačných technik		
5	<p>On/ona má</p> <p>☐ rozsiahle teoretické znalosti v jeho / jej pracovnej alebo študijnej oblasti (napr. znalosti faktov, zásad, materiálov, procesov, metód, vzťahov, predpisov a noriem, atď.) na samostatné zvládnutie úloh a výziev aj v nepredvídateľných situáciách</p> <p>☐ vedomosť o tom, aké dôsledky má aplikovanie týchto vedomostí na pracovnú a študijnú oblasť</p> <p>☐ hlboké podnikateľské, podnikovo-hospodárske a právne vedomosti na prevzatie vedúcich úloh a alebo na vedenie podniku</p> <p>☐ vedomosti na priame vykonávanie povolania</p>	<p>On/ona má</p> <p>☐ rozsiahle teoretické znalosti v jeho / jej pracovnej alebo študijnej oblasti (napr. znalosti faktov, zásad, materiálov, procesov, metód, vzťahov, predpisov a noriem, atď.) na samostatné zvládnutie úloh a výziev aj v nepredvídateľných situáciách</p> <p>☐ vedomosť o tom, aké dôsledky má aplikovanie týchto vedomostí na pracovnú a študijnú oblasť</p> <p>☐ hlboké podnikateľské, podnikovo-hospodárske a právne vedomosti na prevzatie vedúcich úloh a alebo na vedenie podniku</p> <p>☐ vedomosti na priame vykonávanie povolania</p>	<p>On/ona je schopná vo svojej pracovnej a študijnej oblasti</p> <p>☐ samostatne koordinovať a viesť projekty</p> <p>☐ konať samostatne a flexibilne v rôznych aj nepredvídateľných situáciách</p> <p>☐ premýšľať o svojom vlastnom správaní a vyvodit' závery pre ďalšie konanie</p> <p>☐ kriticky a zodpovedne sa vyrovnat' s konaním iných ľudí, poskytnúť spätnú väzbu a prispievať k rozvoju ich potenciálu</p>	<p>Maturitná skúška a diplom zo strednej odbornej školy (napr. odborná škola pre stavebné technológie, Obchodná akadémia, inštitúcie vyššieho vzdelávania v oblasti cestovného ruchu, atď., rovnako ako ukončenie školy pre učiteľov materských škôl)</p>
6	<p>On/ona má</p> <p>☐ hlboké teoretické znalosti vo svojej pracovnej alebo študijnej oblasti (napr. znalosti faktov, zásad, materiálov, procesov, metód, vzťahov, pravidiel a noriem, atď.) pre samostatné zvládnutie veľkých úloh a výziev</p> <p>☐ pochopiť teoretické základy svojej práce a štúdia z rôznych uhlov pohľadu</p> <p>☐ znalosti, ktoré sú potrebné na riadenie rozsiahlych projektov a podnikov</p>	<p>On/ona je schopná vo svojej pracovnej a študijnej oblasti</p> <p>☐ vykonávať úlohy na veľmi vysokej profesionálnej úrovni</p> <p>☐ samostatne a zodpovedne zvládnuť veľké výzvy a pritom vytvárať inovatívne riešenia</p> <p>☐ samostatne vytvárať koncepty na vykonanie rôznych úloh pri zohľadnení ekonomických, odborných/právnych podmienok</p> <p>☐ konať predvídavo a pružne reagovať na nové/meniace sa okolnosti</p> <p>☐ s rôznymi osobami / spolupracovníkmi, potenciálnymi zákazníkmi, dodávateľmi, úradmi atď. /jednať adresne a primerane situácii</p> <p>☐ rešeršovať informácie z rôznych médií a oblastí, kriticky ich posúdiť a využiť ich na rozvoj inovatívnych riešení</p>	<p>On/ona je schopná vo svojej pracovnej a študijnej oblasti</p> <p>☐ konať podnikateľsky a preberať vedúce úlohy</p> <p>☐ samostatne a zodpovedne riadiť komplexné a rozsiahle projekty, funkčné oblasti a/alebo podniky/spoločnosti/</p> <p>☐ kriticky a zodpovedne sa vyrovnat' s konaním jednotlivých spolupracovníkov ako aj celého projektového a pracovného tímu, poskytnúť spätnú väzbu a prispievať k rozvoju ich potenciálu prostredníctvom cieľenej podpory</p>	<p>Ukončenie odborného učňovského vzdelania / napr. v odbore automobilovej techniky, alebo v odbore návrhárstvo dámskeho oblečenia atď./</p>
7	<p>On/ona má</p> <p>☐ znalosti experta vo svojej pracovnej alebo študijnej oblasti (napr. znalosti faktov, zásad,</p>	<p>On/ona je schopná vo svojej pracovnej a študijnej oblasti</p> <p>☐ osvojiť si znalosti a vedomosti z rôznych disciplín,</p>	<p>On/ona je schopná vo svojej pracovnej a študijnej oblasti</p> <p>☐ samostatne riadiť komplexné</p>	<p>Skúška odbornej spôsobilosti architekta-staviteľa,</p>

	<p>materiálov, procesov, metód, vzťahov, pravidiel a noriem, atď.) pre samostatné zvládnutie veľkých úloh a výziev</p> <p>☐ znalosti z rôznych disciplín, ktoré sú nevyhnutné na zvládnutie úloh a výziev v jeho/jej pracovnej alebo študijnej oblasti</p> <p>☐ schopnosť integrovať novozískané vedomosti do ďalšieho rozvoja jeho/jej pracovnej alebo študijnej oblasti</p>	<p>kriticky ich posúdiť a integrovať do svojej činnosti</p> <p>☐ odvodzovať nové vedomosti z praktickej činnosti, ako aj z teoretickej diskusie a využiť ich na inovácie (napr. v oblasti postupov, procesov, materiálov, výrobkov, atď.)</p> <p>☐ rozvíjať stratégiu komplexných projektov, funkčných oblastí a/alebo podniku</p> <p>☐ kontrolovať, posúdiť, vyvodit' závery a vykonať úpravy výstupov a výsledkov, ktoré sú k dispozícii ako súčasť projektov, funkčných oblastí a / alebo podniku /spoločnosti/</p> <p>☐ komunikovať s osobami na vplyvných postoch, pracovať ako moderátor a obhajovať rozhodnutia</p>	<p>a rozsiahle projekty, funkčné oblasti a/alebo podniky /spoločnosti/ a prevziať zodpovednosť za rozhodnutia</p> <p>☐ kontrolovať realizáciu stratégie, usmerňujúco zasahovať, a v prípade potreby vyvodit' obsahové a personálne dôsledky</p>	<p>firemného inžiniera /poradný inžinier/ ako aj skúška civilného technika</p>
8	<p>On/ona má</p> <p>☐ znalosti experta na najvyššej úrovni vo svojej pracovnej alebo študijnej oblasti (napr. znalosti faktov, zásad, materiálov, procesov, metód, vzťahov, pravidiel a noriem, atď.) pre samostatné zvládnutie veľkých úloh a výziev</p> <p>☐ obsiahle znalosti z rôznych disciplín, ktoré sú nevyhnutné na zvládnutie úloh a výziev v jeho/jej pracovnej alebo študijnej oblasti</p> <p>☐ schopnosť integrovať novozískané vedomosti do ďalšieho rozvoja jeho/jej pracovnej alebo študijnej oblasti ako aj schopnosť prispievať k vytváraniu nových vedomostí a nových čiastkových disciplín</p>	<p>On/ona je schopná vo svojej pracovnej a študijnej oblasti</p> <p>☐ odvodzovať nové vedomosti z praktickej činnosti, ako aj z vedecko-teoretickej diskusie a využiť ich na inovácie (napr. v oblasti postupov, procesov, materiálov, výrobkov, atď.)</p> <p>☐ generovať nové vedomosti a vedomosti pomocou rôznych výskumných metód</p> <p>☐ spracovať nové výsledky a vedomosti, sprístupniť ich, diskutovať s príslušnými subjektmi a obhajovať</p>	<p>On/ona je schopná vo svojej pracovnej a študijnej oblasti</p> <p>☐ sprístupňovať nové vedomosti a vedomosti, a tým prispievať k ďalšiemu rozvoju študujúcich a pracujúcich</p> <p>☐ spolupracovať na ďalšom rozvoji prostredníctvom nových vedomostí a znalostí.</p>	

Slovensko

Úroveň	Vedomosti	Zručnosti	Kompetencie
	<i>Sú výsledkom učenia sa a osvojenia si koncepcií, princípov, teórií a praxe. Osvojenie si vedomostí sa realizuje v rozličnom prostredí: vo vzdelávacom procese, v práci a v kontexte osobného a spoločenského života.</i>	<i>V kontexte národného kvalifikačného rámca sú zručnosti opísané ako kognitívne (t.j. používanie logického, intuitívneho a tvorivého myslenia) a/alebo praktické (t.j. manuálne, tvorivé zručnosti, používanie materiálov, nástrojov a náradia).</i>	<i>Vzťahujú sa na schopnosť používať a integrovať vedomosti a zručnosti vo vzdelávacích, profesijných a osobných situáciách. Kompetencie sú klasifikované v pojmoch zložitosti, samostatnosti a zodpovednosti. Rozlišujeme medzi generickými a profesijne špecifickými kompetenciami.</i>
1	Základné všeobecné vedomosti umožňujúce ďalšie systematické učenie sa.	Základná gramotnosť a schopnosť učiť sa/osvojovať si informácie a koncepcie. Praktické zručnosti potrebné na vykonávanie jednoduchých, opakujúcich sa úloh a krátke súbory jednoduchých úloh.	Schopnosť konať v špecificky definovanom a vysoko štruktúrovanom prostredí.
2	Základné všeobecné a aplikované vedomosti pokrývajúce porozumenie hlavných sociálnych a prírodných koncepcií, procesov a zákonov; slúži ako základe pre ďalšie učenie sa a sociálnu participáciu.	Základná gramotnosť a praktické zručnosti, vrátane používania základných nástrojov, metód a materiálov. Schopnosť vykonávať jednoduché, opakujúce sa úlohy pozostávajúce z malého počtu operácií/úkonov.	Schopnosť konať s obmedzenou samostatnosťou na základe ústnej alebo písomnej inštrukcie a nadobúdať nové vedomosti a zručnosti v predvídateľnom a štruktúrovanom prostredí. Prevziať obmedzený stupeň zodpovednosti.
3	Prevažne praktické vedomosti relevantné pre život a povolanie, s určitým teoretickým základom, nadobudnuté predovšetkým prostredníctvom štúdia príkladov, napodobovania a praxe, v kontexte určitého odboru.	Základná gramotnosť a praktické zručnosti v obmedzenom rozsahu vrátane používania vhodných nástrojov, metód a materiálov. Využívanie známych postupov pri riešení predvídateľných problémov obmedzeného rozsahu. Schopnosť vykonávať transparentné a štandardizované úlohy.	Schopnosť nadobúdať nové vedomosti a zručnosti v štruktúrovanom kontexte pod primeraným vedením. Schopnosť konať s obmedzenou samostatnosťou v predvídateľnom a štruktúrovanom kontexte na základe jednoduchej ústnej alebo písomnej inštrukcie. Preberať obmedzený stupeň zodpovednosti.
4	Prevažne odborné vedomosti, doplnené o vedomosti teoretických princípov, najmä takých, ktoré sú relevantné odboru. Štúdium príkladov, integrácia a využívanie vedomostí, chápanie významu princípov systémovej vedeckej organizácie.	Používanie vedomostí pri riešení rozličných úloh a problémov, vrátane menej obvyklých situácií. Rozsiahle a špecializované zručnosti v danej oblasti činnosti, vrátane používania vhodných nástrojov, metód, rozličných technologických procesov a materiálov. Schopnosť vykonávať relatívne menej transparentné či menej štandardizované úlohy.	Schopnosť konať v známom aj menej známom prostredí s väčším stupňom zodpovednosti a samostatnosti. Prevziať zodpovednosť za znaky a kvalitu produktov/služieb spojených s pracovnými úlohami a procesmi. Prevziať zodpovednosť za vlastné učenie sa. Osvojovanie si nových vedomostí a zručností v riadenom prostredí. Táto úroveň je charakteristická určitou orientáciou

			na podnikavosť a schopnosťou organizovať prácu v skupine.
5	Všeobecné a /alebo špecializované vedomosti nadobudnuté v rozličných akademických a /alebo profesijných oblastiach a teoretické princípy. Predstavuje a základ pre ďalšie mierne pokročilejšie chápanie daného odboru. Učenie sa realizuje predovšetkým cez analytické myslenie.	Rozsiahle zručnosti vo vzťahu k oblasti činnosti, môžu byť aj špecializované, vrátane používania primeraných nástrojov, metód, rozličných technologických procesov, materiálov a teórií. Hodnotenie a používanie Informácií na formulovania rozhodnutí a riešení rozličných problémov alebo atypických situácií. Formulácia riešení spojených s dobre definovanými abstraktnými problémami. Schopnosť vykonávať rozličné, často neštandardné úlohy.	Schopnosť konať v rozmanitom a špecifickom prostredí. Prevziať zodpovednosť za znaky a kvalitu pracovných procesov a výsledkov, preukazovať samostatnosť a určitý stupeň iniciatívnosti. Prevziať zodpovednosť a iniciatívu za nadobúdanie nových vedomostí a zručností. Táto úroveň je charakteristická orientáciou na podnikavosť a schopnosťou organizovať prácu v zložitej a heterogénnej skupine.
6	Technické a teoretické vedomosti v špecifickej oblasti a praktické vedomosti na riešenie konkrétnych úloh. Vedomosti umožňujúce riešenie zložitejších úloh v špecifických oblastiach svojej disciplíny/profesie.	Schopnosť vykonávať zložitejšie operačné/technické úlohy spojené s prípravou práce a kontrolou a riadením pracovných procesov. Schopnosť vykonávať zložité a obvykle špecializované úlohy vo vzťahu k oblasti činnosti, vrátane abstraktného myslenia a používania vhodných nástrojov, metód, rozličných technologických procesov, materiálov a teórií.	Schopnosť konať v rozličnom a špecifickom prostredí s prvkami kreativity. Samostatná činnosť charakterizovaná prevzatím zodpovednosti za prácu jednotlivcov a skupín, materiálne zdroje a informácie. Dôležitá je aj schopnosť nadväzovať základné kontakty a klásť otázky vo všeobecnom sociálnom kontexte. Identifikácia potrieb vlastného učenia sa a pozornosť venovaná prenosu vedomostí do pracovného prostredia.
7	Pokročilé technické/ teoretické a praktické vedomosti v danej oblasti, podporené širokým teoretickým a metodologickým základom.	Schopnosť vykonávať zložité operačné/technické úlohy, vrátane používania metodologických nástrojov. Zvládnutie národných a zložitých pracovných procesov pomocou samostatného použitia vedomostí v nových pracovných situáciách. Schopnosť diagnostikovať a riešiť problémy v rozličnom špecifickom pracovnom prostredí spojenom s odborom vzdelávania a odbornej prípravy. Základy pre originálne myslenie/prácu a kritickú reflexiu.	Schopnosť konať v rozličnom prostredí a funkciách a sprostredkovať nové vedomosti. Prevziať zodpovednosť za definovanie a dosiahnutie výsledkov svojej práce a /alebo výsledkov práce heterogénnej skupiny v definovanej oblasti práce. Schopnosť vytvárať a podporovať argumenty v rámci špecifického pracovného prostredia spojeného s oblasťou vzdelávania a odbornej prípravy. Identifikácia vlastných potrieb učenia sa. Schopnosť prevziať iniciatívu za vlastné učenie sa. Schopnosť rozširovať vedomosti v rámci skupiny.
8	Pokročilé teoretické, metodologické a analytické vedomosti s prvkami výskumu slúžiace ako základ pre veľmi zložitú odbornú prácu.	Majstrovstvo v náročných a zložitých pracovných procesoch a ovládanie metodologických nástrojov v špecializovaných oblastiach. Plánovanie a riadenie pracovných procesov na základe tvorivých riešení problémov týkajúcich sa oblasti	Schopnosť vykonávať úlohy samostatne a nezávisle najmä v atypickom prostredí v širšom alebo multidisciplinárnom prostredí. Schopnosť prevziať zodpovednosť za vlastný odborný rozvoj a školiť iných. Prevziať zodpovednosť za rozhodnutia

		vzdelávania a odbornej prípravy. Schopnosť originálneho myslenia/ práce a kritickej reflexie.	týkajúce sa aktivít, procesov a riadenia zložitých a heterogénnych skupín.
9	Pokročilé teoretické, metodologické a analytické vedomosti slúžiace ako základ pre originálnu výskumnú/umeleckú prácu vedúcu k tvorbe nových vedomostí/prác.	Plánovanie, riadenia a vykonávanie prác najvyššej zložitosti, vrátane účasti vo výskumných/umeleckých projektoch najvyššieho štandardu a riešenie teoretických a praktických problémov v špeciálnych pracovných situáciách. Schopnosť zložitého originálneho myslenia/ práce a kritickej reflexie.	Schopnosť vykonávať úlohy samostatne v atypickom prostredí a v širšom alebo multidisciplinárnom kontexte, spojených so základnou a /alebo aplikovanou výskumnou/ umeleckou prácou. Schopnosť prevziať zodpovednosť za vlastný odborný rozvoj a za rozvoj odboru. Schopnosť nezávisle, odborne a eticky orientovať vlastné učenie sa a učenie sa iných v rozličných kontextoch.
10	Pokročilé vedomosti slúžiace ako základ pre samostatnú, originálnu výskumnú/umeleckú prácu alebo rozvoj danej oblasti na najvyššej úrovni, čo je spojené s akademickým, odborným alebo umeleckým uznaním na národnej aj medzinárodnej úrovni.	Plánovanie, riadenia a vykonávanie prác najvyššej zložitosti, vrátane účasti vo výskumných/ umeleckých projektoch, riešenie najzložitejších teoretických a praktických problémov. Schopnosť kritickej reflexie, pokročilého abstraktného myslenia a syntézy nových a zložitých ideí.	Schopnosť vysoko samostatnej práce/ tvorivej práce v najvyššom štandarde, interpretácia a schopnosť nachádzať odpovede na abstraktné otázky a veľmi zložité otázky odbornej, akademickej alebo umeleckej oblasti. Schopnosť sprostredkovať vedomosti prostredníctvom kritickeho dialógu medzi odbornými oblasťami a akademickými odborníkmi a schopnosť zodpovedne hodnotiť dôsledky uplatnenia nových vedomostí v rozličnom kontexte.

Referencovanie SQF úrovni 6, 7, 8, 9 a 10 k QF-EHEA

QF-EHEA	Vedomosti a chápanie	Využitie vedomostí	Spôsobilosť formulovať úsudky	Spôsobilosť komunikovať	Spôsobilosť učiť sa
	Študenti:				
Krátky cyklus	Preukázali vedomosti a ich pochopenie v oblasti štúdia, ktorá nadväzuje na všeobecné stredoškolské vzdelávanie a je obvykle na tejto úrovni podporená modernými učebnicami. Tieto vedomosti poskytujú	Študenti vedia využiť svoje vedomosti a ich chápanie vo svojom zamestnaní.	Vedia identifikovať a používať údaje na formulovanie odpovedí na dobre zadefinované, konkrétne a abstraktné problémy.	Vedia komunikovať o svojich vedomostiach, zručnostiach a aktivitách so svojimi rovesníkmi, nadriadenými a klientmi.	Majú zručnosti učiť sa potrebné pre ďalšie učenie sa s určitou mierou samostatnosti.

	základy pre prácu, povolanie, osobný rozvoj a ďalšie štúdium na ukončenie prvého stupňa.				
SQF úroveň 6	Technické a teoretické vedomosti v špecifickej oblasti a praktické vedomosti na riešenie konkrétnych úloh. Vedomosti umožňujúce riešenie zložitejších úloh v špecifickej oblasti alebo disciplíne.	Spôsobilosť vykonávať zložitejšie operačné/technické úlohy spojené s prípravou práce alebo s kontrolou pracovných procesov. Spôsobilosť vykonávať zložité a obvykle špecializované úlohy v oblasti pôsobenia, vrátane abstraktného myslenia a používania vhodných nástrojov, metód, rozličných technologických procesov, materiálov a teórií.		Spôsobilosť konať v rozličnom a špecifickom prostredí s prvkami tvorivosti. Samostatné aktivity charakteristické prevzatím zodpovednosti za prácu jednotlivcov a skupín, materiálové zdroje a informácie. Dôležitá je aj spôsobilosť vytvárať základné vzťahy a riešiť problémy vo všeobecnom sociálnom kontexte. Identifikácia svojich potrieb vzdelávania a pozornosť venovaná prenosu vedomostí do pracovného prostredia.	
QF-EHEA	Vedomosti a chápanie	Využitie vedomostí	Spôsobilosť formulovať úsudky	Spôsobilosť komunikovať	Spôsobilosť učiť sa
	Študenti:				
Prvý cyklus	Preukázali vedomosti a ich pochopenie v oblasti svojho štúdia, ktoré stavajú na ich všeobecnom stredoškolskom vzdelávaní a obvykle sú na tejto úrovni podporené modernými učebnicami a zahŕňajú niektoré aspekty, ktoré sú v popredí v oblasti ich štúdia.	Vedia využiť svoje vedomosti a ich chápanie takým spôsobom, ktorý indikuje profesionálny prístup k práci alebo povolaniu a preukázali svoje kompetencie prostredníctvom premyslených a zdôvodnených argumentov a riešenia problémov vo svojej oblasti štúdia .	Majú spôsobilosť zbierať a interpretovať relevantné údaje (obvykle z oblasti svojho štúdia) na formuláciu úsudkov, ktoré odrážajú relevantné sociálne, vedecké alebo etické otázky .	Vedia komunikovať informácie, idey, problémy a riešenia tak odbornej, ako aj neodbornej verejnosti.	Majú rozvinuté tie spôsobilosti učiť sa, ktoré potrebujú, aby mohli pokračovať v ďalšom štúdiu s vyššou mierou samostatnosti.
SQF úroveň 7	Pokročilé technické/teoretické a praktické vedomosti v danej oblasti podporené širokým teoretickým a metodologickým základom.	Spôsobilosť vykonávať zložité operačné/technické úlohy vrátane používania metodologických nástrojov. Zvládanie náročných a zložitých pracovných procesov pomocou samostatného využívania vedomostí v nových pracovných situáciách. Spôsobilosť odhaľovať a riešiť problémy v rozličnom špecifickom pracovnom prostredí, spojenom v oblasťou vzdelávania a odbornej prípravy. Základy pre originálne myslenie / prácu a kritické uvažovanie.		Spôsobilosť pôsobiť v rozličných prostrediach a funkciách a spracovávať nové vedomosti. Prebrať zodpovednosť za definovanie a dosiahnutie výsledkov vo svojej práci, alebo výsledkov práce heterogénnej skupiny v definovanej oblasti práce. Spôsobilosť premyslieť si a podporiť argumenty v špecifickom pracovnom prostredí spojenom s ich vzdelávaním alebo odbornou prípravou. Identifikácia svojich potrieb vzdelávania, prevzatie iniciatívy za svoju spôsobilosť učiť sa a za transfer vedomostí v rámci skupiny.	
QF-EHEA	Vedomosti a chápanie	Využitie vedomostí	Spôsobilosť formulovať úsudky	Spôsobilosť komunikovať	Spôsobilosť učiť sa
	Študenti:				

Druhý cyklus	Preukázali vedomosti a ich pochopenie, ktoré sa rozvíjajú a rozširujú; sú obvykle spojené s prvým cyklom a poskytujú základy alebo príležitosti pre originalitu pri rozvíjaní alebo využívaní ideí, často v kontexte výskumu.	Vedia využiť svoje vedomosti a ich pochopenie a zručnosti v riešení problémov v novom alebo neznámom prostredí v širšom (alebo multidisciplinárnom) kontexte spojenom s oblasťou ich štúdia.	Majú spôsobilosť integrovať vedomosti, zvládať zložitost' a formulovať úsudky na základe neúplných alebo obmedzených informácií, ktoré však odrážajú aj sociálne a etické zodpovednosti spojené s využitím vedomostí a úsudkov.	Vedia jasne a jednoznačne komunikovať svoje závery a vedomosti, ako aj zdôvodnenia, ktoré ich podporujú, špecialistom aj neodborníkom.	Majú spôsobilosti a zručnosti učiť sa, ktoré im umožňujú pokračovať v štúdiu, ktoré je zväčša samostatné a nezávislé.
SQF úroveň 8	Pokročilé teoretické, metodologické and analytické vedomosti s prvkami výskumu slúžiacie ako základ pre veľmi zložitú profesionálnu prácu.	Zvládnutie vysoko náročných a zložitých pracovných procesov a metodologických nástrojov v špecifických oblastiach. Plánovanie a riadenie pracovných procesov na základe tvorivého riešenia problémov spojených s oblasťou vzdelávania a odbornej prípravy. Schopnosť originálne myslieť, pracovať a kriticky uvažovať.		Spôsobilosť vykonávať úlohy nezávisle a samostatne v obvykle atypickom prostredí v širokom alebo multidisciplinárnom kontexte. Spôsobilosť prevziať zodpovednosť za svoj profesionálny rozvoj a školiť iných. Prevziať zodpovednosť za rozhodnutia spojené s aktivitami, procesmi a riadením zložitých a heterogénnych skupín.	
QF-EHEA	Vedomosti a chápanie	Využitie vedomostí	Spôsobilosť formulovať úsudky	Spôsobilosť komunikovať	Spôsobilosť učiť sa
	Študenti:				
Tretí cyklus	Preukázali systematické pochopenie oblasti štúdia a zvládnutie zručností a metód výskumu spojených s danou oblasťou.	Preukázali spôsobilosť vymyslieť, navrhnuť, realizovať a prispôbiť podstatné procesy výskumu s akademickou integritou. Prispeli do originálneho výskumu, ktorý rozširuje hranice poznania tým, že rozvíja podstatné oblasti práce, niektoré z nich sú pozitívne hodnotené v národných alebo medzinárodných publikáciách.	Sú schopní kriticky analyzovať, hodnotiť a syntetizovať nové a zložité idey.	Vedia komunikovať so svojimi rovesníkmi, väčšou školskou komunitou a so spoločnosťou o oblastiach svojej odbornosti.	Možno očakávať, že budú schopní v akademickom alebo profesionálnom kontexte napomáhať v technologickom, sociálnom alebo kultúrnom pokroku spoločnosti založenej na vedomostiach.
SQF úroveň 9	Pokročilé teoretické, metodologické a analytické vedomosti slúžiacie ako základ pre originálny výskum alebo umeleckú prácu vedúcu k tvorbe nových vedomostí /prac.	Plánovanie, riadenie a realizácia veľmi zložitej práce, vrátane účasti vo výskumných alebo umeleckých projektoch najvyššieho štandardu a riešenie teoretických a praktických problémov v osobitných pracovných situáciách. Schopnosť zložito originálne myslieť a kriticky uvažovať.		Spôsobilosť vykonávať úlohy nezávisle v atypickom prostredí v širokom alebo multidisciplinárnom kontexte spojenom so základnou/aplikovanou vedeckou alebo umeleckou prácou. Spôsobilosť prevziať zodpovednosť za svoj profesionálny rozvoj a rozvoj danej disciplíny/oblasti. Spôsobilosť nezávisle, profesionálne a eticky orientovať vlastné učenie sa a učenie iných v rozličnom kontexte.	
SQF úroveň	Pokročilé vedomosti slúžiacie ako základ pre samostatný,	Plánovanie, riadenie a realizácia veľmi zložitej práce, vrátane účasti vo výskumných alebo umeleckých projektoch a riešenie		Spôsobilosť samostatne /tvorivo pracovať s vysokým štandardom, interpretácia a spôsobilosť hľadať odpovede na	

10	originálny výskum/umeleckú prácu alebo rozvoj danej disciplíny na najvyššej úrovni, ktoré sú spojené s akademickým, profesionálnym alebo umeleckým uznaním na národnej aj medzinárodnej úrovni.	najzložitejších teoretických a praktických problémov. Schopnosť kritického uvažovania, pokročilého abstraktného myslenia a syntézy nových a zložitých ideí.	abstraktné otázky a najzložitejšie otázky v profesijnej, akademickej alebo umeleckej oblasti. Spôsobilosť prenášať vedomosti prostredníctvom kritického dialógu medzi profesijnou a akademickou oblasťou a schopnosť zodpovedne hodnotiť dôsledky využitia nových vedomostí v rozličných kontextoch.
-----------	---	---	--

Škótsko

Deskriptory definujúce úrovne v Škótskom kvalifikačnom rámci (SCQF)

	Vedomosti a chápanie	Prax: aplikované vedomosti, zručnosti a chápanie	Všeobecné kognitívne zručnosti	Komunikačné, matematické a informačno-komunikačné a technologické zručnosti	Samostatnosť, zodpovednosť a práca s ostatnými
Úroveň 1	Úroveň 1 SCQF uznáva vývoj v učení sa a dosahovaní výsledkov, ktorý sa pohybuje od účasti na situáciách založených na skúsenosti po splnenie základných úloh s rôznymi stupňami podpory.	Úroveň 1 SCQF uznáva vývoj v učení sa a dosahovaní výsledkov, ktorý sa pohybuje od účasti na situáciách založených na skúsenosti po splnenie základných úloh s rôznymi stupňami podpory.	Úroveň 1 SCQF uznáva vývoj v učení sa a dosahovaní výsledkov, ktorý sa pohybuje od účasti na situáciách založených na skúsenosti po splnenie základných úloh s rôznymi stupňami podpory.	Úroveň 1 SCQF uznáva vývoj v učení sa a dosahovaní výsledkov, ktorý sa pohybuje od účasti na situáciách založených na skúsenosti po splnenie základných úloh s rôznymi stupňami podpory.	Úroveň 1 SCQF uznáva vývoj v učení sa a dosahovaní výsledkov, ktorý sa pohybuje od účasti na situáciách založených na skúsenosti po splnenie základných úloh s rôznymi stupňami podpory.
Úroveň 2	Preukázať sa a/alebo pracovať so: základnými vedomosťami; jednoduchými faktami a myšlienkami.	Na základe podnetov prepájať vedomosti s niekoľkými jednoduchými každodennými situáciami. Používať niekoľko veľmi jednoduchých zručností. Pod vedením vykonávať niekoľko známych úloh. Pod dohľadom používať základné nástroje a materiály.	Využívať nacvičené fázy riešenia problémov. Fungovať v osobných a/alebo každodenných situáciách. Na základe podnetov do určitej miery počítať s identifikovanými dôsledkami konania.	Za pomoci používať jednoduché zručnosti, napríklad: vytvoriť a reagovať na obmedzený rozsah veľmi jednoduchej písomnej a ústnej komunikácie v známych/bežných situáciách; vykonávať obmedzený rozsah jednoduchých úloh za účelom spracovania a sprístupnenia informácií; využívať obmedzený rozsah jednoduchých matematických a grafických údajov v známych a každodenných situáciách.	Pod opakovaným direktívnym dohľadom pracovať samostatne, alebo s inými osobami na jednoduchých bežných, známych úlohách. V rámci stanovených jednoduchých kritérií identifikovať niektoré silné a/alebo slabé stránky práce.
Úroveň 3	Preukázať sa a/alebo pracovať so základnými vedomosťami; jednoduchými faktami a myšlienkami v rámci predmetu/disciplíny/sektoru a v spojitosti s ním.	Na základe určitých podnetov prepájať vedomosti s osobnými a/alebo každodennými situáciami. Používať niekoľko základných bežných zručností na vykonávanie známych	Na základe určitých podnetov identifikovať proces riešenia situácie alebo problému. Pomocou stanovených kritérií fungovať v známych situáciách.	Používať jednoduché zručnosti, napríklad: vytvoriť a reagovať na jednoduchú písomnú a ústnu komunikáciu v známych/bežných situáciách; vykonávať jednoduché úlohy za	Pod opakovaným direktívnym dohľadom pracovať samostatne, alebo s inými osobami na jednoduchých úlohách. Podieľať sa na stanovovaní cieľov, časových plánov atď.

		a bežných úloh. Vykonávať vopred plánované úlohy. Pod vedením používať základné nástroje a materiály bezpečne a efektívne.	Počítať s niektorými identifikovanými dôsledkami konania.	účelom spracovania a sprístupnenia informácií; využívať jednoduché matematické a grafické údaje v každodenných situáciách.	Podieľať sa na vyhodnotení vykonanej práce a identifikovaní spôsobov zlepšovania postupov a procesov. Vo vzťahu k práci identifikovať, v rámci stanovených jednoduchých kritérií, vlastné silné a slabé stránky.
Úroveň 4	Preukázať sa a/alebo pracovať so: základnými vedomosťami; niektorými jednoduchými faktami a myšlienkami v rámci predmetu/disciplíny/sektoru, o ňom a v spojitosti s ním; vedomosťami o základných procesoch, materiáloch a terminológii.	Prepájať vedomosti s osobnými a/alebo praktickými situáciami. Používať niekoľko zručností na vykonanie konkrétnych úloh s niektorými neštandardnými prvkami. Pripravovať sa na známe a bežné úlohy. Pod vedením vyberať vhodné nástroje a materiály a používať ich bezpečne a efektívne.	Pod vedením využívať stanovené etapy procesu s cieľom riešiť daný problém, situáciu alebo záležitosť. Pracovať v konkrétnych situáciách. Identifikovať a/alebo počítať s niektorými dôsledkami konania/nečinnosti.	Používať niektoré bežné zručnosti, napríklad: vytvoriť a reagovať na jednoduchú, ale podrobnú písomnú a ústnu komunikáciu v známych situáciách; používať základné funkcie známych aplikácií IKT za účelom spracovania a získania informácií; využívať základné matematické a grafické údaje v konkrétnych a známych situáciách.	Pod pravidelným direktívnym dohľadom pracovať na úlohách samostatne, alebo s inými osobami. Prispievať k stanovovaniu cieľov, časových plánov atď. Prispievať vyhodnocovaniu vykonanej práce a ponúkať návrhy na zlepšovanie postupov a procesov. Vo vzťahu k práci identifikovať vlastné silné a slabé stránky.
Úroveň 5	Preukázať sa a/alebo pracovať so: základnými vedomosťami; škálou jednoduchých faktov, myšlienok a teórií v rámci predmetu/disciplíny/sektoru, o ňom a v spojitosti s ním; vedomosťami a chápaním základných procesov, materiálov a terminológie.	Prepájať vedomosti a myšlienky s osobnými a/alebo praktickými situáciami. Používať rozsah zručností súvisiacich s predmetom/disciplínou/sektorom na vykonanie niektorých bežných a neštandardných úloh. Plánovať a organizovať známe aj neznáme úlohy. Vyberať vhodné nástroje a materiály a používať ich bezpečne a efektívne.	Využívať proces s cieľom riešiť jasný problém, situáciu alebo záležitosť. Pracovať v známom prostredí, ale v prípade potreby brať do úvahy alebo používať ďalšie informácie z rôznych oblastí, pričom niektoré z nich budú teoretické alebo hypotetické.	Používať škálu bežných zručností, napríklad: vytvoriť a reagovať na podrobnú písomnú a ústnu komunikáciu v známych situáciách; používať štandardné aplikácie IKT za účelom spracovania, získania alebo kombinovania informácií; využívať škálu matematických a grafických údajov v bežných situáciách, v ktorých sa môžu vyskytovať aj neštandardné	Pracovať na úlohách samostatne, alebo s inými osobami, a to pod minimálnym direktívnym dohľadom. Dohodnúť sa na vlastných cieľoch a úlohách, ako aj cieľoch a úlohách pracovného kolektívu. Prevziať hlavnú zodpovednosť za niektoré úlohy. Pri vykonávaní práce

		Tam, kde je to nevyhnutné, nastaviť nástroje v zmysle bezpečnostných postupov.		prvky.	preukázať informovanosť o vlastných úlohách, povinnostiach a požiadavkách a/alebo úlohách, povinnostiach a požiadavkách iných osôb a prispievať k hodnoteniu a zlepšovaniu postupov a procesov.
Úroveň 6	Preukázať sa a/alebo pracovať so: zhodnotením vedomostí, ktoré tvoria predmet/disciplínu/sektor; škálou vedomostí, faktov, teórií, myšlienok, vlastností, materiálov, terminológie, postupov a techník o predmete/disciplíne/ sektore a v spojitosti s ním; súvisiacim predmetom/disciplínou/sektorom v rozsahu praktického a/alebo bežného využitia.	Uplatniť vedomosti, zručnosti a chápanie: v známych, praktických situáciách; pri používaní niektorých základných, bežných postupov, techník a/alebo materiálov spojených s predmetom/disciplínou/ sektorom; pri ich využívaní v bežných situáciách, ktoré môžu mať neštandardné prvky; pri plánovaní toho, ako sa budú zručnosti využívať na riešenie stanovených situácií a/alebo problémov a prispôbovať si ich podľa potreby.	Získavať, usporiadať a využívať faktické, teoretické a/alebo hypotetické informácie na riešenie problému. Robiť zovšeobecnenia a predpovede. Robiť závery a navrhovať riešenia.	Používať širokú škálu zručností, napríklad: vytvoriť a reagovať na podrobnú a relatívne komplexnú písomnú a ústnu komunikáciu v známych aj neznámych situáciách; vyberať a používať štandardné aplikácie IKT za účelom spracovania, získavania alebo kombinovania informácií; využívať širokú škálu matematických a grafických údajov v bežných situáciách, v ktorých sa môžu vyskytovať aj neštandardné prvky.	Pod nedirektívnym dohľadom prevziať zodpovednosť za vykonávanie škály aktivít, ktoré majú jasný celkový cieľ. Preberať určitú kontrolnú zodpovednosť za prácu iných a viesť vytvorené pracovné tímy pri vykonávaní bežnej práce v rámci stanovenej a kontrolovanej štruktúry. Riadiť obmedzené zdroje v rámci stanovených a kontrolovaných oblastí práce. Brať do úvahy úlohy a povinnosti, ktoré súvisia s vykonávanými úlohami a zohrávať významnú rolu pri hodnotení práce a zlepšovaní postupov a procesov.
Úroveň 7	Preukázať sa a/alebo pracovať s: celkovým zhodnotením vedomostí, ktoré tvoria predmet/disciplínu/sektor;	Uplatniť vedomosti, zručnosti a chápanie: v praktických situáciách; pri používaní niektorých základných a bežných	Poskytovať a vyhodnocovať argumenty, informácie a myšlienky, ktoré sú pre predmet/disciplínu/sektor bežné.	Používať širokú škálu bežných zručností a niektorých pokročilých zručností spojených s predmetom/disciplínou/sektorom, napríklad:	Uplatňovať určitú iniciatívu a samostatnosť pri uskutočňovaní stanovených aktivít na odbornej úrovni v praxi alebo v predmete/

	<p>vedomosťami, ktoré sú zakotvené v hlavných teóriách, pojmov a princípoch predmetu/disciplíny/ sektoru; uvedomením si dynamickej povahy vedomostí a chápania; chápaním rozdielu medzi vysvetleniami založenými na dôkazoch a/alebo výskume a inými zdrojmi a pochopením dôležitosti tohto rozdielu.</p>	<p>odborných zručností, technik, postupov a/alebo materiálov spojených s predmetom/disciplínou/ sektorom; pri ich využívaní v bežných situáciách, ktoré môžu mať neštandardné prvky; pri ich používaní v bežných aj nezvyčajných situáciách.</p>	<p>Využívať škálu prístupov na riešenie definovaných a/alebo bežných problémov a otázok v rámci známych situácií.</p>	<p>vyjadrovať zložité myšlienky v dobre štruktúrovanej a ucelenej forme; efektívne využívať škálu foriem komunikácie v známych aj neznámych situáciách; vyberať a používať štandardné aplikácie IKT za účelom spracovania a získavania rôznych informácií a údajov; využívať škálu matematických a grafických zručností s možnosťou ich kombinácie; na meranie pokroku a dosiahnutia zámerov/cieľov využívať matematické a grafické údaje.</p>	<p>disciplíne/sektore. Súhlasí s dohľadom v menej známych oblastiach práce. Uplatňovať určitú riadiacu a kontrolnú zodpovednosť za prácu iných v rámci stanovenej a kontrolovanej štruktúry. Riadiť obmedzené zdroje v rámci stanovenej oblasti práce. Prevziať vedúcu úlohu pri realizácii dohodnutých plánov v známych alebo stanovených prostrediach. Pri uskutočňovaní a vyhodnocovaní úloh prevziať riadenie nad vlastnými úlohami a povinnosťami, ako aj úlohami a povinnosťami iných. Pod vedením pracovať s ostatnými s cieľom pochopiť súčasnú odbornú prax.</p>
Úroveň 8	<p>Preukázať sa a/alebo pracovať s: vedomosťami z daného odboru určujúcimi charakteristiku a hlavné oblasti predmetu/ disciplíny/ sektora; odbornými vedomosťami v niektorých oblastiach; kritickým chápaním definovaného rozsahu</p>	<p>Uplatniť vedomosti, zručnosti a chápanie: pri používaní škály odborných zručností, technik, postupov a/alebo materiálov spojených s predmetom/ disciplínou/ sektorom, z ktorých niektoré sú pokročilé a/alebo zložité; pri riešení bežných problémov, rozvoji alebo skúmaní problémov a otázok na odbornej</p>	<p>Uskutočňovať kritickú analýzu, hodnotenie a/alebo syntézu myšlienok, návrhov, informácií a problémov, ktoré sú pre chápanie predmetu/disciplíny/ sektoru spoločné; Využívať škálu prístupov na formulovanie a kritické hodnotenie riešení/ reakcií založených na dôkazoch na</p>	<p>Používať širokú škálu bežných zručností a niektorých pokročilých a špecializovaných zručností spojených s predmetom/disciplínou/sektorom, napríklad: poskytovať zložité informácie množstvu poslucháčov a s rôznym účelom; používať škálu štandardných aplikácií IKT za účelom spracovania a získavania údajov;</p>	<p>Uplatňovať samostatnosť a iniciatívu v niektorých aktivitách na odbornej úrovni v praxi alebo v predmete/disciplíne/ sektore. Uplatňovať riadiacu zodpovednosť za prácu iných v rámci stanovenej štruktúry. Riadiť zdroje v rámci</p>

	základných teórií, pojmov, princípov a terminológie; uvedomením si a chápaním niektorých hlavných súčasných problémov a špecializácií; uvedomením si a chápaním výskumu a tomu zodpovedajúcich vedeckých/akademických procesov.	úrovni; pri prispôsobovaní bežných postupov v rámci prijatých štandardov.	vymedzené a/alebo bežné problémy a otázky.	na meranie pokroku a dosiahnutia zámerov/cieľov využívať a vyhodnocovať matematické a grafické údaje.	stanovenej oblasti práce. Prevziať vedenie nad plánovaním v známych alebo stanovených prostrediach. Konat' spôsobom, ktorý preukazuje na uvedomenie si vlastných úloh, povinností a prínosov, ako aj úloh, povinností a prínosov iných pri výkone a vyhodnocovaní úloh. Pod vedením pracovať s ostatnými s cieľom pochopiť súčasnú odbornú prax. V súlade so súčasnými odbornými a/alebo etickými kódexmi alebo praxou riadiť pod vedením etické a odborné otázky.
Úroveň 9	Preukázať sa a/alebo pracovať s: pochopením rozsahu a určujúcej charakteristiky predmetu/ disciplíny/ sektora a ucelenými vedomosťami v rámci jeho hlavných oblastí a hraníc; kritickým chápaním rozsahu zásad, základných teórií, pojmov a terminológie predmetu/ disciplíny/ sektora; vedomosťami z jednej alebo viacerých špecializácií, ktoré sa zakladajú na prechádzajúcom vývoji.	Uplatniť vedomosti, zručnosti a chápanie: pri používaní škály základných odborných zručností, techník, postupov a/alebo materiálov spojených s predmetom/ disciplínou/ sektorom; pri používaní určitých zručností, techník, postupov a/alebo materiálov, ktoré sú špecializované a/alebo pokročilé; pri vykonávaní bežných metód prieskumu a/alebo výskumu; pri vykonávaní v rozsahu činností na odbornej úrovni, ktoré obsahujú určitý stupeň	Vykonávať kritickú analýzu, hodnotenie a/alebo syntézu myšlienok, pojmov, informácií a problémov v predmete/disciplíne/ sektore. Identifikovať a analyzovať bežné odborné problémy a otázky. Pri tvorbe rozhodnutí vychádzať zo škály zdrojov.	Používať širokú škálu bežných zručností a niektorých pokročilých a špecializovaných zručností na podporu zavedených postupov v predmete/ disciplíne/ sektore, napríklad: formálne alebo neformálne prezentovať alebo poskytovať širokému publiku informácie o štandardných/ hlavných témach v predmete/disciplíne/ sektore; používať škálu aplikácií IKT za účelom podpory a zlepšenia práce; na dosiahnutie zámerov/cieľov vysvetľovať, využívať a vyhodnocovať matematické	Uplatňovať samostatnosť a iniciatívu v niektorých aktivitách na odbornej úrovni v praxi alebo v predmete/disciplíne/ sektore. Uplatňovať riadiacu zodpovednosť za prácu iných a v rozsahu zdrojov. Konat' spôsobom, ktorý poukazuje na uvedomenie si vlastných úloh, povinností a prínosov, ako aj úloh, povinností a prínosov iných. Pod vedením pracovať s odbornými pracovníkmi. V súlade so súčasnými

		nepredvídateľnosti.		a grafické údaje.	odbornými a/alebo etickými kódexmi alebo praxou zvládať etické a odborné otázky a v prípade potreby vyhľadávať poradenstvo.
Úroveň 10	Preukázať sa a/alebo pracovať s: vedomosťami, ktoré pokrývajú a spájajú väčšinu zo základných oblastí, funkcií, hraníc, terminológie a zvyklostí predmetu/disciplíny/ sektoru; kritickým chápaním základných teórií, pojmov a princípov; podrobnými vedomosťami a chápaním jednej alebo viacerých špecializácií, z ktorých niektoré vychádzajú, alebo sú poprednými v predmete/disciplíne/ sektore; vedomosťami a chápaním spôsobov, v ktorých sa predmet/ disciplína/sektor rozvíja, vrátane škály zavedených postupov metodík prieskumu a výskumu.	Uplatniť vedomosti, zručnosti a chápanie: pri používaní širokej škály základných odborných zručností, techník, postupov a/alebo materiálov spojených s predmetom/ disciplínou/ sektorom; pri používaní určitých zručností, techník, postupov a/alebo materiálov, ktoré sú špecializované, pokročilé a/alebo sú poprednými v predmete/ disciplíne/sektore; pri realizácii stanoveného projektu výskumu, vývoja alebo prieskumu a pri identifikovaní a implementácii príslušných výsledkov; pri vykonávaní v rozsahu činností na odbornej úrovni, ktoré obsahujú určitý stupeň nepredvídateľnosti a/alebo špecializácie.	Kriticky rozpoznávať, definovať, vytvárať pojmy a analyzovať zložité/odborné problémy a otázky. Ponúkať odborné preniknutia do podstaty vecí, výklady a riešenia problémov a otázok. Pri riešení odborných problémov preukázať určitú originalitu a tvorivosť. Kriticky skúmať a konsolidovať vedomosti, zručnosti, postupy a myslenie v rámci predmetu/ disciplíny/sektora. Vytvárať si úsudok v prípade, že údaje/informácie sú obmedzené alebo pochádzajú z rôznych zdrojov.	Používať širokú škálu bežných zručností a niektorých pokročilých a špecializovaných zručností na podporu zavedených postupov v predmete/disciplíne/sektore, napríklad: formálne alebo neformálne prezentovať alebo poskytovať informovanému publiku informácie o špecializovaných témach; na odbornej úrovni komunikovať s kolegami, staršími pracovníkmi a odborníkmi; používať škálu aplikácií IKT za účelom podpory a zlepšenia práce na tejto úrovni a nastavenia jednotlivých funkcií tak, aby slúžili účelu; na stanovenie a dosiahnutie zámerov/cieľov vysvetľovať, využívať a vyhodnocovať širokú škálu matematických a grafických údajov.	Uplatňovať samostatnosť a iniciatívu v odborných/ rovnocenných aktivitách. Uplatňovať významnú riadiacu zodpovednosť za prácu iných a za celý rad zdrojov. konať spôsobom, ktorý poukazuje na uvedomenie si vlastných úloh, povinností a prínosov, ako aj úloh, povinností a prínosov iných. Pod vedením pracovať vo vzájomnom vzťahu s odbornými pracovníkmi. Pracovať s ostatnými na podnietení zmeny, vývoja a/alebo nového myslenia. V súlade so súčasnými odbornými a/alebo etickými kódexmi alebo praxou zvládať zložité etické a odborné otázky. Uvedomovať si obmedzenia týchto kódexov a v prípade potreby vyhľadávať

					poradenstvo.
Úroveň 11	Preukázať sa a/alebo pracovať s: vedomosťami, ktoré pokrývajú a spájajú väčšinu, ak nie všetky, hlavné oblasti predmetu/ disciplíny/ sektora – vrátane ich funkcií, hraníc, terminológie a zvyklostí; kritickým chápaním základných teórií, pojmov a princípov; kritickým chápaním škály špecializovaných teórií, pojmov a princípov; rozsiahlymi, podrobnými a kritickými vedomosťami a chápaním jednej alebo viacerých špecializácií, z ktorých mnohé vychádzajú alebo sú súčasťou predchádzajúceho vývoja; kritickým uvedením si aktuálnych otázok v predmete/ disciplíne/ sektore a v jednej alebo viacerých špecializáciách.	Uplatniť vedomosti, zručnosti a chápanie: pri používaní významnej škály základných odborných zručností, techník, postupov a/alebo materiálov spojených s predmetom/ disciplínou/ sektorom; pri používaní škály špecializovaných zručností, techník, postupov a/alebo materiálov, ktoré sú poprednými alebo vychádzajú z predchádzajúceho vývoja; pri používaní škály štandardného a špecializovaného výskumu a/alebo rovnocenných nástrojov a techník prieskumu; pri plánovaní a realizácii významného projektu výskumu, prieskumu alebo vývoja; pri preukazovaní originality a/alebo tvorivosti vrátane praxe; pri vykonávaní širokej a často nepredvídateľnej škály činností na odbornej úrovni.	Používať kritickú analýzu, hodnotenie a syntézu na popredné otázky alebo problémy, ktoré vychádzajú z predchádzajúceho vývoja v predmete/ disciplíne/ sektore. Rozpoznávať, vytvárať pojmy a definovať nové a abstraktné problémy a otázky. Vytvárať originálne a tvorivé reakcie na problémy a otázky. Kriticky skúmať, konsolidovať a rozširovať vedomosti, zručnosti, postupy a myslenie v rámci predmetu/ disciplíny/ sektora. Zaoberať sa zložitými problémami a vytvárať si informované úsudky v situáciách s chýbajúcimi úplnými alebo súvislými údajmi/informáciami.	Používať širokú škálu bežných zručností a škálu pokročilých a špecializovaných zručností primerane predmetu/disciplíne/ sektoru, napríklad: s použitím vhodných metód komunikovať s rôznym publikom s rozličnou úrovňou vedomostí/odbornosti; komunikovať s kolegami, služobne staršími pracovníkmi a odborníkmi; používať širokú škálu aplikácií IKT za účelom podpory a zlepšenia práce na tejto úrovni a nastavenia jednotlivých funkcií tak, aby slúžili účelu; vykonávať kritické hodnotenia širokej škály matematických a grafických údajov.	Uplatňovať značnú samostatnosť a iniciatívu v odborných a rovnocenných aktivitách. Prevziať zodpovednosť za vlastnú prácu a/alebo značnú zodpovednosť za prácu iných. Prevziať značnú zodpovednosť za celý rad zdrojov. Pracovať vo vzájomnom vzťahu s odbornými pracovníkmi. Preukázať vodcovstvo a/alebo iniciatívnosť a identifikovať ne prispievať k zmene a vývoju a/alebo novému myslieniu. Konať spôsobom, ktorý sa opiera o kritické uvažovanie o vlastných úlohách a povinnostiach, ako aj úlohách a povinnostiach ostatných. Zvládať zložité etické a odborné otázky a vytvárať si informované úsudky o otázkach, ktoré súčasne odborné a/alebo etické kódexy alebo prax neriešia.
Úroveň 12	Preukázať sa a/alebo pracovať s: kritickým prehľadom o predmete/ disciplíne/ sektore, vrátane kritického chápania základných teórií,	Uplatniť vedomosti, zručnosti a chápanie: pri používaní významnej škály základných odborných zručností, techník, postupov a/alebo materiálov spojených	Používať stály a integrovaný prístup ku kritickému analýze, hodnoteniu a syntéze nových a zložitých myšlienok, informácií a otázok. Rozpoznávať, vytvárať	Používať širokú škálu bežných zručností a značnú škálu pokročilých a špecializovaných zručností primerane predmetu/disciplíne/ sektoru, napríklad:	Preukazovať značnú autoritu a uplatňovať vysokú úroveň samostatnosti a iniciatívy v odborných a rovnocenných aktivitách. Prevziať úplnú

	<p>pojmov a princípov; kritickými, podrobnými a často najdôležitejšími vedomosťami a chápaním, ktoré sú v popredí jednej alebo viacerých špecializácií; vedomosťami a chápaním, ktoré sa vytvárajú prostredníctvom vlastného výskumu alebo rovnocennej práce, ktorá významným spôsobom prispieva k rozvoju predmetu/disciplíny/ sektora.</p>	<p>s predmetom/ disciplínou/ sektorom; pri používaní a zväčšovaní škály komplexných zručností, techník, postupov a/alebo materiálov, ktoré sú poprednými v jednej alebo viacerých špecializáciách; pri používaní škály štandardného a špecializovaného výskumu a/alebo rovnocenných nástrojov a techník prieskumu; pri navrhovaní a realizácii výskumu, prieskumných a rozvojových projektov s cieľom riešiť nové problémy a otázky; pri preukazovaní originality a tvorivosti pri rozvoji a uplatňovaní nových vedomostí, chápania a postupov; pri konaní v kontexte nových problémov a okolností.</p>	<p>pojmy a ponúkať originálne a tvorivé náhľady na nové, zložité a abstraktné myšlienky, informácie a otázky. Vytvárať originálne a tvorivé reakcie na problémy a otázky. Zaoberať sa zložitými a/alebo novými problémami a vytvárať si informované úsudky v prípade chýbajúcich úplných alebo súvislých údajov/informácií.</p>	<p>komunikovať s rôznym publikom na zodpovedajúcej úrovni a prispôbovať komunikáciu obsahu a účelu; komunikovať na úrovni publikovanej vedeckej práce a/alebo kritického dialógu a konfrontovať to s kolegami a odborníkmi z iných špecializácií/sektorov; používať škálu aplikácií IKT za účelom podpory a zlepšenia práce na tejto úrovni a bližšie určiť softvérové požiadavky na zlepšenie práce; kriticky hodnotiť matematické a grafické údaje.</p>	<p>zodpovednosť za vlastnú prácu a/alebo značnú zodpovednosť za prácu iných. Prevziať značnú zodpovednosť za celý rad zdrojov. Preukázať vodcovstvo a/alebo originalnosť pri riešení a odstraňovaní problémov a otázok. Konat' spôsobom, ktorý je reflektívny, sebakritický a založený na výskume/dôkazoch. Zvládať zložité etické a odborné otázky a vytvárať si informované úsudky o nových a vznikajúcich otázkach, ktoré súčasnú odbornú a/alebo etickú kódexy alebo prax neriešia.</p>
--	--	---	---	---	---

Príloha C – Prehľadná tabuľka kategórií a štruktúry deskriptorov národného kvalifikačného rámca

EKR	Vedomosti <i>Knowledge</i>	Zručnosti <i>Skills</i>				Kompetencia ²⁰ <i>Competence</i>				
AT	Vedomosti <i>Kenntnisse</i>	Zručnosti <i>Fertigkeiten</i>				Kompetencia <i>Kompetenz</i>				
CZ	Vedomosti	Zručnosti				? („to třetí“)				
DE	Odborné kompetencie <i>Fachkompetenz</i>					Personálna kompetencia <i>Personale Kompetenz</i>				
	Vedomosti <i>Wissen</i>	Zručnosti <i>Fertigkeiten</i>				Sociálna <i>Sozialkompetenz</i>		Samostatnosť <i>Selbständigkeit</i>		
DK	Vedomosti <i>Viden</i>	Zručnosti <i>Færdigheder</i>				Kompetencia <i>Kompetenser</i>				
EST ¹⁹	Vedomosti <i>Teadmised</i>	Zručnosti <i>Oskused</i>				Zodpovednosť <i>Vastutuse</i> a samostatnosť <i>Iseseisva</i> ¹⁶				
IE	Vedomosti <i>Knowledge</i>		Know-how a zručnosti <i>Know-how and skills</i>				Kompetencie <i>Competences</i>			
	Šírka ⁴ <i>Breadth</i>	Druh ⁵ <i>Kind</i>	Rozsah ⁸ <i>Range</i>	Selektívnosť ⁹ <i>Selectivity</i>		Kontext ¹⁰ <i>Context</i>	Rola ¹¹ <i>Role</i>	Učiť sa učiť <i>Learning to learn</i>	Vhľad ¹² <i>Insight</i>	
MT ²⁴	Vedomosti a porozumenie		Zručnosti				Zodpovednosť a samostatnosť			
			Používanie vedomostí a chápania	Komunikačné zručnosti	Kritické zručnosti	Spôsobilosť učiť sa				
NL ¹⁸	Vedomosti <i>Kennis</i>		Zručnosti <i>Vaardigheden</i>				Zodpovednosť a samostatnosť ¹⁷ <i>Verantwoordelijkheid en zelfstandigheid</i>			
			Aplikované vedomosti <i>Toepassen van kennis</i>	Riešenie problémov <i>Probleem oplossende vaardigheden</i>	Učenie sa a rozvoj osobnosti <i>Leer- en ontwikkel Vaardigheden</i>	Informačné zručnosti <i>Informatie vaardigheden</i>				
SLO	Vedomosti <i>Znanje</i>	Zručnosti <i>Spretnosti</i>				Kompetencie ¹ <i>Kompetence</i>				
SCO	Vedomosti a porozumenie <i>Knowledge and understanding</i>	Prax ¹³ <i>Practice</i> ¹⁴	Všeobecné rozumové zručnosti ¹⁵ (<i>Generic cognitive skills</i>)	Komunikácia, IKT a matematické zručnosti <i>Communication, ICT and Numeracy</i>		Samostatnosť, spoľahlivosť a spolupráca <i>Autonomy, accountability and working with others</i>				
SK ²¹	Vedomosti	Zručnosti				Kompetencie				

SK1 ²²	Vedomosti	Zručnosti	Zodpovednosť a samostatnosť ²
SK2 ²³	Vedomosti	Zručnosti	Zodpovednosť a samostatnosť ² Iné kompetencie ³

¹ Pojem kompetencie je chápaný komplexnejšie, popri „zodpovednosti a samostatnosti“ ako v EKR sa spomínajú aj iné, napr. vo vzťahu k učeniu sa alebo práci so skupinou.

² Zodpovednosť a samostatnosť vo väzbe na výkon práce.

³ Vyčleniť pre iné personálne/sociálne kompetencie, napr. tímová práca.

⁴ Ako rozsiahle sú vedomosti?

⁵ Akú povahu má poznanie (miera abstraktnosti)?

⁶ Definované ako procedurálne vedomosti potrebné na vykonanie úlohy.

⁷ Definované ako cielený výkon úloh v interakcii s prostredím.

⁸ Ako rozsiahle (rozmanité) sú zručnosti?

⁹ Ako komplikované problémy vie riešiť?

¹⁰ Týka sa konania v rozmanitých situáciách, miera autonómnosti konania v zložitých nedostatočne definovaných nepredvídateľných situáciách.

¹¹ Akú zodpovednosť vie vziať na seba osobne alebo v skupine?

¹² Integrovanosť výkonnosti s osobnostnými aspektmi, postojmi k sebe a okoliu.

¹³ Aplikované vedomosti a porozumenie.

¹⁴ Applied knowledge and understanding.

¹⁵ Ako napr. hodnotenie a kritická analýza.

¹⁶ Obsahovo táto kategória zodpovedá EKR.

¹⁸ Ako prvá kategória sa uvádza „kontext“, v ktorom sa kvalifikácia uplatňuje.

¹⁹ Vzhľadom na významnú odlišnosť od slovenčiny a „veľkých“ západných jazykov neuvádzame znenie v estónčine.

²⁰ V kontexte EKR je kompetencia chápaná najmä vo vzťahu k zodpovednosti a samostatnosti.

²¹ Aktuálny návrh deskriptorov pre NKR Slovenskej republiky.

²² Preferovaný návrh (alternatíva 1) kategórií deskriptorov pre NKR Slovenskej republiky.

²³ Alternatíva 2. návrhu kategórií deskriptorov pre NKR Slovenskej republiky, avšak odporúčané analýzou len pre maticu NSK, teda štruktúrovanie kvalifikačných štandardov NSK.

²⁴ Vzhľadom na významnú odlišnosť od slovenčiny a „veľkých“ západných jazykov neuvádzame znenie v maltčine.

Príloha D – Konzultačné procesy vo vybraných krajinách

Česká republika

Na jar roku 2009 sa pripravil projektový zámer, ktorého výsledkom bolo spustenie projektu Národný kvalifikačný rámec terciárneho vzdelávania (Q-RAM). Financovanie projektu, ktorý sa začal 1. augusta 2009, bolo umožnené vďaka Operačnému programu Vzdelávanie pre konkurencieschopnosť.³⁹⁶ Do projektu sa zapojilo viac ako 100 expertov, ktorí vo vedení projektu a v deviatich odborovo zameraných pracovných skupinách reprezentujú kľúčových aktérov terciárneho vzdelávania v Českej republike (vysoké a vyššie odborné školy, zamestnávateľov, akreditačnú komisiu, verejnú správu). Pracovné skupiny sa na základe metodík, štúdií a sprostredkovaných zahraničných skúseností podieľali na finálnom návrhu národných deskriptorov a zásadnú rolu zohrali pri vymedzovaní jednotlivých oblastí vzdelávania a príprave odborovo špecifických deskriptorov pre tieto oblasti. V ďalšej fáze sa vybraní experti zapoja aj do prípravy a uskutočnenia pilotnej implementácie českého kvalifikačného rámca a v závere projektu budú svoje skúsenosti prostredníctvom vzdelávacích aktivít odovzdávať širokému spektru akademických pracovníkov a ďalších odborníkov, pre ktorých činnosť vytvorí kvalifikačný rámec sústavu kľúčových referenčných bodov³⁹⁷.

Proces referencovania národných úrovní kvalifikácií k EKR spadá do pôsobnosti Ministerstva školstva, mládeže a telovýchovy (MŠMT). Na základe odporúčania o zavedení EKR rozhodlo MŠMT v roku 2008 o zriadení Koordinačného centra EQF (KC EQF) v Českej republike ako organizačnej súčasti Národného ústavu odborného vzdelávania v Prahe (teraz Národný ústav pre vzdelávanie, NÚV).³⁹⁸ Porada vedenia MŠMT v auguste 2010 schválila harmonogram referencovacieho procesu, v ktorom sa uvádza postup procesu referencovania v ČR, vrátane úloh príslušných zodpovedných orgánov³⁹⁹. Do procesu sa prostredníctvom Poradnej skupiny KC EQF zapojilo množstvo zainteresovaných strán, t. j. sociálni partneri, ďalšie ministerstvá, predstavitelia krajov a vzdelávacích inštitúcií. Ďalší odborníci a relevantní partneri sa do procesu zapojili vytváraním a pripomienkovaním podkladových štúdií pre referenčnú správu a účasťou v redakčnej rade národnej referenčnej správy⁴⁰⁰.

³⁹⁶ NANTL, J. – ČERNIKOVSKÝ, P. et al. 2011. *Národní kvalifikační rámec terciárního vzdělávání, Díl 1. Národní deskriptory* [online]. Praha: Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, 2011, 48 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://qram.reformy-msmt.cz/download-document/1/-díl-publikace-narodni-kvalifikacni-ramec-terciarniho-vzdelavani-%7C-narodni-deskripty>>, s. 22.

³⁹⁷ Tamže, s. 23.

³⁹⁸ POHANKOVÁ, J. et al. 2013. *Národní přiřazovací zpráva České republiky* [online]. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, školské poradenské zařízení a zařízení pro další vzdělávání pedagogických pracovníků, 2013, 149 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.nuv.cz/uploads/POSPOLU/2_5cs_EQF_NCP_2012_13_National_Referencing_Report_Dec_13_cs_fin.pdf>, s. 18.

³⁹⁹ Tamže, s. 33.

⁴⁰⁰ Tamže, s. 11.

Na urýchlenie a uľahčenie referenčného procesu sa rozhodla Európska komisia podporiť projektovým grantom tie národné koordinačné strediská, ktoré splnia dané podmienky. KC EQF ČR vypracovalo návrh projektu nazvaného NCP-EQF, ktorý bol Komisiou schválený. Referenčný proces v ČR bol prostredníctvom tohto projektu finančne podporovaný zo zdrojov Európskej komisie a rozpočtu MŠMT v období od mája 2010 do apríla 2011.⁴⁰¹

Pracovný návrh referencovacej správy bol predstavený na konferencii k referenčnému procesu v marci 2011 a po pripomienkach domácich oponentov a zahraničných expertov bola správa predložená na schválenie porade vedenia MŠMT a Národnej rade pre kvalifikácie. Po pripomienkovom procese bola správa schválená Uznesením vlády Českej republiky zo dňa 20. júla 2011 č. 557⁴⁰².

Koordinačné centrum EQF v Českej republike (KC EQF) je funkčné od roku 2009 a má nasledujúcu štruktúru⁴⁰³:

1. Pracovná skupina NÚV: Cieľom práce skupiny je zabezpečovať pracovnú agendu KC EQF a vytvárať prostredie účinne podporujúce domáce aj zahraničné aktivity centra.

2. Poradná skupina KC EQF: Cieľové zameranie práce skupiny spočíva v konzultačnej a metodologickej činnosti, ktorá vedie k pracovným výstupom Koordinačného centra EQF. Poradná skupina združuje zástupcov týchto inštitúcií: Centrum pre štúdium vysokého školstva, Českomoravská konfederácia odborových zväzov, Hospodárska komora Českej republiky, Krajský úrad Ústeckého kraja, Masarykova univerzita, Ministerstvo práce a sociálnych vecí, Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy, Národný ústav odborného vzdelávania, Zväz obchodu a cestovného ruchu, Zväz priemyslu a dopravy Českej republiky⁴⁰⁴.

3. Pracovná skupina pre implementáciu EQF pri Národnej rade pre kvalifikácie: Úlohou pracovnej skupiny je prerokovávať záležitosti týkajúce sa EKR a jeho vzťahu k systému odborných kvalifikácií Českej republiky a závery rokovania prezentovať Národnej rade pre kvalifikácie. Pracovná skupina združuje zástupcov týchto inštitúcií a organizácií: Centrum pre štúdium vysokého školstva, Ministerstvo práce a sociálnych vecí, Ministerstvo školstva, mládeže a telovýchovy, Národný ústav odborného vzdelávania, Rada vysokých škôl, Zväz priemyslu a dopravy Českej republiky⁴⁰⁵.

Vytvorila sa aj redakčná rada dohliadajúca na vznik národnej referencovacej správy, ktorá mala 15 členov z rozličných inštitúcií (Český zväz zamestnávateľov v energetike, TREXIMA,

⁴⁰¹ Tamže, s. 18.

⁴⁰² Tamže, s. 33.

⁴⁰³ Tamže, s. 34.

⁴⁰⁴ Tamže, s. 72.

⁴⁰⁵ Tamže, s. 72.

NÚOV, MŠMT, SŠ energetická a stavebná, ČKMKOS, Agrárna komora Českej republiky, Centrum pre štúdium vysokého školstva, Rada Zlínskeho kraja, Univerzita Karlova)⁴⁰⁶.

Dánsko

Zastrešujúcou inštitúciou vývoja, referencovania a implementácie Dánskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie (DKKR) bolo Ministerstvo pre výskum, inovácie a vysokoškolské vzdelávanie (*Ministeriet for Forskning, Innovation og Videregående Uddannelser*). Úlohou vypracovať návrh DKKR bola poverená medziministerská pracovná skupina (4 ministerstvá - školstvo, veda, kultúra, hospodárstvo) a vzorom pre jeho vypracovanie bol dánsky kvalifikačný rámec pre vysokoškolské vzdelávanie (4 úrovne, vzdelávacie výsledky vo forme výstupov vzdelávania - vedomostí, zručností a kompetencií)⁴⁰⁷.

V roku 2009 bol návrh DKKR prijatý a v roku 2010 boli do neho zaradené všetky existujúce kvalifikácie. Od decembra 2011 musia všetky nové osvedčenia o kvalifikácii, diplomy a dokumenty Europass vydané príslušnými orgánmi obsahovať jasný odkaz na príslušnú úroveň DKKR.

Samotný referenčný proces sa v Dánsku realizoval od septembra 2010 do mája 2011 a bol organizovaný v nasledujúcich piatich úrovniach⁴⁰⁸:

1. Koordinačný výbor (7 členov) bol vytvorený zo zástupcov relevantných ministerstiev (školstvo, veda, kultúra, hospodárstvo) a jeho hlavnou úlohou bola celková zodpovednosť za referenčný proces a schválenie referencovacej správy. Mal 7 členov.
2. Referencovací výbor (10 členov) tvorili zástupcovia koordinačného výboru, dánskej agentúry pre zabezpečenie kvality vo vzdelávaní (*Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud, skoler og uddannelser*), dánskej akreditačnej agentúry (*Danmarks Akkrediteringsinstitution*) a 2 zahraniční experti na problematiku európskej vzdelávacej politiky (zo Švédska a Nórska). Jeho úlohou bolo pripraviť referencovaciú správu, zabezpečiť transparentnú metodiku jej spracovania, zabezpečiť zapojenie zástupcov kľúčových zúčastnených strán (stakeholders) a diseminácia výsledkov referencovacieho procesu.
3. Konzultačný výbor (22 členov) tvorili zástupcovia kľúčových zúčastnených strán (stakeholders). Hlavným cieľom jeho vytvorenia bolo zabezpečenie spoluzodpovednosti za súlad DKKR a EQF, ktoré sa realizovalo najmä prostredníctvom seminárov a písomných konzultácií so širšou verejnosťou.

⁴⁰⁶ Tamže, s. 72 – 73.

⁴⁰⁷ *Referencing the Danish Qualifications Framework for Lifelong Learning to the European Qualifications Framework*. 2011 [online]. Kobenhavn: EVA, 2011, 101 s. ISBN 978-87-7958-615-4 [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://english.eva.dk/publications/referencing-the-danish-qualifications-framework-for-lifelong-learning-to-the-european-qualifications-framework/download>>, s. 12.

⁴⁰⁸ Tamže, s. 28 – 30. a s.94 – 96.

4. Národné koordinačné centrum bolo zriadené v rámci Agentúry pre medzinárodnú spoluprácu vo vzdelávaní (*Internationalt samarbejde om uddannelse*) a jeho činnosť zabezpečoval 1 jeho poverený člen.
5. Sekretariát referenčného výboru bol zriadený v rámci dánskej agentúry pre zabezpečenie kvality vo vzdelávaní (*Danmarks Evalueringsinstitut udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud, skoler og uddannelser*).

Na preukázanie spojenia medzi DKKR a EQF bola vykonaná trojstupňová analýza⁴⁰⁹:

- porovnanie štruktúry oboch rámcov (DKKR nemá definovanú úroveň kompatibilnú s 1.úrovňou EQF. 1.úroveň DKKR je kompatibilná s 2.úrovňou EQF, ostatné úrovne kompatibilné),
- koncepčné porovnanie oboch rámcov (oba založené na vzdelávacích výstupoch, malé rozdiely v používaných kategóriách – vedomosti *praktické* a nie *faktické*, pridané zručnosti *komplexné riešenie problémov a komunikácia*, pridané kompetencie *spolupráca a učenie*),
- jazyková analýza deskriptorov úrovní oboch rámcov.

Zaujímavou časťou referencovacej správy je jej 6. kapitola nazvaná *Otázky, ktoré vyplynuli z procesu priradovania k EKR*. Autori správy sa v nej venujú otázkam, ktoré sa pri konzultačnom procese opakovane otvárali (spätná väzba na dánsky referenčný proces, praktické využitie DKKR, národné referencovacie procesy ako nástroje jazykového prekladu a implementácia DKKR). Zástupcovia kľúčových zúčastnených strán (stakeholders) upozorňovali najmä na potrebu zabezpečiť krehkú rovnováhu medzi presnosťou, jednoznačnosťou a transparentnosťou rámca na jednej a pružnosťou, adaptabilitou a otvorenosťou na druhej strane, pričom dosiahnutie oboch cieľov bolo označené za dôležité.

Estónsko

Práce na tvorbe Estónskeho kvalifikačného rámca (ESTKR) začali v roku 2005 vytvorením pracovnej skupiny, zriadenej ministerstvom školstva a vedy (*Haridus- ja teadusministri*), ktorá vypracovala návrh národného kvalifikačného rámca. Návrh získal podporu zamestnávateľských a zamestnaneckých organizácií, *Estónskej obchodnej a priemyselnej komory (Eesti Kaubandus-Tööstuskoda)*, *Ministerstva sociálnych vecí (Sotsiaalministeerium)* a *Ministerstva hospodárstva a dopravy (Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium)* a na základe dosiahnutej dohody bola ministerstvom školstva a vedy vytvorená ďalšia pracovná skupina, ktorej úlohou bolo vytvorenie návrhu novely Zákona o pracovných kvalifikáciách. Novela zákona vstúpila do platnosti v septembri 2008 a jej súčasťou bol aj podporený návrh osemúrovňového národného kvalifikačného rámca⁴¹⁰.

⁴⁰⁹ Tamže, s. 30.

⁴¹⁰ KUTSEKODA. *Eesti kvalifikatsiooniraamistik* [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.kutsekoda.ee/et/kvalifikatsiooniraamistik/ekr_tutvustus>.

Inštitúciou, poverenou koordinovaním prác na ESTKR a estónskym národným koordináčnym strediskom je **Úrad pre kvalifikácie** (*Kutsekoda*), ktorý bol zriadený zákonom v roku 2001 a ktorého hlavnými úlohami sú⁴¹¹:

- organizovať a koordinovať aktivity 16 sektorových kompetenčných rád (*kutsenõukogu*),
- poskytovať poradenstvo a pomoc inštitúciám udeľujúcim kvalifikácie (*kutset andvat organit*)⁴¹²,
- spravovať register povolání (*kutseregister*)⁴¹³,
- poskytovať konzultácie a vzdelávacie aktivity v oblasti kvalifikačného systému povolání,
- predstavovať estónsky kvalifikačný systém povolání na národnej a medzinárodnej úrovni a vytváranie podmienok na vzájomné porovnávanie kvalifikácií,
- riadiť vývoj a aktualizáciu kvalifikačných štandardov povolání na základe rozhodnutí sektorových kompetenčných rád,
- riadiť činnosť centra pre Europass (*Europassi Keskuse tööd*),
- pôsobiť ako národný referenčný bod pre kvalifikácie v odbornom vzdelávaní a ako národné koordináčne stredisko pre implementáciu EKR.

Úlohou *Úradu pre kvalifikácie* bolo aj riadenie procesu referencovania ESTKR k EKR. Jednotlivými krokmi referencovania v Estónsku boli:⁴¹⁴

1. Novelizácia Zákona o profesijných kvalifikáciách (september 2008).
2. Opis vzdelávacích výstupov pre kvalifikácie nadobudnuté vo vysokoškolskom vzdelávaní (december 2008).
3. Opis vzdelávacích výstupov pre kvalifikácie nadobudnuté v odbornom vzdelávaní a príprave (december 2008).
4. Opis vzdelávacích výstupov pre kvalifikácie nadobudnuté vo všeobecnom vzdelávaní (január 2010).
5. Opis vzdelávacích výstupov pre kvalifikácie nadobudnuté v práci (stále prebieha).
6. Iniciovanie vlastného procesu referencovania ESTKR k EKR (január 2010).
7. Zriadenie národného koordináčneho strediska pre implementáciu EQF v Estónsku (február 2010) – plnenie referencovacieho kritéria 1.
8. Vypracovanie prvej verzie referencovacej správy (máj - november 2010).
9. Pripomienkovanie referencovacej správy zainteresovanými stranami (december 2010 – marec 2011).
10. Práca skupiny zahraničných expertov z Fínska, Veľkej Británie a Lotyšska (máj 2010 – august 2011) – plnenie referencovacieho kritéria 7.
11. Vypracovanie záverečnej verzie referencovacej správy (máj – august 2011).
12. Predloženie referencovacej správy poradnej skupine EKR (september 2011).

⁴¹¹ KUTSEKODA. *Kutsekoda* [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.kutsekoda.ee/et/kutsekoda/tutvustus> a <http://kutsekoda.ee/et/kutseregister>>.

⁴¹² V marci 2014 klasifikácie udeľovalo 81 inštitúcií.

⁴¹³ V marci 2014 register obsahoval kvalifikačné štandardy 457 povolání, zaradených v 84 skupinách povolání.

⁴¹⁴ Aarna, O. et al. *Referencing of the Estonian Qualifications And Qualifications to the European Qualifications Framework*. 2011 [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.kutsekoda.ee/fwkc/contenthelper/10447220/10447221>>, s. 13.

13. Zorganizovanie medzinárodnej konferencie o ESTKR.

Holandsko

Holandský národný kvalifikačný rámec (NLQF) stavia na kvalifikačnom rámci pre vysokoškolské vzdelávanie tvorenom od r. 2005 v kontexte Bolonského procesu. Tento kulminoval v národnom kvalifikačnom rámci pre VŠ vzdelávanie v Holandsku, ktorý bol verifikovaný nezávislou externou komisiou vo februári 2009. NVAO = akreditačná organizácia pre Holandsko a flámsku časť Belgicka zabezpečuje implementáciu prostredníctvom akreditačného procesu, ktorý je povinný v celom formálne uznanom VŠ vzdelávaní. V januári 2010 publikovali brožúry v anglickom a holandskom jazyku, ktoré mali zabezpečiť širšiu propagáciu systému. Brožúra a verifikačné dokumenty národného kvalifikačného rámca sú dostupné na webovej stránke NVAO⁴¹⁵.

Ministerstvo školstva, kultúry a vedy koordinovalo tvorbu a implementáciu NLQF. Návrh projektu bol pripravený na jar 2009 a vyústil do vytvorenia riadiacej skupiny zostavenej z troch hlavných ministerstiev. Ďalej bol vytvorený stály sekretariát, ktorý bol zodpovedný za každodennú realizáciu projektu, koordinoval a vytváral podporu pre skupinu expertov, ktorí pracovali na technickom dizajne rámca (návrh deskriptorov úrovní, testovanie ich relevantnosti, indikácia, ako existujúce úrovne kvalifikácií možno referencovať voči novým úrovniam). Malá skupina expertov (Leijnseho výbor - bol vytvorený ministrom školstva v zložení prof. dr. F. Leijnse (predseda), prof. dr. J.J.H. van den Akker, prof. dr. H. P.M. Adriaansens, Em. prof. dr. W.J. Nijhof) preskúmala technický návrh a pripravila odporúčania, na ktorých bola založená ďalšia práca.

Leijnseho výbor sa zišiel na 8 stretnutiach. Na začiatku preskúmali dokumenty a poskytli spätnú väzbu, návrhy a odporúčania, ktoré viedli k zmenám, ktoré boli predstavené v novom kole konzultácií. Postupne tento výbor získal celkový nadhľad nad tvorbou NLKR a sledoval postup tvorby dokumentov s medzinárodnými expertmi a s Jensom Bjornavoldom z CEDEFOPu. Holanďania spolupracovali s tromi medzinárodnými expertmi: Mikom Colesom (UK), jedným z tvorcov EQF, Wilfriedom Boomgaertom (Belgicko), ktorý bol úzko zapojený do tvorby EQF a Michaelom Schopfom, ktorý spolupracoval na tvorbe nemeckého kvalifikačného rámca.

Holandský kvalifikačný rámec NLKR sa tvoril v spolupráci expertov zo všetkých oblastí vzdelávania a na základe konzultácií s rozličnými stakeholdermi. Navyše na jeseň 2010 zorganizovali šesť regionálnych seminárov, po ktorých nasledovali konzultácie prostredníctvom webovej stránky www.NLQF.nl. Výsledky konzultácií a seminárov boli zahrnuté do prvej verzie dokumentov podporujúcich rámec. Zároveň bola spracovaná matica deskriptorov kvalifikačných úrovní, ako aj diagram porovnávajúci úrovne NLQF a EQF a príručka ako čítať a interpretovať tieto dokumenty.

⁴¹⁵ Dostupné na www.nvao.net.

Tieto dokumenty boli predložené Leijnseho výboru na diskusiu so zahraničnými expertmi. Po doplnení dokumentov o NLQF a jeho referencovaní k EQF boli predložené na druhé kolo širokých konzultácií, na ktoré bolo prizvaných 400 stakeholderov, aby vyplnili dotazník na webovej stránke. (Elektronicky odpovedalo na dotazník 128 respondentov, spolu dostali 186 odpovedí.). Druhé kolo konzultácií viedlo Leijnseho výbor k návrhu odporúčaní, ktoré predložili ministromi školstva v máji 2011.

Prijatie národného kvalifikačného rámca bolo rýchle – príprava projektu tvorby NLQF začala koncom januára 2009 a do počiatočnej operačnej fázy sa dostal v roku 2012. Za manažment a aktualizáciu NLQF v súčasnosti zodpovedá Národný koordinačný bod pre NLQF (NCP-NLQF). Na rozdiel od iných krajín riadiaca skupina projektu bola zostavená len zo zástupcov troch ministerstiev; iní aktéri/stakeholderi, napr. sociálni partneri neboli priamo zapojení. Expertnú skupinu tvorili štyria profesori, ktorí boli vybraní pre ich odbornosť v otázkach vzdelávania a odbornej prípravy, neprezentovali žiadne externé záujmy a postoje.

Kým konzultačný proces dal možnosť všetkým aktérom/stakeholderom vyjadriť svoje postoje k pripravovanému rámcu, originálny návrh NLQF bol len veľmi málo prepojený so stakeholdermi mimo hlavných ministerstiev, zapojených do tvorby rámca. Prioritu v súčasnosti dostalo „otváranie“ sa NLQF voči súkromnému sektoru. Kritériá a postupy uvedené nižšie detailnejšie ukazujú hlavné princípy vytvorené v súčasnosti zamerané na zahrnutie „iných kvalifikácií“ do NLQF.

Ministerstvo školstva už signalizovalo, že bude iniciovať revíziu existujúcich právnych textov regulujúcich holandský systém vzdelávania a odbornej prípravy, aby zabezpečilo, že sa v nich odrazí aj úloha NLQF. Táto revízia však bude vyžadovať čas a nebude hotová pred rokom 2015.

Kým národný kontaktný bod (NCP) je zodpovedný za organizovanie procesu, výbory nezávislých externých expertov hodnotia žiadosti a pripravujú odporúčania pre Radu NCP, ktorá prijme konečné rozhodnutie o začlenení kvalifikácie. Rada sa skladá z hlavných aktérov zapojených do NLQF, vrátane ministerstiev a sociálnych partnerov.

NLQF – predstavovaný národným koordinačným bodom – bude aktívne podporovať možnosti zahrnúť kvalifikácie a priradovať im úroveň v kvalifikačnom rámci. Prezентuje to ako možnosť poskytovateľom vzdelávania dosiahnuť lepšiu transparentnosť, posilniť porovnateľnosť s inými kvalifikáciami na národnej a európskej úrovni, umožniť prístup založený na LO a posilniť prepojenie na trh práce.

Írsko

Debaty o vytvorení systému kvalifikácií, ktorý by bol integrovanejší a predstavoval by navzájom viac prepojený celok, začali v Írsku začiatkom 90. rokov 20. storočia. Boli súčasťou širších diskusií o celoživotnom vzdelávaní a reflektovali aj medzinárodný kontext. Írsko malo dobré predpoklady na vytvorenie NKR. Tvorbe rámca predchádzali reformy zamerané na zmeny v kvalifikáciách, na rozvoj vzdelávania a prípravy a podporu celoživotného vzdelávania a bola tu dôvera v kvalifikácie. Bola tu tradícia vytvárania politik na základe konsenzu, tradícia partnerstiev, dobre organizované skupiny zainteresovaných aktérov a zdroje a odborné kapacity pre tvorbu NKR.

Debaty vyústili do návrhu zákona o vytvorení rámca kvalifikácií, ktorý bol schválený v roku 1999 pod názvom *Qualifications (Education and Training) Act, 1999*⁴¹⁶ (Zákon o kvalifikáciách (vzdelávaní a príprave), 1999). Na základe zákona bola v roku 2001 zriadená agentúra zodpovedná za vytvorenie a udržiavanie rámca kvalifikácií (National Qualifications Authority of Ireland - NQAI). Rámec kvalifikácií bol podľa zákona stanovený ako „rámec na tvorbu, uznávanie a udeľovanie kvalifikácií v štáte na základe štandardov vedomostí, zručností a kompetencií, ktoré majú učiaci sa nadobudnúť“.

Na základe zákona boli v roku 2001 zriadené dva orgány s kompetenciami týkajúcimi sa kvalifikácií, a to Further Education and Training Awards Council - FETAC v oblasti ďalšieho vzdelávania a Higher Education and Training Awards Council - HETAC oblasti vysokoškolského neuniverzitného vzdelávania. Pre oblasť sekundárneho školského vzdelávania a oblasť univerzitného vzdelávania neboli zriadené osobitné orgány.

V roku 2001 začala NQAI popri výskumných prácach a analýzach konzultačný proces k vytvoreniu rámca kvalifikácií, v rámci ktorého boli oslovení učiaci sa, poskytovatelia vzdelávania a prípravy, inštitúcie udeľujúce kvalifikácie, zamestnávateľia, predstavitelia podnikateľskej sféry, aby sa vyjadrili ku konzultačnému dokumentu⁴¹⁷, v ktorom už NQAI načrtla, ako by mohol byť rámec vytvorený a ako by mohol fungovať. V rámci konzultačného procesu dostala NQAI vyše 80 odpovedí a na Fóre organizovanom vo februári 2002 v Dubline sa zúčastnilo vyše 300 ľudí. Na základe diskusie so zúčastnenými subjektmi boli určené postupy a kritériá, na ktorých by mal byť rámec založený, a bola načrtnutá štruktúra rámca. Národný kvalifikačný rámec bol uvedený v októbri 2003. V roku 2009 bola vypracovaná priebežná hodnotiacia správa o implementácii NKR⁴¹⁸.

Vývoj ukázal na potrebu väčšej integrácie vo vývoji NKR. V roku 2012 bol prijatý zákon o zabezpečení kvality a kvalifikáciách (*Qualifications and Quality Assurance (Education and*

⁴¹⁶ *Qualifications (education and training) act, 1999* [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.irishstatutebook.ie/pdf/1999/en.act.1999.0026.pdf>>.

⁴¹⁷ Pozri dokument NQAI. 2001. *Towards a National Framework of Qualifications – a discussion document* [online]. Dublin: NQAI. 68 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <<http://tvorbansk.sk/files/Towards%20a%20National%20Fraemwork%20-%202001.pdf>>.

⁴¹⁸ Pozri dokument COLLINS, T. at al. 2009. *Framework implementation and impact study: report of study team* [online]. Dublin: NQAI. 71s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.qqi.ie/Publications/Framework%20Implementation%20and%20Impact%20Study.pdf>>.

Training) Act 2012)⁴¹⁹. Na základe tohto zákona bola zriadená inštitúcia pre kvalitu a kvalifikácie v Írsku (Quality and Qualifications Ireland - QQI⁴²⁰), ktorá vykonáva funkcie FETAC, HETAC, NQAI a Výboru pre kvalitu na univerzitách v Írsku (Irish Universities Quality Board – IUQB) vrátane zodpovednosti za vytváranie a udržiavanie NKR. I keď dôvody na zlúčenie inštitúcií boli bezpochyby aj ekonomické, ďalší vývoj môže viesť k tomu, že procesy, ktoré sa dovtedy rozvíjali v jednotlivých sektoroch samostatne, sa budú postupne zjednocovať.

Referencovacia správa NKR k EKR bola vypracovaná v roku 2009⁴²¹. Za jej prípravu bola zodpovedná NQAI, ktorá zastupovala Írsko aj v Poradnej skupine pre EKR tvorenej zo zástupcov členských štátov a stala sa aj národným koordinačným miestom pre EKR.

Všeobecný prístup k referencovaniu bol prijatý v septembri 2008. Na pomoc pri referencovaní bol zriadený riadiaci výbor zložený po jednom zo zástupcov FETAC, HETAC, Asociácie írskych univerzít (Irish Universities Association – IUA) a Národnej rady pre kurikulum a hodnotenie (National Council for Curriculum and Assessment – NCCA), troch zahraničných expertov v oblasti kvalifikačných systémov a rámcov, jedného experta, ktorý vykonal technické porovnanie deskriptorov NKR s deskriptormi EKR, a štyroch zástupcov NQAI. V procese boli využité skúsenosti z projektu realizovaného v rokoch 2005-2006, v rámci ktorého sa osvedčovala kompatibilita írskoho NKR s Kvalifikačným rámcom v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania (QF-EHEA)⁴²². Metodika porovnávania NKR a EKR zahŕňovala porovnanie architektúry oboch rámcov, porovnanie konceptov, z ktorých vychádzajú vzdelávacie výstupy, a spôsobov definovania úrovní. Vykonaná bola aj komparatívna analýza deskriptorov, ktorej výsledkom bolo priradenie úrovní NKR úrovniám EKR.

Integrálnou súčasťou referencovacieho procesu boli konzultácie so zainteresovanými aktérmi. NQAI na to využila svoje štruktúry – Radu NQAI, ktorú tvorili zástupcovia najvýznamnejších zainteresovaných aktérov, a konzultačnú skupinu, ktorú tvorila širšia skupina zainteresovaných aktérov vrátane agentúr zodpovedných za zabezpečovanie kvality vo vzdelávaní a odbornej príprave. Na konzultácie a komunikáciu bol vypracovaný špeciálny plán.

Diskusie k návrhu referencovacej správy sa uskutočnili na jar 2009. Na konzultáciách so širšou skupinou zainteresovaných aktérov sa zúčastnili zástupcovia poskytovateľov ďalšieho vzdelávania, vysokoškolského vzdelávania, zástupcovia učiacich sa, ministerstva školstva,

⁴¹⁹ *Qualifications and Quality Assurance (Education and Training) Act 2012* [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.oireachtas.ie/documents/bills28/acts/2012/a2812.pdf>>.

⁴²⁰ Dostupné na <http://www.qqi.ie/>.

⁴²¹ Správa NQAI. 2009. Referencing of the Irish National Framework of Qualifications (NFQ) to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF) [online]. Dublin: NQAI. 124 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.qqi.ie/Documents/Referencing%20Irish%20NFQ%20to%20the%20European%20QF%20for%20Lifelong%20Learning.pdf>>.

⁴²² Výsledky sú opísané napr. v referencovacej správe írskoho NKR k EKR.

ministerstva práce, zamestnávateľov a odborov⁴²³. Na seminári, ktorý sa uskutočnil 18. apríla v Dubline a na ktorom bola predstavená predposledná verzia referencovacej správy, sa napr. zúčastnilo 80 zainteresovaných aktérov. Na komunikáciu sa využili nové webové stránky NQAI vytvorené špeciálne pre EKR, e-bulletiny rozposlané zainteresovaným aktérom a individuálne brífingy NQAI pre zainteresovaných aktérov.

Na základe konzultačného procesu riadiaci výbor pripravil finálnu verziu referencovacej správy, ktorú NQAI prijala 28. mája 2009. Začiatkom júna správu odsúhlasili národné orgány zodpovedné za zabezpečovanie kvality vo vzdelávaní a odbornej príprave⁴²⁴. Írsko sa stalo prvou krajinou, ktorá ukončila referencovací proces k EKR. 19. septembra 2009 sa v Dubline uskutočnil medzinárodný seminár k ukončeniu referencovacieho procesu.

Malta

Proces tvorby a implementácie MQF a proces referencovania boli navzájom prepojené a spolupracovali na nich zainteresovaní aktéri z rôznych podsystemov vzdelávania a z oblasti zamestnanosti. Základom pre tvorbu MQF bolo vydanie legislatívnej normy z roku 2005⁴²⁵. V októbri 2005 bol na jej základe zriadený regulačný orgán Maltský výbor pre kvalifikácie (Malta Qualifications Council – MQC), zodpovedný za tvorbu MQF.

Prvý návrh MQF vypracovali členovia rady Maltského výboru pre kvalifikácie v období od januára do apríla 2006. V novembri toho istého roka bol spustený konzultačný proces a uskutočnila sa celoštátna konferencia, na ktorej sa zúčastnili zástupcovia verejných a súkromných poskytovateľov vzdelávania, Maltskej univerzity (University of Malta), odborov, asociácií zamestnávateľov, zástupcov študentov, asociácií rodičov, politických strán, MVO, orgánov štátnej správy, orgánov zodpovedných za oblasť uznávania, a zástupcovia verejnosti.

Od januára do mája 2007 boli vypracované 3 podporné publikácie, ktoré riešili otázky národného kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie sa, OVP a zabezpečenia kvality. Štvrtá zo série publikácií, zameraná na validáciu neformálneho a informálneho učenia sa, bola predložená v júni 2008.

⁴²³ Konzultácie so širšou skupinou zainteresovaných aktérov sa zdôrazňujú aj v referencovacej správe ako kľúčový znak tvorby a implementácie NKR. Pozri NQAI. 2009. *Referencing of the Irish National Framework of Qualifications (NFQ) to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning (EQF)* [online]. Dublin: NQAI. 124 s. [cit. 2014-11-11]. Dostupné na WWW: <<http://www.qqi.ie/Documents/Referencing%20Irish%20NFQ%20to%20the%20European%20EQF%20for%20Lifelong%20Learning.pdf>>, str. 66.

⁴²⁴ Ministerstvo školstva, FETAC, HETAC, Autorita pre vysokoškolské vzdelávanie (Higher Education Authority), Výbor pre kvalitu na írskych univerzitách (Irish Universities Quality Board) a NQAI.

⁴²⁵ Išlo o vyhlášku č. 347 z roku 2005. Už v tejto vyhláške sa stanovil princíp 8 úrovni deskriptorov pre kvalifikácie uznávané na národnej úrovni. V maltčine je k dispozícii na <http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/LN347.pdf>.

MQF bol spustený v júni 2007, avšak konzultácie k nemu sa uskutočňovali ďalej do konca roka. Od mája 2008 do januára 2009 sa realizovala séria 12 informačných seminárov zameraných na špecifické cieľové skupiny – poradcov, riadiacich pracovníkov škôl, manažerov ľudských zdrojov, zamestnávateľov, aktivistov odborov, predstaviteľov asociácií učiteľov a študentov, na učiteľov a školiteľov a mimovládne organizácie. Práca na MQF sa chápe ako otvorený proces reflektujúci meniace sa potreby spoločnosti týkajúce sa kvalifikácií. V roku 2012 bola zriadená Národná komisia pre ďalšie a vysokoškolské vzdelávanie (National Commission for Further and Higher Education – NCFHE)⁴²⁶, ktorá vznikla zlúčením Maltského výboru pre kvalifikácie a Národnej komisie pre vysokoškolské vzdelávanie (National Commission for Higher Education). V tom istom roku bola schválená legislatívna norma⁴²⁷, ktorou sa ustanovil Maltský kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie obsahujúci aktualizované deskriptory úrovni MQF.

Referencovaciú správu⁴²⁸ predložila Malta Európskej komisii v roku 2009 ako druhá krajina po Írsku. Referencovacia správa sa netýkala len EKR, ale aj Kvalifikačného rámca v európskom priestore vysokoškolského vzdelávania (QF-EHEA). Úrovnne MQF zodpovedajú úrovniam EKR. MQF bol porovnaný aj s ďalšími zahraničnými kvalifikačnými rámcami, medzi ktorými boli rámce Škótska, Írska, Anglicka, Walesu a Severného Írska, Nového Zélandu, Južnej Afriky a medzinárodný rámec malých štátov Spoločenstva národov.

Práce na referencovacej správe trvali od septembra 2008 do apríla 2009. K referencovaciemu procesu sa uskutočňovali od júna 2008 konzultačné stretnutia, na ktorých sa zúčastňovali kľúčové inštitúcie poskytujúce vzdelávanie vrátane OVP, orgány zodpovedné za vzdelávanie a tiež sektorové orgány. Konali sa stretnutia s kľúčovými vzdelávacími inštitúciami týkajúce sa konzultačného procesu a reforiem vyvolaných zavedením MQF, napr. priradovania úrovne MQF kvalifikáciám prostredníctvom tzv. protokolov medzi vzdelávacou inštitúciou a regulačným orgánom, ďalej stretnutia so zúčastnenými aktérmi týkajúce sa validácie neformálneho a informálneho učenia sa, zabezpečovania kvality a uznávania kvalifikácií, ako aj stretnutie týkajúce sa referencovacieho procesu v sektore turizmu.

Referencovací proces a správa vychádzali aj z výskumu, ktorého výsledkom bola séria štyroch uvedených publikácií. Z hľadiska metodiky referencovania sa skúsenosti vymieňali s regulačnými orgánmi Škótska a Írska.

Správu vypracovali dvaja členovia rady Maltského výboru pre kvalifikácie. Členmi riadiaceho výboru pre referencovací proces boli tiež 4 národní experti a 4 zahraniční experti, ktorí správu

⁴²⁶ Dostupné na <http://www.ncfhe.org.mt>.

⁴²⁷ Vyhláška č. 294 z roku 2012 *L.N. 294 of 2012 Education act (CAP. 327) Malta Qualifications Framework for Lifelong Learning Regulations, 2012* [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lp&itemid=23719&l=1>>

⁴²⁸ MQC. 2009. Referencing of the Malta Qualifications Framework (MQF) to the European Qualifications Framework (EQF) and the Qualifications Framework of the European Higher Education Area (QF/EHEA) [online]. MQC. 160 s. ISBN: 978-99932-0-748-1 [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/Referencing_Manual.pdf>

pripomienkovali. Celkovo boli spracované štyri verzie správy, pričom tretia verzia bola predložená ministerke školstva a kľúčovým zainteresovaným aktérom v júli 2009 a až štvrtá verzia, pripravená v júli 2009, bola predložená Európskej komisii. Prezentovaná bola 10. – 11. septembra 2009. Význam, ktorý sa prikladá na Malte tejto správe ako dokumentu na podporu vlastných reforiem vzdelávacieho a kvalifikačného systému, vidieť aj v tom, že v roku 2010 bolo spracované jej druhé vydanie a v roku 2012 tretie vydanie⁴²⁹, v ktorých sa pozornosť venuje implementácii MQF.

Nemecko

Práce na nemeckom kvalifikačnom rámci (DQR) reagujú na iniciatívu EKR, ktorú Nemecko od začiatku práce v rokoch 2004 – 2005 aktívne podporovalo. V roku 2006 sa Spolkové ministerstvo pre vzdelávanie a výskum (BMBF) a Konferencia ministrov kultúry (KMK) dohodli na spoločnom vytvorení Nemeckého kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie (DQR) a zapojení relevantných aktérov do tohto procesu.

Spolkové ministerstvo pre vzdelávanie a výskum a Stála konferencia ministrov kultúry spoločne zriadili začiatkom roku 2007 Národnú riadiacu skupinu (Bund-Länder-Koordinierungsgruppe). Táto koordinačná skupina ustanovila pracovnú skupinu (Arbeitskreis DQR), ktorá pozostáva zo zainteresovaných aktérov z oblasti vysokoškolského vzdelávania, školského vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy, sociálnych partnerov, verejných inštitúcií zaoberajúcich sa vzdelávaním a trhom práce, ako aj z výskumníkov a odborníkov z praxe. Rozhodnutia sú založené na konsenze a každý z členov úzko spolupracuje so svojou materskou inštitúciou a organizáciou.

V roku 2009 bol preložený pracovnou skupinou "*Nemecký kvalifikačný rámec*" (AK DQR), prvý spoločne pripravený *Návrh nemeckého kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie*⁴³⁰. Tento prvý návrh bol od mája 2009 do mája 2010 preverovaný expertmi z hospodárstva, vedy a vzdelávacej praxe exemplárne preverovaný v štyroch oblastiach (zdravotníctvo, obchod, strojárstvo/elektro a IT). Výsledky tejto fázy boli spracované v trojdielnom dokumente.

V roku 2010 sa uskutočnili workshopy s cieľom získania medzinárodných skúseností pri vývoji národných kvalifikačných rámcov a 19.10.2010 sa uskutočnila druhá odborná konferencia k DQR, na ktorej bola odborná verejnosť informovaná a stave prác na DQR.

V roku 2011 po diskusii k spracovaným návrhom bol v marci predložený na BMBF a KMK *Nemecký kvalifikačný rámec pre celoživotné vzdelávanie (DQR)*. V júni boli zriadené dve

⁴²⁹ MQC. 2012. Referencing of the Malta Qualifications Framework (MQF) to the European Qualifications Framework (EQF) and the Qualifications Framework of the European Higher Education Area (QF/EHEA) [online]. MQC. 260 s. ISBN: 978-99957-815-2-1. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://www.ncfhe.org.mt/uploads/filebrowser/Malta_Referencing_Report_2012_.pdf>

⁴³⁰ Pozri <http://www.dqr.de/content/60.php>

pracovné skupiny pre spracovanie doporučení pre možné pripojenie neformálneho a informálneho vzdelávania do DQR. V novembri spracované odporúčania boli v marci 2012 predložené pracovnej skupine DQR.

31.01.2012 sa na zasadnutí najvyššej úrovne štátne orgány, sociálni partneri a hospodárske organizácie dohodli na základnej línii pre zavedenie DQR (*Gemeinsamer Beschluss der Ständigen Konferenz der Kultusminister der Länder in der Bundesrepublik Deutschland, des Bundesministeriums für Bildung und Forschung, der Wirtschaftsministerkonferenz und des Bundesministeriums für Wirtschaft und Technologie zum Deutschen Qualifikationsrahmen für lebenslanges Lernen*)⁴³¹.

V roku 2013 bola v Nemecku spracovaná referencovacia správa (*Deutscher EQR-Referenzierungsbericht*)⁴³².

Vývoj DQR ako aj referenčnej správy prebieha za spoločnej zodpovednosti *Spolkového ministerstva pre vzdelávanie a výskum a Stálej konferencie ministrov kultúry (KMK)* ako aj za stálej spolupráce sociálnych partnerov, hospodárskych organizácií a ďalších zainteresovaných strán v rámci pracovnej skupiny nemeckého kvalifikačného rámca. V mene Spolkového ministerstva školstva a výskumu (BMBF) DQR bol zriadený *Úrad DQR (Büro DQR)*, ktorého úlohou je poskytovať celému procesu technickú a administratívnu podporu. Za *Národný koordinačný bod EKR (NKB)* bola ustanovená *Národná riadiaca skupina (B-L-KG)*. Informácie o DQR sú zverejnené na spoločnom internetovom portály Spolkového ministerstva pre vzdelávanie a výskum a Konferencie ministrov kultúry (*BMBF/KMK*) - DQR Portal⁴³³. Ďalej sú do procesu zapojené príslušné spolkové a štátne odborné rezorty. Všetky rozhodnutia boli pripravené spoločne v pracovnej skupine DQR (AK DQR) a spočívajú na konsenze všetkých zastúpených strán. Výsledky dokumentované v referencovacej správe boli predmetom tohto konsenzu a majú oporu v zastúpených stranách pracovnej skupiny DQR.

Nemecká referencovacia správa (*Deutscher EQR-Referenzierungsbericht*) bola vypracovaná na základe spoločnej zodpovednosti *Spolkového ministerstva pre vzdelávanie a výskum a Stálej konferencie ministrov kultúry* so stálym zapojením zainteresovaných strán a odborníkov a je popísaná v piatich kapitolách.

⁴³¹ Pozri <http://www.dqr.de/content/2453.php>

⁴³² Pozri [http://www.dqr.de/media/content/Deutscher EQR Referenzierungsbericht.pdf](http://www.dqr.de/media/content/Deutscher_EQR_Referenzierungsbericht.pdf)

⁴³³ Pozri www.deutscherqualifikationsrahmen.de

Rakúsko

Úvodné práce k vývoju rakúskeho národného kvalifikačného rámca (NQR) v Rakúsku a konzultačný proces k EQR boli realizované v rokoch 2005 - 2006.

V roku 2006 bola vytvorená *projektová skupina pre NQR*, ktorej členmi boli zástupcovia spolkového ministerstva školstva, umenia a kultúry a spolkového ministerstva vedy a výskumu. Skupina koordinovala práce na NQR v rámci oboch ministerstiev a je zodpovedná za strategické plánovanie, realizáciu výskumných štúdií a komunikáciu so zainteresovanými stranami. Členmi tejto skupiny bol generálny riaditeľ pre odborné vzdelávanie a prípravu (spolkové ministerstvo školstva, umenia a kultúry) ako predseda, generálny riaditeľ pre univerzity a odborné vysoké školy (spolkové ministerstvo vedy a výskumu) ako spolupredseda a koordinátori z niekoľkých odborov týchto dvoch ministerstiev (za odborné vzdelávanie a prípravu; všeobecné vzdelávanie; vzdelávanie dospelých a celoživotné vzdelávanie; riadenie pedagogických zamestnancov a škôl; výskum; univerzity a odborné vysoké školy).

Vo februári 2007 bola zriadená *Národná riadiaca skupina pre NQR*. Je kľúčovým rozhodovacím orgánom, ktorý je zložený z 23 členov reprezentujúcich všetkých hlavných zainteresovaných aktérov (všetky relevantné ministerstvá, sociálnych partnerov a spolkové krajiny, tzv. *Länder*). Jeho hlavnou úlohou je koordinovať implementáciu NQR a zabezpečiť to, že rámec bude odrážať záujmy všetkých zúčastnených strán. Keďže si politika kvalifikácií a uznávania vyžaduje medzisektorovú spoluprácu, má pre celkový úspech zabezpečovanie koordinácie a zmyslu pre vlastníctvo rozhodujúci význam. Táto skupina bude tiež rozhodovacím orgánom pre správu o prepájaní s EKR.

V roku 2008 prebiehali konzultačné procesy a boli realizované viaceré pilotné projekty vo viacerých odvetviach (stavebníctvo, cestovný ruch, zdravotníctvo, elektrotechnika, obchod a administratíva) zamerané na formulovanie deskriptorov pre vybrané profesie. Podľa procesu konzultácií, ako aj analýzy početných stanovísk (bolo prijatých 270 odpovedí) v novembri 2008 predstavil tím expertov Národnej riadiacej skupine svoje závery a odporúčania. Výsledná správa (*Konsolidierung der Stellungnahme zum Konsultationspapier*) identifikovala aj niekoľko otvorených otázok⁴³⁴.

V roku 2009 spolkové ministerstvo školstva, umenia a kultúry a spolkové ministerstvo vedy a výskumu ju použilo na prípravu politického dokumentu (október 2009)⁴³⁵, ktorý načrtáva

⁴³⁴ Všetky dokumenty sú k dispozícii na internetových stránkach spolkového ministerstva školstva, umenia a kultúry. Dostupné na WWW: http://www.bmukk.gv.at/europa/eubildung/nqr/nqr_sn.xml alebo na internetových stránkach spolkového ministerstva vedy a výskumu <http://www.bmwf.gv.at/wissenschaft/national/nqr/>

⁴³⁵ *Aufbau eines Nationalen Qualifikationsrahmens in Österreich – Schlussfolgerungen, Grundsatzentscheidungen und nach Maßnahmen Abschluss des NQR-Konsultationsverfahrens*, pripravené projektovou skupinou NQR spolkového ministerstva školstva, umenia a kultúry a spolkového ministerstva vedy a výskumu. (2009).

stratégiu implementácie rakúskeho NQR. Pilotný projekt v odvetví elektrotechniky a elektroniky.

Koordinátor pre národný kvalifikačný rámec v Rakúsku - Národná agentúra pre celoživotné vzdelávanie - bol zriadený v roku 2010 v rámci *Rakúskej agentúry pre medzinárodnú mobilitu a spoluprácu vo vzdelávaní, výskume a vývoji (OeAD-GmbH)*⁴³⁶. Agentúra pre celoživotné vzdelávanie zabezpečuje vzťah medzi národným kvalifikačným systémom a európskym kvalifikačným rámcom, podporuje kvalitu a transparentnosť medzi oboma systémami a zabezpečuje úspešnú implementáciu národného kvalifikačného rámca v Rakúsku.

V roku 2010 boli vyvinuté kritériá a postupy pre usporiadanie kvalifikácií. Tieto boli podrobené prvému preverovaniu v rámci simulačnej fázy, ktorá mala tieto ciele:

- testovanie rozvinutých kritérií priradovania kvalifikácií k NQR a postup priradovania a usporiadania kvalifikácií (Draft Handbuch K1);
- rozpracovanie evaluačnej a osvedčovacej základne pre budúce usporiadanie kvalifikácií vo všetkých koridoroch;
- "testovania" kritických momentov v konaní;
- zriadenie Národného koordinačného orgánu pre NQR v Rakúsku (NKS) ako útvaru Národnej agentúry pre celoživotné vzdelávanie (*Nationalagentur Lebenslanges Lernen*).

V roku 2011 zahájil Národný koordinačný orgán (NKS) širšiu publicitu. Na jednej strane prostredníctvom "roadshow" naprieč Rakúskom a zahájením série seminárov "Fit für NQR" a na druhej strane individuálnymi konzultáciami. Cieľom bolo, ozrejmiť niektoré aspekty NQR/EQR a súvisiace otázky vybraným cieľovým skupinám.

Rakúska referencovacia správa (*Österreichischer EQR-Zuordnungsbericht*⁴³⁷) bola vypracovaná na základe spoločnej zodpovednosti Spolkového ministerstva pre školstvo, umenie a kultúru a Spolkového ministerstva pre vedu a výskum so stálym zapojením zainteresovaných strán a odborníkov a je popísaná v siedmich kapitolách.

V roku 2012 prebiehali ďalšie podujatia špecificky zamerané na jednotlivé cieľové skupiny. Dôležitým míľnikom je 11. jún 2012, kedy bola prezentovaná správa (EQR Zuordnungsbericht)⁴³⁸ ako spoločná priebežná správa BMUKK a BMWT o cieľoch, postupo, dosiahnutých výsledkoch a prepojení NQR a EQR

Slovinsko

V októbri 2009 bol CPI – Inštitút pre odborné vzdelávanie a prípravu Slovinskej republiky menovaný národným koordinačným bodom pre EKR. V súlade so svojimi kompetenciami CPI realizoval úlohy stanovené v Odporúčaní EP a Rady z 23. apríla 2008 o vytvorení

⁴³⁶ Pozri www.lebenslanges-lernen.at/nqr

⁴³⁷ Pozri http://www.lebenslanges-lernen.at/fileadmin/III/dateien/lebenslanges_lernen_pdf_word_xls/nqr/EQR-Zuordnungsbericht/OEsterreichischer_EQR_Zuordnungsbericht.pdf

⁴³⁸ Pozri http://www.oead.at/projekte_kooperationen/qualitaet_transparenz/nqr_koordinierungsstelle/oesterreichischer_eqr_zuordnungsbericht

Európskeho kvalifikačného rámca pre celoživotné vzdelávanie⁴³⁹ a zabezpečil dostupnosť informácií o súčasných kvalifikačných rámcoch v Slovinsku a EÚ, pripravil materiál a koordinoval prácu zainteresovaných strán (stakeholderov) na príprave SKKR a jeho referencovaní k EKR a QF-EHEA.

V januári 2010 slovinská vláda vymenovala *Medzirezortnú pracovnú skupinu na prípravu národného kvalifikačného rámca konzistentného s EKR*⁴⁴⁰. Táto pracovná skupina bola zložená zo zástupcov Ministerstva školstva a športu a Ministerstva vysokoškolského vzdelávania, vedy a technológií⁴⁴¹; Ministerstva práce, rodiny a sociálnych vecí; Inštitútu pre odborné vzdelávanie a prípravu Slovinskej republiky; Obchodnej a priemyselnej komory Slovinska; Komory živnostníkov a malých podnikov Slovinska; Združenia zamestnávateľov v živnostiach a malých podnikoch Slovinska; Federácie slobodných odborových zväzov Slovinska; Štatistického úradu Slovinskej republiky; Národnej únie študentov a Únie stredoškolských študentov.

Úlohy pracovnej skupiny boli stanovené nasledovne:

- určiť národný koordinačný bod v súlade s Odporúčaním uvedeným vyššie;
- príprava stratégie a procesov referencovania / priradovania SKR k EKR v súlade s kritériami;
- príprava stanoviska pre poradnú skupinu EK;
- príprava podporných dokumentov pre štruktúrovanie SKR ;
- príprava príručky pre implementačné skupiny a relevantných východísk pre využitie alokovaných zdrojov z ESF;
- monitorovanie procesov tvorby SKR a zaradovania jednotlivých kvalifikačných štandardov do neho⁴⁴².

V máji 2010 Medzirezortná pracovná skupina vymenovala expertnú skupinu pre SKR (zloženú z troch expertov z oblasti vzdelávania, vysokoškolského vzdelávania a trhu práce)⁴⁴³, ktorá pripravila prvý návrh SKR (november 2010) a návrh zaradovania kvalifikácií v SKR a priradovania úrovni SKR k EKR a KR -EHEA (marec 2012).

Koncom januára 2011 bol návrh SKR pripravený expertnou skupinou pre SKR v novembri 2010 diskutovaný a harmonizovaný pracovnou skupinou. Vo februári a marci 2011 sa uskutočnilo päť konzultácií o návrhu SKR s rozličnými stakeholdermi: zástupcami zamestnávateľov, škôl a vysokých škôl, odborových organizácií a ministerstiev. Hlavné pripomienky z týchto konzultácií boli zhrnuté v záveroch, na základe ktorých bol doplnený návrh SKR. 20. apríla 2011 bol tento doplnený návrh prezentovaný na záverečnej konferencii

⁴³⁹ Recommendation of the European Parliament and of the Council of 23 April 2008 on the establishment of the European Qualifications Framework for lifelong learning. OJ C 111/1.

⁴⁴⁰ Číslo rozhodnutia: 02401-28/2009/3 zo 14. januára 2010.

⁴⁴¹ Teraz sa nazývajú Ministerstvo školstva, vedy, kultúry a športu.

⁴⁴² Referencing the Slovenian Qualifications Framework to the European Qualifications Framework for Lifelong Learning and the Qualifications Framework for the European Higher Education Area. Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training (CPI); Ljubljana, April 2013, s. 29

⁴⁴³ Dr Roberto Biloslavo, Dr Klara Skubic Ermenc and Dr Samo Pavlin

nazvanej Národnej konzultácie o Slovinskom kvalifikačnom rámci, na ktorú boli pozvaní všetci zainteresovaní stakeholderi⁴⁴⁴. Následne bol návrh SKR opäť doplnený o závery z konferencie.

Na prezentácii SKR vysokoškolským inštitúciám sa zúčastnili aj zahraniční experti, ktorí nakoniec vypracovali stanovisko k celému procesu a referencovacej správe (Edwin Mernagh z Írska, Elizabeth Frank z Rakúska, Sirkka-Liisa Karki z Fínska a Mile Dželalija z Chorvátska). Títo experti tiež spolupracovali s CPI, s medzirezortnou pracovnou skupinou a s expertnou skupinou SKR na dvoch workshopoch (v r. 2011 a 2012) a svojimi komentármi prispeli k formulácii návrhu SKR a k referencovaniu SKR k EKR.

Po konzultáciách bol návrh SKR prezentovaný:

- expertnému výboru pre vysokoškolské vzdelávanie⁴⁴⁵;
- výboru pre monitorovanie zavedenia programu vzdelávania dospelých, expertnému výboru pre vzdelávanie dospelých;
- expertnému výboru pre školské vzdelávanie;
- výboru pre vzdelávacie programy;
- výboru expertov pre odborné vzdelávanie a prípravu.

Po uvedených konzultáciách a prezentáciách bol pripravený návrh na umiestňovanie kvalifikácií v SKR a referencovanie úrovni SKR k EKR a QF-EHEA. Tento návrh ukončila skupina expertov v marci 2012⁴⁴⁶. Týmto návrhom sa v roku 2012 zaoberala medzirezortná pracovná skupina a doplnila ho o vlastné návrhy. Ďalej bol návrh zaslaný trom zahraničným expertom na posúdenie. V júni 2012 prezentovala medzirezortná pracovná skupina návrh slovinským stakeholderom počas konzultácií nazvaných Priradovanie slovinského kvalifikačného rámca k európskemu kvalifikačnému rámcu ('Referencing the Slovenian qualifications framework to the European qualifications framework', 19. júna 2012)⁴⁴⁷.

V júni 2012 po konzultáciách Medzirezortná pracovná skupina vymenovala dve pracovné skupiny: jednu pre prípravu technických východísk pre zákon o SKR a jednu pre prípravu záverečnej správy o referencovaní/priradovaní SKR k EKR a QF-EHEA.

⁴⁴⁴ Všetky prezentácie z konzultácií sú dostupné na stránke: <http://www.nok.si/slovensko-ogrodje-kvalifikacij/posveti-in-delavnice.aspx>

⁴⁴⁵ Slovinská vláda vytvorila expertné výbory na prijímanie rozhodnutí o technických otázkach v oblasti všeobecného vzdelávania, odborného vzdelávania a prípravy, vzdelávania dospelých a vysokoškolského vzdelávania a na expertnú podporu pri tvorbe legislatívy. Ďalšie informácie o zložení, úlohách a kompetenciách tohto výboru sú uverejnené na http://www.mizks.gov.si/si/delovna_podrocja/urad_za_razvoj_izobrazevanja/strokovni_sveti

⁴⁴⁶ Biloslavo, R., Skubic Ermenc, K., Pavlin, S.: Placing qualifications in the SKR and referencing SKR levels to the EKR and KR -EHEA. Ljubljana: Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training 2012 (interný materiál).

⁴⁴⁷ Qualifications in the SKR and SKR levels in the EKR and KR -EHEA. Návrh medzirezortnej pracovnej skupiny pre prípravu národného kvalifikačného rámca. Ljubljana: Institute of the Republic of Slovenia for Vocational Education and Training, 2012.

Škótsko

Rámec kvalifikácií bol pôvodne odporúčaný v správe Národného výboru pre výskum vo vysokoškolskom vzdelávaní – známej ako Garrick Report (1997) – ako kľúčový nástroj na dosiahnutie jeho vízie vysokoškolského vzdelávania v ďalších 30 rokoch. Ciele SCQF sa zakladajú aj na názoroch vyjadrených v úvode dokumentu Opportunity Scotland: A Paper on Lifelong Learning (1998), ktorý vydal Scottish Office. Uvádza sa tu 10-bodový akčný plán, ktorý zahŕňal implementáciu SCQF ako súčasť stratégie celoživotného učenia sa v Škótsku.⁴⁴⁸

SCQF sa zakladá na sérii národných dohôd o úrovniach hlavných programov a kvalifikácií, ktoré charakterizujú škótsky systém vzdelávania a odbornej prípravy. Rámec s 12 úrovňami bol odvodený z týchto dohôd.⁴⁴⁹

Napriek všetkými úrovňami rámca partneri stáli na množstve iniciatív uskutočňovaných:⁴⁵⁰ škótskou vládou a Škótskym kvalifikačným úradom (SQA); škótskym systémom akumulácie a prenosu kreditov (SCOTCAT), ktorý pôsobil v oblasti vysokoškolského vzdelávania.

V roku 1999 sa uskutočnila konzultácia o hlavných rysoch SCQF (Adding Value to Learning: the Scottish Credit and Qualifications Framework, 1999). Konzultačný dokument vydali tri vysokoškolské orgány (Committee of Scottish Higher Education Principals – neskôr premenovaný na Universities Scotland), Quality Assurance Agency – QAA a Scottish Advisory Committee on Credit and Access – SACCA) spolu s SQA a Scottish Office. Vyjadrila sa široká podpora pre vytvorenie rámca. Najmä tu bola všeobecná podpora pre použitie úrovni a bodov SCOTCAT, čo sa v súčasnosti využíva v podobe kreditov SCQF a umiestnenia kvalifikácií a iných formálne hodnotených vzdelávacích programov v rámci.⁴⁵¹

Na začiatku roku 2000 SCQF formálne vstúpil do rozvojovej fázy. Rozvojový a implementačný plán odsúhlasili štyria „rozvojoví partneri“: QAA, SQA, Universities Scotland a Scottish Executive.⁴⁵² Na pomoc pri rozvoji rámca sa ustanovil Spoločný poradný výbor (Joint Advisory Committee, JAC) zložený z predstaviteľov hlavných poskytovateľov, investorov a užívateľov škótskych kvalifikácií. JAC sa skladal z 22 inštitúcií⁴⁵³. Predsedom

⁴⁴⁸ *An Introduction to the Scottish Credit and Qualifications Framework* [online]. The Scottish Credit and Qualifications Framework, 2001, 38 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.inf.ed.ac.uk/student-services/committees/board-of-studies/SCQF-guide.pdf>>, s. 1.

⁴⁴⁹ Tamže, s. 2.

⁴⁵⁰ Tamže, s. 2.

⁴⁵¹ Tamže, s. 2.

⁴⁵² RAFFE, D. 2003. *“Simplicity Itself”: The Creation of the Scottish Credit and Qualifications Framework* [online]. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <<http://www.ces.ed.ac.uk/PDF%20Files/IUSWP7.pdf>>, s. 8 – 9.

⁴⁵³ the Association of Directors of Education Scotland (ADES), the Association of Scottish Colleges (ASC), Careers Scotland, the Confederation of British, Industry Scotland (CBI Scotland), the Chartered Institute of Bankers in Scotland (CIBS), Communities Scotland, the Confederation of Scottish Local Authorities (CoSLA), the Headteachers' Association of Scotland (HAS), Highlands and Islands Enterprise (HIE), Her Majesty's Inspectorate of Education (HMIE), learndirect scotland, the National Union of Students Scotland (NUS-Scotland), the Quality Assurance Agency for Higher Education — Scottish Office (QAA), the Scottish Advisory Committee on Credit and Access (SACCA), Scottish Enterprise (ScEnt), the Scottish Executive Education Department (SE:ED), the Scottish Executive Enterprise Transport and Lifelong Learning

JAC sa stal v septembri 2001 Dr. Andrew Cubie, CBE. Členovia JAC pomáhali presadzovať SCQF a podporovať jeho využitie v rámci svojich vlastných oblastí. JAC poskytoval prostriedky pre kľúčových zúčastnených aktérov, aby určili spôsoby, ktorými sa SCQF môže použiť na pomoc pri rozšírení prístupu a podpore zvyšovania účasti a postupu. Všetky organizácie JAC sa angažovali pri podpore implementácie SCQF⁴⁵⁴.

SCQF bol spustený na národnej konferencii v decembri 2001, na ktorej sa stanovila jeho štruktúra, ciele a zámery. Vo februári 2002 sa ustanovila Implementačná skupina (Implementation Group) s cieľom dohliadať na vývoj Národného implementačného plánu a súvisiacich činností. Jej členom bolo 12 inštitúcií⁴⁵⁵.

Riadiaca skupina SCQF-EQF vyvinula a implementovala komunikačnú stratégiu pre:⁴⁵⁶

- zvýšenie povedomia o EQF, referencovacou procese a výslednej konzultácii: od augusta a septembra 2008;
- podporovanie účasti na konzultácii: od septembra do novembra 2008;
- informovanie partnerov, zúčastnených aktérov a všetkých zodpovedných za rámec v ostatných častiach Veľkej Británie o odpovediach na konzultáciu: od februára do marca 2009;
- zverejnenie dosiahnutých nastavení, aby ich mohli použiť partneri a zúčastnení aktéri: od apríla 2009 (táto časť bola nakoniec odložená na august 2009).

Konzultačný dokument sa zaslal viac ako 250 zástupcom partnerských a zúčastnených organizácií SCQF v celej rade odvetví. Konzultácia prebiehala aj na internetovej stránke Partnerstva SCQF. Prijemcovia boli vyzvaní, aby sa vyjadrili k metodológii, zisteniam a odporúčaniam Správy o referencovaní Škótskeho kreditového a kvalifikačného rámca (SCQF) k Európskemu kvalifikačnému rámcu (EKR).

Konzultácia prebiehala do septembra do novembra 2008. Na konzultácii participovali osvedčovacie orgány (Awarding Bodies), profesijné orgány, 43 škótskych vyšších odborných škôl (Scotland's 43 Colleges), organizácie škótskej vlády (Scottish Government agencies), 20 škótskych vysokoškolských inštitúcií (Scotland's 20 HEIs), sektorové rady a organizácie rámca Veľkej Británie (UK Framework agencies).⁴⁵⁷

Department (SE:ETLLD), the Scottish Further and Higher Education Funding Councils (SFEFC/SHEFC), the Sector Skills Alliance Scotland (SSAScot), the Scottish Trade Union Congress (STUC), the Scottish Qualifications Authority (SQA), Universities Scotland (US)

⁴⁵⁴ An Introduction to the Scottish Credit and Qualifications Framework [online], s. 2.

⁴⁵⁵ the Association of Scottish Colleges (ASC), Careers Scotland, Communities Scotland, the Headteachers' Association of Scotland (HAS), learndirect scotland, the Quality Assurance Agency for Higher Education — Scottish Office (QAA), the Scottish Advisory Committee on Credit and Access (SACCA), the Scottish Executive Education Department (SE:ED), the Scottish Executive Enterprise Transport and Lifelong Learning Department (SE:ETLLD), the Scottish Further and Higher Education Funding Councils (SFEFC/SHEFC), the Scottish Qualifications Authority (SQA), Universities Scotland (US)

⁴⁵⁶ *Referencing the Qualifications Frameworks of the United Kingdom to the European Qualifications Framework* [online]. Scottish Credit and Qualifications Framework Partnership, Welsh Assembly Government, CCEA 2009, Qualifications and Curriculum Authority, 2010, 136 s. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: <http://scqf.org.uk/content/files/europe/QFUK_Joint_Report_-_Updated_March_2010.pdf>, s. 68.

⁴⁵⁷ Tamže, s. 69.

Príloha E – Príklad kvalifikácie úrovne 4 DQR/EKR

(Duálne odborné vzdelávanie elektronický technik pre automatizačnú techniku)

Kvalifikácia	Kvalifikovaný pracovník (priemysel), nádenník (remeslá), odborný zamestnanec (verejná služba) Podľa § 4 ods 1 zákona o odbornom vzdelávaní, celoštátne uznávaná odborná kvalifikácia Po absolvovaní skúšky, spôsobilosť študovať na vysokej škole technického zamerania
Certifikačný orgán	Komory (napr. priemyselné a obchodné komory, remeselnícke komory)
ISCED 97	3 B
Vstupné požiadavky	V podstate - ako u všetkých uznaných učebných odborov regulovaných zákonom o odbornom vzdelávaní alebo zákonom o remeslách - nie je právne predpísaná žiadna špecifická predbežná príprava (Začať možno až po ukončení povinnej školskej dochádzky).
Ukončenie	Odborné ukončenie (skúška pred príslušným orgánom) Vysvedčenie odbornej školy Rovnocennosť s nižším stredným vzdelaním pri náležitých výkonoch Po absolvovaní doplnkovej skúšky možnosť študovať na vysokej škole odborného zamerania
Ďalšie vzdelávanie	Po ukončení odborného vzdelania a súvisiacimi praktickými skúsenosťami je možnosť získať vzdelanie technika alebo majstra odbornej prípravy. Prístup na vysokú školu alebo univerzitu je regulovaný. Technická vysoká škola po zložení doplnkovej skúšky.
Miesto učenia	Podnik Podniková škola (podiel školy: 1.680 hodín)
Dĺžka učenia	Tri a pol roka
Právne dokumenty, učebné osnovy atď.	Uznané povolanie podľa § 4 ods 1 Zákona o odbornom vzdelávaní a podľa § 25 odseku 1 Zákona o remeslách Nariadenie o odbornom vzdelávaní elektronického technika pre automatizovanú techniku, Spolková zbierka zákonov 2009 Časť I č 31, 03.07.2003 Rámcové osnovy pre odborné školy, Uznesenie konferencie ministerstva kultúry 23.04.2009
NKR-/EKR- Úroveň	4
Zhrnutie dôvodov pre priradenie úrovne	Absolventi sú schopní v dynamickom pracovnom prostredí samostatne a zodpovedne plánovať a plniť úlohy a zvažovať ich výsledky pri zložitých počítačovo riadených systémoch. Riešia úlohy na základe ich dôkladných matematických a prírodovedných odborných vedomostí, ako aj bezpečnostno-technických, ekonomických príp. obchodných a ekologických znalostí.

Príloha F – Podrobný opis požiadaviek na získanie kvalifikácie „Elektronický technik pre automatizačnú techniku“

Odborné kompetencie		Osobné kompetencie	
Vedomosti	Zručnosti	Sociálne kompetencie	Vlastné kompetencie
Hĺbka a rozsah	Inštrumentálne a systémové; schopnosť hodnotenia	Schopnosť riadenia tímu, spolupráca, komunikácia	Autonómia / zodpovednosť, reflexia, učebná kompetencia
<p>Elektronickí technici pre automatizovanú techniku chápu interakcie matematického a prírodovedného obsahu, ako aj bezpečnostné, ekonomické, obchodné a ekologické aspekty. Získali odborné a teoretické vedomosti najmä v elektrotechnike, informačných technológiách, meracej a riadiacej technike. Elektronickí technici pre automatizovanú techniku majú hlboké odborné-teoretické vedomosti a vedia</p> <ul style="list-style-type: none"> - analyzovať elektronické systémy a kontrolovať funkcie - naplánovať a vykonať elektrickú inštaláciu - analyzovať a upraviť ovládacie prvky - pripraviť systémy informačných technológií - zaručiť napojenie elektrickej energie a bezpečnosť zariadení - analyzovať zariadenia a overovať ich bezpečnosť - programovať a realizovať riadiace systémy pre zariadenia - voliť a integrovať hnacie systémy - integrovať riadiace a komunikačné 	<p>Elektronickí technici pre automatizovanú techniku majú širokú škálu kognitívnych a praktických zručností, ktoré im umožňujú samostatne upravovať a spájať mechanické komponenty a zariadenia. Analyzujú elektrické systémy a kontrolujú funkcie. Vedia vyhodnotiť a zovšeobecniť pracovné výsledky a procesy, vrátane alternatívnych postupov a interakcií s príbuznými oblasťami.</p> <p>Vedia...</p> <ul style="list-style-type: none"> - inštalovať elektrické zariadenia a pripojiť ich - merať a analyzovať elektrické funkcie a systémy; - posúdiť bezpečnosť elektrických zariadení a vybavenia; - inštalovať a konfigurovať IT systémy; - radiť zákazníkom a starať sa o nich, poskytovať služby; - robiť technické analýzy úloh a vyvíjať riešenia - zriadiť automatizované zariadenia; - konfigurovať a programovať 	<p>Elektronickí technici pre automatizovanú techniku vedia komunikovať v tíme, riešiť konflikty a organizovať svoju prácu. Sú schopní správne a rozsiahlo komunikovať v odbornej terminológii ako aj zdôvodňovať postupy a výsledky a zhotovovať dokumentáciu. Vedia poradiť zákazníkovi a starajú sa o nich. Dokážu vyhodnotiť výsledky práce a prispievajú k neustálemu zlepšovaniu v prevádzke.</p> <p>Vedia...</p> <ul style="list-style-type: none"> - pracovať a komunikovať v rámci profesionálnej činnosti v rámci spoločnosti i mimo nej s ostatnými ľuďmi, a to aj z iných kultúr, -sprostredkovať predstavy a potreby zákazníkov - osvojiť si rečnícke a kooperačné techniky, - vhodne a cielene diskutovať s dozornými orgánmi, spolupracovníkmi a v tíme, 	<p>Elektronickí technici pre automatizovanú techniku sú schopní stanoviť si študijné a pracovné ciele, zohľadňovať ich, vyhodnocovať a byť za ne zodpovední. Pri svojej práci berú do úvahy ekonomické a ekologické, bezpečnostné a právne aspekty.</p> <p>Vedia...</p> <ul style="list-style-type: none"> - ukázať pozitívny osobný postoj k svojej práci a prevziať zodpovednosť za obchodný proces; -dodržiavať normy a predpisy, používať technické nariadenia a ustanovenia, návody na obsluhu a ďalšie špecifické informácie, aj v anglickom jazyku; - plánovať primeraný pracovný čas a čas vzdelávania a pritom dodržiavať záväzný časový plán; - organizovať svoje študijné a pracovné úlohy samostatne ako aj v tíme, analyzovať ich a pritom hodnotiť získané vedomosti; -zodpovedným konaním pri plánovaní a vykonávaní činnosti brať do úvahy ergonomické, ekonomické, ekologické a spoločenské aspekty; pomocou vhodných materiálov, v súlade s predpismi na ochranu životného prostredia minimalizovať negatívne vplyvy na životné prostredie ; -používať normy, predpisy a pravidlá na

<p>systemy</p> <ul style="list-style-type: none"> - automatizované systémy uviesť do prevádzky a odovzdať - udržiavať a optimalizovať automatizované systémy - plánovať a realizovať automatizované systémy 	<p>automatizované systémy</p> <ul style="list-style-type: none"> - kontrolovať automatizované systémy, uvádzať ich do prevádzky. - udržiavať automatizované systémy v prevádzke a optimalizovať ich. Tieto zručnosti si prehľadali v jednej z nasledovných oblastí: - Produktová a výrobná automatizácia -Automatizácia postupov a procesov - Sieťová automatizácia - Systémy riadenia dopravy - Automatizácia budov 	<ul style="list-style-type: none"> - organizovať a moderovať pracovné zasadnutia, rozpracovať rozhodnutia v tíme a viesť písomnú dokumentáciu o výsledkoch rozhovorov , - riešiť konflikty v tíme, - plánovať úlohy v tíme a odsúhlasovať ich, -vykonávať výpočty podľa prevádzkových požiadaviek, porovnať náklady; - používať aktuálne informačné a komunikačné systémy na získavanie informácií, spracovanie úloh a projektov, dokumentáciu a prezentáciu pracovných výsledkov - používať metódy plánovania práce, času a učenia; - preberať a odovzdávať zariadenia, poučiť užívateľov o obsluhu a poskytovať servisné služby. 	<p>zabezpečenie kvality výrobkov, zaistiť bezproblémovú prevádzku zariadení a systémov, a prispievať k neustálemu zlepšovaniu pracovných postupov,</p> <ul style="list-style-type: none"> - konať zodpovedne s ohľadom na bezpečnostné aspekty, -využívať možnosť vzdelávania a aplikovať rôzne techniky učenia.
--	---	---	--

Príloha G – Úlohy a štruktúra estónskych profesijných štandardov

Profesijný štandard je dokument, ktorý opisuje „pracovné činnosti a požiadavky na získanie odbornej spôsobilosti pre jednotlivé kvalifikácie a ich úroveň“⁴⁵⁸.

Podľa portálu Estónskeho úradu pre kvalifikácie je profesijný štandard⁴⁵⁹:

- východiskom pre zostavenie učebných osnov a vzdelávacích programov, ktoré spĺňajú požiadavky trhu práce,
- východiskom pre posudzovanie kompetencií,
- užitočným nástrojom pre zamestnávateľov pri opise pracovných profesií, nábore zamestnancov, definovaní kvalifikačných požiadaviek na vykonávanie profesie a plánovaní odbornej prípravy,
- nástrojom pomoci zamestnancom pri identifikovaní ich aktuálnej úrovne zručností a nedostatkov, poskytovateľom príležitosti plánovať svoj rozvoj a kariéru, a tiež základom pre ich celoživotné vzdelávanie,
- nástrojom pre lektorov, študentov, rodičov, poradcov a iných zainteresovaných na zhromažďovanie informácií o trendoch na trhu práce,
- základom pre medzinárodné porovnávanie odborných kvalifikácií.

Profesijný štandard sa skladá z troch častí (A,B,C).

Časť A (opis pracovných činností) poskytuje základnú charakteristiku práce, pracovných úloh, pracovných nástrojov a pracovného prostredia (vrátane špecifik práce). Táto časť štandardu je zdrojom informácií pre jednotlivca pri výbere jeho povolania a kariérnej dráhy. Tiež poskytuje užitočné informácie učiteľom, lektorom, trénerom, kariérnym poradcem, konzultantom na trhu práce a manažérom ľudských zdrojov.

Časť B (kompetenčné požiadavky) je najrozsiahljšou časťou štandardu a je podkladom na posúdenie konkrétnych vedomostí, zručností a postojov uchádzača o získanie kvalifikácie. Ku každej zadefinovanej „kompetenčnej požiadavke“ je definovaný aj spôsob (metóda) jej hodnotenia.

⁴⁵⁸ KUTSEKODA. *Occupational qualification standard* [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: http://www.kutsekoda.ee/en/kutsesystemeem/tutvustus/kutsestandardid_eng.

⁴⁵⁹ KUTSEKODA. *Application areas of an occupational qualification standard* [online]. Sihtasutus Kutsekoda. [cit. 2014-06-30]. Dostupné na WWW: http://www.kutsekoda.ee/en/kutsesystemeem/tutvustus/kutsestandardid_eng/use_range.

Časť C (všeobecné informácie a odkazy) poskytuje ďalšie informácie, akými sú číslo profesie v estónskom registri profesií, tvorcach štandardu, inštitúciách poskytujúcich osvedčenia o nadobudnutí kvalifikácie a názve profesie v iných jazykoch. V tejto časti je aj presné zaradenie profesie do ISCO a EKR.

Významným prvkom regulačnej funkcie profesijného štandardu je priradenie jednotlivých kompetenčných požiadaviek ku konkrétnej úrovni ESTKR (časť B). Na ilustráciu definovania konkrétnych kompetenčných požiadaviek a ich priradenia príslušným úrovniam ESTKR uvádzame príklad časti (časť B) profesijného štandardu asistenta veterinára (úroveň 4 ESTKR), v ktorom je definovaných 11 kompetenčných požiadaviek, ktoré sú priradené 3 rôznym úrovniam ESTKR⁴⁶⁰.

Názov kompetenčnej požiadavky	Príklady konkrétneho opisu kompetenčnej požiadavky	Priradená úroveň ESTKR
kľúčové kompetencie	vzťahy s klientmi, komunikačný štýl, tolerancia, flexibilita, atď.	4
práca recepcného	objednávanie klientov, spracovanie dokumentácie, overovanie zvierat v registroch, jednoduché štandardné poradenstvo klientom, objednávanie a predaj potrieb a liečiv bez predpisu, atď.	5
pomocné práce na recepcii	udržiavanie čistoty, poriadku, bezpečnosti a dodržiavanie predpisov na recepcii, pomoc veterinárovi pri liečebných procesoch, atď.	4
vykonávanie diagnostických činností	pomoc pri odberoch, registrácii a skladovaní vzoriek, zhotovovanie röntgenových snímok, starostlivosť o diagnostické zariadenia, príslušenstvo a nástroje, atď.	4
starostlivosť o zvieratá	nachádzanie, príprava a udržiavanie vhodných priestorov pre jednotlivé druhy zvierat, zabezpečenie ich pohody, kŕmenie, napájanie, čistenie atď.	4
vykonávanie liečebných procedúr pod dohľadom veterinára	predpisovanie liečiv, čistenie a ošetrovanie rán, vykonávanie predpísaných rehabilitačných cvičení, atď.	4
príprava operácií a asistovanie veterinárovi	čistenie a dezinfekcia operačnej sály, dezinfekcia a montáž chirurgických nástrojov, príprava pacienta na operáciu, pooperačná starostlivosť o pacienta, atď.	4
monitorovanie anestézie	sledovanie stavu pacientov, sledovanie a zaznamenávanie potrebných údajov, poskytovanie prvej pomoci, vykonávanie masáže srdca a umelého dýchania, atď.	4
poskytovanie liečiv	predaj liekov bez predpisu, poradenstvo k užívaniu a skladovaniu liečiv, atď.	4
vykonávanie laboratórnych testov	realizácia hematologických, biochemických, bakteriologických, cytologických a iných testov, kontrola funkčnosti laboratórneho vybavenia, monitorovanie zásob materiálov, dokumentácia a archivácia výsledkov testov, atď.	4
značkovanie úžitkových zvierat	značkovanie hovädzieho dobytku, oviec, kôz alebo ošípaných v súlade s platnými právnymi predpismi.	3

⁴⁶⁰ Krátené a upravované podľa http://www.kutsekoda.ee/en/kutsesysteem/tutvustus/kutsestandardid_eng.

Príloha H – Konverzná tabuľka vzdelávania podľa ISCED a kvalifikácií podľa EKR na Slovensku

Škola/program	ISCED-97	ISCED-2011*	EKR**
Materská škola	0	020	
Špeciálna materská škola	0	020	
Prípravné triedy na základnej škole	0	020	
Prípravné triedy v špeciálnej škole	0	020	
Základná škola - 1. stupeň	1	100	1
Špeciálna základná škola - 1. stupeň	1	100	1
Špeciálna škola variant A 1. stupeň	1	100	1
Špeciálna škola variant B 1. stupeň	1	100	1
Špeciálna škola variant C	1	100	
Základná škola - 2. stupeň	2A	244	2
Špeciálna základná škola - 2. stupeň	2A	244	2
Špeciálna škola variant A 2. stupeň	2B	244	2
Špeciálna škola variant B 2. stupeň	2C	242	2
Stredná odborná škola – ZUUP	2C	253	2
Praktická škola	2C	243	2
Kurzy na doplnenie nižšieho stredného vzdelania	2A	244	2
Odborné učilište	3C	352	3
Stredná odborná škola - štúdium bez maturity	3C	353	3
Stredná odborná škola - štúdium bez maturity	3C	353	3
Stredná odborná škola - štúdium s maturity	3A	354	4
Stredná odborná škola - štúdium s maturity	3A	354	4
8 ročné gymnázium	3A	344	4
6 ročné gymnázium	3A	344	4
4 ročné gymnázium	3A	344	4
Nadstavbové štúdium	3A	454	4
Pomaturitné kvalifikačné štúdium	4A	454	4
Pomaturitné špecializačné štúdium	5B	554	5
Tanečné konzervatórium 8 ročné štúdium	5B	554	5
Konzervatórium - 6 ročné	5B	554	5
Vyššie odborné štúdium	5B	554	5
Bakalárske štúdium	5A	665	6
Magisterské pokračujúce štúdium	5A	767	7
Magisterské a inžinierske štúdium	5A	766	7
Doktorské a magisterské štúdium	5A	766	7
Štúdium zavŕšené štátnymi rigoróznymi skúškami***	5A	768	7
Doktorandské štúdium	6	864	8

Zdroj: CVTI (ÚIPŠ)

*Trojciferné klasifikácie ISCED-P ; ** predbežná klasifikácia používaná pre potreby UOE štatistiky

*** obvykle s veľkým podielom samoštúdia - tzv. malé doktoráty